

ФАНТАСТИКА

АЛМАНАХ ЗА ФАНТАСТИКА И БЪДЕЩЕ

2017

Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“

АЛМАНАХ ЗА ФАНТАСТИКА И БЪДЕЩЕ

ФАНТАСТИКА

ДРУЖЕСТВО НА БЪЛГАРСКИТЕ ФАНТАСТИ
„ТЕРА ФАНТАЗИЯ“

Това електронно издание се разпространява безплатно, но приемаме дарения от читателите: <https://choveshkata.net/blog/?p=7160>. Всички събрани дарения се влагат в допечатването на онези броеве от алманаха „ФантAstika“, чийто хартиен тираж е изчерпан.

Авторски кръг:

Александър Карапанчев
Валентин Д. Иванов
Вихра Манова
Калин М. Ненов
Калин Николов
Мартин Петков
Ценка Бакърджиева
Янчо Чолаков

Алманахът е носител на международната награда „Еврокон“ за най-добро периодично издание, получена през 2015 година.

-
- © Атанас П. Славов – идея, съставителство и оформление, 2018
  - © Юрий Зельони – картина на корицата, 2018
  - © Александър Ремизов, Андриан Бежаров, Атанас П. Славов, Георги Марков, Калин Николов, Мъгърдич Касапян, Пламен Семков, Херлуф Бидstrup – илюстрации, 2018
  - © Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“, 2018
  - © Фондация „Човешката библиотека“, 2018

АЛМАНАХ ЗА ФАНТАСТИКА И БЪДЕЩЕ

ФАНТАСТИКА

2017

София
2018

Terpsichore © Teresa P. Mira de Echeverría, 2015
E for Effort © Thomas L. Sherred, 1947
Хотел „Трансцендентал“ © Никола Суботиќ, 2016

ФАНТАСТИКА

Ежегодник за фантастика от цял свят
и във всички изкуства, фантастология и футурология

Съставител, оформител и предпечат: Атанас П. Славов

Редакторски екип:

Александър Карапанчев, Вихра Манова, Калин М. Ненов

Коректор:

Антоанета Петрова

Печат: Артлайн студиос

Фондация „Човешката библиотека“

Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“

<http://is.gd/lekQ3P>

Съдържание

Съвсем нови признания на съставителя	7
❖ <i>Преводна фантастика</i>	
„Терпсихора“ – Тереса Мира де Ечеверия	8
„Опитахме се“ – Томас Л. Шеред	31
„Хотел „Трансцендентал“ – Никола Суботич	53
Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.	
❖ <i>Български фантасти</i>	
Конкурс „Изгревът на следващото“	58
Портрет в 3,14 D: Христо Пощакъв	62
„Контакт X“	63
„Работа с добро заплащане“	65
„Най-страшният звяр“	67
„Така е справедливо, Боткин“	72
Конкурс „Агоп Мелконян 2017“	
„Да направиш „Машина за истории“ – alexandrit	83
„Стопанката на езерото“ – Ценка Бакърджиева	85
„Отклонение“ – Ценка Бакърджиева	89
„Спам“ – Мартин Петков	93
„Моля те, покажи ми страховете си!“ – Валентин Д. Иванов	102
„Вместо интервю“ – проф. Николай Слатински	111
❖ <i>Млади гласове: „Хайде да измислим приказка!“ – Мел .....</i>	<i>113</i>
❖ <i>Фантастичното нефантастично: „Той“ – Янчо Чолаков .....</i>	<i>124</i>
❖ <i>И реалистите фантазират</i>	
„Разговор с Едисън“ – Антон Чехов	128
❖ <i>Фантастихия – К. Балмонт, Ив. Давидков, Л. Желязкова, Х. Кортасар и Р. Стоянов .....</i>	<i>131</i>
❖ <i>Фантастология</i>	
„Елин Пелин като фантаст“ – Александър Карапанчев	138
„Какво е това Фантастивал в Европолис?“	144
„Испанските жени чудо“ – Слауторе	147
„Руска империя 2.0“ или „Маяци на бъдещето“?	150
Съдържание на новата „Тера фантастика“	153
„Фентъзи и революция“ – интервю с Чайна Миевил	156
Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.	

„Подкаст за българска фантастика“ – Валентин Д. Иванов	169
<i>115 години от рождението на Светослав Минков</i>	
„Деформации на личността в трансформираната реалност“ (продължение) – Янчо Чолаков	173
„Народните приказки изпреварват с герои чудовища писателите“	182
„Желязната тарантула“ – Александър Карапанчев	185
„1902“ – Боряна Владимирова	191
❖ <i>Съзвездие Кинотавър</i>	
„Кубрик искаше съвременна научнофантастична приказка, Спилбърг я завърши“ – интервю с Йън Уотсън	196
Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.	
„Фантастични екранизации“ – Виктор Джамбов	205
„Бегълци по острието на безумието“ – комикс	210
❖ <i>Визионария</i>	
Представяме ви художника Андриан Бекяров	211
❖ <i>Футурум</i>	
„Пет избрани края на света до 2017 г.“	220
„Експанзия чрез имплозия“ – Атанас П. Славов	222
„ФаКтастика“ – Асен Асенов	230
„Религиозен нанотех“ – отец Елпидий	258
„Технохуманизмът и дейтъизмът – новите религии на бъдещето“ – Васил Сивов	261
❖ <i>Откъде идваме</i>	
„Националните фантастични награди: издания 2015 и 2016“ – Кристиана Тошева и Калин М. Ненов	268
„Еврокон 2017, Дортмунд“ (1) – Валентин Д. Иванов	277
❖ <i>Присмехулник за убиване</i>	
„65 заглавия“ – Янчо Чолаков	298
„Защо не кацат извънземни?“ – Стефан Кръстев	301
„Въпрос на нерви“ – 90 г. от рождението на Антон Донов	303
„Новият Микромегас“ – Ацо Делибашев	305
„Размишлизми“ – Атанас П. Славов	306

Съвсем нови признания на съставителя

Това заглавие на увода се наложи, защото нашето издание се променя. Погледнато от една страна, то си остава все така трибуна на Дружеството на българските фантасти „Тера Фантазия“ и рубриките в него ще бъдат същите или близки до познатите ви, но, от друга, то непрестанно ще се развива и усъвършенства.

Ще има принципни новости и в неговото съдържание. Например в раздела „Фантастология“ ще намалеят библиографско-обзорните и ще се засилят „забранените“ материали – или избягваните от фантастите теми:

* *ескейпизмът*, тоест бягството от действителността – доколко то е присъщо на научната фантастика, на фентъзито и хоръра;

* *художествените способности на разказвача* – достатъчно условие ли са те за фантастичното произведение, или има и форми на „проституиране“ с таланта;

* *умишленото стимулиране на читателския инфантилизъм* – чрез превръщането на приключението в задължителен канон и поучителната дидактика, заместваща истинската възпитателна функция на литературата.

Ще се усили и критичността към фантастичните филми в раздела „Съзвездие Кинотавър“. На безмилостен анализ и липса на всякаква политкоректност ще се подлагат новите екрани и телевизионни творби. С особено внимание ще се проследява българското участие в чуждестранните филми на въображението, и като актьори, и като заснимане в наши студии. Пък дано да стане дума и за родни кинозаглавия...

Следващ нов момент – нестандартните конкурси. От този брой започва надпревара за фантастични и други разкази, а по-нататък навярно ще има и за по-големи форми. Нека на световната сцена на периодиката да се размахва знамето *NO FUTURE*, но ние няма да угодничим *by default* на тая догма.

Разделът „Футурум“ досега правеше „артилерийска подготовка“ – стареше се да повиши нивото на грамотност спрямо мисленето за бъдещето. Сега ще се опитваме да поставяме все по-остро въпросите на прехода от „настоящо“ в „следващо“, дано подготовката ни да е била успешна и читателите да поемат щафетата...

В конкретния брой ФАНТАСТИКА ще се срещнете както с авангарден писател като аржентинката Тереса Мира де Ечеверия, така и със „съживен“ автор като американеца Томас Л. Шеред. Ще прочетете отличени произведения от конкурса, посветен на Агоп Мелконян, между които е и македонският фантаст Никола Суботич. Този път „Портрет в 3,14 D“ представя с НФ, фентъзи и хумор старейшината на нашия цех Христо Пошаков. Имаме блок, посветен на 115-годишнината от рождението на Светослав Минков, и коментираме Елин Пелин като фантаст.

И още по страниците на новия алманах: цветни картини от художника Андриан Бежаров... пристрастен репортаж от Еврокон 2017 в Дортмунд... и много други събития из живота на фантастичната реалност.

Атанас П. Славов

Тереса Мира де Ечеверия*

ТЕРПСИХОРА

Докато присъстват неизменно в нас, ще съществуват.

От Василевския остров – над парка точно срещу Военноморския музей и по средата между двете рострални колони, обозначаващи разклонението на Нева – статичните двигатели на „Терпсихора“ оглушаваха цял Санкт Петербург. Градът бе готов за първото стационарно пътуване в историята, предстоящо на любимото му дете: корабът, който нямаше да помръдне от стартовата си площадка, щеше да обиколи половината галактика.

Звукът се бе превърнал във фонов шум и никой вече не го и забелязваше. А може и да не беше звук, а по-скоро вибрация – като най-ниския тон на контрабас, който се усеща повече с кожата, вместо да се възприема със слуха.

Неотпътуването на „Терпсихора“, или на *Свъокла*, както екипажът и обществеността бяха прекръстили многостепенната грамада в цвят светло бордо, „цвеклото“ с други думи, бе част от празненствата по време на Белите нощи. Всъщност – кулминация на поредица от чествания, привлекли още повече туристи от обичайното. Към посетителите на балетните постановки, които се тълпяха в театрите, по площадите и крайбрежните булеварди, сега се присъединяваха и любопитните, онези, които идваха да видят... невидимото.

Междувременно капитан Степана Юриевна Левитанова проверяваше, без да е нужно, данните, които Академията и самата *Свъокла* вече бяха изчислявали и преизчислявали милион пъти преди нея, при това много по-прецизно. Прокара несъзнателно ръка върху блестящите нашивки на униформата си. Рангът ѝ я объркваше. Бе капитан без задачи, чието изпълнение да надзирава, и без екипаж, който да ръководи; и вероятно бе още един капитан измежду десетките други със същото звание. Защо просто не запазеше титлата си на инженер? Защо ѝ бе поверена тази безполезна началническа мисия?

– И защо ли се опитвам да разбера бюрокрацията? – каза си на

глас; а въпросът, ако и да бе прошепнат, отекна в огромната кабина като вик.

Зад гърба ѝ някой се изсмя – кратко и сподадено.

Степана потръпна. В края на краищата, да пътуваш с мъртвец, не бе нещо широко разпространено. Нервите ѝ се обтегнаха осезаемо и стисна юмруци, докато нежните ѝ челюсти застиваха в ухилена гримаса. Към безпокойството, което съпровожда един изпитателен полет, още от начало се бе насложило и ненавистното присъствие на Пьотр, следващ я по петите като сянка. Той бе персонификацията на кораба, интерфейсът му към капитана, видимото проявление на *Свъокла*, или... наречете го както щете, този почти двуметров юноша, отдавнашен покойник, който сега предоставяше тялото си, усещанията си, гласните си струни и собствената си индивидуалност, за да свърже невероятния комплекс от безброй процесори с капитан Левитанова, при това – като единно съзнание, а не като неразбираемо множество от изкуствени интелекти.

Точно сега закачулената фигура стоеше зад гърба ѝ. Мълчалив гигант със скрито лице, който дишаше само когато трябваше да каже нещо, а такива случаи можеха да се преброят на пръстите на ръцете. Погледнеше ли към по-високо разположените екрани, виждаше собственото си отражение, а на втори план, като рамка, огромната фигура на корабния *просопон*: тяло, напъхано в сива униформа, качулка в същия цвят и черна дупка във вътрешността на последната.

През монитора, показващ брега на Нева, се промъкваше неуверената белезникава светлина на среднощното слънце, което никога не залязваше. Тази светлина – нито дневна, нито напълно нощна – сякаш се плъзгаше по пепелносивата униформа на Пьотр, за да бъде погълната от нейната тъмновинена.

Допускаше се, че същата технология, която задейства *Свъокла*, одушевява и Пьотр, поддържа у него някакъв живот. Момчето представляваше нещо като котка на Шрьодингер: щеше да е в движение единствено и само ако не напуска неопределеното пространство на кораба. Във вътрешността на „Терпсихора“ щеше да е жив и мъртъв едновременно и в това негово състояние, преди почти половин век, го бяха *обсебили* корабните изкуствени интелекти. Състоянието можеше да се удължава до безкрайност.

Явно името „Пьотр“ бе всичко, останало му от предишното съществуване. Считаше се, че семейството му е дарило тялото на нау-

ката и че той вече не осъзнава самия себе си. Ала още от началото на своето вербуване за мисията, преди три години, Степана неотклонно бе оставала с впечатлението, че е изправена пред нещо повече от феноменалното проявление на интелигентния корабен софтуер: бе изправена срещу личност. Смущаваща, непредсказуема личност.

– Днес е денят, Пьотр – прошепна толкова мило, колкото можа, в опит, както винаги, да прикрие смесицата от любопитство и ужас, която ѝ вдъхваше *просопонът* – маската персонификация на кораба.

Заради естеството на неопределеното пространство звукът се променяше и нейното изявление произведе трикратно ехо в командната кабина: бодра песен, тъжно шушнене и разкъсващ душата вик, дошъл сякаш от самите земни недра.

Когато говореше Пьотр, това никога не се случваше, гласът му оставаше цялостен и притежаваше точно онази модулация, която желаше той... или „Терпсихора“... Степана не беше сигурна кое от двете. Тя знаеше, че той се кани да заговори, защото видиша два-три пъти, докато въздухът раздвижи старите му мъртви гласни струни.

Гласът на спътника ѝ бе дрезгав, но странно красив. Мъжествен. Притеглящ. Притеглящ като бездна.

– Дано изпълним мисията, без да станем на борш, докато го правим.

Капитанът не можа да сдържи смеха си и поредица от наслагващи се нехармонични звуци отекна в просторната зала.

Само някои почти несъществуващи движения на тялото и извивките на гласа подсказваха дали Пьотр е щастлив, или не. Липсата на лице, което тя да наблюдава, затрудняваше силно разгадаването на мислите му. Но Степана бе развила нещо като емпатична интуиция и благодарение на нея можеше да долавя на мига промените в настроението на *просопона*. Те наистина се случваха.

Тя, от своя страна, бе напълно различна. Всяка мъничка промяна в състоянието ѝ се отразяваше върху лицето ѝ, като в разтворена книга. Книга с красива обложка – гладко овално лице, прав нос, щедра уста и зелени очи под водопад от карамелено медни коси – и повече от интересно съдържание.

Степана се отдръпна на няколко крачки от командния пулт, а Пьотр направи същото в точния момент, ще речеш, че можеше да предугажа движенията ѝ, или пък двамата изпълняваха някакъв екстравагантен танц.

В каква ли степен се бяха опознали за тези три години, зачуди се мислено капитан Левитанова. По отношение на *просопона* тя се чувстваше като на тръни – от първия ден и досега, – но не можеше да твърди същото за него, нито се досещаше каква е преценката му за нея. И това бе изключително логично, защото ако сметките бяха верни, Пьотр-Терпсихора би трябвало да познава Степана в дълбочина, доколкото бе способен на това.

„Прозрачна съм за него – помисли тя. – А той е като компактен и почти непроницаем скален отломък.“

Безброй пъти ѝ се бе струвало, че се разголява по най-интимен начин пред *просопона*. Трябваше да му разказва целия си живот и най-вече да му разказва за онова, което не можеше да включи никоя автобиография: за съпътстващите я колебания, за съмненията, тревогите, изгубените илюзии, несбъдналите се мечти, за някогашните си проекти и девически фантазии, за всички и за всяко едно от нещата и обстоятелствата, които някога бе пожелавала. Защото Пьотр се интересуваше не толкова каква е Степана, а каква е могла да бъде, нужни му бяха неосъщественията варианти на нейното съществуване, отхвърлените възможности при житейските ѝ избори. Такава бе специфичната роля на Пьотр: да събере подобни данни и, обмислил ги, да захрани множеството компютърни системи на „Терпсихора“, всичките ѝ изкуствени интелекти, с цел корабът да пътува из космоса, без изобщо да напуска Санкт Петербург.

– Пьотр, мислиш ли, че съм направила най-добрите избори? – Не за пръв път разпитваше по този начин *просопона*. – Смяташ ли наистина, че този е най-добрият от възможните ми животи?

И този път Пьотр отговори. Отговорът му се състоеше от една кратка и ясна сричка, лишена от всякаква емоция:

– Не.

Степана се завъртя на пети, беше объркана, почувства се наранена. Застана с лице към проявлението на *Свъокла* и впи зелените си очи в кладенеца от сенки, загатнат под качулката.

– Защо? – настоя тихо, ала гласът ѝ се разнесе в множество различни тонове, отразен от ехото в необятността на командната кабина.

– Защото такова нещо не съществува.

Тонът, с който ѝ отвърна Пьотр, бе почти нежен. Капитан Левитанова кимна мълком и не можа да сподави една въздишка, докато свеждаше глава:

– Вярно е, предполагам, че не съществува такова нещо, което да наречем „най-добрия живот“.

Отдалечи се бавно от командния пулт, който заемаше нищожна част от огромната кабина, и се отправи към асансьорите.

Тогава, зад гърба ѝ и много близо до шията, я изненада дишаният Пьотр:

– Не, Степана – изшушука той най-последно. – Твоят живот не съществува.

Всъщност „Терпсихора“ вече пътуваше. И го правеше още откакто корабът бе построен и запечатан.

Поради тази причина Пьотр също пътуваше.

Оставаше и Степана да отпътува.

Свьокла не бе същински кораб, а по-скоро импулсна платформа. Целта ѝ бе да разгърне транспортираното човешко същество, докато то съвпадне със собствената си множествена същност; същност, която да се намира едновременно *и тук, и там*, с други думи, в мястото на отпътуване и в онова на пристигане. Или, по-скоро, в местата на пристигане.

Всеки изкуствен интелект, съставляващ паралелния софтуер на кораба, бе в действителност център за обработка на данните в различни ситуации и места. Магията на субатомната физика, която го захранваше, се състоеше в това, че въпросните ситуации не бяха последователни, а симултанни. Корабният компютър буквално се разединяваше при всяка опция, при всеки възможен път, откриващ се пред него, и обхождаше всички възможни разклонения в едно и също време.

Същото предстоеше да се случи и с експерименталния субект на пътуването: капитан Левитанова, първото човешко същество, изпълняващо главната роля в стационарно пътешествие.

Степана излезе от асансьора и пристъпи в машинното отделение. Заля я вълна от усещания. Възприемаше ги като статично електричество.

Намираше се в стъклен лабиринт. Пласт след пласт полупрозрачни стени, отразяващи се една в друга; последователни нива от мостчета за преход и рампи, които се разпростираха във въздуха като хоризонтални ледени игли. Играта на отражения, светлина и прозрачности я замая по някакъв познат вече начин.

Преди да направи първата крачка по стъклените коридори, Пьотр

я подкрепи, улавяйки я за ръка, както го правеше винаги. Само той можеше да я насочва по реалните пътища. Ако не го правеше, тя несъмнено щеше да се озовава в някой от многобройните енергетични вихри, които бушуваха между различните надлези, както реални, така и възможни.

Машинното бе единственото място, където *просопонът* влизаше преди капитана. В края на краищата, не ставаше дума за двигател, а за компютър. Изведения извън тялото на Пьотр негов мозък. Неговите владения в най-пълния смисъл.

Гигантският стъклен пейзаж неизменно омайваше капитан Левитанова. Като инженер разбираше необичайната логика на мястото, но като човек то я потискаше.

Ясно, че размерът на *Свъокла* имаше отношение. Тя бе конструирана с идеята да приютява стотици – стотици възможни капитани, стотици възможни вариации на единствения член на екипажа. Затова корабът бе толкова голям. Но още нещо я тревожеше – мисълта да пробие границите на реалната вселена, която винаги бе обитавала, да проникне в други възможни светове, да се срещне с онова, което тя самата е можела да бъде.

Така или иначе, това бе първото изпитателно пътуване, така че по замисъл разклоненията на личността ѝ не биваше да надхвърлят десетина варианта. Такава бе предпазната мярка при пилотиране, основаващо се на неутринова механика, но най-вече трябваше да се сведат до минимум възможните психически травми, а и физическите, които можеха да поразят субекта... Степана.

– Спокойно, ще ти напомням *коя си* през цялото време. Вече съм виждал проявленията на възможните ти същности. Аз самият ги избрах. Довери ми се.

Такива неща ѝ шепнеше на ухо Пьотр точно когато моторите престанаха да реват и изпаднаха в скръбно мълчание. Точно в момента, когато възможността за неотпътуване за нея стана реална и тя се отправя на път.

Първата капитан Левитанова, която изникна в един от коридорите, три нива по-долу, вдигна ръка и енергично я поздрави. Докато се приближаваше по вече конкретните мостчета, Пьотр, почти опрял невидима брадичка на рамото ѝ, тихо я осведоми:

– Капитан Соледад Юриевна Левитанова. Отива в специфичен район на ръкава Персей. Кодовото ѝ име е Вълк.

„Разбирам, да“, помисли си Степана. Помнеше старата семейна история. Как единствената баба в нейното монопарентално семейство бе искала да я нарекат с това име, но баща ѝ категорично беше отказал. Бе енергичен, непоколебим мъж, ала много суеверен по отношение на думите. Защо ли беше отстъпил да ѝ даде име, което явно ненавиждаше? Какви варианти се бяха осъществили в личността на полковник Юри Илич Левитан в алтернативната реалност, към която принадлежеше тази нейна версия?

Топла вълна погали паметта ѝ, щом си спомни разходките с баща си като дете. Най-любимите ѝ, дългите, бяха екскурзиите в Петерхоф: фонтаните, дворците, градините и, преди всичко, неимоверният изкуствен водопад над канала... А в далечината – крайбрежието на Финландия, която излъчваше тайнствено сияние към очите на едно петгодишно момиченце, все едно е чужда планета. И оттогава тя все си мечтаеше за други светове.

Степана се почувства леко оскърбена от тази жена, идентична с нея почти във всичко и която щеше да пътешества до другия край на Млечния път. В известен смисъл завиждаше на всичките си алтер его. Та нали ключът за завръщането, котвата, задържаща „Терпсихора“ закрепена към Санкт Петербург – към *нейния* Санкт Петербург, – се намираще у нея. Възможността за неотпътуване бележеше местонахождението „тук“ на кораба, а тази роля се бе паднала на Степана. Главно поради това, погледнеше ли „през прозореца“ – както наричаха екрана за външно наблюдение, – тя щеше да вижда само скъпия си град, докато всички останали щяха да изследват различни зони на галактиката в съответствие с възможните изчислени курсове.

В това се заключаваше *магията*, която правеше възможно пътуването. Не бяха нужни истински двигатели, нито някаква машинария, а само трябваше да се пресметне възможността за достигане до дадено място с помощта на определени теоретични средства, да са налице елементите... и – готово.

– Запомни – прошепна в ухото ѝ Пьотр, – отсега ти си Съомга. Не го забравяй, ще е твоят начин да запазиш идентичността си.

„Онази, която се връща при първоизточника...“, помисли си тя. Кимна мълчешком, докато гледаше как се приближава едно нейно копие, жена, напълно идентична с нея, с изключение на малко по-тъмната коса и малко по-решителните движения.

„Това трябва да ти е достатъчно, Степана-Съомга – каза си наум.

– Само ти ще се завърнеш у дома, защото никога няма да излезеш оттук; никоя от останалите няма да го постигне, това бе най-радикалният разчет. Помни: ти се завръщаш, а те – не.“

Когато стисна твърдата длан, протегнатата вече от нейното друго аз, почти ѝ съчувстваше. Вълк щеше да види места, които никоой никога не беше виждал, но щеше да остане там, а спомените ѝ щяха да преминат в единствената версия, способна да се завърне: в Съомга, в самата нея.

– В моята реалност татко се ожени за майор Дмитри Дмитриевич Грибоедин. И двамата бяха удостоени със званието „герой“ по време на Великото събитие. Детството ми бе кратко, но красиво.

Степана... Съомга-Степана слушаше внимателно разказа на Пантера-Степана. На тази нейна версия, весела, разкрепостена и много по-руса, ѝ липсваше лявото око, бе го изгубила в ранната си младост по време на нещо, което определи като „не съвсем ортодоксална фехтовална практика“, и на мястото му блещукаше показно огромен диамант. Скъпоценният камък бе част от Диамантовия фонд на Кремъл. Родината бе ѝ го дарила заради службата ѝ по време на проишествията, последвали Великото събитие и известни като „Краткото отстъпване“. За случилото се тогава не бе чувала никоя от другите ѝ версии, никога, а Пантера-Степана не пожела да внесе яснота, понеже било „прекалено кърваво“.

Съомга-Степана, както и повечето от деветте ѝ възможни версии, обитаващи сега *Свъокла*, винаги бе знаела, че баща ѝ е бисексуален – нещо съвършено нормално за семейството ѝ. От вниманието ѝ обаче се бяха изплъзнали чувствата, които той питаеше към своя другар по оръжие, защото в нейната реалност бяха пазени в тайна. Осъзна, че познава баща си повече. Не, всъщност осъзна, че го познава *по-малко*. Но доколко бащите на тези други „аз“ бяха нейният баща?

Заразглежда възможните си версии поред. Всички седяха около голямата съвещателна маса в очакване на точния момент за пристигане по местата, където вече се намираше „Терпсихора“.

До нея се бе разположила Вълк-Соледад. Спокойна, уверена, непоколебима. През кратките часове, които бяха прекарвали заедно, проявяваше склонност да се държи като лидер. Зад нея, като някаква обезглавена обвивка на великан, се издигаха кибернетичните ѝ бойни доспехи, следващи я като вярно куче. Дългият над два метра ужа-сяващ меч, съвършено излъскан, отразяваше светлината със своето острие и зъбци.

Малко по-нататък Пантера-Степана не спираше да говори, разкривайки регистър от напълно непознати данни и чувства.

До нея седеше Гушчер-Степана. Това друго „аз“ носеше най-екстравагантната униформа: втора метална кожа, оранжево-червеникава, фригийска шапка и редица от дорзални плочки, завършващи с остриета от същия метал. Накитниците и налакътниците бяха плътно покрити с неща, които спокойно можеха да бъдат и щепсели. Очите ѝ, като че ли непрекъснато взрени в някакъв друг свят, изразяваха изненада всеки път, щом уловяха заобикалящите я картини и образи. Имаше вид на потопена в някакъв безкраен сън. Съомга-Степана подозираше, че това е свързано с костюма. Наркотици? Пряка стимулация на мозъка? Разширена реалност? Не знаеше какво е.

Точно срещу нея, от другата страна на овалната стъклена маса, седеше възможната ѝ версия, която я безпокоеше най-силно; онази, която Пьотр бе нарекъл Змия-Степана. Най-потресаващата от версиите, изглежда, искаше да съблазни всичко живо. Не бе лесно да се проследят разсъжденията ѝ, които се разгръщаха, следвайки странни меандри при излагането на аргументите. Не се придържаше към една дискурсивна нишка, а по-скоро към една-единствена идея, която постоянно мутираше. От позата ѝ струеше естествена, вродена арогантност.

Бе пристигнала на *Свъокла* в обемен и елегантен костюм за излизане в открития космос, бял и златист, но сега носеше само долната му част. Змия-Степана не преставаше да я гледа в очите, без да мигне, а ореол от рижи къдри обграждаше лицето ѝ и се спускаше по голия ѝ торс. Нима флиртуваше с нея? Или просто си играеше с ума ѝ? Когато Съомга-Степана насочи поглед към следващото си алтер его, долови леко движение на устните, оформящи почти целувка, последвана от високомерната усмивка на змията.

Лебед-Джесика бе видяла всичко и също се усмихваше. Изглеждаше грациозна, изтънена и безкрайно свенлива. Бе пригладила боядисаната си в гарваново-черно коса. Забелязала, че я наблюдават, тя се изчерви и сведе глава. Как бе заслужила длъжността си с този характер? Два пъти, когато успя да каже нещо, без да накъсва изреченията си, Змия-Степана ѝ се бе подиграла, че е „твърде голяма идеалистка“, и въпреки това тя не се отделяше от нея. Може би я притегляше силата? Или пък лебедът бе опасно запленил от змията?

От другата страна, зад подчертаната извивка на масата, седеше

най-объркващата ѝ версия: Орел-Дмитри. Бе от мъжки пол и Степана не знаеше дали е роден като такъв, или полът му е резултат от негов избор. Истината бе, че едва-едва беше отронил две-три думи, но наблюдаваше така методично, че тя се запита дали не работи за някоя разузнавателна агенция. Той обаче се бе представил като *шаман*, „човек, който знае“. Змия-Степана незабавно бе отправила ироничен въпрос относно вероятността да им потрябват шамански умения в една научна експедиция, но Орел-Дмитри обясни, че е напълно допустимо, с което – странно, но се съгласи Вълк-Соледад.

И накрая, встрани от масата и дискутирайки разгорещено, стояха Кит-Джесика и Мравка-Джесика. Първата напяваше думите си, като ги редуваше с пронизителен смях и се задъхваше. Втората кимаше и изказваше мненията си посредством дълги монотонни фрази. Мислеше, че разбира защо Пьотр им бе подбрал такива имена. Кит-Джесика, все още в своя костюм за излизане в открития космос, увенчан с кристална каска, която просветваше в цветовете на дъгата, представляваше нещо като колективна памет – способността ѝ да си спомня бе прекалено развита, за да не се дължи на някакъв изкуствен имплант в мозъка ѝ, – но това бе външна памет, сякаш личната ѝ реалност не споделяше атмосфера и историческо единство с останалите възможни версии.

От своя страна, Мравка-Джесика в своята реалност бе инженерът, конструирал „Терпсихора“. Ето защо Съомга-Степана бе напълно сигурна, че познавайки механиката на кораба, както бе длъжна, тя несъмнено знаеше колцина от деветте ще се завърнат у дома: само една. И въпреки това по лицето на този вариант се четяха единствено безметежност, приемане на ситуацията, топлота. Изправяше се срещу саможертвата като индивид в служба на колектива: почти безлично търпение и трудолюбие в кървавочервен костюм за увеличаване на силата, с избръснат череп и огромно лого, татуирано на тила.

Опита се да обхване с един поглед осемте си възможни версии... деветте, ако съзерцаваше и отражението си в повърхността на масата... Как можеха да са така фундаментално различни помежду си? И как, въпреки всичко, продължаваха да са „същата“ (или „същият“), без в действителност да са? Защото те не бяха нейни копия, бяха буквално *нея самата*.

И как щеше тя да обедини всички тези спомени в собствената си личност в края на мисията?

Стресна я ръката на Пьотр върху лявото ѝ рамо. Внезапно всички погледи се насочиха към него. Всички капитани го бяха познавали в своята реалност и всички се страхуваха от *просопона* в същата степен, в която и зависеха от него. Може би това бе единствената характерна черта, която нейните версии споделяха недвусмислено с нея.

– Изходът е готов – бяха думите му и тишината стана плътна, осезаема.

Изправиха се като една и започнаха да обличат костюмите си за открития космос или да приготвят инструментите си, или да се молят, изпълнявайки ритуалните си песнопения, или просто да се отправят – решително, а някои и със страх – към единствения люк на *Свъкла*.

Само Съомга-Степана остана на мястото си.

Змия-Степана го забеляза и проблясък на разбиране засенчи лицето ѝ: сиреч, онази бе единствената, която щеше да се пребори, плувайки срещу течението, единствената, която ще се върне към първоизточника. У дома.

Жената се усмихна, докато плъзгаше костюма върху голите си гърди, извивайки се чувствено.

– Интересно – обърна се змията към съомгата. – Предполагам, иронията е в това, че ще живее онази, която се върне, а която остане, ще умре – и се усмихна още по-широко, разкривайки красиви седефени зъби, като добави напевно: – Не е като при рибата, а наопаки.

Някаква сбъркана наслада струеше от тази усмивка и също така – мрачна заплаха. Съомга-Степана изпита неподправен ужас пред лицето на своята версия.

Змия-Степана въздъхна, докато оправяше разкошните закопчалки на елегантния си костюм за открития космос, и произнесе във въздуха, сякаш размишляваше на глас:

– Не е честно. Не. Не е.

И се насочи с твърда крачка към Лебед-Джесика, притисна я в прегръдките си, слабичка и крехка в костюма ѝ с цвят на сив мъх, сетне я целуна яростно. Лебедът се усмихваше под свирепата целувка, отпуснат в нетърпеливите обятия на змията. Но възбудата на Змия-Степана се възпламеняваше все повече, докато пръстите ѝ се обвиваха около фината шия на Лебед-Джесика. Въпреки намесата на останалите версии, единствено свръхчовешката сила на Пьотр успя да я издърпа, преди да бъде удушена.

Просопонът я придържаше, жертвата обаче се бореше неистово, за да се върне при палача си. Змия-Степана се усмихна триумфално и спокойно изчака да я освободят; тогава Лебед-Джесика покорно отиде отново до нея.

Никой не се обади, когато Змия-Степана зае място в колоната, за да изчака реда си пред люка, с лебеда, застанал до нея. Нито когато той повдигна черната си коса и ѝ предложи шията си. Нито когато змията сплете пръсти около нея и поде удушваческото си дело, задъхвайки се. Нито когато глух, едва доловим звук изплува от прекалено тънките кости, а главата на Лебед-Джесика клюмна настрана, усмихната. Нито дори когато най-последно Змия-Степана пусна слабичкото тяло и се изсмя злобно към Съомга-Степана, докато ѝ казваше:

– Не е честно да не изпиташ онова, което ние ще изпитаме. Това е подаръкът ми за теб, скъпа сестро: отнеси смъртта си в спомените, завръщайки се. Помни какво е чувството да убиеш себе си, какво е чувството да умреш от собствената си ръка. Заслужаваш си го. Или, по-скоро, заслужаваме си го.

Само един глас довърши това изявление, щом Змия-Степана прекрачи през люка, и бе гласът на Орел-Дмитри, който каза „да“, докато помагаше на една възкръснала Лебед-Джесика да се изправи отново на крака. Лебед-Джесика, която прекосяваше принадлежащите на шамана територии, защото в крайна сметка – както и всички други на това място – не бе нито жива, нито мъртва.

И ето че изведнъж Съомга-Степана щеше да се окаже отново сама. Сама с *просопона*, понеже когато той отвореше люка и първата от възможните ѝ версии излезеше през него, всички щяха да го направят. Всички с изключение на нея, естествено.

Макар че бе склонна да се самоопределя като Его Нула, като изходна точка, знаеше с абсолютна сигурност, че не е привилегировано същество, част от някаква централна вселена, а чисто и просто – още една възможна версия: онази, която никога нямаше да напусне Санкт Петербург. Онази, която трябваше да се провали в опита си да отпътува.

Най-последно, по сигнал, даден от Пьотр, люкът се отвори...

... тогава с помощта на бойните си доспехи вълкът измъкна мечата от ножницата. Титаничният костюм увеличаваше обсега, силата и скоростта на своя носител. Вълкът и доспехите вдигнаха нависоко

острието и излязоха през люка. Още от прага ги пое най-чуждото пространство. Големият двигател, който надничаше иззад тила на вълка, се задейства, но квазивакуумът поглъщаше звука. Около тях: Персей.

Гигантската Свъокла плаваше в полудрача – хетерогенна и синхронна съвкупност, тъмнопурпурна.

Стъпалата на оборудването се вкопчаха в повърхността на кораба и крачеха по нея, все едно тази незначителна маса щеше да надделе над безконечното свободно падане в космоса. И докато вървеше, вълкът наблюдаваше с меч в ръка безименното величие, което ги заобикаляше.

Сондите, покриващи костюма, получаваха всички възможни за събиране данни. По-късно щяха да ги предадат на Пьотр, а той да ги влее в множеството изкуствени интелекти на „Терсихора“.

Зад кораба се простираше прошареният с пръски светлина мрак на галактическия ръкав. Отпред, господстваща над погледа и въображението – мъглявината на рака: М1.

Безброй сложно преплетени валма от пламтящ яркочервен газ се разпространяваха откъм неутронната звезда: смайващо оцветени останки от нейната експлозия и от оголеното сърце, все още френтично туптящо, на онова, което някога е било гигантско слънце. Златни, червеникави и зелени, те се изтъкваха едно друго посредством различни дължини на вълните.

Вълкът виеше към рака от светлина, докато пъстроцветният призрак на мъртвата звезда благославяше вдигнатия му меч.

Сама. Заради природата на не-пространството в кораба, в мига, когато бе възможно Степана да е сама, тя вече бе сама. Отново. Сама с него, с онова нещо, с кораба и с неговата маска. С цвеклото и с повехналия му дух. С една обвивка, лишена от лице.

Кой знае защо, в ума ѝ изплува екскурзията в Ораниенбаум, на която я бе завел баща ѝ. Беше единайсетгодишна тогава и похапваше портокали. Паркът бе обагрен в цветовете на есента и докоснат от първите студове. Спомни се, че бе влязла в голямата зала, цялата в позлата и жълто. Пристъпваше върху невероятни изображения, златото по релефите танцуваше под лъчите от прожекторите. Но умореното ехо на крачките ѝ и сивкавата есенна светлина, която проникваше през вратите, придаваха тъжен, меланхоличен привкус на атмосферата, усещане за безжизненост. Ненадейно Степана усети тревожна не-

обходимост да излезе оттам колкото е възможно по-скоро, да се върне в градината, в настоящето, в света на живите; но щом се намери да го каже на баща си, осъзна, че той се бе загледал, поразен, в тавана. Момиченцето проследи с поглед предмета на възхищението му и нямаше как да не се присъедини към него в едно дълго и мълчаливо съзерцание. Част от нея крещеше да излезе оттук, без да губи време, преди слънцето да се е скрило и залата, лишена от дневна светлина, да се е превърнала в гроб; но друга нейна част я умоляваше да не помръдва и на педя от тази изумителна алегорична картина, в която Денят подчиняваше Нощта.

Незнайно защо, сега се чувстваше по абсолютно същия начин, както през онзи ден. Погледна вратата, до която се бе прислонил *просопонът*, и потрепери от напрежението, обзело я с преоткриването на тогавашните импулси.

Най-последно, по сигнал, даден от Пьотр, люкът се отвори...

... Без дори да се замисли, змията прекоси не-пространството, ограничено от изхода, и се хвърли с пълна отдаденост в прегръдките на ослепителната светлина: ядрото.

Златисто-белият костюм сякаш плуваше в море от течно злато като още една звезда. Светлината бе почти осезаема, а черните огледала върху шлема на змията потъмняха доколкото можеха. Намираше се в самото сърце на галактиката. Там нямаше звезди, само свръхнагорещен газ, електрони, които препускаха полудели по останките на нещо, било някога грозд от ярки слънца. Изумителен вихър, газова спирала, забързала се през сингулярност тъй масивна, че задържаше милиарди небесни тела около себе си.

Енергиите, властващи тук, бяха способни да изменят самото времепространство. Змията знаеше, че се приближава до светая светих на Млечния път, че светият трон се охранява от ангелите на радиацията: излъчвания с такава мощ, че никакъв биологичен живот не би могъл да оцелее под божествените им взори.

Без ни най-малко да се страхува от тях обаче, змията включи реактивните двигатели на раницата си и заплува по вълнообразна траектория, отвеждаща я все по-близо до Всичкото, което за минути щеше да я сведе до нищо.

Да, когато това приключи, ще излезе оттук и ще се отправи към Банковия мост, над канала „Грибоедов“, висящия мост, чиито вериги

са захванати в пастта на две двойки грифони. Ще застине, облегната на една страна, и ще види слънчевата светлина да блести върху златото по крилете ѝ. И ще чуе птичите песни в бялата среднощна тишина, излъчваща меко перлено сияние. И тогава, без изобщо да е залязвало, ще изгрее слънцето.

Да, разбира се, че ще излезе. И щом го направи, всичко ще свърши. Всичко и всички. Но наистина ли искаше да излезе? Наистина ли почти не я беше грижа за възможните ѝ версии?

Най-после, по сигнал, даден от Пьотр, люкът се отвори...

... С предпазливо упорство и боязън гущерът премина от другата страна. Ако останеше на нея, не би помръднала от своя свят на мечтания и онирични символи, но Слънцето я бе повикало и тя не можеше да пренебрегне неговия зов. Бе пътувала дълго, за да се озове тъй близо, едва на осем светлинни минути. Слънцето бе нейният повелител. Плътно прилегналите по гърба на костюма ѝ пластини се разгърнаха, за да уловят целия електромагнитен спектър, а наркотиците преминаха директно от проводящите устройства на костюма във вените ѝ, все едно тя беше негово продължение, а не обратното. Лещите ѝ, филтрирайки в Н-алфа, показваха нежнооранжева сфера, чиято повърхност бе жива и обитавана от милиони саламандри, извиващи се около самите себе си, пламтящи в своето несекващо горене, а сред тях тук-там се открояваха притеглящи бездни тъмнина; мекият сивкав тон на величествената корона обгръщаше всичко. Плазмени вихри, по-големи от Санкт Петербург, по-големи от самата Земя, се разтягаха като свенливи насекоми над колоса.

А гущерът изгаряше бавно, съзерцавайки своя господар, по-близо до него от вестителя с крилатите сандали, по-близо, отколкото някое човешко същество се е оказвало някога. Близо, твърде близо, но все пак недостатъчно.

Топъл трептящ въздух, въздух, който „ти замирисва на разходки“, както е писал Гогол, погали лицето на Степана. В съзнанието ѝ изплува великият булевард, Невски проспект, поемащ от Нева и потапящ се отново в нея; кралицата на улиците, ларгото на Санкт Петербург. Спомените от ученическите години, обикалянето по нейните магазини, колко забавно бе да си играе, че уж може да купи лъскавите ѝ артикули... Нима вратата се бе отворила за нея? Не може да бъде! Още не! Дори не бе имала време да ги опознае, да се опознае. Само че тази вибрация, този въздух, от който плющеше сивата качулка на

просопона, не идваше от широките улици на града, а сякаш от самия ад; въздух, обвит в призрачни пламъци; те поглъщаха и не поглъщаха „Терпсихора“.

Най-после, по сигнал, даден от Пьотр, люкът се отвори...

... и пантерата прекрачи решително в безкрайната тъмнина, която я причакваше. Украшението в окото ѝ искреше под светлините на Свъокла, диамантеният му блясък си съперничеше със сиянието на милионите звезди, пръснали се в нозете ѝ: галактическият ръкав Карина – вечен сребрист път. Внезапно се напрегна от предчувствие, което се оказа действително, защото някаква фигура се материализира редом с нея. Образът трептеше непрестанно, влизайки и излизайки от личната реалност на пантерата. Фигурата притежаваше нещо човешко, но бе покрита с подобие на обработена кафява дървесна кора; дългата гъвкава коса падаше до неясно очертаните хълбоци, овързана с ленти от разнообразни тъкани, а черепът ѝ приличаше на котешки и дълги като саби зъби проблясваха под напълно бели очи. Пантерата не знаеше дали съществува е проявление на съзнанието ѝ, или истински обитател на космоса, но бе сигурна, че то насочи тънък пръст към Свъокла, докато халките, украсяващи огромните му уши, прозвънваха недоловимо едновременно с разтърсването на главата му.

Когато най-после пантерата погледна кораба, той вече бе започнал да се взривява.

Степана скочи от мястото си и хукна към Пьотр; трябваше да го спре. Нещо в самата ѝ утроба крещеше да не отворят тази врата, нещо тъмно, което не успяваше да разпознае добре.

Но щом се озова до него, младежът я блъсна толкова силно, че тя се намери на пода, изненадана и възмутена – никога преди водачът ѝ не се беше държал така с нея.

– Това е по-голямо от теб и мен! – гласът на *просопона* прошумоля като сухи листа, множествен, подобно на ума, който го управляваше.

– Ако отвориш, всички те ще умрат; всичките ми възможни версии. Само аз ще остана – изкрещя Степана, – а не зная имам ли право на това...

Премерено бавно Пьотр постави ръцете си върху ръба на качулката. Обитаващият там мрак постепенно отстъпваше с отдръпването на плата.

Той се приведе към жената:

– Никога не е било свързано с теб, капитане, нито пък с някой от твоите варианти или фрустрации. Става дума за мене. Нима не разбира, че си част от експеримента? Ти си обектът на изследване, аз съм наблюдателят.

Лицето на *просопона* внезапно се разкри. Множество наслоени усти, които се хилеха гротескно. Можество пресичащи се очи, които се вираха в нея под всички мислими и немислими ъгли. Не беше само физиономия, осеяна с аномални черти, бе сякаш самият космос, който се умножаваше в лицето му, потъвайки през неговата повърхност. Бе като да гледаш нещо, което не може да бъде видяно, като внимателно виране в гънка от битието, съдържаща всяка възможност едновременно. Като надникване в самата лудост.

Степана отвори уста да запищи, но не можа да го стори. Намираше се в кошмар.

Най-после, по сигнал, даден от Пьотр, люкът се отвори...

... и китът изплува в самия край на Млечния път, там, където празнотата, разделяща го от следващата галактика, е едно безкрайно море от мрак. „Всяка Бяла нощ се уравновесява от Черен ден“, помисли китът, докато навлизаше безстрашно в това невестествено море. Пъстрата плетка на костюма ѝ изглеждаше тъмна на туй място. Тогава безгласен проблясък озари тялото ѝ и хилядите багри, скрити в тъканта, изригнаха. Извъръщайки се, за да открие източника на светлината, видя орела. Невъзможно! Шаманската ѝ версия, обгърната от прозрачна дреха, през която прозираше голо мъжко тяло, украсено с рисунки и пера, я наблюдаваше със същото изумление. Лебедът сподави вика си. Мравката обаче само кимна, разбрала каква е причината за случващото се: „Терпсихора“ – или поне нейните терпсихори – бе разрушен.

– Моля те, Пьотр, спри – заклинаше го съомгата, изправена наред Дворцовия площад с изкуствената зеленина и позлата на зимата зад себе си, – умолявам те.

Докато корабът се взривяваше и не се взривяваше, границата на галактиката и Слънцето, ядрото и ръкавите ѝ – всичко – се сливаше и се смесваше, пресичайки се със звезди и мъглявини, и планетни системи.

По средата на пътя до черната дупка, чието сърце лакомо се опитваше да погълне Млечния път, змията го предугади и бидейки достатъчно ловка, успя да канализира хаоса. Тогава, за част от се-

кундата, Санкт Петербург бе оста на цялата галактика.

Докато присъстват неизменно в нас, ще съществуват.

Но те бяха там, за да ни напуснат.

– Моля те, Пьотр, спри – заклинаше го съомгата, изправена наред Дворцовия площад с изкуствената зеленина и позлата на зимата зад себе си, – умолявам те.

Просопонът я гледаше, ако това бе нещото, което прави, от черните дълбини на качулката си, заметната отново, но капитан Левитанова не можа да прогони от ума си онова ужасяващо лице.

Около нея се наслаждаваха два съвършено осезаеми образа и същевременно идеално симултанни: вътрешността на *Свъокла* и град Санкт Петербург. *Нейният* град.

Пьотр стоеше изправен точно срещу нея по средата на големия Площад. Хората минаваха край тях, без да ги забележат, а призрачните пламъци унищожаваша стъклената структура на „Терпсихора“. Момчето, немъртво, неживо, бе един гигант, който се свеждаше над нея. Степана вдигна поглед и се съсредоточи, както го бе правила толкова пъти преди, в мрака под качулката.

– Ти си *Свъокла*, Пьотр – опита да го вразуми, – ако корабът бъде унищожен, ще престанеш да съществуваш.

Откъм качулката ѝ отговори безрадостен смях. Гласът бе само един – съвършен, плътен, кадифен, но го издаваха безкрайно количество усти:

– Много повече от кораба съм, скъпо момиче. Аз съм персонификацията на множествеността, същината на възможностите. Аз съм Енергия, аз съм Хаос. Началото и краят на всичко. И онова, което няма начало и край. За мен не съществуват правила. Моята логика се присмива на твоя ум.

Изведнъж Санкт Петербург бе обвит в студени сини пламъци. Сивите одежди на *просопона* се разпадаха по неотстъпната молба на вятъра и се възстановяваха на мига. Върху разтворените длани на ръцете му танцуваха същите блуждаещи индиговосини огньове.

– Искаш ли да се спасиш? – запита той неочаквано, сякаш тази мисъл никога не му бе хрумвала преди. – Искаш ли да спасиш душата си, своя град? – гласът му ставаше все по-плътен и мрачен. – Или искаш всичкото?

Степана се огледа. На площада лежаха девет тела: някои – овъглени, други – разкъсани, а трети просто изглеждаха заспали. И всички те бяха нея. Нейните други аз. Беше ѝ трудно да диша, да фокусира

ума си; владееше я само едно чувство: страх, силен и абсолютен ужас, ужасът, който предшества края.

– Обичаш красивия си град, нали? Боиш се, че „Терпсихора“ ще го разруши? – Пьотр бавно се приближи до нея, без да върви или да се движи, просто застави разстоянието между тях да се стопи. – Но аз съм Санкт Петербург!

Тези думи опияниха Степана.

– Искаш ли да почувстваш колосалната прегръдка на Казанската катедрала? – Двете линии на голямата колонада изникнаха край тях, а ръцете на Пьотр я притискаха също като зданието и я караха да се чувства в безопасност по същия начин. – Тогава почувствай ме.

... Безкрайните възможности, които бяха самият *просопон*, опияняваха Степана...

– Искаш ли да видиш безсмъртното обаяние на ефимерното? – Незабавно гробището Тихвин се уплътни около тях. Но не беше студено под огромните и тъмни дървета, напротив – обгръщаше я топлината на тялото му, притиснато в нейното. Върху мъртвото и живо по някакъв начин лице на Пьотр преливаха един в друг образите на Чайковски и Шишкин, на Достоевски и Римски-Корсаков. – Мога да бъда всичко за теб.

... Степана бе опиянена от самия Пьотр. Прислони глава до гърдите на младия мъж и чу милиони сърца да туптят с различен ритъм и до едно да се сливат в неясен постоянен тътен: издаваха го глухо бумтящите двигатели на *Свъокла*!

Почувства леката милувка на двеста милиарда устни по косата си.

Но тялото на Пьотр поддаваше и колкото по-силно я прегръщаше, тя толкова по-дълбоко проникваше сякаш в тъканта на дрехата му, в субстанцията на мъртвото му тяло. Докато я абсорбираше, спомениите на другите, които бе могла да бъде, се обединяваха в нея. И тя бе срамежлива и дръзка, и щастлива, и тъжна, и артистка, и инженер, и жена, и мъж, и самата себе си, и останалите... Едно по едно телата, лежащи на площада, се разсейваха; с всяко изчезнало тяло тя навлизаше с още един сантиметър в съществуването на *просопона*.

Сега очите я обграждаха и ѝ показваха предели, каквито тя никога не би видяла сама. А устите я хапеха, изтръгваха парчета от същината ѝ, разграждаха я, разчленяваха я на всичките ѝ съпътстващи възможности. Но да бъдеш всичко, предполагаше да не избираш, да не отхвърляш, да не залагаш на една посока, а да следваш всичките. Ала

да следваш всички посоки, означаваше да се разтвориш в тях, защото когато не избираш, ти *си нищо*.

И тогава онази, която се спотайваше в очакване на подходящия момент, усети контакта със своята стихия и се изстреля от самото сърце на галактиката, от центъра на Санкт Петербург, от множественото сърце на Пьотр. Лъжата и истината изграждаха същността ѝ, ето защо бе мъдра. Затова, щом почувства хаоса, змията се разгърна вътре в Степана и я издърпа от прегръдката на Пьотр.

Паднаха на земята и двете, сливайки се в едно същество: съомгата и змията. Тялото ѝ изживяваше болезнено комбинацията: четири ръце, три крака, две различни очи, две усти една до друга. Уродливост в мир със самата себе си.

Пьотр се изсмя нагло, преди да ѝ помогне да се изправи.

– Виждам, че накрая разбра, нали, красавице? – каза ѝ го необичайно нежно.

Степана, синтезът на самата себе си, го погледа известно време, преди да отговори с двойната си уста:

– Не.

– Да.

Най-после, по знак, подаден от Пьотр, люкът се отвори и *Свьокла* се свлече върху самата себе си като роза с ронещи се листчета. Огромните съставляващи я стъкла се сипеха върху зелената морава на парка край Стрелката.

Жената, която някога бе капитан Левитанова, приближи лицето си до отвора в качулката на *просопона*, за да целува и хапе многобройните усти на своя водач, на своя Вергилий, а междувремежно започваше да ги обгражда развълнувана тълпа.

Звездният вятър пронизваше всичко наоколо, понесъл на крилете си радиационните ангели унищожители. Но дори така, градът оставаше невредим в самия център на галактиката.

Вечна Бяла нощ, родена от ядрената плазма на Млечния път, озаряваше Санкт Петербург.

Пьотр предложи ръка на Степана и тя я прие с жест на опитна танцьорка. Докато крачеха елегантно по големия Невски проспект, тя го погледна, както го бе правила винаги: очарована и ужасена. През мъртвите ръце, уловили нейните, се лееха експлозиите на слънцата в галактическото сърце, а закачуленото му лице бе обител на самото нищо, на черната дупка, която го пораждаше.

Просопонът се размя отново с истинско задоволство. Сетне протегна ръка, погали деформираното, но въпреки това прелестно лице на жената до себе си и прошепна:

– Сега даже бихме могли да се разбираме.

Преведе от испански език: Светла Йосифова

Илюстрации: Атанас П. Славов

---

* За авторката четете на стр. 147.

Томас Л. Шеред

ОПИТАХМЕ СЕ

Изсвистяха гуми, пред входа на службата за сигурност спря кола и един капитан, слязъл от колата, заедно с майора, който го чакаше, се заизкачва по стълбите. Генералът от службата за сигурност беше в кабинета си. При влизането им той стана и сухо протегна ръка. Капитанът извади от полевата си чанта тлъста пачка листове и ги сложи в генералската ръка. Генералът освободи офицерите и натисна звънеца. В стаята влезе човек с дебели очила. Той пое подадените му от генерала листове и започна да чете на глас:

„Драги Джо!

Заех се с тези записки само за да убия времето си, защото ми омръзна да гледам през прозореца на ареста. Едва когато почти ги свършвах, ми стана ясно какъв обрат приемат събитията. Ти си единственият от моите познати, който може да се добере до мене, а прочитайки записките ми, ще разбереш защо е необходимо да направиш това.

Безинтересно е кой ще ти ги предаде – възможно е той да не желае впоследствие да го познаваш. Помни за това и за бога, Джо, побързай!

Моята бавност стана щастлива причина за всичко. Закъснях за автобуса. Набутах куфара в автоматичната камера за съхранение и се отправих да убия времето, което ми оставаше до следващия автобус. Ти навярно знаеш тази автогара – на бул. „Вашингтон“, недалече от „Мичиган авеню“. Евтини кина, будки, десетки пивници и ресторанти, предлагащи бифтек, хляб с масло и кафе за 40 цента. Обичам да разглеждам витрини, наблъскани с какво ли не – от електрическите самообръсначки и комплектите гаечни ключове до изкуствените челюсти. И сега, имайки на разположение цял час, тръгнах да се разхождам по „Мичиган авеню“ с намерение да се върна по другата страна. В този район живеят много китайци и мексиканци. Китайците са съдържатели на ресторанти, а мексиканците приготвяват блюда от „домашната южна кухня“. Между Четвърта и Пета улица се спрях пред някакво подобие на кино-театър – прозорец, боядисан в черно, обяви, ръчно написани на испански: „Детройтска премиера... филм с хиляда статисти... Направен само за една седмица... Десет цента.“ Няколкото залепени за стъклото фотографии показваха някакви препускащи конници и нещо, подобно на яростна сеч. И всичко това за десет цента. Беше по вкуса ми.

Всички в салончето пушеха. Аз също извадих цигара и унилият мексиканец, на когото връчих своите десет цента, ми хвърли дълъг въпросителен поглед. Аз му отговорих със същия. Той затвори вратата и изгаси

осветлението. След пет минути старият проектор зажука. Нито встъпителни титри, нито името на режисьора, нито названието на някаква фирма – само бял трепкащ квадрат и веднага след това на едър план брадата физиономия с надпис „Кортес“. След него пъстър, обкичен в пера индианец – „Гватемусин, приемникът на Монтесума“. Снимани отгоре изумителни модели на старинни здания – „Градът Мексико, 1521 година“. Кадри с допотопни, зареждащи се откъм дулата оръдия, изхвърлящи гюлета, парчета от камъни, умиращи бледи индианци, лееща се кръв... Лентата направо ме удиви. Никакви драскотини и слепвания, характерни за старите филми.

Едва когато филмът приключи с един грандиозен пожар на общ план, аз започнах малко по малко да разбирам. За тези дребни пари не можеха да се наемат хиляди статисти и да се изработят декори с такива мащаби. Триковите снимки на падане дори от десетметрова височина са свързани със сума, от която на счетоводителите им прилошава, а стените тук бяха далеч по-високи. Всичко това се връзваше лошо с неумел монтаж и отсъствието на звук. Изглеждаше, че филмът е сниман в добрите стари дни на нямото кино. Но този, който току-що видях, беше снет на цветна лента! Повече от всичко той приличаше на добре отрепетиран и лошо поставен документален филм.

Мексиканците излизаха лениво от помещението и аз тръгнах след тях, но поспрях около унилия киномеханик, който пренавиваше лентата. Попитах го откъде има този филм.

Той отговори, че го е заснел сам. Приех съобщението му с невъзмутима вежливост и той разбра, че не му вярвам. Изправи се.

– Вие не ми вярвате, нали?

Отговорих му, че заключението му е абсолютно правилно, и добавих, че бързам за автобуса.

– Но кажете, защо не ми вярвате?

– Вижте – отговорих аз, – такива филми не се пускат на шестнадесетмилиметрова лента. Вие сте го взели от копие, заснето на тридесет и пет милиметрова лента.

И аз изброих още някакви различия на любителските филми от холивудските. Когато завърших, той пуши мълчаливо около минута.

– Ясно... – Киномеханикът извади лентата от апарата и затвори прозорчето. – Тук имам малко пиво...

Съгласих се, че пивото е много хубаво нещо, но автобусът... Е, добре, една бутилка може...

Върху масата се появиха картонени чашки и бутилка портер.

Той чувстваше необходимост да се изкаже. И разхождайки се назад-напред, като се блъскаше в столовете, той ми разказа цялата си история.

Наричал се Мигел Хосе Сапата Лавяда. Казах му моето име – Лефко, Ед Лефко. Родителите му пристигнали в Щатите някъде през двадесетте години и оттогава садели и прибирали захарно цвекло. Те могли само да

се радват, когато на големия им син се удало да се измъкне от мичиганските полета, из които те превивали гръб година след година – той получил малка стипендия, за да продължи образованието си. Стипендията била кратковременна и за да продължи учението си и да не умре от глад, той работил в гаражи, карал камиони, продавал четки. Но не му се удало да получи диплом, защото го взели войник. В армията имал работа с радиолокационни установки, след това го демобилизирали и тези години не му оставили нищо освен смътни идеи. В този момент не било трудно да намери прилична работа и в края на краищата събрал достатъчно, за да вземе под наем машината с принадлежностите и радиооборудването. След година постигнал целта си. Нагладувал се, измършавял и изпаднал в пълно нервно изтощение. Но така или иначе конструирал „това“!

„Това“ той поместил в кутия от радиограмофон и за удобство, и за маскировка. По причини, които ще станат ясни по-късно, не рискувал да иска патент. Аз разгледах „това“ внимателно и подробно. На мястото на копчетата за звука и настройката имаше циферблати с разни ключове. На големия имаше деление от едно до двадесет и четири, а на двата други – от едно до шестдесет. На останалите нямаше цифри. Неразгадаемо сандъче, в което се криеше чудото...

Кой не обича да сънува наяве? Навярно всеки човек мислено е откривал приказни богатства, придобивал е световна слава, живял е живот, пълен със завладяващи приключения. Но да седиш на стола, попивайки добро пиво, и изведнъж да разбереш, че мечтата на столетията вече не е мечта, а реалност, да се почувстваш бог, съзнавайки, че стига само да завъртиш два ключа, и ще можеш да видиш който и да е човек, живял когато и да е на Земята, че можеш да станеш очевидец на всяко събитие, стига само то да се е случило – това и досега не ми се побира в главата напълно.

Апаратът на Майк беше наистина фантастично откритие.

Знам само, че работата е във високите честоти. И че в апарата има много живак, мед и всякакви проводници от евтини и разпространени метали, но какво става в него и как, а главното – защо – това лежи извън сферата на моите познания. Светлината притежава маса и енергия и тази маса непрестанно губи някаква своя част и може да бъде обърната отново в електрическа енергия или в каквото щещ дявол. Майк Лавяда казва сам, че той не е открил нищо ново, че още отдавна преди войната този ефект е наблюдаван неведнъж от учени като Комптън, Майкелсън и Пфайфер, но те го сметнали за съвсем странично, с нищо неинтересно явление. А и в това време всичко било засенчено от изследванията в областта на атомната енергия.

Когато малко дойдох на себе си, Майк пусна апарата и още веднъж ми продемонстрира моето минало. Показа ми какво съм правил в предишните два-три дни, бара, в който бях снощи.

Като запали лампата, той каза:

– Посредством този апарат можете да видите своето минало и миналото на човечеството. Може да се издигнете където искате и да се спуснете във всяка пропаст, когато и където искате. Да откривате заровени съкровища. Но как да започнеш бизнес без пари?

Аз не знаех това и той продължи:

– Дадох обявление във вестниците, че откривам загубени предмети. И първият, който дойде при мен, беше полицаят, който ми поиска да му покажа разрешение за такава частна практика. А посредством апарата аз наблюдавах как крупните борсови дейци в страната продаваха и купуваха акции, как планираха в канторите си милионни операции. Но какво, според вас, би произлязло, ако се опитах да търгувам с борсови предсказания? Аз наблюдавах как отряд перуански индианци закопа втория гроб на инката Агуаталпа, но няха пари нито за билет до Перу, нито за инструменти и взрив, за да се добера до съкровището. – Той стана, донесе още две бутилки и продължи да разказва, а у мен започнаха да се избистрят някакви идеи.

– Аз видях – говореше той – как краснописци преписваха книги, изгорели заедно с Александрийската библиотека, но ако бях изготвил копия от тях, кой би ги купил и кой би ми повярвал? Какво би станало, ако отидех в университета и посъветвах тамошните историци да внесат поправки в своите лекции? Колко хора биха ми забили с удоволствие нож в гърба, знаейки, че съм видял как те са убивали, крали и после вземали душ? Къде щях да се намеря, ако бях опитал да търгувам с фотографиите на Вашингтон, Цезар или Христос, които можех да имам!

Аз се съгласих, че щяха да го затворят в лудницата.

– Майк – казах аз, – да допием това пиво, а после да отидем някъде, където можем да изпием още, и, извинявай, да позакусим. Трябва да поговорим за още много неща.

И ние поговорихме.

Пивото е отлична смазка, а аз умея да бъда убедителен и когато излязохме от заведението, между нас съществуваше пълно взаимно съгласие. Доколкото си спомням, не подкрепихме договора си дори с ръкостискане, но и досега си оставаме партньори, макар оттогава да изминаха шест години. Няма човек, когото бих могъл да уважавам повече от Майк, а и той, по моему, не се отнася зле към мен.

С апарата започнахме да правим снимки на компрометиращи моменти от живота на богаташи и да ги принуждаваме да откупват негативите!

По този начин ние получихме необходимите пари. Сумата не беше голяма, но за начало бе напълно достатъчна. Започнахме с оглеждането на подходящо здание – по-точно оглеждаше го Майк, защото аз отлетях за месец на изток, в Рочестър. Майк нае помещение в една бивша банка. Обзаведохме кантора с целия възможен разкош: апарат за пречистване

на въздуха, портативен бар, електрооборудване, каквото Майк можеше само да мечтае, и секретарка блондинка, която мислеше, че служи в експериментална лаборатория на крупна електрическа компания.

Когато „студиото“ беше обзаведено, Майк се прехвърли там. А блондинката пристъпи към изпълнението на своите задължения, които се изчерпваха с това, че четеше любовни романи и отговаряше с „не“ на всички представители на търговски фирми, които искаха да ни предложат стока. Аз заминах за Холивуд.

Наложи ми се да се ровя в Централния архив цяла седмица, преди да намеря всичко, което ми беше нужно, а за да намеря камера, работеща с лента „трикольор“, ми трябваше още месец. Успокоих се, когато се върнах в Детройт. От Рочестър вече бяха пристигнали голяма панорамна кинокамера и цял вагон цветни ленти. Можехме да започнем.

Първият филм, който направихме, беше за живота на Александър Македонски. Крайният резултат от работата с апарата се оказа блестящ. Макар че филмът още не беше монтиран и озвучен, личеше, че сме създали прекрасно нещо. Александър беше като жив. Апаратът на Майк бе пресъздал епизодите от живота му с такава точност, сякаш се бяха случили вчера.

Предстоеше ни да заминем за Лос Анджелис и Холивуд, за да озвучим филма си и да намерим някои дубльори. След два дни тръгнахме. С нас дойде и нашата секретарка Рут.

С пристигането си в Лос Анджелис Рут тръгна да купи тоалети за себе си и за нас. Съобщихме ѝ размерите си и ѝ дадохме достатъчно пари, за да ѝ бъде лесно и с пренасянето. А ние с Майк се заехме с телефона. После позакусихме и седнахме, скръстили ръце, докато портиерът не позвъня, че мистър Джонсън, притежателят на филмовата къща, заради когото бяхме дошли, иска да ни види.

Ли Джонсън се оказа енергичен, висок човек, не много красив, привикнал да говори кратко и делово. Съобщихме му, че му предлагаме да направи филм.

Очите му светнаха.

– Работата стои не съвсем така, както мислите – казах аз. – Осемдесет процента от филма вече са готови.

Той се заинтересува защо в такъв случай сме се обърнали към него.

– Заснели сме повече от две хиляди метра „трикольор“. Не си правете труд да питате къде и кога сме я получили. Но лентата не е озвучена. Нужно ни е да се озвучи и тук-там да се въведе диалог.

Той кимна.

– Това не е трудно. В какво състояние е лентата?

– В безупречно. В момента тя се намира в сейфа на хотела. Трябва да дозаснемем някои епизоди, ще ни са нужни дубльори. При това те ще трябва да се задоволят с паричното възнаграждение, за да не ги упоменаваме в титрите – казах аз.

И добавих, че ще им заплатим добре, но при едно условие: трябва да държат езика си зад зъбите до появата на филма на екрана. А може би и след това.

– Преди да се договаряме за условията, аз бих искал да видя вашия материал – каза Джонсън, ставайки. – Аз не зная ще можем ли...

Прожекцията трая час и петдесет минути. Ние и двамата следяхме Джонсън, като котка миша дупка. Накрая се мярнаха заключителните кадри. Джонсън натисна бутона, полилеите светнаха и той се стрелна към нас.

– Откъде имате тази лента?

Аз хвърлих въдицата.

– Не е снимана тук. А къде – не е важно.

Джонсън глътна въдицата заедно с примамката и тапата.

– В Европа! Хм-м... Германия. Не... Франция. Може би Русия – Айнщайн... или Айзенщайн, как му беше фамилията?

Аз поклатих глава.

– Не познахте. Мога да ви кажа само едно: всички тези, които са се снимали в този филм и са взели участие в работата над него, сега или са в течение на работата, или са мъртви. Но при тези последните могат да се намерят наследници... Е, вие разбирате какво имам предвид.

– Разбира се, така е по-надеждно. По-добре да не се рискува – той се замисли, а после каза на киномеханика: – Повикайте Бернщайн. И още... Кеслер и Марс.

Киномеханикът излезе и след няколко минути заедно със звукооператора Бернщайн в залата влязоха и Кеслер, широкоплещест здравеняк, и Марс, нервен млад човек, който пушеше, без да вдишва. Джонсън ни запозна и после ни попита ще се съгласим ли още веднъж да покажем нашия филм.

– С удоволствие. На нас той ни харесва повече, отколкото на вас.

Тук аз не бях прав. Едва запалихме осветлението, и Кеслер, Марс и Бернщайн се нахвърлиха върху нас с въпроси. Ние им отговоряхме в същия дух, както на Джонсън, но ни беше приятно, че филмът ги е поразил.

Кеслер се проклетисваше.

– Бих искал да зная кой е операторът. Дявол да го вземе, такива снимки не съм виждал от времето на „Бен Хур“, само че тези са по-хубави!

– Мога да ви отговоря на това. Филмът е заснет от момчетата, с които беседвате в момента. Благодаря ви за добрата дума.

И четиримата ни зяпнаха недоверчиво. Накрая Джонсън наруши напрегнатото мълчание:

– Е, а какво ще правим по-нататък?

И ние преминахме към работата. Майк, както обикновено, седеше безучастен, предоставяйки ми да водя преговорите.

– Искаме да го озвучим.

– С огромно удоволствие – каза Бернщайн.

– Ще са ни нужни десетки дубльори, приличащи на актьорите, които току-що видяхте.

– Това е лесно – уверено заяви Джонсън, – в Централния архив има фотографии на всички, които, макар и веднъж, са се появявали на екрана, като се започне от деветстотин и първа година. Лесно и просто.

Не, съвсем не искам да кажа, че работата беше лесна – през следващите няколко месеца бяхме затрупани до гуша. В Централния архив намерихме само една фотография, подобна на Александър – фотографията на статист, комуто беше омръзнало да чака роля и беше заминал в неизвестно направление. А когато дубльорите бяха подбрани, се наложиха безконечни репетиции с костюмерите и декораторите.

Най-после филмът беше готов.

Той излезе по екраните едновременно в Ню Йорк и в Холивуд. Ние тържествено се отправихме на премиерата. А колко е приятно да седиш сутринта на килима и да се опиваш от хвалебствените рецензии! Но още по-приятно е да забогатееш за една вечер. Джонсън и неговите момчета също не останаха излъгани. До нашето запознанство той беше седял на сухо и сега не по-малко от нас се наслаждаваше на финансовия си успех.

Слухът, че сме разработили нов метод за трикови снимки, се разнесе из Холивуд. И всички най-крупни филмови компании загоряха от желание да придобият изключително право над него, защото това обещаваха значителна икономия. Ние получихме няколко твърде изгодни предложения – така във всеки случай се струваше на Джонсън, но ние му заявихме, че на другия ден заминаваме за Детройт, а на него оставяме да отбранява крепостта, докато отсъстваме. В Детройт незабавно се захем с работата, уверени, че вървим по верен път. Предстоеше ни нова задача – пълнометражен художествен филм.

Отново избрахме историческа тема. Но този път се опитахме да направим това, което направи Гибън в „Упадък и разрушение на Римската империя“. И, струва ми се, в общи линии това ни се удаде. Разбира се, за четири часа не е възможно да се обхванат цялостно две хилядолетия, но е възможно – както ние направихме това – да се покаже постепенното разложение на великата цивилизация и да се подчертае доколко мъчителен е този процес.

„Рим“ излезе на екраните в определения срок и рецензиите и този път бяха доброжелателни. Макар че „доброжелателни“ не е точната дума за отзивите, след които опашките за билети опасваха няколко квартала.

С нашия трети филм „Пламъци над Франция“ настъпихме няколко души по мазола. За щастие, във Франция по това време управляваше либерално правителство, което ни оказва всеотдайно подкрепа. По наша молба то публикува редица документи, които събираха прахоляка из тайните архиви на Националната библиотека. Вече забравих името на поредния неизменен претендент за френския трон. Той ни даде под

съд – мене и Майк, – протестирайки против развенчаването на славната Бурбонска династия. Така му подшушнал един от вездесъщите агенти на Марс. Адвокатът, който Джонсън ни намери, доведе делото до процес и го превърна във фарс – претендентът не получи нито грош възмездие. Самуелс, адвокатът и Марс лапнаха премиалните, а претендентът се измъкна в Хондурас.

Горе-долу тогава тонът на пресата започна да се променя. До този момент на нас гледаха като на нещо средно между Шекспир и съдържатели на панаирна въртележка. Но сега, когато започнаха да се появяват на бял свят отдавна забравени неприятни факти, няколко заядливи песимисти взеха да намекуват, че ние, видиш ли, сме вредна двойка. „Някои неща не заслужават да се ровят.“

През цялото време чак до „Пламъци над Франция“ ние с Майк, макар и да работехме заедно, си поставяхме различни крайни цели – Майк беше побъркан от мисълта да направи света по-добър, да унищожи самата възможност за война. Той постоянно повтаряше: „Войните са довели почти цялата история на човечеството само до едно усилие – да преживее. А сега, получавайки в ръцете си атома, то разполага със средството за своето пълно унищожение. И ако е по силите ми да направя така, че да предотвратя катастрофата, ще го направя, Ед, кълна се в бога! Иначе няма защо да се живее. И това не са празни приказки.“

Да, това не бяха празни приказки. Майк ми разказа за своята заветна цел още в първия ден на нашето запознанство. Тогава помислих, че той просто се е разфантазирал от глад. Апаратът му ми се стори само средство за постигане на лично благополучие. И се надявах, че скоро ще започне да мисли като мен. Но се излъгах.

Ако живееш и работиш рамо до рамо с хубав човек, неволно започваш да се възхищаваш и от качествата, които го правят хубав. И неусетно бедите на човечеството почват да те тревожат. Поне с мен стана така. Когато разбрах колко прекрасен би могъл да стане нашият свят без предателството и войната, победи гледището на Майк. Струва ми се, това стана, докато работехме над „Пламъците“, но точното време е без значение. Важното е това, че от този момент разногласията между нас изчезнаха.

Следващите два филма пуснахме непосредствено един след друг. „Свобода за американците“ – за войната за независимост, и „Братя и оръдия“ – за войната на Севера с Юга. И моментално всеки трети политик, множество от тъй наричаните „просветители“ и всички патриоти – професионали, възжаждаха нашата кръв. Всички местни отделения на „Дъщерите на американската революция“, „Синовете на ветераните от Севера“ и „Дъщерите на Конфедерацията“ единодушно заскърцаха със зъби. Югът съвсем се разбесня. Всички щати от крайния Юг и един пограничен забраниха безусловно прожекциите на двата филма – на втория за това, че просто е реалистичен, а на първия просто за компания, и

филмите стояха под възбрана, докато не се намесиха професионалните политици. Тогава забраната беше вдигната и двата филма бяха цитирани безкрайно в речите на съответните оратори като ужасни примери за това, в какво вярват и какви възгледи изповядват някои личности. Това беше прекрасен предлог да се ударят барабаните на расовата ненавист.

Нова Англия се опита да запази достойнството си, но не успя. Депутатите от селските окръзи в щата Ню Йорк гласуваха дружно за забраната на филмите ни във всичките щати. Призовките от съда по обвиненията в клевета се посипаха върху нас като градушка, но макар и всеки нов иск да ни се връчваше под гърма на фанфари, почти никой не знае, че ние не загубихме нито едно дело. Наистина налагаше се час по час да тичаме до разни висши инстанции, обаче когато делото попаднеше в съда, който не беше заинтересуван от нашето осъждане, документите, запазени в архивите, неизменно потвърждаваха истинността на това, което показвахме на екрана. На възпалената гордост, привикнала да се перчи със славните деяния на предците, ние бяхме изсипали порядъчно кал! Ние показахме, че не всички, имащи власт, можеха да се похвалят с безукорната неопетненост на своите одежди, и че във войната за независимост далече не всички англичани бяха самохвални наглеци, но че не бяха и ангели. В резултат на това Англия забрани внасянето на двата филма и представи протестна нота в Държавния департамент. Зрелището, където се показва как конгресмените от Южните щати в пълно единодушие с конгресмените от Нова Англия одобряват призива на посланика на чуждата държава за подавяне свободата на словото, беше твърде скандално. В Детройт Ку-клукс-клан запали пред влака, с който пътувахме, порядъчно голям кръст, а такива организации като „Национална асоциация за съдействие на прогреса на цветното население“ излязоха с резолюции, твърде ласкателни за нас. Най-злобните и непристойни писма предавахме на нашия адвокат, но на юг от Илинойс не бе осъден нито един от техните автори.

Постепенно и незабележимо се натрупваше и укрепваше убеждението, че подобни неща са се случвали наистина и могат да се случат отново, а може би се случват и в момента, защото извращението на истината е въздействало твърде дълго на националната психология. Ние бяхме доволни, че все по-голям брой хора достигат до извода, до който дойдохме самите ние: миналото не трябва да се забравя, а е нужно да се разбере и оцени безпристрастно. Именно и към това се стремяхме. Забраната на филмите в някои щати почти не се отрази на чистата печалба, която те донесоха, и в очите на Джонсън бяхме напълно оправдани. Нали той предсказваше пълния им провал, „защото в киното не бивало да се говори истината“.

Всичко ставаше, както искахме. Нашата известност достигна зенита – никога вестниците не бяха хвалили и ругали някого с такава жар.

Ние бяхме сензацията на деня. Умишлено се опитахме още от самото

начало да си създадем врагове в десните кръгове, и то такива, които биха могли да ни върнат ресто. Нали помниш старата поговорка, че човек се познава по враговете си? Или, казано накратко, шумната известност беше вода за нашата мелница. И ние запретнахме ръкави.

* * *

Позвъних на Джонсън в Холивуд. Той се зарадва.

– Е, отдавна не сме се виждали! Какво има, Ед?

– Необходими са ми хора, които умеят да четат по устните. И не по-късно от вчера, както ти се изразяваш.

– Да четат по устните? Това пък за какво?

– Питам те: можеш ли да ги намериш?

– По моему, ти си се преуморил – отговори той с нотки на раздражение.

– По-добре си запиши. Готов ли си? Нужни са ми четци по устните на следните езици: английски, френски, немски, японски, гръцки, фламандски, холандски и испански.

– Ед Лефко! Съвсем ли си полудял, или ще полудяваш? Прощавай, въпросът ми може би изглежда остър.

– Може и да съм полудял. Но тези четци са ми необходими, и то на първо време. Ако се обадят специалисти по други езици, ангажирай и тях. Те също могат да потрябват.

Той се разгневи.

– Откъде, според тебе, ще ги намеря? Ще ги измъкна от собствената си шапка или как?

– Това е твоя работа. Съветвам те да започнеш с местното училище за глухонеми.

Той не отговори нищо.

– И разбери едно: говоря ти съвсем сериозно. Все едно ми е как ще ги търсиш и на какво ще се натъкнеш, но искам те да ни чакат в Холивуд, когато ние пристигнем, или във всеки случай да са вече на път.

– А кога ще пристигнете?

– След два дни. Трябва да завършим тук това-онова.

Джонсън започна да проклина целия свят и тресна слушалката.

Когато отидохме в кабинета му, там ни очакваше леден прием.

– Ако и това беше шега!... Къде, според вас, могат да се намерят хора, които четат японски по устните? Или дори гръцки?

Ние седнахме.

– Е, имаш ли вече нещо?

– Освен главоболието? Ето – той ми протегна кратък списък.

– И кога ще ги доведеш?

– Кога ще ги доведе! – избухна Джонсън. – Какво? Да не съм ви момче за всичко?

– По същество, разбира се. И престани да се вдетиняваш. И така, кога? Марс погледна Джонсън и се закиска.

– Какво се лигавиш, глупако?

Марс не издържа и се разсмя с глас. Аз също.

– Смейте се, смейте се! Но няма нищо смешно. Когато позвъних в училището за глухонеме, там просто ми треснаха слушалката. Решиха, че ги разигравам. Е, добре. Няма да говорим за това. В списъка имам три жени и един мъж. Това ви устройва с английски, френски, немски и испански. Двете живеят в Източните щати и чакам отговор на телеграмите, които им изпратих. Третият живее в Помон, а четвъртата работи в Аризонското училище за глухонеме. Повече не можах да намеря нищо.

Ние обмислихме положението.

– Седни на телефона. Позвъни във всички щати, а ако е нужно – свържи се с Европа.

Джонсън ритна крака на бюрото.

– Е, да предположим, че ми провърви. И защо все пак са ви нужни?

– После ще разбереш. Постави им условието, че трябва да долетят незабавно. Освен това ни трябва и зала за прожекции, но не твоята. И добър съдебен стенограф.

Той прокллинаше съдбата си.

– Ние ще бъдем в хотела – казах аз и се обърнах към Марс: – Засега дръжте репортерите настрана. По-късно ще има нещичко и за тях.

С това си тръгнахме.

Джонсън така и не успя да намери човек, умеещ да чете по устните гръцки. По-точно такъв специалист, който при това да говори и английски. Обаче в Лондон той се натъкна на специалистка по фламандски и холандски и в последната минута намери в Сиатъл японец, който работеше в посолството. По този начин ние можехме да разчитаме всичко на четири жени и двама мъже. Те подписаха с нас договор, съставен от Самуелс, който сега водеше всички наши дела. Преди подписването на договора аз произнесох неголяма реч:

– През цялата следваща година вашият живот ще бъде ръководен от този договор, а той съдържа и пункт, позволяващ ни да продължим неговата сила още една година, ако това се наложи. Вие ще живеете в крайградска вила, която сме наели за вас. Фирмите, на които ще заплащаме, ще ви обезпечат всичко необходимо. Всеки опит за връзка с външния свят без знанието ни ще доведе до автоматическото анулиране на нашия договор. Ясно ли ви е? Отлично. Работата няма да бъде трудна, но извънредно важна. Вероятно вие ще свършите всичко за около три месеца, но всеки момент ще бъдете длъжни да се отправите там, където ние сметнем за необходимо – естествено, за наша сметка.

Препоръките за вас и вашата предишна работа бяха проверени грижливо, освен това вие ще се намирате под постоянно наблюдение. Ще ви

се наложи да сверявате, а може би и да потвърждавате официално всяка страница, ако не и всеки ред, от стенографските записи, които ще води присъстващият тук мистър Соресон. Разбира се, мистър Соресон, всичко казано се отнася и за вас. Има ли някакви въпроси?

Въпроси нямаше. Предстоеше им да получат приказно възнаграждение и всички сметоха за необходимо да покажат, че оценяват това. Договорът беше подписан.

Джонсън нае неголям пансион и ние платихме луди пари на детективското агентство, което ни обезпечаваше готвачи, камериерки и шофьори. Поставихме условията, че нашите четци по устните няма да обсъждат своята работа помежду си и ще се въздържат от каквото и да е споменаване за нея в присъствието на прислугата, и те спазваха точно нашите инструкции.

Около месец след това свикахме съвещание в прожекционната зала на Джонсън. Беше готова една-единствена ролка от филма.

– Е, в какво се състои работата?

– Сега вече ще узнаете причината за цялата наша мелодраматична тайнственост. Не викайте киномеханика. Тази лента ще извъртя аз. Внимавайте как ще ви се стори.

– До гуша ми дойдоха тези детски шеги! – каза Кеслер, изразявайки всеобщото раздрознение.

Отваряйки вратата на прожекционната, аз чух как Майк добави:

– Не повече, отколкото на мен!

Извъртях филма, пренавих лентата и се върнах в залата.

– Преди да продължим разговора – се обърнах към всички, – прочетете този нотариално заверен запис на това, което говореха персонажите, които току-що видяхте. Техните думи бяха разчетени по движението на устните.

Раздавайки екземплярите от стенограмата, добавих:

– Впрочем те, строго казано, не са персонажи, а съвсем реални хора. Аз ви показах документален филм. И от стенограмите ще узнаете за какво говореха те. Четете. Ние с Майк ви донесохме още нещо. Докато го монтираме, вие ще успеете да прочетете всичко.

Майк ми помогна да внесем апарата в залата. Когато отворихме вратата, Кеслер хвърли стенограмите в екрана.

Е, ти можеш да се досетиш лесно какво стана по-нататък. Отначало те не вярваха нито на очите си, нито на търпеливите обяснения на Майк. Наложих му се на два пъти отново да включва апарата и да навлезе достатъчно далече в миналото на Кеслер. Тук вече те повярваха.

Марс пушеше без прекъсване, Бернщайн нервно въртеше из пръстите си златно моливче, Джонсън се хвърляше из залата като тигър в клетка, а Кеслер седеше мълчаливо, съсредоточен в апарата. Джонсън непрекъснато си мърмореше нещо под носа. После той се спря и размаха юмрук

под носа на Майк.

– Дявол да те вземе! Ти даваш ли си сметка що за нещо е това? Защо ви е хрумнало да губите време за тези филми? Та вие можете да хванете за гушата целия свят! Ако знаех...

– Ед, обясни му – обърна се към мене Майк.

Аз обясних. Не помня какво точно говорих. Но това не е важно. Във всеки случай казах му как сме започнали, какви планове сме си набелязали и какво мислим да правим сега. В заключение съобщих как се готвим да използваме лентата, която току-що са видели.

Джонсън подскочи като ухапан от змия.

– Това няма да излезе от ръцете ви! Ще ви обесят... Ако преди това не ви линчуват!

– Възможно е, но ние сме готови да рискуваме.

Джонсън се вкопчи в своите редеещи коси. Марс скочи и се приближи.

– Сериозно ли говорите? Вие имате действително намерението да заснемете такъв филм и да го покажете на целия свят?

– Именно – кимнах аз.

– И да се лишите от всичко, което сте придобили?

Марс се обърна към останалите:

– Не, той се шегува.

– Нищо няма да излезе – каза Бернщайн.

Започна безсмислен спор. Аз се опитвах да им докажа, че сме избрали единствения възможен път.

– В какъв свят вие мислите, че живеете? Или просто ви е омръзнало да живеете?

– Колко, според вас, ще ни остане да живеем, ако направим такъв филм? – пробъбри Джонсън. – Вие сте ненормални. А аз не съм. И няма да си сложа главата в торбата.

– Може би сте прав, а може би не – рече Марс. – Може би сте поудели вие, може би аз. Но винаги съм казвал, че в един прекрасен ден ще поставя на карта всичко. А ти, Берни?

Бернщайн кимна скептично:

– Всички видяхте какво е донесла последната война. Може би това ще помогне? Аз не знам. Но трябва да се опита. Считайте, че съм с вас.

– Кеслер?

Той завъртя глава:

– Детски работи! Кой се готви да живее вечно? Кой ще се съгласи да изпусне такъв шанс?

Джонсън вдигна рамене.

– Да се надяваме, че ще ни затворят на едно място. Щом ще се полудява, да полудяваме всички.

Ето това е.

Ние се захемме за работа, обхванати от поривите на надеждата. След

четири месеца четците по устните завършиха своята задача. Няма защо да разказвам как се отнасяха те към този динамит, който Соресон нанасяше ежедневно на хартията под тяхната диктовка. Заради душевното им спокойствие не им съобщихме какво мислим да правим със записите, а когато завършиха, ги изпратихме в Мексико, където Джонсън бе наел неголямо ранчо. Четците можеха да ни потрѣбват.

Докато копирчиците се трудеха пряко сили, Марс въобще не знаеше почивка. Вестниците и радиото крещяха, че премиерата на новия ни филм ще се състои едновременно във всички най-големи градове на света. И че това ще бъде последният филм, който ще се наложи да направим. Изразът „ще се наложи“ предизвикваше недоумение и интригуваше. Ние разпалвахме любопитство, отказвайки се да съобщим каквото и да е за съдържанието. Премиерата се състоя в неделя. А в понеделник се разрази буря.

Бих искал да зная колко копия от този филм са се запазили. Колко копия избягнаха конфискацията и кладата. Това беше филм за двете световни войни, показани с нелесна откровеност, с подчертаване на факти, които можеха да се открият с голям труд в няколко книги, забутани в тъмните ъгли на библиотеките. Ние показахме и назовахме поименно подпалвачите на войната – тези, които са лъгали цинично своите народи, тези, които, призовавайки лицемерно към патриотизъм, обричаха на смърт милиони. Ние показахме тайните предатели на нашата страна и предателите в страните на нашите противници – тези двулики Януси, които не бяха разобличени до този момент. Нашите четци по устните поработиха добре: това вече не бяха догадки и предположения, основани на разпръснати и съмнителни сведения, съхранявани в архивите, а думи и дела, които не можеха нито да се замаскират, нито да се отричат.

В Европа филмът беше свален от екраните още на първия или на втория ден. (Между другото Марс загуби няколкостотин долара за рушвети, за да се сдобие с допускането на филма на екрана без предварителна цензура.)

Но там, където филмът беше забраняван или унищожаван, веднага се появяваха писмено неговите изобличаващи данни и започваше тайно показване на контрабандно добити копия.

У нас, в Щатите, федералното правителство, принудено да действа под яростния натиск на пресата и радиото, забрани каквито и да е демонстрации на нашия филм, „съдействайки за благополучието на страната и обезпечавайки нейното вътрешно спокойствие“.

По това време ние се намирахме в Мексико, в ранчото, което Джонсън бе наел за нашите четци по устни. Джонсън се разхождаше нервно из стаята – всички ние слушахме речта на генералния прокурор на Съединените щати:

– „...и накрая, днес бе отправена нота до мексиканското правителство

със следното съдържание. Цитирам: „Правителството на Съединените щати моли за незабавното арестуване и екстрадиция на долупосочените лица:

Едуард Джозеф Лефкович, известен като Лефко,

Мигел Хосе Сапата Лавяда (Майк сложи крак върху крак),

Едуард Ли Джонсън (Джонсън хвърли цигарата на пода и рухна в креслото),

Роберто Честер Марс (Марс запали цигара. Лицето му потреперваше),

Бенджамин Лайонел Бернщайн (той се усмихна с крива усмивка и закри очи),

Карл Вилхелм Кеслер (свирепа ругатня).

Горепосочените лица подлежат на съд по обвинения, включващи престъпен заговор, подстрекателство към метеж, подозрения в държавна измяна...“

Аз изключих приемника и казах, без да се обръщам към никого:

– Вероятно мексиканската полиция вече се е насочила насам. Ще бъде по-просто да се върнем сами и да погледаме как ще свърши всичко това.

И ние се върнахме. Агентите на ФБР ни посрещнаха на границата.

Мисля, че за нашия процес следяха вестниците, радиото и телевизиите на целия свят. При нас не допускаха никого освен адвоката ни. Самуелс прелетя от Калифорния, но му се удаде да ни посети чак след седмица.

Нашият процес започна с обичайното поливане на помия, с която е прието да поливат обвиняемите, за да ги представят долни негодяи. (Почтените търговци, които някога шантажирахме, отдавна си бяха получили обратно всички пари и сега имаха достатъчно съобразителност да запазят мълчание, така че единствената наистина неблагоприятна история в миналото ни остана неизвестна за съда. Може би са се притеснявали, че сме запазили някои от негативите.) Ние седяхме в залата на Двореца на правосъдието и с голям интерес слушахме печалната история, която излагаше прокурорът.

Обвиняваха ни, че бяхме оклеветили преднамерено и зловредно великите хора, които безкористно и самоотвержено бяха посветили себе си на службата на общественото благо; че бяхме издевателствали над мъжеството и подвига на тези, които бяха паднали славно на бойното поле, и въобще бяхме смущавали умовете и сели бунт; че безсмислено бяхме поставили под заплаха традиционните дружески отношения с другите страни, излагайки изопачено измислени събития.

Всяко ново обвинение предизвикваше одобрителна реакция у най-солидната публика, изпълнила залата – високопоставени чиновници, влиятелни промишленици и финансисти, представители на чужди държави. На процеса не можеха да попаднат дори всички конгресмени, местата бяха предоставени само на депутатите от най-големите щати. Както

виждаш, Джо, на нашия защитник се наложи да излезе пред аудитория, настроена повече от враждебно. Обаче Самуелс е надарен с това невъзмутимо чувство за хумор, което обикновено съпътства дълбоката увереност в себе си, и не се съмнявам, че на него му харесваше да стои пред съдебните върхове на нашата страна, знаейки какъв сюрприз ги очаква. И той сложи под тях мината с голямо изкуство. Започна така:

– Ние считаме, че подобни обвинения могат да имат само един отговор и че този отговор ще бъде достатъчен. Вие видяхте филма, за който става дума. Възможно е да сте забелязали това, което беше названо „поразително сходство“ на актьорите с изобразените държавни дейци, които бяха названи във филма с действителните им имена. Възможно е да сте обърнали внимание на жизнеността на всички детайли, но към това ще се върна по-късно. Предполагам, че нашият първи свидетел ще ви изясни как именно смятаме да опровергаем обвинението, издигнато от прокурора.

Той извика свидетеля. По-точно свидетелката.

– Вашето име и фамилия?

– Мерседес Мария Гомес.

– Професия?

– До миналата година бях учителка в Аризонското училище за глухоними. Учих глухо родените деца да говорят и четат по устните.

– А вие самата четете ли по устните, мис Гомес?

– От петнадесетгодишна страдам от пълна глухота.

– Говорещите на какви езици сте способна да разбирате, мис Гомес?

– На английски и испански.

По молба на Самуелс бе проведен съдебен експеримент: един мексикански офицер, самоличността на когото беше потвърдена от посланика на неговата страна, намиращ се сред публиката, взе библията на испански език, отиде в дъното на залата, отвори я наслуки и започна да чете наум. Макар че в залата настана мъртва тишина, до пейките на свидетелите, както можеха да се убедят съдиите и прокурорът, не достигаше нито звук. Самуелс каза:

– Мис Гомес, моля ви, вземете бинокъл и ако ви е възможно, повторете на съда, какво чете този офицер.

Тя взе бинокъла и умело го насочи към лицето на офицера, който мълчеше и чакаше сигнал, за да продължи.

– Аз съм готова – каза тя.

Офицерът почна да чете отново и мис Гомес високо, отчетливо и уверено започна да говори нещо непонятно – аз не зная испански. Това продължи минута, две. После офицерът се приближи към масата на съдиите и стенографката прочете записа на думите на мис Гомес.

– Да, аз прочетох именно това – потвърди офицерът.

Самуелс предложи на обвинението да доразпита свидетелката, но

експериментите само потвърдиха, че тя чете еднакво добре по устните и английски, и испански.

След мис Гомес Самуелс призова като свидетели и останалите наши четци по устните.

Когато разпитът завърши, председателят на съда заяви, че е убеден в тяхната квалификация, но не вижда какво отношение има всичко това към разглежданото дело. Самуелс, сияейки в уверена усмивка, се обърна към него:

– Благодарение на снизходителността на съда и въпреки усилията на уважаемия представител на обвинението ние доказахме поразителната точност, с която може да се чете по устните и с която, в частност, четат показаните в съда свидетели. Ние ще построим своята защита, изхождайки от тази предпоставка и от още една, на която до този момент не считахме за нужно да даваме гласност, а именно – във филма бяха снимани не актьори, а непосредствено тези хора, които са назовани в него със своите пълни имена и фамилии. В този филм няма нито един игрален кадър, той има чисто документален характер и представлява от само себе си поредица от действителни епизоди, снимани непосредствено, а после монтирани по най-разигран начин.

Залата изумено зашумя, а прокурорът раздражено извика:

– Това е нелепост! Какви документални снимки би могло да има тук...

Без да обръща внимание на шума и протестите, Самуелс ме повика. След обичайните предварителни въпроси ми беше позволено да дам обяснения така, както желая. Макар че бяха настроени враждебно, съдиите тъй се заинтересуваха, че отклоняваха всичките безбройни възражения, с които ме прекъсваше прокурорът. Доколкото помня, аз изложих накратко нашата история и завърших горе-долу така:

– Ние избрахме този път за това, защото нито аз, нито мистър Лавяда можехме да унищожим неговото изобретение, тъй като, все едно, то неизбежно щеше да бъде повторено. Ние не искахме и не искаме този апарат да бъде използван секретно от самите нас или от някакъв друг тесен кръг лица за користни цели.

Тук аз намерих с поглед съдията Бронсън, известен със своите либерални убеждения, и продължих:

– От времето на последната война всички изследвания в областта на атомната енергия се водят под егидата на фиктивен граждански орган, но в действителност – „под защитата и ръководството“ на армията и флота. Тази „защита и ръководство“, както ще потвърди без съмнение всеки компетентен физик, са само димна завеса, зад която се крият тъй консерватизъм, най-дълбоко невежество и неразбраност. Всяка страна, ако тя подобно на нашата от глупост се опре на закостенелите форми на милитаристичното мислене, неизбежно ще изостане в развитието на науката. Ние сме твърдо убедени, че дори и най-малкият намек за потенциалните възможности на откритието на мистър Лавяда при съществу-

ващия в нашата страна режим би довел до незабавната конфискация на патента, който той би се опитал да получи. Ето защо мистър Лавяда не е поискал да вземе патент и няма да го вземе. Той, както и аз считаме, че такова откритие не може да принадлежи на един човек, на група хора или дори на цяла държава – то трябва да принадлежи на целия свят, на цялото човечество. Ние знаем и сме готови да докажем, че вътрешната и външната политика на нашата страна се ръководят иззад кулисите от тайни групировки, които заради своите цели извращават политическите теории и пренебрегват човешкия живот.

В залата тежеше мълчание, пълно с ненавист.

– Твърде дълго секретните договори и отровната лъжлива пропаганда определяха мислите и чувствата на простите хора, твърде дълго украсените с ордени лъжци греха ръце на най-високите длъжности. Апаратът на мистър Лавяда ще направи невъзможни лъжата и предателството. И всички наши филми бяха снимани, за да се достигне тази цел. В началото ни трябваша пари и известност, за да покажем на хората от целия свят това, което, както вече знаехме, е истината. Ние направихме всичко, което беше по силите ни. А сега бремето на отговорността лежи вече не върху нас, а върху този съд. Нашата вина не е в измяната, не е в лъжата и клеветата, ние не сме виновни за нищо освен за дълбокото и искрено желание да служим на човечеството. Мистър Лавяда ме помоли да съобща на съда и на целия свят от негово име, че неговото единствено желание е било да предаде своето откритие в ръцете на цялото човечество, за да предотврати възможността за война, но до този момент той не е могъл да го осъществи.

Зрителите замряха на столовете си, желаейки от сърце да бъде застрелян на място без повече приказки. Под блестящите мундири се криеше страх и кипеше ненавист, а репортерите дращеха в бележниците, изпреварвайки думите. Гърлото ми пресъхна от напрежение. Тези две речи, които Самуелс и аз репетирахме напоследък, бяха като искра в барутен склад. Какво ще последва след това?

Самуелс умело се възползва от паузата.

– С разрешение на съда искам да кажа, че сега мистър Лефко ще излезе с някои заявления. Да, поразителни заявления, но тъй или иначе те се поддават на проверка, която или ще ги потвърди напълно, или ще ги опровергае. И аз вярвам, че тя ще ги потвърди!

Той излезе и след няколко минути вкара в залата апарата. Майк стана. Публиката беше явно разочарована. Самуелс се спря точно срещу съдиите и едва-едва се обърна, забелязвайки, че телеоператорите насочват към него своите камери.

– Мистър Лавяда и мистър Лефко ще ви покажат... Предполагам, че обвинението не възразява?...

Той явно провокираше прокурора, който стана, отвори нерешително

уста, но премисли и седна отново.

– С разрешение на съда – продължаваше Самуелс – необходимо ни е малко разместване. Ако съдебният пристав бъде така добър... Да, благодаря ви.

Дългите маси бяха отдръпнати. Самуелс продължаваше да стои на същото място. Погледите на всички бяха устремени върху него, а той постоя така още няколко секунди и после отиде при стола си и седна, обявявайки с официален тон:

– Мистър Лефко!

Сега всички погледи се съсредоточиха върху Майк, който застана мълчаливо зад аппарата. Аз се изкашлях и казах:

– Съдия Бронсън...

– Слушам ви, мистър Лефко.

– Вашата безпристрастност е известна на всички.

Той се намръщи недоволно.

– Ще се съгласите ли да послужите за прицел на аппарата, за да бъдат отстранени всички подозрения за възможна измама?

Той помисли, после бавно наведе глава. Прокурорът се опита да протестира, но протестът му бе отклонен.

– Ще ни кажете ли къде и кога сте били така, че точно на това място и по това време да е била напълно изключена възможността да присъстват странични свидетели или скрити камери?

Той се замисли. Минаваха секунди. Минути. Напрежението достигна крайния си предел. Накрая той каза тихо:

– Хиляда деветстотин и осемнадесета година. Единадесети ноември.

Майк ми направи знак и аз попитах:

– Кой е точният час?

Съдията Бронсън погледна Майк.

– Точно единадесет часът. Часът, в който беше обявено примирието...

– След неголяма пауза той добави: – Ниагарският водопад.

В пълната тишина чух пощракването на ключовете за настройка и Майк отново ми направи знак.

– Необходимо е да се угаси осветлението. Гледайте на лявата стена. Във всеки случай в тази посока.

Бронсън ме погледна, а после премести погледа си на лявата стена.

– Готов съм.

Полилеите угаснаха. Телеоператорите замърмориха раздразнено. Побутнах Майк по рамото.

– Хайде, Майк, покажи им!

Всички ние обичаме от сърце театралните ефекти и Майк не прави изключение. Внезапно, кой знае откъде, пред нас изникнаха неподвижни гигантски каскади. Ниагара. Чух учестеното дишане на присъстващите в салона, когато точно под нас се раззина святкащата бездна. Надолу, надолу.

лу, надолу, докато не се оказахме на самото дъно на безмълвния водопад, паразитен в своето застинало величие. Аз знаех, че Майк е установил времето точно на единадесет часа. Той панорамираше към американския бряг. Там стояха няколко туристи. Техните замръзнали в най-неочаквани пози фигури предизвикваха почти комично впечатление. На земята белееше сняг, във въздуха висяха снежни облаци. Времето спря. Бронсън почти извика:

– Достатъчно!

Млада двойка – тя и той. Дълга пола, широк военен шинел. Те стояха прегърнати лице срещу лице. В тъмнината зашумоля ръкавът на Майк и фигурите се раздвижиха. Девойката плачеше, а войникът се усмихваше. Тя се отвърна, но той я притегли към себе си. В този момент към тях притича друга двойка и четиримата весело се хванаха за ръце.

– Достатъчно! – хрипливо каза Бронсън.

Светлината в залата пламна и няколко минути след това заседанието на съда беше отложено. Оттогава измина повече от месец.

Взеха ни апарата и сега ни охраняват войници.

Прощавай, това дори не е така лошо. Доколкото ни е известно, вече са били направени няколко опита да ни линчуват и спрели тълпата едва на съседната улица. Миналата неделя наблюдавахме с Майк как долу беснее беловлас фанатик. Неговите вопли бяха неразбираеми, но все пак чухме някои думи: „Дявол! Антихристи! Ругателство над библията!“

Навярно в града биха се намерили и хора, които с удоволствие биха ни хвърлили в огъня като изчадия адови. Бих искал да зная какво мислят да предприемат ръководителите на разните църкви сега, когато можеш да видиш истината със собствените си очи. Ще се намерят ли специалисти, умеещи да четат по устните арменски език или коптски, или латински? И чудо ли е чудото, сътворено с помощта на механически средства?

Работата придобива лош обрат. Откараха ни някъде. Къде именно, не зная, знам само, че климатът тук е горещ, и съдейки по пълното отсъствие на граждански лица, се намираме в лагера на някаква военна част. Ние разбираме какво ни заплашва. И тези записки, Джо, които започнах, за да убия времето, сега се оказаха необходимо предисловие към молбата, с която искам да се обърна към теб. Прочети ги до края и после започни да действаш.

Разбира се, от вестниците ние можехме да почерпим само повърхностна и едностранчива представа за положението. Обаче войниците също са хора и стаята почиства чистачка, а обедът се сервира от сервитьори. И ни се струва, че все пак знаем истината за това, което става.

На улиците и в частните къщи се събират митинги, две общества на ветераните изгониха своите ръководства, седем губернатори подадоха оставка, трима сенатори и десетки членове на палатата на представителите се оттеглиха от работа във връзка със „състоянието на здраве-

то им“ и настроението в страната е най-тревожно. Носят се слухове, че Конгресът прави спешна поправка на конституцията, забраняваща използването на такива апарати от частни лица и каквито и да е организации освен от тези, на които ще бъде издадено за това разрешение от федералното правителство.

Говори се също, че из цялата страна се организира поход до Вашингтон с искането да бъде доведен докрай процесът срещу нас и да бъде установено доколко нашите обвинения са верни. Всички вестници, радиото и телевизията в момента са под контрола на ФБР и армията. Конгресът е залят отвсякъде от петиции и искания, но те рядко достигат до адреса.

Веднъж жената, която подреждаше стаята ни, каза:

– Явно, че мястото за писмата и телеграмите, адресирани до вас, вече е недостатъчно. А на колко хора се иска да ви видят, за да разменят мисли. Но нищо не излиза – цялото здание е буквално натъпкано с военна полиция – завърши мрачно тя.

Майк ме погледна и аз, покашляйки, я попитах:

– А какво мислите за това вие?

Тя умело обърна възглавницата и я изтупа.

– Аз гледах вашия последен филм, преди да го забранят. Гледала съм всичките ви филми. След работа гледах по телевизията и процеса срещу вас. Слушах как им отговаряхте. Аз така и не се ожених, защото моят годеник не се върна от Бирма. По-добре попитайте него какво мисли... – и тя кимна към часовия, съвсем млад момък, в чиито задължения влизаше да следи да не се разговаря с нас. – Попитайте него дали иска някакви гадове да го заставят да стреля в друг такъв бедняк, какъвто е самият той?... Чуйте какво ще каже и после ме питайте искам ли да хвърлят върху мене бомба само заради това, защото на някого тук се е приискало да заграби повече, отколкото вече има.

През следващата седмица вестниците излязоха с гигантски заглавия: „Чудодейният лъч – собственост на САЩ“, „Поправката към конституцията чака утвърждаване“, „Лавяда и Лефко са освободени“.

Ние действително бяхме освободени. Благодарение на Бронсън. Но във вестниците навярно не съобщиха, че тук ни изолираха отново „в интерес на нашата собствена безопасност“, както ни обясниха. И аз мисля, че от това място ще излезем само с краката напред.

Не ни дават вестници, не ни разрешават кореспонденция, държат ни в пълна изолация. Не, няма да ни пуснат. Те вярват, че вече няма защо да се опасяват от нас, след като веднъж сме отрязани от външния свят и няма да можем да построим друг апарат. А когато шумът утихне и бъдем забравени, може би надеждно ще ни скрият под два метра пръст. Е, друг апарат не можем да построим. Но няма толкова сме отрязани от света?

Помисли – с появата на нашия апарат войната става невъзможна. Ако всяка страна, всеки човек има такъв апарат, всички ще бъдат защитени

еднакво. Но ако той ще принадлежи на която и да е страна, то останалите няма да се примирят с това. Може би ние действяхме неправилно. Но бог е свидетел, че направихме всичко, което можахме, за да попречим на човечеството да попадне в капан.

Апаратът на Майк е в ръцете на армията и самият Майк е в ръцете на армията. Джо, остава малко време. Един от часовете ще ти предаде ръкописа и, надявам се, навреме.

Много отдавна ние ти дадохме един ключ и изразихме надеждата, че никога няма да те помолим да се възползваш от него. Но ето че дойде време да го употребиш. Това е ключът на един от сейфовете на Детройтската банка. В сейфа лежат писма. Изпрати ги по адресите – само не всички заедно и не от едно и също място. Те са адресирани във всички страни до хора, които ние познаваме, които сме проверили добре, умни, честни и способни да изпълнят плана, който предлагаме.

Но побързай – всеки момент някому може да дойде в главата, че сме скрили някъде втори апарат. Втори апарат ние нямаме. Би било глупаво да го строим. Но ако някой съобразителен млад лейтенант получи апарата в свое разпореждане, за срок, достатъчен, за да проследи нашите минали действия, той ще открие този сейф с плановете и писмата, готови за изпращане. Сега виждаш защо е необходимо да се бърза.

Побързай, Джо!“

Първа публикация: списание „Антени“, брой 17 от 1972 г. *

---

* Благодарение на проекта на Георги Недялков „Фантастично читалище“ (<http://scifi.nickmch.info/index.ang.html>)

БЪЛГАРСКИ ФАНТАСТИ

Изгревът на следващото

Хей, просторници, обширници и необятници,
необгледници и необзорници, и необхватници,
земни, водни и въздушни,
още и вселенски,
еднолични собственици на разносветли волности,
благородни ненаситници за ширинета,
невинни осквернители на дълговетрените ложета,
самотни самозвани самодържци на безкраища,
как хубаво е да съм наред всепътието:
пред мен да няма път,
цялото ми околоръстие да е пътища за всякъде
и всичките да водят в родната стихия
на обширността,
преддверието на Вселената.

Румен Стоянов

Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“ и „Човешката библиотека“ организират конкурс за фантастични и други* разкази

В момента се провежда не един конкурс за български фантастични разкази, но този е единственият, който има за тема възможното движение към позитивно бъдеще.

Живеем в свят, където буквалните, механични екстраполации на съвременните тенденции пораждаат усещане за предстоящи катастрофи.

Взети заедно, те се опитват да оправдаят очакването за непреодолим перманентен разпад (почти като перманентната революция на председателя Мао :-). Повечето писани днес антиутопии са резултат на трудолюбие, а не на творческо въображение. Те са призвани да обяснят отпуснатите ръце и безразличието с единствения аргумент, че утре нещата ще бъдат по-зле.

Неслучайно хиляди талантиливи писатели, художници и кинотворци изградиха внушителни визии на такова мрачно бъдеще, с които едва ли не го „узакониха“. Но това всъщност не е нищо повече от отговорна реакция на Изкуството, каквато то е правило досега през цялата човешка история! Убедени сме, че фантастиката трябва да продължи по-нататък, да не забравя пионерското си проникване в територията на истински новото.

* * *

Някога фантастиката започна като израз на търсещата млада енергия, на интелектуалната храброст, като експлозия на въображението и откривателството.

Днес истинската интелектуална смелост и сила на творческия талант е в търсенето на формите за Изхода.

**Смелостта да допуснеш, че Човешкият дух е в състояние да намери пътя си към по-високото ниво,
интелектът да си го представиш
и талантът да го защитиш художествено.
Без готови идеологии, митологеми и религиозни догми!**

---

* Темата е достатъчно глобално-човешка и може да се реализира в целия жанров спектър на литературата. – Б. съст.

Какво е решението на задачата, наречена „Кризисно съвремие“?

Какво е решението, което води до по-висше състояние на Чо-Вечността и Човечеството, към бъдеще, в което ЧоВечният Разум е надрасъл безчовечното невежество?

Какво е решението, което ще създаде свят, в който науките и технологиите ще се развиват, за да расте качеството на Човека, а не богатствата на единици?

Какво е решението, което ще избегне застиналите утолиянства, където позори с бели хитони рецитират един на друг надуты речи?

* * *

Конкурсът „Изгревът на следващото“ ще бъде мястото, където ще се публикуват истории, посветени на това търсене. Произведения, които с художествен талант и моделираща сила ще защитават нови светове от този вид по един от следните два начина:

- По спиралата към следващото: Съдби на индивиди и общества, търсещи изхода от съвременното кризисно състояние на света ни; образи на учени, мислители и обикновени хора, напипващи в мрака на неизвестното пътищата към тази цел; приключения на личности, въвлечени в такъв спирален процес и постепенно осъзнаващи смисъла му.

- Визии на следващото: Изграждане на образи, възникнали в нашето съвремие, но носещи белезите на новото, притежаващи вътрешната свобода, въпреки че са затворени в клетката на настоящата социална несвобода; образи на групи и общества, постигнали белези на следващото, без ескейпизъм, фанатизъм и аскетизъм. Хуманитарни технологии, водещи до освобождаване от опредметяването, разкриващи етическите и интелектуалните ресурси на ЧоВечното. **Непротиворечиви и реалистично обрисувани общества на бъдещето, в които ВСЯКА личност е пълноценно разгърната и осъществена, без да зависи или да бъде притежавана от друга.**

Приемливи са всички жанрове – достатъчно е разказите да засягат поне една от горните две теми.

Очакваме вашите текстове с дължина до **6000 думи** на адрес: **poslednorog@gmail.com**. Изпращайте ги в някой от форматите DOC, DOCX, ODT или RTF. Файловете трябва да са анонимни. Личната си информация – име, възраст, град, държава, телефон за връзка – напишете отделно, в самия имейл.

Допускат се и вече публикувани текстове, стига да имате разрешение

за евентуалното им включване в алманаха „ФантAstika“ през 2018 г.

Приемат се до два текста от автор. Съавторствата се броят като половин, третина, четвъртина и пр. текст, според броя на участващите автори.

Трите най-високо класирани разказа ще получат награди **по 200 лв.** и заедно с други подбрани заглавия от конкурса ще бъдат публикувани в следващите издания на алманаха.

КРАЕН СРОК ЗА ИЗПРАЩАНЕ: 1 юни 2018 г.

Произведения ориентир

Български:

„Трогателна екзекуция“ – Емил Манов
„Невероятната Марта“, „За змейовете и вампирите, за Марта, за потомството“ – Величка Настрадаинова
„Пълноземие“, „Слънце недосегаемо“, и „10⁻⁹“ – Николай Теллалов
„Дивна“ – Светлини сред сенките

Преводни:

„Уменията на Ксанаду“ – Теодор Стърджън
„Падналите богове“ – Дейвид Зиндел
„Мъглявината Андромеда“, „Часът на Бика“ – Иван Ефремов
„Еон“ и „Вечност“ (главите за Аксисград); „Радиото на Дарвин“ – Грег Бър
Трилогията „Марс“ – Ким Стенли Робинсън
„Далечната планета“ – А. и Б. Стругацки
„Битие“ – Дейвид Брин

Непреведени:

„Полдень, XXII век“ – А. и Б. Стругацки
„Тигр проводит вас до гаража“ – Сергей Другаль
A Requiem for Homo Sapiens – David Zindell
Earth – David Brin
2312; Three Californias Triptych – Kim Stanley Robinson
Seveneves; Anathem – Neal Stephenson
Darwin's Children – Greg Bear

Портрет в 3,14 D: Христо Поцаков

Старейшината на средното поколение български фантасти **Христо Поцаков** е роден в Павликени през 1944 г. През 1963-та завършва Техникума по двигатели и енергетични машини. По-късно се дипломира във ВМЕИ „В. И. Ленин“ (днес Технически университет) със специалността машинен инженер.

В периода 1979–1984 г. работи като съветник към Министерството на хранителната промишленост в Хавана, Куба. После е водещ проектант, управител на холдинг, ръководител на автобусна фирма, заместник-председател на борда на директорите на „Балкан-прес“. Христо Поцаков е пръв председател на Фондация „Фантастика“.

С литературна дейност се занимава от 1984 г., предимно в областта на научната фантастика. Първият му разказ *Да отидем на гости* излиза в списание „Наука и техника за младежта“ през 1987, а година по-късно в същото списание е поместен и разказът му *Трансформация*. Следват публикации в списанията „Криле“, „Съвременник“, „Други светове“, „Фантастични истории“, „ФЕП“, „Усури“ и вестниците „Орбита“, „Пловдивски глас“, „Литературен форум“, „Литературен вестник“ и пр., в антологии като „Нова българска фантастика '91“, „Ваяния“, сборници на издателство „Аргус“ (*Хоризонти*) и авторски книги, докато броят на разказите му достига около 130.

Част от тях са издадени на английски, руски, унгарски, испански, френски, румънски, гръцки, таджикски и други езици. Самият той превежда творби от испански писатели фантасти. Ярко постижение на Поцаков е романът „Приключения в Дарвил“, където дава оригинална версия на промените, които би могла да постигне малка група ентузиаста. Романът му *Нашествието на грухилите* е сатиричен, а диалогията *Меч, мощ и магия* и *Завладяването на Америка* предлага свежа фентъзи интерпретация на шаблонните за този жанр герои, поставени в съвременната ситуация на шоубизнеса.

През октомври 2010 г. е почетен гост на фестивала „Испакон“ близо до Валенсия, където представя превода на романа си „Нашествието на грухилите“ и изнася доклад за развитието на българската фантастика и за НФ в Източна Европа.

През ноември същата година е поканен на извънреден конгрес в Москва – за представяне на международния проект „Андрей Белянин и его друзья“. Там получава диплом за почетно членство в Съюза на руските писатели и

също изнася доклад за родната фантастика. Наричан е българският Шекли и е носител на няколко БГ награди в супержанра, както и на „Еврокон“ за дебютния си сборник *Дежурство на Титан*.

В момента нашият колега Христо Поцаков се намира в Испания и се бори с тежко заболяване, от което му желаем скорошно излекуване.

КОНТАКТ X

Преваляше пладне, а в двора на баба Цена и дядо Петко слънцето продължаваше да изсипва огън и жупел. Пуйките бяха замрели в кротки пози под редките сенки, кокошките стояха редом до тях и от време на време немощно издаваха по някой приглушен звук. Горещият пращен двор копнееше за свеж полъх, но той щеше да пристигне едва привечер, когато хладният въздух се смъкнеше от околните планини. Забравеното от бога и царя село дремеше в юлския зной, нажеженото време се точеше като олио. Мързеливата тишина се нарушаваше само от воплите на винаги неспокойното прасе, забило котва в калта на близката кочина.

Измазаната с вар къщичка очакваше обитателите си, които в момента се намираха на собствения си бостан, заети с изтребване на гризачи. Въпреки пределната си възраст старците чевръсто се навеждаха и зареждаха всяка миша дупка с примамка, пропита от страшна отрова.

Спасила част от засегнатата продукция в магарешката каручка, баба Цена първа се завърна вкъщи. В това време дядо Петко, съратникът ѝ в живота, който бе акостирал по пътя, вече бе довялкъл немощния си задник до единственото кафене на селския площад, което вечер се превръщаше в кръчма. Там го очакваха неговите все още живи акрани.

Докато той бистреше тънките нюанси на съвременната политика и посръбваше чашка кафе, бабичката му привърши с разтоварването, разпрегна магарето и го поведе към яхъра до кочината във вътрешното дворче.

Въпреки зноя пуйките запиукаха неспокойно, кокошките се мушнаха в междината под плета и се скупчиха около нея, а прасето изгрухтя многозначително. Баба Цена се насочи към коша за царевича и не забеляза как непосредствено зад гърба ѝ увисна малка летяща чиния. Агрегатът се приземи в близост до кочината и от него излезе човекоподобно същество, облечено в комбинезон от лъскава материя. То се огледа, видя старичката и се отправи към нея. Предишната седмица бабичката си бе счупила очилата и извънземният леко ѝ се мержелееше, но това не ѝ

попреди да му връчи кофата със златисто зърно и да посочи ярмомелката до кочината. През този ден на прасето му се полагаше истинска царевична ярма.

Цвак Хъм Хав – главен експерт по контактите с хуманоидни цивилизации, пристигнал от четвъртата планета на Алдебаран – мигновено възприе смисъла на исканото от него, пое кофата, отнесе я до машинката и изсипа съдържанието ѝ в бункерчето над нея. След това завъртя юнашки дървената ръкохватка.

„Добро момче – помисли си баба Цена. – Прилича на чужденец, но не се срамува да помогне.“

„Добри хуманоиди – заключи Цвак. – Грижат се за прехраната на по-слабоумните си събрата.“

Извънземният събра в кофата ярмата и влезе в кочината. Докато я изсипваше в копанята, направи сензорен анализ на мозъка на прасето, усети слабото му място и го почеса по гърба. „Съществува е по-умно, отколкото очаквах“ – продължи Цвак с разсъжденията, а по-нисшият в степената на йерархията от разуми доволно изгрухтя.

В това време пристигна дядо Петко. Баба Цена изостави заниманията си с пуйките и кокошките и се отправи към къщичката с намерение да нахрани дългогодишната си половинка.

– Имаме посетител – съобщи тя новината. – Не зная откъде се взе, ама прилича на чужденец.

– Бре, тия туристи къде ли не се завират! – дълбокомислено заяви дядото и се насочи към кочината.

Извънземният жител излизаше от нея и едва не се сблъска със стареца. Той от своя страна гордо се обърна към непознатия, втренчи се в лъскавия му комбинезон, после тикна пръст в гърдите си и рече:

– Их бин Петко (аз съм Петко).

С това изчерпа познанията си по немски език, придобити по време на Втората световна война.

– Гър Гар Цвак – отвърна непознатият и се тупна отпред.

– Сил ву пле, Цвак – подкани го дядото, изстискаше от себе си единствената френска фраза, която знаеше, сетне тръгна към мазата на къщата.

Пришълецът го последва и влезе в странното помещение. Дядо Петко премести трикрако столче и му предложи с жест да седне до ниската софра. Извънземният разглеждаше любопитно сушените връзки чушки и сплитките чесън, които висяха окачени по стените. Изглежда аборигените от тази планета притежаваха чувство за красота.

– Ценооо! – извика властно старецът. – Я извади мезе и наточи от старото вино!

Хвърляйки гневни погледи, бабичката донесе две гледжосани чаши и тропна каната на софрата. След малко наряза и суджук. Тя по принцип не обичаше навляците, защото всички бяха авантаджии. После се сети, че чужденецът ѝ беше помогнал, и донякъде се смири.

– Суджукен – каза дядо Петко на немски и подаде вилица на госта. – Дер мискетен – продължи той на същия чужд език и напълни чашите. – Наздравен!

– Дер мискетен – повтори пришълецът и близна от течността.

„Напомня нашия хвар – помисли Цвак. – Доста приличен вкус за таква примитиви.“

Докато дядо Петко и извънземният заздравяваха контакта между цивилизациите си, селската клюкарка вече беше проучила в детайли подробностите около космическата инвазия. Новината бързо плъзна наоколо. След около час кметът влезе във вътрешното дворче и се завъртя около странния агрегат. Подир два часа изумените селски погледи се заковаха в мигащите светлини на няколко полицейски коли, а след още няколко падналият мрак се озари от светкавиците на апаратите на журналистите. Докато новината вече обикаляше света, те яростно се насочиха към мазето и се заблъскаха пред входа му. По някое време дядо Петко, грачейки юнашка песен, излезе от него, прегърнал извънземния жител, после двамата с нестройна стъпка се отправиха към мястото на приземяването.

Силите на стареца стигнаха до пейката пред коша за царевица. Там те го напуснаха и той се пренесе в обятията на съня.

Пришълецът влезе в кочината, където обитаващото я същество му беше харесало.

– Дер мискетен! – изрева Цвак дълбокомислено и почеса прасето по гърба. След това се подпря на дървената преграда и заспа до него.

РАБОТА С ДОБРО ЗАПЛАШАНЕ

– Ало, търся господин Шулц.

– Аз съм, чувам ви доста неясно, сякаш се обаждате от друг свят.

– Не сте далече от истината. Свързах се с вас извънредно трудно, макар че в ерата на супер комуникациите няма нищо невъзможно. Спътници ретранслатори, безброй километри оптични влакна и така нататък. Несъмнено човечеството напредва.

– Всъщност кой се обажда? За какво съм ви нужен?

– Бързате, господин Шулц, много бързате! Казвам се Доби Куцифер, представям твърде солидно ведомство и ви предлагам подходяща работа. Заплащането е фантастично – осемдесет хиляди на месец!

– Какво точно ще работя?

– Каквото добре умеете. Нали адвокатът Херман Шулц винаги е поемал защитата при, хммм... как да се изразя... при доста пикантни дела.

– Нима вече съм известен в чужбина?

– Разбира се, в някакъв смисъл. Сигурно сте отгатнали чужденеца в мен по акцента.

– Да, откъде се обаждате?

– Дискретност, господин Шулц, и пак дискретност, това е нашият девиз. Плащали сме за нея и винаги ще плащаме. Засега единствената информация, която мога да ви дам, е, че при нас всякога е топло. Как се наричаха такива страни? Тропически, доколкото си спомням. Важното е какво ще получавате, а то е много.

– Ако се съглася, ще трябва да подпишем договор.

– След пристигането при нас ще го сключим незабавно, обещавам. Достатъчно сте ни необходим, за да ви излъжем.

– Не мога ли да науча повече? Как ще се добера до вас?

– Не се безпокойте, уреждането на транспорта е гарантирано.

– Извънредно ме заинтригувахте, все пак кои сте вие?

– Приемете предложението и веднага ще разберете.

Херман Шулц се замисли за миг и отвърна:

– Добре, приемам.

И тутакси изчезна в телефонната слушалка, която го всмука в себе си като трошичка хляб, попаднала в гърлото на прахосмукачка, раздробила го на електрони и заедно със сигнала на телефона го запрати в Космоса. След определено число мигове той се озова в разкошно обзаведен огромен кабинет. Отново беше във физическата си цялост, но започна да се поти от невероятната горещина, излъчвана от стените. Високата над три метра врата се отвори и едва пропусна полубезформена фигура, приведена под тежестта на безброй папки, които крепеше.

– Можем да започваме – проскърца делово косматото чудовище, – нося и договора. Аз съм Доби Куцифер, а на Земята имам твърде известен роднина.

Най-страшният звяр

Заведението беше стандартно, от типа на тези, които се срещат край нулевите терминали или космодрумите, в която и да е точка на разумната вселена. На барплота бяха подредени никелираните стойки за консумация на различни газови смеси, стерилизираните им дихателни мундшущи се подаваха от гнездата за консумация. За всеки обичаен посетител изборът на продукти беше ясен, ала за всеки случай номерата им бяха гравирани на поне десет междугалактически езика. Върху удобните високи столчета пред стойките на бара се бяха разположили четирима представители на човечеството. Трима от тях се познаваха, четвъртият току-що се бе присъединил към компанията им. Но общото между всички беше, че убиваха свободното между полетите си време.

– Миналата седмица имах жестоко премеждие – започна Ивашкевич, широкоплещест млад здравеняк, с неголям космически опит. – Бяхме се приземили на неизвестна планета, но с годна за дишане атмосфера и тъкмо излязохме да се поразтърпчем, когато бяхме нападнати от някакви невъобразимо гадни зверове. Приличаха на смесица от хамелеон, рогата жаба и скорпион, а езиците им изхвърчаха на двайсетина метра, за да уловят пляквата си. Устата им бяха толкова големи, че спокойно можеха да налапат цял човек. Нападнаха ни, ние започнахме да ги избиваме и това продължи около половин час, но техните пълчища нахлуваха ли, нахлуваха. Накрая свършихме енергийните заряди на оръжията си и се принудихме да се върнем на кораба. Никога досега не бях виждал такива страшни и опасни гадини. Само като се сетя за тях, започва да ми се повръща.

– Това не е нищо. Най-страшните животни се намират на Крипта – заяви авторитетно капитан Фуримото и всмукна с мундшука си опияняващ газ № 8. – Ако не бяхме убили едно от тях, то щеше да глътне транспортната ни капсула.

– Лъжеш – обвини го Бродли, колегата му от секция „Д“, която се занимаваше само с изследване на газови гиганти. – Гледал съм записи от планетата, такова животно няма.

– Аз съм представител на хората на честта – изпъчи гордо японецът атлетичното си тяло и заяви: – А те винаги казват истината.

– Какво толкова му беше страшното? – запита наивно Ивашкевич и леко изтупа несъществуваща прашинка от белоснежното си униформено облекло. – Барман, смени ми бутилката с № 6 – провикна се той към

антропоида от Ривония, който чевръсто обслужваше клиентите с четирите си ръце, но действията му едва ли им правеха впечатление, тъй като ривонците отдавна бяха станали неотменим атрибут на всяко подобно галактическо заведение.

Фуримото изглеждаше дълбоко възмутен от зададения въпрос, но след като превключи тръбичката на мундшука си към вентила на газ № 5 и вдъхна дълбоко, по лицето му се изписа израз на известно снизхождение. Изглежда, че промененото му душевно състояние го накара да благоволи да отговори с нов въпрос:

– Виждал ли си някога гигантоциплекс? Слушай внимателно, новобранец, това е **НАЙ-ОТВРАТИТЕЛНОТО СЪЩЕСТВО** в галактиката. Тежи стотина тона, изяжда всичко по пътя си, мирише отвратително, оригва се на всеки пет стъпки, а звукът от това действие е като гръм след падане на мълния. Има мозък колкото карфица и когато няма какво повече да яде, напада себеподобните си. Затова на планетата бяха останали само стотина озверели от глад екземпляра. Няма смисъл да добавям, че бронята на тези огромни зверове се състои от нещо като керамични плочки, пред които дори лазерното оръжие е безсилно, да не говорим, че зъбите им приличат на стоманени стълбове.

– Как тогава се справихте с него? – обади се седналият на края на бара непознат мургав човек, чиято раса бе невъзможна за определяне.

– Убихме го с коремна бомба – отвърна стройният капитан. – Представляваше малко термоядрено устройство, което тъпото животно изгълта. С две думи, очистихме вселената от една много голяма гадина.

– А радиацията? Взривната вълна? Топлинният удар?

– Елементарни въпроси. Когато видяхме гълтането на бомбата, ние естествено се скрихме в най-близката дълбока пещера. Освен това костюмите ни бяха достатъчно защитени против всякакви облъчвания.

– Но не направихте запис и не можете да го докажете – продължи да го дразни мургавият човек.

– Нямаше време, всичко стана много бързо – отвърна ядосано Фуримото.

– Не е кой знае каква работа – намеси се Бродли и кожата на лицето му промени цвета си. – Съвсем друго е да убиеш плазмена медуза, както ми се случи на Юпитер III. Представете си белезникава маса с размери на голям град, непрекъснато пронизвана от милиони електрически изпразвания, от която изскачат милиони пипала. Такава гадина само се чуди как да превърне всичко по пътя си в енергия, която после отива на вятъра, но сигурно ѝ е нужна за нещо. Плазменото страшилище си плува в плът-

ната атмосфера на гигантската планета и асимилира всичко срещнато по пътя си – от други медузи с размери на по-малки градове, буреносни облаци и градушки с размер на зърната колкото шестетажни жилищни сгради, до всички останали гадини, които се мотаят из отровно жълтата газова смес на небето, тъй като основното му занимание е да разлага материята на атоми. Особено обича да изяжда метеоритите, които често се откъсват от пръстените на Юпитер III и се връзват в атмосферата му. В сравнение с такова чудовище, твоите гигантоциплекси изглеждат като невинни създания, извадени от детски ясли. Ако това нещо изобщо е животно, никъде по света не съществува по-страшно от него.

– И как го убихте? – запита ехидно Фуримото.

– Нямахте да го сторим, ако не беше погълнало изследователския ни балон. Когато то се доближи на опасно за нас разстояние, ние се спасихме с аварийните капсули, които веднага се изстреляха към кораба, очакващ ни на орбита. Огромната гадина унищожи цялото ни оборудване и желанието за мъст незабавно загоря в нас. Бордовият изкуствен интелект изчисли, че енергетичните възможности на медузата не превишават разлагането на сто хиляди тона маса.

Японецът развълнувано вдъхна глътка от „екзалтиращ газ № 2“ и замълча.

– Какво стана по-нататък? – подкани го мургавият човек, докато Ивашкевич скромно мълчеше.

– Убихме го, като използвахме собствената му лакомия – заяви лаконично Бродли и почеса русата си грива. – Отскочихме с кораба до най-близкия астероиден пояс, взехме на буксир една дълга пет километра скала, после я запокитихме от орбита право в центъра на медузата. Чудовището сигурно първо умря от щастие, после вероятно разбра, че хапката е прекалено голяма за него, но беше късно. Енергийната му система експлодира, взривът проби такава дупка в атмосферата на планетата, че сигурно е бил забелязан поне на разстояние от няколко светлинни години от системата на Юпитер III.

– Впечатляващо – осмели се да се обади Ивашкевич.

– Но и това сигурно не е документирано – намеси се непознатият мургав човек. – Искате ли да чуете една истинска история, в сравнение с която казаната бледнее. Чували ли сте за гълтача на планети? Мисля, че това е най-страшният звяр във вселената.

– Хайде де! – изсмя се Фуримото, който току-що беше вдъхнал от развеселяващ газ № 7. – На нас ли тия номера?

– Когато фактите говорят, боговете мълчат – заяви съвсем сериозно

непознатият, който досега бе дишал единствено успокоителен газ № 11.
– Размина се само с унищожаването на няколко планетни системи, а можеше да е по-лошо.

– Не го вярвам, докато не го видя – отсече капитанът.

– Остави го да се доизкаже – ухили се Брадли.

– Отначало всичко се свеждаше до данни от регистрация – започна мургавият. – Няколко автоматични обсерватории от различни точки на космоса предадоха, че нещо огромно периодично затъмнява звездите в даден сектор. А след като те отново възстановят яркостта си, се оказват лишени от планетни системи. Предназначението на нашата експедиция бе да изясни същността на този феномен. Излишно е да ви казвам, че докато установим природата му, едва отървахме кожата си. Космическият звяр се оказа невъобразимо огромна черна субстанция, която помиташе всяка планета по пътя си. Както се казва, Юпитер III би стигнал за малкия му зъб. Оказа се, че това чудовище не оставя нищо по пътя си. Изядените от него планети сигурно се превръщаха в неизвестни за нас фекалии, които изчезваха в други измерения – било във вакуума, било кой знае къде. Гадината просто ги изяждаше и толкова. След нея оставаше чисто пространство.

– И как го убихте? – попита Ивашкевич, който дори бе отворил уста от удивление.

– Никак не беше лесно. Дебнахме го няколко парсека, докато не го засякохме в околностите на синьо слънце гигант. Още не знаехме дали ще можем да го убием, но бяхме длъжни да опитаме. Ако го бяхме оставили да върши пъкленото си дело, това невъобразимо огромно говедо лека-полека щеше да изяде всички планети в галактиката. Затова ние използвахме най-новите постановки на теоретичната физика и предизвикахме превръщането на синия гигант в свръхнова звезда – тъкмо когато чудовището беше най-близо до нея. След това извършихме нулев преход, постояхме малко в нищото, докато се разнесе вихърът от свръхновата и после извършихме наблюдение от безопасно разстояние. Но колкото и да се взирахме, от чудовището нямаше и следа. Несъмнено го бяхме ликвидирали. И то със сигурност беше най-страшният звяр, съществувал някога във вселената.

– Хмм – измърмори Фуримото.

– Да вярвам ли? – усъмни се Брадли.

– Документирано е – натърти мургавият. – Галактика МХ 15, координати 145/1230/89 по отношение на ядрото ѝ. Който не вярва, да го провери. Хайде по този случай да дръпнем от тържествен газ № 14, аз черпя.

Съгзаниците замълчаха за известно време, после Ивашкевич неуверено се обади:

– Като говорихме за най-страшния звяр на вселената, сега се сетих за една легенда. Чувал съм я от един много стар капитан на изследователски кораб.

– Казвай, сега ти е паднало – подкани го Бродли.

– Става дума за митичния унищожител на галактики. Въпреки опитите за противодействие, направени от някои свръхцивилизации, досега не се е намерила сила, която да се справи с него. Галактическото чудовище добило славата на вселенски сатана. Легендите разказват, че дори визуалната връзка с него от разстояние стотици светлинни години била пагубна за всеки наблюдател...

– Знаех си, че този младок ще забие гвоздеа на прекарването – прекъсна го тържествено Фуримото и отново дръпна мундшука на опияняващ газ № 8. – Продължавай, момчето ми, още малко и ще падна поразен от стола.

– Чудовището вероятно възниквало от друго измерение, после много бързо обхващало с пипалата си дадена галактика. Първите признаци за бъдещата ѝ гибел била появата на особена зелена светлина, която сякаш се излъчвала от нищото. Докато тя постепенно преминавала във виолетова, звездите на галактиката бързо избухвали и настъпвал всеобщ огнен ад. Когато и той преминал, тази част от космоса оставала съвсем чиста – като ометена с невъобразимо гигантска прахосмукачка. Разумният свят във вселената бил напълно безпомощен пред унищожителя на галактики, изглежда само божията сила би могла да се справи с него, ако, разбира се, пожелаела. Никой досега не е успял да го убие, тъй като срещу него не съществуват оръжия.

– Много добре, младежо, много добре – похвали го насмешливо Бродли. – Има ли друг по-ужасен звяр? – завъртя той глава към останалите събеседници.

– Едва ли – съгласи се мургавият. – Но вижте какво става навън.

Събеседниците се втренчиха изненадано в големите прозорци на бара. Меката жълта светлина, която излизаше изпод щорите им, сега бе добила зеленикав оттенък и като че ли продължаваше да потъмнява, превръщайки се във виолетова.

– Бързо, да бягаме по корабите! – изрева Фуримото, неочаквано изтрезнял, и без да плати консумацията, се втурна към изхода.

Бутайки се един друг, останалите го последваха.

ТАКА Е СПРАВЕДЛИВО, БОТКИН

Когато нямам желание да се заема с нещо по-сериозно, върша глупости. Току-що произнесох: „Аз съм скромен, трудолюбив, талантлив“. Уловената от микрофоните фраза се появи на екрана, а принтерът на компютъра побърза да я отпечата. Веднага изтрих надписа, скъсах парчето изкуствена хартия, смачках го и с добре тренирано движение го вкарах в кошчето за боклук. След това блуждаещият ми поглед се плъзна по автоматичната фонотека, хранилището за дискове, разхвърляното ми бюро, после завърши пътя си върху бенката на собствения ми нос и усетих, че меките длани на тъгата притиснаха гърлото ми. Изглежда абсурд нищожество като мен да бъде обект на завист, но се оказва истина. Преди да вляза в кабинета си, някой от колегите подхвърли: „Виж го тоя вечен зубрач, надул се е до спукване, пуякът му с пуяк!“.

Ако можеха да прочетат мислите ми, веднага щяха да разберат, че изобщо не съм надут. По-скоро съм срамежлив, а дяволското ми трудолюбие е прикритие на безхарактерност, която ме придружава навсякъде – като домашно животно, завързано за генетическите ми заложби. Да го отвържеш е все едно да излезеш от кожата си – не сте ли опитвали, няма да разберете. Отдавна живея с това неистово желание, а след всяка приключила експедиция то се усилва. „Трябва да се променя – повтарям непрекъснато на себе си. – Необходимо е съвсем малко – да направя единствената стъпка, да прекрача гените и собствената си кожа! Да сменя професията си, да започна работа на ново място и да се чувствам като новородено бебе.“

Но проклетата безхарактерност не ме напуска, а някъде у мен възниква зловеща сцена, която ме кара да ненавиждам себе си. Срещам отчаяния взор на Боткин, клекнал пред синтезатора, различавам строгото лице на импровизирания съдия и безотговорно вдигнатата ми ръка – отнела защитата на човешко същество, определила за дълго съдбата му.

Защо постъпих така? Нима укорите ще поправят стореното? Защо всичко в живота ми започва банално и завършва зле? Впрочем сами ще прецените.

Командировките ми зависят от старците в Института по извънземни култури. Навият ли си нещо на пръста – никой не е в състояние да ги спре. Бюджетът на експедицията се одобрява и за мен, трийсет и пет годишния суперполиглот, остава поредната непосилна задача, например

приветствената реч към разумните земноводни от Делта 88, която следва да се произнесе чрез квакания в различни тоналности. Нито измъченият ми вид, нито дребният ми ръст ме спасяват – не са ме карали насила да изуча структурните тънкости на над сто вида езици, пръснати във Вселената.

„Ли Фонг – изрича покровителствено някой от старците, – зная, че ще се справиш.“ След това ме потупва по рамото, аз премигвам над контактните си лещи и се заемам с отвратителните си задължения. Трудя се с чувство на погнуса, а спомените ме теглят назад, към последната експедиция. И за да бъде разбран напълно, ще опиша собствените си преживявания, породили нерадостната горчилка в душата ми, която все още стои на това място и не иска да го напуска.

Съставът ни беше малоброен. Включваше капитан Тенев – всепризнат ас на нулевите преходи, същевременно дълбок познавач на нюансите в извънземната психология, споменатия Боткин – експерт по космобиология, и моята скромна личност.

Без особени преめждия се озовахме в галактика Н-83, после на йонната тяга продължихме към Тета 7 – вече нанесена в каталозите скучна планета, населена с хуманоиди, които бяха развили примитивна цивилизация. И тримата се питахме какво в нея отново е привлякло вниманието на Института, но не намирахме задоволителен отговор.

Сведенията за частния живот на моите спътници бяха оскъдни. Научих, че капитанът имал красива жена, редовно я ревнувал и правел скандали, а Боткин мразел корабните синтезатори, защото според него произвеждали храна с качество на помия. Освен това обичал да лъже, което, изглежда, му попречило да свие семейно гнездо.

Беше изминала седмица стандартно време, надробено на различни интервали вследствие капризите на местния Космос. Достатъчно бях мързелувал в каютата си, затова реших да узная какво става в общото помещение. След като пристъпих прага му, се сблъсках с невероятно пискливия глас на Боткин, който, застанал пред капитана, бурно жестикулираше с дългите си ръце, а тънкото му тяло се извиваше в неистов екстаз – наподобяваше гигантски червей от Ета 9, навлязъл в любовен период. Усетих, че ушите ми се подуваат, но нямах друг избор и се заслушах.

– Бях стигнал до върха на хълма – настървено редеше той. – Кошмарните зверове пълзяха по склона му, обграждаха ме и тракаха с мощните си челюсти. Стиснах дезинтегратора и въпреки категоричната забрана реших да очистя планетата от тази измет. Натиснах спусъка...

Устата му остана отворена и стана част от познатата гримаса – постоянна спътница на невероятните му измислици, които все пак ни веселя-

ха. Навярно мозъкът му бе запазил инерцията на мислене, но зоната на разтегленото време – типична за тази част на Космоса, бе парализирала лицевите му мускули и дихателния апарат. Тъкмо се чудех дали дълго ще го гледам опулен насреща ми, когато автоматиката успя да включи корабния хроностабилизатор и Боткин продължи:

– ...Завъртях се около себе си, под краката ми се появи повърхността на гладък конус. Освен гадните твари дезинтеграторът бе ликвидирал растителността и камъните по хълма. Какво беше учудването ми, след като, възникнали от нищото, чудовищата се появиха отново. Сигурно имаха свойството да се възстановяват по известни само на тях причини, без да променят хищническите си навици. Естествено те запълзяха към мен с предишните си намерения, шансът ми за спасение чувствително намаляваше, но се сетих за персоналния антигравитатор. Отправих мислена заповед...

Новият каприз на нееднородното време прекъсна тирадата. Очите му застинаха с екзалтирани огънчета в зениците, а между тънкия нос и бузите му се очертаха типични за периодите на еуфория гънки. Подигравателно свитите му устни останаха насочени към нас – жертвите, които нито можеха да помръднат, нито да избягат. Бяхме попаднали в зона с по-висока плътност от предишната, хроностабилизаторът не се справи с натоварването и мислите ми потекоха като олио – лениви и мазни, неспособни за анализ.

Най-сетне се измъкнахме. Капитанът бодро разтърси прошарената си грива и обяви приземяване. Така и не узнах как е завършило ужасното приключение на Боткин.

Опорите на кораба внимателно докоснаха твърда почва. Ние се освободихме от предпазната гъбеста материя, в която бяхме обвити, и се захехме със задълженията си (да си призная, аз няхах никакви).

След няколко часа позицията ни бе укрепена. В предписания от инструкцията периметър роботите монтираха силова защита, поставиха хроностабилизатори, построиха временните ни жилища и замръзнаха в очакване на нови заповеди, каквито едва ли щяха да получат. Атмосферата на планетата бе подходяща за нашите организми и ние излязохме навън, за да се поразтърпем.

Подобно на Меркурий и Луната, половината от повърхността на Тета 7 бе постоянно обърната към централното ѝ светило. Бяхме се приземили близо до границата на вечната сянка, където падаха чести дъждове и съществуваха условия за живот. На юг се простираха нажежени пустини, на север – обгърнати в мрак ледове. Посрещна ни студен влажен вятър, който поради непрекъснатата конвекция на въздуха в тази зона не

спираше целогодишно. Пред очите ни се редуваха островчета от мръсно-зелена растителност и мрачни блата; мяркаха се животни с отблъскващ вид. Не бяхме очаровани от гледката, единствен Боткин показа вяли признаци на оживление.

В съседство се намираше едно от селата на хуманоидите, които не закъснях да се появят. Изглеждаха кротки и толкова еднакви, че ако не бяха белите татуировки по тъмносинята кожа на лицата им, нямаше как да ги отличаваме един от друг. Най-нацапаният вероятно беше вождът им, това предположение се засилваше от изпъчената му стойка. Капитанът бе стигнал до същия извод, защото ми кимна и нареди на най-близкия робот да го пропусне през силовата бариера. Изтръпнах от неприятно предчувствие, но се принудих да взема фонетичната апаратура, която трябваше да коригира несъвършенствата на говорния ми апарат. Извадих специално приготвените за целта пръчици и докато чуках с тях в нужните ритми, добавях различни по изпълнение цъкания с език. Бях стигнал до средата на приветствието, когато туземецът с рязък жест прекрати усилията ми.

– Ти лошо говори бататва – проскърца с глас на папагал вероятният вожд. – Затова Тутма – върховен жрец на свещен камък, продължава на космолингва. Други хора оставили апарат да се обучава, Тутма се научил. Друг капитан казал, че вие някога дойде и донесе батерии за хубави картинки. Вие тях приготви, Тутма пак идва – село наблизко. После нас изследва.

Туземецът напусна тържествено периметъра на кораба и ме остави онемял. Почувствах се излишен, измамен от типовете, които с такава лека ръка му бяха дали сложни, категорично забранени за подаряване прибори (цивилизацията на Тутма бе регистрирана като латентна, в предклас IX-A). Несъмнено настроението на Боткин беше съвсем различно от моето, защото хукна да догонва жреца. Капитанът го проследи с вдигнати вежди, не каза нищо и се прозя.

Нарушеният ми душевен комфорт ме насочи към отреденото ми жилище. Потърсих спасение в обятията на хидравличното легло, обърнах се по гръб и се вторачих в тавана, но това занимание не ме откъсна от спомена за неприятното преживяване. Заех се да броя работи и доста време се занимавах с тях, докато постепенно се унесох в сън.

Противно на очакванията ми се събудих в същото лошо настроение. За да се поразсея, реших да прекарам деня в гледане на архивни записи.

През тясното пространство на стаята се точеха пълчища римски легиони, Наполеон безславно бягаше от Русия, Клеопатра оплакваше Юлий Цезар, после прегръщаше Марк Антоний; Хамлет произнасяше прочу-

тия си монолог, оставяше черепа и се оттегляше, за да бъде заменен от Краля слънце или Кромуюел.

По едно време тези удоволствия ми дотегнаха. Разбрах, че не съм толкова нещастен, колкото си въображавам, изключих телевизора и зажаднях за контакт с някого от себеподобните си.

Съседните помещения се оказаха празни. Показах се навън и едва не се спънах в седналия до собственоръчно направеното огнище капитан, който явно не бързаше с изпълнението на набелязаната програма, а беше насочил вниманието си към няколко апетитно цвъртящи пържоли, наредени върху импровизиран скарник. Знаех, че са синтетични, но въпреки това техният аромат предизвика позната вътрешна болка, придружена с отделяне на течност в устата.

– Мина ли ти меланхолията? – попита Тенев подигравателно, но после се смили над вида ми и допълни примирително: – Сядай, ще сложа още.

– Къде е Боткин? – попитах, след като се разположих до него.

– Преди два часа докладва, че се намира в някаква голяма колиба. Оттогава нямам връзка и как да имам? Виж какво става наоколо.

Докато той грижовно обръщаше пържолите, установих, че светилото над главата ми от светлосиньо се е превърнало в лилаво. Вероятно цялата местна система минаваше през зона на силно хронарно смущение, тъй като хроностабилизаторите издаваха твърде нетипичен басов звук. Мислите ми се върнаха към Боткин и изпитах известно неудобство – проявявах съвсем чуждо за характера ми безделие, а бедният как ли се чувстваше извън лагера? Но както се казва: „Говорят за вълка, а пък той в кошарата“, в случая – в компанията на внушителна група туземци, които се появиха зад близкия хълм. Движенията им бяха като в забавен кадър – бавни и смешни, ала ставаше ясно, че те го преследват, а той бяга пред тях. Ако се съдеше по израза на лицето му, Боткин се намираше на границата на собствената си издръжливост, обаче този недостатък се компенсираше с приличната дистанция между него и основната група, предвождана от познатия вече Тутма. Побутнах капитана и насочих вниманието му към интересната гледка. Той веднага се ориентира в обстановката и се спусна към кораба, откъдето централно се командваше защитата.

Боткин успя да запази предимството и финишира пръв, а туземците останаха да ръкомахат заплашително зад стената на полето. Победителят в надбягването се приближи до огнището и макар да гълташе въздух като риба на сухо, изглеждаше доволен.

– Направих огромно откритие! – изрече на пресекулки. – Единствената във Вселената колония на хронарни насекоми! Правят си дупки в

почвата, живеят колективно...

– Боткин, дължиш обяснение! – прекъсна го капитанът, който се бе завърнал от кораба. – Какви са тези циркове? Защо те гонеха?

– В сравнение с откритието това не е съществено. Взех проба от хронарния восък и толкова. В една представителна колиба намерих цяла топка от него. Насекомите го използват за замазване на дупките си, но го употребяват в нищожно количество. Затова се възползвах от услугите на туземците, които отдавна им го крадат. Докато бяха, изпуснах пробата в някакво блато, за което страшно съжалявам. Откритието ми обаче остава валидно.

– Ти си ограбил труда на туземците?!

– Те не ограбват ли насекомите? Знаят къде са им дупките, ако чак толкова се нуждаят от восъка, ще си съберат още. И без това не са се преработили.

Лицето на капитана почервения.

– Боткин! – изрева той. – Ти си безотговорен тип! И искам да обясниш: какъв е този хронарен восък?

– Насекомите го отделят от специални жлези, разположени под смукалата им. Той има свойството да неутрализира промените в хода на времето и с негова помощ отглеждат личинките си без проблеми. Вещество с фантастични свойства! Молекулите му стабилизират хронополето без капчица вложена енергия! Ако се облепиш с него, можеш да изхвърлиш тази машинария наоколо.

– Хм – изсумтя Тенев и се почеса зад ухото. – Изглежда твърде привлекателно, за да е истина. Но съм длъжен да изслушам и другата страна.

Когато Тутма бе пропуснат от силовата бариера, синята му кожа посивя и великият откривател сметна за по-благоразумно да се скрие в кораба. Разгневеният жрец застана пред нас и произнесе тържествено:

– Ако Боткин не върне голям свещен камък, Тутма направи магия и вие завинаги остава тук.

– Защо трябва на Тутма голям свещен камък? – навлезе в същия стил капитанът, като мислеше, че ще бъде разбран по-добре.

– Няма свещен камък, няма време. Време става голямо, свещен камък – малък. Камък свършва, Тутма вече умрял, нов жрец прави нов камък. Това много бавно и трудно.

– Аз поговорих с Боткин – обеща Тенев дипломатично. – А Тутма сега си отива и утре пак идва. Защото Боткин скрил голям свещен камък, аз накарам него да го донесе.

– Добре, но Тутма за всеки случай направи магия и вие не забравя: или даде камък, или остава тук.

Жрецът се отдалечи и аз въздъхнах с облекчение. Ушите на един суперполиглот са доста чувствителни към подобна гавра с езика. Капитанът се отправи към кораба и ми кимна да го последвам. Твърде гузен, Боткин ни очакваше в общото помещение.

– Отивайте по каютите си! – нареди Тенев. – Сега не е време за обяснения. След малко ще стартираме, а на Земята тоя ще отговаря пред когото трябва.

„Тоя“, сиреч Боткин, си замълча тактично, но аз се осмелих да попитам:

– Няма ли да вземем пържолите?

– Не, инструкцията е категорична. При възникнал конфликт планетата следва да бъде напусната незабавно.

Не посмях да възразя и се подчиних. Докато лежах в гъбестата материя, стигнах до извода, че инструкцията е несъвършена и се нуждае от поправки.

Измина доста време, а корабът не стартираше. Тъкмо се чудех каква е причината за забавянето, когато навъсената физиономия на капитана се появи на екрана на интерфона.

– Извикай Боткин и елате при мене! – нареди мрачно. – Не можем да излетим.

Командният пункт се оказа тесен за трима ни, но някак си се сместихме. Тенев беше оклюмнал, ръцете му леко трепереха.

– Виждаш ли това копче, червеното? – попита ме с особена тъга в гласа си.

Учуден от елементарния въпрос, изгледах Боткин, който не знаеше къде да дене краката си, и кимнах утвърдително. С късогледите си очи забелязах, че под копчето със златни букви бе написано СТАРТ.

– Натисни го! – заповяда той. – Макар че е в разрез с инструкцията.

Протегнах смаян ръката си, но тя се закова в пространството въпреки всичките ми старания да продължи пътя си. Опитах отново. Направеното усилие не промени нещата, само почувствах, че се изпотявам.

– Не се мъчи повече, не можеш – проговори с пресъхнало гърло Тенев. – Боткин, твой ред е!

Великият откривател прекъсна странния си танц и застана пред пулта. Последвалите напъни не доведоха до нещо по-различно, копчето оставаше недосегаемо.

– Видя ли докъде ни докара? – каза съкрушено шефът ни. – Не остава нищо друго, освен да те пратя да търсиш големия свещен камък в благодето, където си го изпуснал.

Сконфузеното лице на Боткин внезапно просветна.

– Чакайте, сетих се! Да опитаме да натиснем копчето с нещо тежко! Ще завържем някакъв предмет с парче кабел, който ще прекараме през стойката на онази телевизионна камера, после ще го издигнем и пуснем отвисоко. Не е ли просто?

Идеята ни се стори интересна. Отидохме в склада и след дълго ровене в инвентара открихме пакет с тънък проводник. Но едва докоснахме пластмасовата опаковка и ръцете ни сякаш се гипсираха.

– Пълен психомоторен блокаж – рече капитанът безнадеждно. – А учените глупаци са записали цивилизацията в предклас IX-A!

– Да опитаме с някой робот – предложи Боткин неуверено. – Техните мозъци не са като човешките.

Спогледахме се изненадано, новото предложение изглеждаше по-рационално от предишното. Извикахме първия попаднал пред очите ни робот и заедно с него се върнахме в командния пункт, който стана толкова тесен, че се принудих да се покатеря върху системата за контрол на полета. Настъпи тържествено очакване, обаче Тенев мълчеше.

– Проклетие! – изригна най-сетне устата му. – Щом се накая да произнеса нужните думи, ченетата ми се сковават! Колко пъти съм спорил с комисията за предназначението на това проклето копче, чиято единствена функция е да включва централния компютър на кораба! Но винаги ми отговаряха, че капитанът все нещо трябва да върши. Чуваш ли, нещастен тип такъв, сега как ще си тръгнем?!

Последната фраза не бе адресирана към мен, ала отчаянието, с което бе произнесена, ме подтикна да поразмърдам сивото вещество в главата си.

– Капитане! – възкликнах гордо. – Какво ще кажеш за синтезатора? След като прави пържоли, защо да не произведе всичко останало?

Мрачните облаци по лицето на Тенев се поразсеяха.

– Боткин – каза той строго, – имаш ли още проби от хронарния восък?

– Съвсем малко, колкото първоначално събрах от няколко дупки. После туземците ме подгониха.

– Достатъчно за анализ. Извърши го и вкарай резултатите в програмата на синтезатора. Аз и Фонг излизаме, ти остава да работиш. Впрочем колко тежеше топката восък, която открадна?

– Около три килограма.

– Не е много, до довечера ще се справиш със задачата. Знаеш къде се намира шкафът с концентратите, подхранвай се, за да не умреш от глад. И нито стъпка извън кораба, докато не получиш големия свещен камък.

Ние излязохме навън и с трепет се доближихме до угасналото огнище, където радостно ни очакваха остатъците от кулинарните произведения

ния на капитана. Поизгорели и поизстинали, те все още бяха в състояние да подобрят настроението на всеки пътешественик в Космоса.

След като се нахранихме, отидохме във временното ми жилище и започнахме да играем на „Събери 9999“. Сложните правила на тази модерна игра изискваха висока съобразителност и концентрация на умствената дейност, което видимо затрудняваше противника ми. Той демонстрираше слаба тактика, губеше партиите и непрекъснато се сърдеше, без да престава да иска реванш. Към залез слънце бях изгубил всякакъв интерес към действията му, затова появата на Боткин ме спаси.

– Свърши ли си работата? – попита го безцеремонно Тенев, който имаше достатъчно причини да бъде ядосан.

– Химическият състав на восъка се оказва невероятно сложен – отвърна Боткин смутено. – Синтезаторът успя да произведе само негови отделни вериги. Наложих се да търся начини за тяхното допълнително свързване.

– Намери ли ги?

– Да, накрая получих синтетичен восък с отлични качества.

– Тогава няма проблеми, остава да се разходиш до туземците.

– Засега не виждам смисъл, но може би по-късно...

– Какво го усукваш, Боткин?

– Имах предвид количеството...

– Колко си синтезирал?

– Около един грам. Обясних, молекулните вериги са извънредно сложни.

– И това за цял ден! Разбираш ли какви ги плещиш?!

Капитанът се изправи застрашително – като масивна скала, готова да смаже пигмей.

– Нима намекваш, че поради този мизерен добив ще висим тук десетина години?! – изръмжа през зъби и Боткин се скри зад гърба ми.

– Убий ме, не може да се направи повече! – изкрещя над главата ми великият откривател.

Ако на тая планета имаше мухи, в настъпилата гробовна тишина щеше да се чуе бръмченето им. Тенев се олюля от последния удар на съдбата, прехапа устни и почервенял от ярост, изхвъркна от стаята. Изкара си го на вратата, която по чудо се задържа на пантите си. Боткин се повъртя още малко, потърси съчувствие, не го намери и изчезна безшумно.

На сутринта се замислих върху събитията от предишния ден. Реших да направя няколко физкултурни упражнения, за да избистря мозъка си, и задълбочено да анализирам ситуацията, в която бяхме попаднали. Отворих прозореца да влезе чист въздух и докато скачах на въже, в поле-

зрението ми се появи капитанът, придружен от Тутма. Веднага изскочих навън с намерение да се присъединя към тях, но категоричният жест на Тенев ме върна обратно. В коридора се сблъсках с Боткин, изгледах го унищожително и без да го удостоя с повече внимание, продължих пътя си към тоалетното помещение, където спокойно можех да обсъдя реалната възможност за по-дълъг престой на тази планета.

След около половин час капитанът ни повика на кораба. Посрещна ни сериозен и замислен, едрата му фигура изглеждаше прегърбена от тежестта на невидимо бреме.

– Боткин – започна тържествено, – отговорността е страшно нещо, особено върху собствените ми плещи. Необходимо е да ме разбереш правилно – да ме изслушаш с повишено внимание, без да се сърдиш. Преди малко проведох обстоен разговор с върховния жрец Тутма. Установих, че е интелигентен и мъдър човек, достатъчно склонен към известни компромиси, които за съжаление не те засягат. Затова трябва да осъзнаеш нещастieto, сполетяло този симпатичен народ, и да се убедиш в неговите основателни претенции. Оказа се, че туземците използват хронарния восък като часовник. Той има свойството да се изпарява бавно, като различни по тегло събрани количества отчитат различни периоди стабилизирано време. При тукашните непостоянни условия точното му измерване се е превърнало в религия, в единствен смисъл на живота на аборигените. Свещеният голям камък е предназначен да отмерва местните векове и ако не го синтезираш, ще погубиш основата на летоброенето, ще унищожаш фундаментите на уникална цивилизация! Разбираш ли, Боткин? Морално си задължен да възвърнеш това, което по право ѝ принадлежи!

Тенев се изкашля многозначително и продължи:

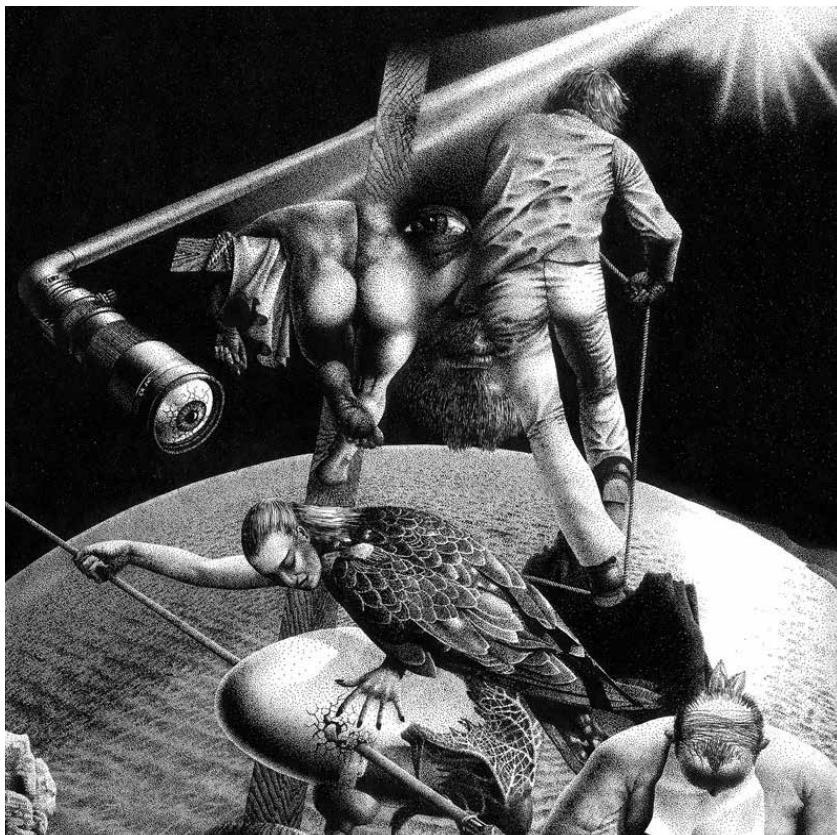
– Понеже аз и Фонг не сме в състояние да останем десетина години, за да ти правим компания до завършване на благородното дело, съвсем логично е да останеш ти. Не мисли, че на Земята няма да сторим нищо за тебе – все някога ще убедим старците да изпратят кораб, който да те прибере. Зная, тежко е, но няма друг изход. А дългият ти престой на тази планета няма да мине напразно. Ще обогатяваш собствения си опит, ще придобиеш нови знания, напълно ще изследваш хронарните насекоми, дори ще имаш време да селектираш от тях нова раса, която ще бъде с повишена производителност и ще те подпомага в усилията ти със синтезатора. Освен това тук се намират туземки, а те ще изглеждат достатъчно екзотично в сред луксозната обстановка на лагера. Ще натрупаш материал за мемоари, можеш да се прочуеш! И така, Боткин, съгласен ли си да останеш?

– Не искам! – заяви той преbledнял. – Страхувам се!

- От какво? От туземките ли?
– Така, изобщо...
– Като открадна големия свещен камък и те гонеха, не се ли страху-
ваше?
– Беше различно. Тогава доминираха научните ми интереси.
– А сега доминират нашите и при липса на доброволно съгласие ин-
струкцията предвижда гласуване. Аз съм за твоето оставане. Ти, Фонг?
Ръката ми неуверено се повдигна.

Оттогава се чувствам потиснат, надянал маската на предател. И може би единственото ми утешение са думите на капитана преди старта. Той беше забравил да изключи интерфона в каютата ми, съвсем ясно го виждах на екрана. Преди да натисне злополучния червен бутон, Тенев се почеса по главата и промърмори: „Така е справедливо, Боткин!“.

Графика: Пламен Семков

ДА НАПРАВИШ „МАШИНА ЗА ИСТОРИИ“

Слово от alexandrit, прочетено на премиерата

Като един от хората, работили по тази книга, аз, разбира се, съм пристрастен. Ето защо ще се опитам да овладее суперлативите, които напират в мен, и ще се ограничи с една, така да се каже, обективна, познавателна информация, опряна върху езика на цифрите.

(Да, разкази от тая книга аз няма да преразказвам – първо, защото не обичам да преразказвам, и, второ, защото хич, ама хич няма време за това.)

1/ И тъй, през 1964 година излиза „Човекът, който търси“ – първият сборник с разкази от български фантасти.

През 2003 година (тоест след четири десетилетия) библиографът Евгений Харитонов посочва в книгата си „Болгария фантастическая“, че сборниците с български разкази са вече 30, като – забележете! – 12 от тях са се появили на чужди езици. Два въпроса в скоби: днес в коя държава ни превеждат сборниците/антологияте и... и защо впрочем не ни превеждат?

А колко са сега БГ сборниците, един Господ знае. 50... 80... 100 или отгоре – не се наемам да посоча конкретно число.

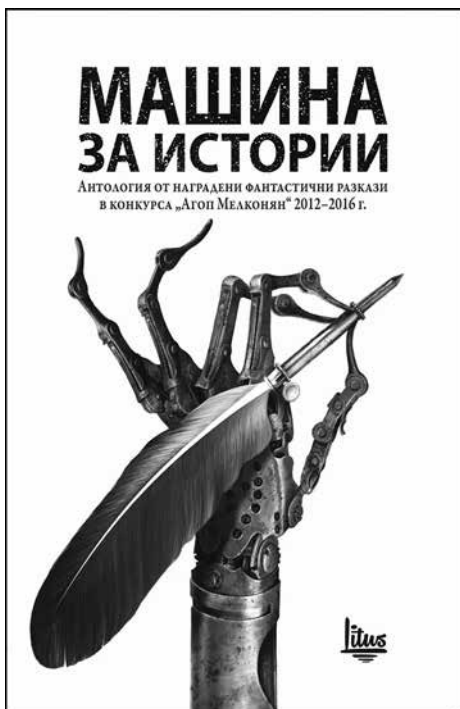
Между всичките тия книги своето достойно място зае неотдавна и антологията „Машина за истории“ (издателство Litus, февруари 2017).

2/ Съдържанието на тази антология е събирано в продължение на пет години, 2012-2016 – чрез петте издания на конкурса за кратък фантастичен разказ „Агоп Мелконян“. Някъде в интернет се посочваше, че общото число на получените разкази е 800, което означава, че нашата „Машина“ е разполагала с най-много материал за селекция в сравнение със сродните издания.

3/ По мои скромни сметки във въпросната антология участват около 40 автори. Как така, ще попита някой, как 40? Ще поясня как. Започвам с художника на корицата Петър Станимиров, продължавам с моето встъпление и с предговора на Ана Хелс, който по същество е едно вдъхновено, бликащо от метафори есе. След това идват 26-имата автори на разкази. Веднага след тях се нареждат послесловът на Едуард Мелконян и думите на признателност от Петър Тушков.

Ами да, естествено, че тука влизат и петимата автори на спомени за Агоп Мелконян (впрочем единият текст е интервю). Влиза и художникът на илюстрациите – Калин Николов. И накрая идва колегата Велко Ми-

лоев, който също е написал красив текст, поместен на четвърта корица и прочетен от безброй очи, казано метафорично.

И ето, точното число на авторите тук става 38.

4/ Интересен е и възрастовият диапазон на дамите и господата белетристи: най-възрастният участник в „Машината“ е роден през 1958, а пък най-младият – през 1997 година. Отново диапазон от четири десетилетия! Да не пропусна, че за всеки автор има кратка биографична справка, направена чрез анкета.

5/ И тъй като в конкурса няма специални жанрови и тематични ограничения, съдържанието на „Машината“ предлага и Научна фантастика, и Фентъзи, и Хорър – тоест по нещо

от трите кита, върху които се крепи Супержанрът на въображението.

6/ Но моето днешно представяне няма да е пълно, ако не кажа, че в основата на този конкурс и на тази антология стоят две доказано добри сили – списанието „Сборище на трубадури“ и семейство Агоп Мелконян.

Точно така, Агоп Мелконян, който през краткия си живот успя да направи наистина много за младите в ония години автори на фантастика и за когото е време да чуем някои кратки слова...

(... Е, да, като на един от редакторите и съставителите ми се искаше да кажа два-три суперлатива относно „Машината за истории“, ала нека все пак се въздържа. Първо, аз не пиша приятелски отзив в Goodreads и, второ, надявам се, че все някой след малко ще намери още по-точни и по-топли думи за нашия сборник. Благодаря за вниманието.)

23 март 2017, Мраморно фоайе на Столичната библиотека

* * *

На страница 53-та можете да видите произведението, получило наградата за чуждестранно участие и включено в антологията „Машина за истории“. А тук следва отличеният разказ на Ценка Бакърджиева плюс една нова нейна история:

Ценка Бакърджиева

СТОПАНКАТА НА ЕЗЕРОТО

Покрай магистралата плавно се низеха селца между поля и хълмове. Скоростта не се усещаше, а караха почти с 200. Изпробвах новия автомобил. Височайшият пътник, г-н Игрек, както го наричаха помежду си охранителите, се взеше отзад и беше задрямал.

– Само толкова ли може? – попита Здравко.

– Колко искаш? Това са четири тона и половина! – засмя се шофьорът.

– Аз нямам достъп до спецификациите и преценявам на око. Тежка е.

– А, свиква се. Купето може да се затвори херметически с плочите от стомана, кевлар и арамид. Бронирани стъкла са дебели колкото юмрук.

– Отвън не се забелязва – вметна Здравко.

– Това е целта! – продължи с гордост шофьорът. – Може да устои на близък огън от ракетни и високоскоростни снаряди. Снайперистите нямат шанс. Предпазени сме от атаки на химическо оръжие и от настъпване на мина.

– Мина? – учуди се младежът. – Че къде мини по магистралите?

– Кротко. Аз съм с десет години служба и това е най-яката кола, която съм карал! С 500 конски сили, бензинов, V-образен, 12-цилиндров турбодвигател! Истинска мечта!

– А маршрутът?

– Нали знаеш? – сопна се шофьорът. – Маршрутът в последната минута!

Продължиха в мълчание, но скоро слязоха от магистралата, намалиха скоростта и пътникът се пробуди. Той изсумтя. Протегна се. Направи няколко въртеливи движения с главата и басово разпореди:

– Отиваме към Герганово да видя новата придобивка.

– Шефе, там пътищата са лоши и...

– Минчо, аз мисля – ти ме возиш. Колата за милион долара трябва да може и да лети, ама нейсе!

Жега в средата на лятото. Сухо и спечено. Само тлъста муха налита кенчето с бира на Грую под нагретите ламарини на спирката.

– Здравсти, бат Грую! Чакаш ли? – приближавайки, се провикна кметът.

– Чакам, Викторе, да захраня гарджетата в града със зарзават. Що закъснява тоя автобус, да го е...?

– Може да е спрял заради големеца. Обади се по телефона в два часа да съм на линия. Щял да оглежда езерото. Нали е концесионер. И воденицата... – запъна се младият.

– Какво воденицата? – сепна се Грую.

– Стига де! Не се прави, че не знаеш! Събрах ви селяните, казах ви. Бяхте доволни, че ще има работа. Дори миналата седмица отбор геодезисти правиха замервания. Няколко дни изкараха на палатки край водата.

– А със стопанката на езерото как се оправиха? – притеснено попита старецът.

– Тая стопанка е само в главата ти, бат Грую. Спри да я споменаваш, за да не те приберат в психото.

– Щом казваш... – примирено измънка дядката и се заслуша в приближаващия грохот от стотици конски сили.

Два автомобила изскочиха с пушилка на площада. По-лъскавият подмина по пътя надолу, а другият спря, за да качи кмета.

Старецът с премрежени от праха очи ги проследи. Смачка от яд празната кутийка. Метна я в кошчето и почна да обикаля около спирката. Догаждаше се, че отгоре са притиснали Виктор. Ще съжالياват! О-о, как ще съжالياват! А младокът не вярва. Добре. Ще го накара да вярва! Нека да види кой е луд!

Едва дочака пристигането на автобуса. Натовари две щайги, пълни със зеленчуци – армаган за внуците. Плати превоза на кондуктора и с бърза стъпка пое след колите. Знаеше пряка пътека и ги застигна тъкмо когато мъжете напускаха автомобилите и разкършваха тела. Личеше, че са пътували отдалеко.

Наоколо бе притихнало и спокойно. В неголямото езеро току някоя риба се стрелкаше към повърхността и кръгове се понасяха във всички посоки.

От околността избягваха да идват на риболов. Ще дойдат, за кратко доволно ще напълнят багажниците... Стопанката искаше за успешния улов да си платят. Най-лесно се отърваваха със спукана гума или загубена джанта. По-тежко – със счупен носач. Най-лошо: с марсилска треска или ухапване от змия. Бай ви Грую знае колко е отмъстителна стопанката и как не обича да се взима без мяра от нейното.

Един от мъжете разпалено говореше, размахвайки ръце за убедителност. Големецът и Виктор слушаха внимателно, вмяхаха реплики и въпроси. После главният разпореди нещо на четиримата. Те заедно с кмета се качиха на малката кола и най-вероятно отпрашиха на обиколка из целия новопридобит имот. Големецът влезе в лъскавата лимузина, а ключалките с изсчракване се заключиха.

Старецът не беше дошъл да шпионира. Без да иска, отвисоко чу разговора и се отчая. Щяха да изсекат гората, за да построят хотелски комплекс. Щяха да направят от воденицата атракцион. Що за чудо? Щяха от летището до тук директно да водят чужденци на хладина и чист въздух. Ми... като изсекат гората, какъв хлад? Щяха да трасират, да бетонират, да асфалтират...

Чутото го стегна за гърлото. Слезе внимателно по склона. Шубраците го удряха по лицето, забърсвайки бликналите сълзи. Внимаваше от колата да

не бъде забелязан и се промъкна към старата воденица, обвита в бръшлян и дива лоза.

Сумракът го обгърна. Дебел слой прах поглъщаше звука от стъпките. Паяжини полепваха по лицето и дрехите му, но той упорито обикаляше и я призоваваше:

– Стопанке! Стопанке, чу ли? Искат да се настанят в дома ти, да изсекат дърветата, да обградят с бетон езерото. Моля те, изгони нечестивците – тихо нареждаше старецът и се оглеждаше за знак. – Не обичаш алчните! Знам аз! Ти наказваш само онзи, който улови повече риба, отколкото може да изяде на едно хранене със семейството. Ти даваш да се взима по мъничко и никога за печалба. По-лани обърна камиона на дървосекачите, но цяло село се топли с твоите изсъхнали дървета.

По едно време усети движение на силует с периферното си зрение. Замръзна. Никой не бе виждал стопанката в упор. Няма смисъл да се обръща. Бе сигурен, че е там.

– Премъдра, ти се грижиш за селото и рода ми. Обещавам да доведем още младежи така, както доведох Виктор да живее в Герганово. А на него прости и му покажи, че има други начини да се сдобие с благоденствие. Само не позволявай алчността да се настани по земята ни.

Протяжно изскърцване и хлопване му показаха, че е чул. Обърна се и видя огромна пеперуда да пърха с криле навън към дневната светлина.

Грюю успокоен се прибра в селото. Седна под асмата пред къщата и се опита да разсъждава какво би могло да противодейства на мащабната алчност. Нищо не измисли.

Мина час и зейде, както казват по село, когато настана огромна суматоха. Чува се сирени. Полицейски или пожарни? Хеликоптер закръжи в небето, а в двора влетя Виктор.

– Бат Грюю, да си видял мерцедесът да напуска селото?

– Не. Какво е станало?

– Представяш ли си, големецът и автомобилът са изчезнали! Ние отидохме с охраната на първи оглед, за да преценят къде какви уреди за защита и наблюдение ще са необходими. Връщаме се след час, а бронирания автомобил го няма. Той каза, че ще се заключи вътре. Значи няма как терористи да го отвлекат. Селото има един изход за такава кола. От другаде не може да мине, понеже е тежка. Ако големецът не я е подкарал сам, тогава къде е? Колата има проследяващо устройство и се отчита същото място с точност до метри.

Старецът едва успя да го прекъсне:

– Каква казваш, че е колата?

– Бронирана. Тежи над четири тона!

– Бог да го прости!

– Какво? Знаеш ли кой е той?

Грюю се замисли. Беше го виждал по телевизията. Това е онзи, който се страхува да не бъде застрелян. Затова пътува с брониран автомобил. Можеше да замълчи, обаче не искаше на сърцето му да тежи чуждата смърт и каза:

– До езерото има блато. Покрива го остра, ниска трева, свежо зелена дори при тия жеги. Блатото е встрани от пътя. Като дете с баща ми вадихме за тънало магаре с каручка. Издърпахме добичето, но каруцата потъна. Беше тежка и препълнена с дърва. Щяхме да ги продаваме.

Кметът бързо започна да набира спешния номер.

– Ало, 112 ли е? Кола потъна в блато... Село Герганово... до езерото... – припряно говореше и на бегом излетя от двора.

Спасителната операция продължи до среднощ. Само специален кран можеше да измъкне тежката машина, но докато дойде... Автомобилът за един милион долара разполагаше аварийно с кислород за няколко часа. Оказаха се недостатъчни.

Предположиха, че е станало така.

Вягърът пробудил задрямалия г-н Игрек, като свалил с трясък чворест клон. Последният не би могъл да одраска високотехнологичното бижу, ала щом го видял върху капака, големецът се вбесил.

– Тъпанари! Защо са наврели колата под дърветата?

Постоял известно време, погледнал часовника и нетърпеливо заключил:

– Бе няма да чакам за всяко нещо те да ми казват какво да правя! Аз съм шефът! Аз ще преместя моя мерцедес на оная тучна поляна.

Включил двигателя и натиснал педала на газта.

– Я да видим, котенце, как се превръщаш в тигър?

Тигърът изминал трийсетина метра с глухо ръмжене. Изведнъж започнал да буксува. Форсирането ускорило затъването. Блатният газ задействал системата за химическа защита. Г-н Игрек поискал да излезе. Вече било невъзможно, а телефонът предателски мълчал. Блъскал, стрелял... Изпразнил цял пълнител и допълнително обгазил вътрешността, но колата била непробиваема отвсякъде.

Бронемашината бавно потъвала. Смрадливата кал превзела стъклата... купето... Последното издайническо мехурче казало „пльок“ на повърхността. Острата трева щръкнала нагоре и прикрила злодеянието.

Когато спасителите измъкнаха още топлото тяло, видяха изкривеното от ужас и паника лице на погребания жив.

А голямата пеперуда дълго време била забелязвана да кръжи в танц над езерото.

Ценка Бакърджиева

Отклонение

Да разгледам? Да отпътувам... Да разгледам? Да отпътувам...

Врътка до черна дупка! Ще разгледам!

Ей, така се чуда от четвърт обиколка около звездата в нова, неизследвана система с осем планети в съседната галактика на нашата Черупка. Озовах се тук по погрешка. Тунелът бил давал отклонение. Щял съм да пътувам на риск. Не знаех, че отклонението ще е вселенски огромно!

И... изведнъж!!!??? Планети се носят около жълта звезда, а едната от тях... С атмосфера?... На нея всичко е като у нас на Райдо. Отдалече се вижда единственият голям спътник. Изчислявам разстоянието до звездата, наклона на оста и... приятна тръпка ме разтърси. Точно като на Райдо!

Ех, Вар Ди Вор!

Плъзнах се към нея и включих обратното ускорение.

Отблизо ми направи впечатление, че е много мръсно. Все едно някой е изсипал отпадъци в древни времена. Влязох в орбита и нещо огромно почти щеше да ме отнесе. С изкуствен произход? Га-адост! Попаднах на развита цивилизация?

Изравних скоростта с тази на въздушните маси в горните слоеве на атмосферата. Нека да огледам. Моят звездолет включи анализатора. В главата ми нахлуха потоци от информация. Постепенно си съставих точната картина. Живот на въглеродна основа като при нас. Въздух – годен за дишане! Ресурси – огромни! Храна – в изобилие! Цивилизации – няколко! Разумни? – не особено! Браво на мен! Готви се, Вар Ди Вор, за похвала! – би възкликнал звездолетът, ако беше от най-новите.

Впрочем има едни перфектно организирани дребни организми, но са на твърде ниско ниво. Бих могъл да се разбера с тях. Звездолетът ми подаде параметрите на езика. Общуват с миризми. Други интелигентни плуват в океана. Умни са, но дотам. Просто се наслаждават на живота. Оказа се, че много от висшите биологични екземпляри са такива. Живеят, за да се размножават. Има и елементарни, небιологични, които са опасали в мрежа цялата планета. Те не ме интересуват. Разбрах, че са неспособни на самостоятелно възпроизводство.

Продължавам с изследването. Металните отпадъци не са дошли отникъде. Все някой ги е извел около планетата. Звездолетът послушно преравя за разум. Няма... Тежко... Тежко е да знаеш, че принадлежиш на единствения мислещ вид! В две галактики! Последното озарение особено ме потисна.

Закрепих се на стационарна орбита над континент. Сnižих се. Пуснах защитата. Няма да рискувам неразумни диваци да ме прихванат.

Реших да разуча преобладаващия паразит. Накратко: консумира много, подчинявайки за свои цели другите организми, а отпадъкът от консумацията

не се използва от останалите видове и не влиза в кръговрата на природата. Навярно той е замърсил пространството около планетата. Нямам представа колко чисто е било преди да се появи паразитът, но местата му за живеене са огромни. Всякакви вредни лъчения струят от тях и убиват малките организирани видове. Замислих се за тях. Как ли да ги назова? Различават се от нашите. Ще използвам езика на паразита. Той говори чрез вибрации също като нас. Нарича ги мравки, термити, пчели... Направо се влюбих в мравките! Наредих на звездолета да ми изготви приветствена реч на техния език.

Невъобразимо трудоемко ще е, ако трябва да правя прочистването сам. От Корпуса сме попадали на тунейдци. Първо, докато ги изтрепем, второ – да оправим баланса между останалите видове и... ресурсът на планетата отишъл към преполовяване. Задачата е енергоемка, но с вредителите шега не бива. Трябва да се унищожават още в зародиш, преди да са плъзнали в космическото пространство. После върви ги чисти! А влязат ли веднъж в тунелите, става доста сложно. Какъв късмет! Както случайно долетях тук, така и те могат да дойдат при нас. Възможно е цяла ера да мине, но аз съм отговорен. Ама че работа си отворих!

Звездолетът направи костюми, аналогични с вида на паразита. Всяка моя мисъл мога да изкажа чрез говорен апарат, подобен на нашия. Впрочем нямаме големи отлики, освен че те са по-грозни. Аз съм висок, слаб, син на цвят с приятни ултравиолетови нюанси около очите, устните и връхчетата на ушите, но те са несъвършени и не могат да ги видят.

Звездолетът подсказва, че ако общувам със светлолики, трябва да избира светъл на цвят костюм, ако с тъмни – тъмен. Имало значение. Иначе можело да се опитат да ме набият. Няма как да стане, но реших да се съобразя.

За начало избрах костюм в цвят на лунен пясък. Придвижих се кварково до техен развълдник.

О, какво разочарование! Никой не ме забелязва! Спирам ги, заговарям ги. Поглеждат през мен и продължават. Понякога махват с ръка, все едно да ги оставя на мира и... Отидох на място, където се събират много индивиди. Пият нещо... изразяват задоволство. Нямах успех с контактите, докато не заговорих по невнимание индивид с тъмен костюм. Как зверски ме изгледа!

– Хайде, чупката!

Опитах се да подхвана смислен разговор, но от него се изтръгна само нечленоразделно, непреводимо боботене. Към края се открои:

– Боя ли си просиш?

Отказах се от контакт с паразитите. Ясно е, че ще прочиствам. Редно бе да обърна внимание на останалите форми на живот. Може те да откликнат по-любезно. Наблизо множество, вкопани в почвата, леко шептяха. Приближиш се да послушам. Облъхна ме спокойствие. По кората на едно от тях се движеше върволица от мравки. Сетих се за изготвената реч и я излъчих в пространството. Скоро хиляди мравки ме наобиколиха, покатериха се по мен

и ме покриха, мърдайки с антени. Улових отговора им и веднага от звездолета получих превод. Радвах се, че съм там. Бяха готови да си сътрудничим. Излъчих въпрос дали от вида на хората има различни. Все пак сходството ни по външност беше очебийно и изпитвах известна мъка, че трябва да унищожа подобни на нас. Да има – замириса в отговор. Ще ми ги покажат.

Отново се сблъсках с интересен феномен. Паразитите се смятат за мислещ вид и вярват, че господстват над останалите. Брей, врътка до черна дупка! Срещал съм развити, консуматорски цивилизации. Определено не бяха разумни! Какъв разум може да има, когато унищожаваш средата за живеене? А щом разрушат собствената си планета, минават към следващата... и така до безкрай. Нищо не помага освен пълното заличаване.

Показването отне време. От мравуняк до мравуняк... Накрая ме заведоха във високите планини при един човек. Той съвсем основателно притежаваше разум. Личеше, че живееше в хармония с природата и я пази. Ех, Вар Ди Вор, каква изненада! Значи не сме сами? В Корпуса ще се зарадват.

Приказвахме дълго със самотника отначало за прости неща, а после за всичко, което го интересуваше. Каза ми къде да намеря подобни на него. Аз също научих повече от очакваното. Преди да си тръгна, той тъжно ме погледна и попита: „Има ли надежда?“ Сигурен съм, че отгатна кого представлявам. У дома често сме спорили дали чуждият разум ще ни познае. Сега съм уверен: Разумните усещат себеподобни.

Обиколих още няколко места на същия континент и на четирите други. Завързах множество контакти с истинските хора. На тях не им правеше впечатление нито костюмът – светъл или тъмен, нито странният ми говор. Ако се бях показал син и съвсем гол, пак щяха да ме приемат такъв, какъвто съм. И веднага схващаха моите намерения. Също като нас възприемаха думите с голяма яснота. Оказаха се по-многобройни, отколкото предполагах, обаче паразитите ги надвишаваха хилядократно по численост.

От пет завъртания на планетата седа в звездолета на стационарна орбита и разсъждавам. Нямали сме такъв прецедент. Замърсяващите, експлоатиращи, високотехнологични видове винаги са представлявали изключителна заплаха и пълното им унищожаване е било неизбежно. За първи път съм на планета, където в един вид се съчетават елементи на разум и паразит. Не бива да ги залича, но не бива и да ги оставя. Включих звездолета на пълна мощност да проиграва милиони варианти на действие, та дано ми хрумне как да изляза от ситуацията.

Отново надянах човешки костюм. Искях да проумея разликата между разумните и останалите. Пак отскочих до град развъдник и дори посетих място, където се появяват най-новите индивиди. Мисията не даде резултат. Само установих, че тук всички без изключение се раждат, за да пораснат като разумни. После нещо се обърква.

Впрочем, в известно отношение паразитите са слепи. Очите им не въз-

приемат голяма гама от лъченията, които за моя вид са обичайни. В тях влизат точно онези дължини на вълната, оцветяващи емоциите. Нима аз бих могъл да излъжа? Веднага ще цъфна в червено. Ние сме осъзнали какво е лъжа при първия сблъсък с паразитна цивилизация. Понесли сме огромни загуби като млада, космическа раса. Моите предци не са могли да допуснат, че някой може да казва друго, освен истината.

Тукашните разумни хора виждат и възприемат света физически също както паразитите. За разлика от тях по непонятен начин умеят да отделят стойностното от измамното. Мълниеносно ме преряза споменът от разговора с планинския човек. Когато го попитах защо хората в градовете са други, той отговори: „Аз гледам навън. Виждам хълмовете, тревата, зверовете... В момента виждам теб. А те гледат навътре.“

Най-после ме осени прозрението! Не е нужна колосална енергия. Няма да се прахоса вече създаден живот. Процесът ще протече незабележимо. Нашият вид, Райдо и две галактики ще бъдат предпазени. Аз, Вар Ди Вор ще получа неизмерима слава и младите райди през следващите поколения ще пеят за мен!

Трябваша ми само четири завъртания на планетата около оста, за да приключа. Звездолетът приготви необходимата субстанция. Паралелно проведох стотина обонятелни разговора с цивилизации на дребните видове на всички континенти. Съгласиха се с мен. Дори отчетоха радост в поведението им. Раздадох материали за мостра. По-нататък те имаха грижата. Изнесох се на висока орбита, за да наблюдавам. Не се изпуска такъв спектакъл!

Първи ден – затишие пред буря.

Втори ден – „... информационните агенции сигнализираха за необичайно активиране на насекомите, които хапят безпричинно дори при наличие на репелент...“

Трети ден – „...епидемията от нахапани се разгръща по цялата Земя в геометрична прогресия...“ Четвърти ден – „...учени изследват ухапаните и установяват непозната болест, която променя незначително човешкия генотип. Протича с леко втрисане и завършва с лъчезарна усмивка...“ Пети ден – „... пробив в борсите от Токио до Ню Йорк. Някои борсови агенти действат неадекватно...“ Шести ден – „... банките са в паника. Служителите им вече не умеят да лъжат...“ Седми ден – всеки се изяснява с всеки. Най-после се разбира кой, защо и как е попаднал във властта. Повсеместни революции... Срив в информационните канали...

С облекчение си отдахнах. Ха да ви видя сега как ще живеете, след като вече не можете да лъжете!

Е, Вар Ди Вор, разгледа, а сега поемай към вкъщи!

Леко се плъзнах покрай Луната. Получих ускорение на аванта. Звездолетът изчисли траектория в близост до Слънцето, която ще ме изстреля далече извън пределите на звездната система почти до тунела.

Сбогом, Земя! Пак ще се видим!

Мартин Петков

СПАМ

*До Еухенио Вилабуена,
Женева, Швейцария,
Блок-сектор № 08-С-218,
клетка III-а*

Скъпи мой племеннико Еухенио,

Изпращам ти това писмо по дон Хуан де Сепулведа де Алказар, едновременно мой другар от ескадрона на Веласкес и Пинто, който трябва да ти го връчи лично в двойно запечатан пощенски плик от тройно рециклирана хартия, носеща клеймото на стария ни фамилен пръстен, чийто образ, надявам се, все още не се е изличил докрай от паметта ти. Всяко отклонение от горепосоченото би означавало, че писмото е било манипулирано, и значи трябва да гледаш на него като на неистинско и напълно лъжливо, освен ако, разбира се, и това изречение от кореспонденцията ни също не бъде подправено от нечия зла ръка, а такива ръце са се навъдили твърде много напоследък, както вече имах възможността да се уверя.

Съобщението, което получихме от теб в края на миналия ноември, ни завари в прилично за нашата възраст здраве и най-вече в добро състояние на духа – както мен, така и леля ти Аусенсия, но въпросът, който беше скрил в постскриптума на страница четири, ме изненада и дори озадачи до степен такава, че него ден не можах да хапна даже никак от алфакоресите на леля ти. Да си призная, досега не бях чувал за Херакъл Аржентински, нито пък бях попадал на негови изследвания и статии. Братовчедът Игнасио, който иначе минава за много начетен и точно на тази дата се случи да ни гостува, също не бе чувал, което обаче въобще не го възпрепятства да се нагости богато с прясно изпечените сладки на скъпата ми Аусенсия.

Ето как, гладен и изтозмосен, но решен да ти бъда от помощ, съвсем рано на следващата утрин реших да прескоча до Либрерия Насионал на булевард „9-и юли“, ала и там, уви, ударих здраво на камък. Последваха още дни на безрезултатни търсения, докато най-накрая бедната ми и изкуфяла глава успя да се досети, че това не е въпрос, който ще съумее да намери отговор в обществените библиотеки. В резултат на което, драги ми Еухенио, на трети декември 2086 година аз се качих в обедния експрес за Колония дел Сакраменто и половин час по-късно вече крачех по изтъркания от времето и португалците калдъръм, като не след дълго се озовах, предполагам, вече сам отгатваш къде.

Точно така, пред каменната базилика на Пресветото тайнство. Похвална съобразителност си проявил, скъпи ми племеннико, като си се обърнал с подобна молба към стария си вуйчо, с когото някога играеше на *трома* в задния двор на градската ни къща, поздравявам те за хрумването от все сърце. Та кой друг, ако не аз, би се досетил за Забравените канцеларии, които, ей богу, наистина се оказаха съвсем забравени, дълбоко в подземията на базиликата. Казаха ми, че вратите им хлопнали за последно някъде през 12-а или 13-а година на нашия век и вече над 70 години си стояли все така – заключени, ръждясали и почти незабележими за човешките очи.

Като гледах изкривените и зеленияли решетки на монашеския скрипторий, самият аз взех да се замислям доколко се е променила през вековете стойността на човешкото знание и най-вече неговото предназначение. Сякаш древните източници на мъдрост днес вече не са нужни; търсим единствено онова, което може да ни донесе незабавна материална изгода. То, на свой ред, услужливо ни се поднася пред очите почти в мига, в който сме си помислили за него, и ние алчно го прегръщаме, без дори да се усъмним в автентичността му.

Ето, виждаш ли, уважаеми, в какъв философ съм започнал да се превръщам от Коледа насам заради теб? Смея да твърдя, че дори леля ти го е забелязала – онзи ден например, докато приготвяше своето знаменито пучеро с три вида месо, на което ти също си имал възможността да се наслаждаваш нееднократно, тя не пропусна да подметне, че изказванията ми напоследък носели особен привкус на интелектуалност и одухотвореност.

Ала нека не те изтезвавам повече с моите отегчителни разсъждения, пък било то и по повод пучерото на леля ти Аусенсия. Знам, знам, че ти очакваш да чуеш съвсем други слова от мен. И отговорът е да, Еухенио! Да и още хиляди пъти – да!!! Херакъл Аржентински е съществувал, Еухенио, дишал е и се е разхождал по улиците на нашия прекрасен град. И отново да – той е писал книги, племеннико, някои от които дори са били издадени, а после, за съжаление, старателно унищожени, но в Забравените канцеларии все пак са се запазили бледи и в същото време ценни следи от неговото най-велико творение, т.нар. „Теория на боклука“, която Херакъл изобретява, развива, записва и публикува в годините преди самият той да изчезне безследно и завинаги.

О, уверявам те, че аз открих всичко възможно, та дори и невъзможното, и сега то е скътано на сигурно място, но от съображения за сигурност няма да упоменавам къде точно. Разбира се, самата „Теория“ в оригинал не би могла да бъде открита даже и в най-дълбокото мазе на Пресветото тайнство, нито пък в някоя друга библиотека по света, ала записите на местните библиотекари са потресаващо достоверни и болезнено недвусмислени.

След като старателно огледах всички парченца от пъзела, аз стигнах до извода, че „Теорията на боклука“, в единственото си известно издание на „Линарди и Рисо“ от 2048 година, по същината си трябва да е представлявала мащабно социално-антропологично изследване на причините за разпространение на спам в човешкото общество.

Затруднявам се да кажа кога точно е била написана въпросната книга, но по всичко личи, че Херакъл се е трудил върху нея в продължение на много знойни лета и не по-малко знойни зими. Оригинали от изданието на „Линарди и Рисо“, в интерес на истината, са продължавали да се срещат допреди около трийсетина години, когато неизбежното все пак се е случило (ала тук аз ще си позволя да запазя късче мистерия, за да върви разказът ми в някаква приемлива последователност).

Рис. Катин Николов

И тъй, „Теорията“ на Херакъл Аржентински се е състояла почти сигурно от пет части, всяка от които е представлявала и самостоятелна книга. Т.е. говорим за не по-малко от пет тома или над хиляда страници текст, ако въобще можеш да си представиш подобен обем, особено при сравнение с днешните видеопотоци, в които броят на изображенията често надхвърля количеството на използваните думи.

В основата на Херакловия труд стои на пръв поглед наивното емпирично изследване на т. нар. спам, разпространяван някога по електронните ни

пощи. Херакъл, разбира се, не се е занимавал с технологичните аспекти на това явление, а по-скоро е бил поразен от факта, че терминът „спам“, с който то било означавано, всъщност се е появил на бял свят поне двадесет години преди масовото разпространение на интернет комуникациите. Тоест, драги ми Еухенио, *концепцията за спама* по същество предхождала явлението „спам“.

„Налице е обърната причинно-следствена връзка или поне привидно се създава такова усещане“, пише Херакъл в първата си студия по въпроса. „Сякаш мистична сила е направила отчаян опит да насочи вниманието ни към въпросния „спам“, без обаче да има правото или способността да ни укаже директно истинския проблем.“ Което според нашия сънародник означавало, че спамът безспорно е важен, но далеч не от гледната точка на някакъв си там случаен прескок във времевата последователност на събитията, а най-вече като явление, имащо съвсем друго съдържание и съответно редица проявления в най-неочаквани аспекти от човешкото битие.

Херакъл с впечатляваща педантичност анализирал първичното значение на термина „спам“, а именно – безспирно и натрапчиво повтаряне на определено звукосъчетание, чрез което се заглушават всякакви други разговори. Тоест, смята авторът, „Спамът далеч не е само средство, което да задръства нашата електронна поща с безсмислени и досадни съобщения, така че да не можем да открием важните послания; спамът всъщност е могъщ инструмент, затлачващ съзнанието ни, пречещ ни да мислим, да отсяваме същественото от несъщественото и същевременно подтикващ ни да се подвеждаме по лъскавото и повърхностното, принуждаващ ни да можем да възприемаме само елементарното, като форма, вид и послание, и да отхвърляме автоматично онова, което изисква от нас да напругаме тънещите си в леност мозъци“.

В този именно смисъл, драги мой племеннико, Херакъл съзира в спама социален феномен, който може да има необозрим спектър от проявления. Неговото, бих казал, случайно проявено любопитство към малозначителен дефект в електронните комуникации постепенно се разраснало до неутолима и пагубна изследователска страст, дълбаеща все по-навътре в човешката ни същност.

Само година по-късно, отново чрез „Линарди и Рисо“, Херакъл издава втори том от „Теорията на боклука“ и в него пространно разглежда едно от най-страховитите проявления на спама, съществуващо при това от векове насам. Допускал ли си някога, Еухенио, че изкуството на нашата цивилизация е било замърсено със спам едва ли не от деня на своето зачатие? Така се оказва или поне така твърди Херакъл Аржентински, привеждайки в книгата си десетки скандални примери и разнищвайки безжалостно характерните признаци на тази чума за обществото и културата ни.

Ала докато от първата книга на Херакъл, в която се съдържат най-вече общите постановки за спама, са се запазили дословни цитати и дори цели фрагменти, остатъците от втория том се събират в едва няколко преразказани пасажа и не особено подредени извадки от отделни фрази и изречения. Другото са обобщения, направени от самите монаси, които, макар и любопитни по своя характер, са лишени от неподправеното звучене на авторския глас.

Въпреки че в том номер две Херакъл е изследвал повечето популярни изкуства – музика, литература, филми и други художествени форми, от цялата книга са се съхранили в приемлива цялост само два нищожни примера за литературен спам. С цел да ти бъде максимално полезен, Еухенио, ще се постарая да ги приведа тук почти във вида, в който те са пресъздадени и съхранени в летописите на Пресветото тайнство. И прости ми, моля те, за зацапванията по листа, тъй като, пишейки тези редове, аз просто се видях принуден да се подкрепя с една-две чашки Торонтес от Ла Риоха, вино, което нашите сънародници на Северозапад, слава богу, все още не са успели да развалят. Но сега оставям бокала настрана и се връщам към задачата си.

Първият пример за спам бил наречен от Херакъл „Кръгът на хористите“. Този „кръг“, Еухенио, представлявал клуб или обединение на писатели, основано през 20-те години на нашия век от някой си Бернуен Сорбоса, автор на демонични комедии, както и на романа-гротеска „Хор от мълчаливи писъци“. Та по името на собствената си книга, значи, въпросният Бернуен учредил „Кръга на хористите“. Само дето техните писъци, да ти кажа, хич не били мълчаливи.

Защото ти може и да си помислиш, Еухенио, че това била поредната творческа група, събрала се да обменя идеи и да развива уменията си, но далеч не така разсъждавал Херакъл Аржентински. Ровейки се из библиотечните архиви от онова време, той установил, че „Кръгът на хористите“ е обединявал автори, крайно некадърни и некомпетентни до скандалност в областта на литературата. С едно-две изключения, най-добрите от тях едва се доближавали до посредствеността, а общото им ниво било повече от плачевно.

Когато обаче някой от членовете на „Кръга“ публикувал нова книга, веднага всички негови събратя се втурвали истерично да я хвалят по всевъзможни начини и на всевъзможни места. Ето как се създавало впечатлението, че това всъщност са едни от най-добрите писатели и автори на забележителни опуси, и постепенно повечето от въпросния кръг наистина успели, макар и за кратко, да се наложат като утвърдени имена в бранша. Това, естествено, за сметка на други, не толкова гласовити и не толкова добре организирани.

„Кръгът“ просъществувал няколко години, а разпадането му било предизвикано от инцидент с фатални последици за Бернуен Сорбоса. Основателят и водачът на хористката общност бил застрелян посред бял ден, на улицата, от мъж на име Ивужима Наваронски, член на неизвестна дотогава мюсюлманска секта, еврейн по произход, страдащ от циклични пристъпи на променлива сексуална ориентация. След задържането му от полицията той настойчиво твърдял, че бил получил прозрение, четейки последната публикувана книга на Сорбоса – ужасяващата психокomedия със заглавие „Жътварката, влюбена в краля“.

Ивужима бил убеден, че в „Жътварката“ се съдържа закодирано послание, отправено лично до него. Той трябвало незабавно да умъртви нещастния Бернуен и така да му гарантира вечна слава и почести. Уви, мога само да предположа, че или Сорбоса е обърнал нещо в текста си, или Наваронски не го е разчел правилно. Но и в двата случая, Еухенио, стигаме до тъжното заключение, че грешките в литературата са способни да причиняват жестоки трагедии.

Горе-долу по същото време се зародила и функционирала още една литературна спам-група, наречена от Херакъл „Вечна младост“. Това бил християнски кръжок от фанатично надъхани младежи, занимаващи се с колективно фабрикуване на поучителни притчи и сказания от третото хилядолетие. Та този кръжок бил избрал не по-малко хитър подход за разпространението на собствения си спам. В него обединявали силите си повече от двеста ентузиаста, като всеки от тях имал за задача да съчини и да сложи по има-няма едно изречение в общия текст, при това без да се търси особена връзка между отделните фрази. После текстовете се разпращали на роднините на двестата и повече ентузиаста, които пък роднини също ги разпращали на свои познати и така нататък, докдето им стигали родословието и наглостта.

В добавка към горното, група „Вечна младост“ постоянно се стремяла да обновява своя състав, което било използвано от ръководителите на кръжока като хитро основание да твърдят, че всяка промяна в колективното авторство била еквивалентна на раждането на нов автор. По този начин „вечно младите“ (сега вероятно разбираш, уважаеми, защо Херакъл ги нарича така) съумели в осем последователни години да печелят без конкуренция наградата за литературен дебют на Чибуанската библиотека. Феноменално постижение, скъпи племеннико, което, както проверих лично, си остава ненадминато и паметно приковано с медни букви към табелата, окачена на северната стена на същата тази Чибуанска библиотека, гледаща към не по-малко известните Чибуански градски тоалетни.

Струва ми се, скъпи Еухенио, че и двата примера са повече от показателни. Херакъл Аржентински установил по безспорен начин как огромна

част от текстовете, създавани през хилядолетията, всъщност са спам, възпрепятстващ дoсега ни с истинските литературни образци.

Базирайки се на подобни факти, недостигнали обаче до нас, и то изцяло по вина на монасите от Колония дел Сакраменто, Херакъл извел и едно от основните свойства на спама, а именно – способността му да се самоорганизира, склонността му към възпроизводство и най-вече към експанзия. Спамът, Еухенио, можел да се развива и да прогресира, той приличал на раково заболяване, атакуващо клетките на организма, при това поведението му ставало хищно и агресивно, особено ако по някаква причина се почувствал застрашен отвън.

Ето го и отговора, драги мой племеннико, защо творбите на Херакъл Аржентински не са имали щастието да оцелеят в цялата си прелест и систематична подреденост. Те най-вероятно са били унищожени от същия този спам, който инстинктивно не можел да търпи тяхното съществуване, както и собственото си разобличаване. Такава е тъжната истина, Еухенио, и аз самият не знам как да я преглътна, освен с още няколко чашки Торонтес.

В по-късните си изследвания Херакъл Аржентински продължил да развива своите идеи. Третата част от неговата „Теория“, самиздат в незначителен тираж, била посветена на спама в науката. Тук, уви, знанията ни от първа ръка са оскъдни, да не кажа, че липсват съвсем, но по всичко изглежда, че Херакъл е успял да изведе потресаващи примери за псевдонаука, способна да смаже или като минимум да маргинализира истинското знание, както и за научни открития, които, макар и автентични по своя характер, ни водят към задънена улица, поради което също се явяват спам.

За четвъртата част от „Теория на боклука“, издадена електронно с помощта на анонимен благодетел, знаем дори още по-малко, отколкото за третата. Единственото, до което успях да се добера, е, че тя е била фокусирана върху Светото писание и спама, съдържащ се в евангелията на апостолите. По обясними причини обаче братята монаси са предпочели да пропуснат неудобните за тях моменти и от престараване са прескочили целия четвърти том.

Оригиналният електронен текст на Херакъл се оказва абсолютно неоткриваем, колкото и фантастично да звучи това в твоите уши, навикнали на швейцарски ред, тихи езера и сухи команди. А дори и да изчовъркаме някоя страницка от мрежата на киберпространството, няма никаква гаранция, че тя наистина ще да е била дело на нашия сънародник. Спамът, по мое мнение, отдавна е видял сметката на четвъртата част от неговите изследвания. А и не само на четвъртата, драги ми Еухенио, не само на четвъртата – та ти сам виждаш, че сме принудени да се задоволяваме с трохите от разпокъсани преписи и преразкази и дори те ни се изплъзват

като вода между пръстите.

Все пак длъжен съм да продължа напред и да ти споделя най-важното. Главата ми натежава, ръката се разтреперва, но, разбира се, не от изпитото вино, а от ужас и вълнение едновременно. Готов ли си, Еухенио, за едно във висша степен разтърсващо откритие? Питам съвсем сериозно, защото леля ти Аусенсия отказа да повярва в думите на Херакъл и открито го заклеми като еретик и сквернословец, след което отиде да храни биокошките в новия си биокурник.

Стигнахме, значи, до най-важната и последна стъпка, направена от гениалния Херакъл Аржентински. Почти десет години след началото на своите проучвания в сферата на „боклука“ той осъзнава, че спамът в заобикалящия ни свят, било то изкуство, религия или наука, е само вторично проявление, следствие, а не причина и че всъщност иде реч за нещо много по-страшно.

Сигурно вече си се досетил, Еухенио. Отговорът, струва ми се, е повече от очевиден и той гласи, че голяма част от хората, т.е. ние самите, представляваме спам. Херакъл Аржентински твърди, че между две трети и три четвърти от населението на Земята изпълнява единствено функцията на спам и това негово откритие е сравнимо по важност с откриването на Американците някога, но за съжаление то е останало напълно незабелязано от съвременниците му.

Преди да публикува петата част от своята „Теория на боклука“, отново издание на „Линарди и Рисо“ от 2054 година, Херакъл се завръща в своя роден дом в подножието на Антофайа, където в продължение на месеци си задава въпроса „Защо?“. Задай си го и ти, Еухенио, пък да видим дали ще стигнеш до смислен отговор.

Аз, признавам си, не успях, а за милата ми Аусенсия вече споменах, че напълно я изгубих като сподвижник в общото ни начинание. Ето и преди малко, докато пишех тези редове, леля ти ме гледаше така сърдито изпод вежди, че от нервност щеше да сбърка бананите със зърна от най-новата ни модифицирана царевица, доставена направо от Горен Тексас, и си представям тогава каква пита с говеждо щях да бъда принуден да консумирам за вечеря.

Но да не се отвлечаме, Еухенио, в общи разсъждения за царевичните питки и прочие баналности, а да насочим вниманието си към петата и последна част от труда на Херакъл. Казвам последна, защото моят кръгозор бе неспособен да стигне по-далеч и да открие други негови работи, които да са се появявали впоследствие.

Някъде в средата на нашия век Херакъл започва да счита значителна част от човешкото население за спам. Значителна – да, но по всичко личи – не и всички хора. Т.е. налице са пропорции в размножаването ни,

които би трябвало да имат някакъв смисъл и предназначение. Пропорции, които, според него, са устойчиво поддържани през хилядолетията. Защо обаче се случва така? Известно е или поне се смята за известно, че в петия том на своята „Теория на боклука“ Херакъл е предложил три възможни отговора. До нас, уви, е достигнал само един от тях и по мое скромно мнение той изглежда най-малко вероятният. Поради липса на друго, сега ти го препредавам така, както го открих в анализите на Пресветото тайнство.

„Спамът е защитна реакция на нашата цивилизация“, пише Херакъл Аржентински. „Подобно на мимикриращ механизъм, който обаче функционира на ниво група, спамът служи за заблуда и за предпазване от нездравословна и може би дори хищническа външна намеса. Какво по-хитро от това, посредством подобен естествен инструмент да се създава убедителното впечатление, че планетата ни е населена от олигофрени, а в същото време вътре, в пашкула, дълбоко под повърхността, да се раждат нормални хора и бавно, съвсем бавно и почти незабележимо те да придвижват колелото на прогреса напред.

Ами че представете си само: какво би станало, ако всички ние, около единадесет милиарда души към днешна дата, бяхме гении?! Сигурно за по-малко от сто години щяхме да овладеем цялата галактика, а също и съседните на нашата, и естествено щяхме да предизвикаме любопитството на дявол, знае какви космически сили. Но благодарение на спама засега сме добре защитени от подобна заплаха.“

Толкова се е запазило, Еухенио, от думите на гениалния Херакъл. Петата част от книгата му е унищожена почти веднага след издаването ѝ, а броени месеци по-късно безследно изчезва и самият автор.

Тук свършвам и аз, защото се чувствам безсилен да продължа да пиша, и то на фона на словата на великия ни сънародник. Дано да си останал доволен от моите усилия и прости, ако съм загубил времето ти с твърде много празни приказки.

*Поздрави от мен и целувки
от леля ти Аусенсия
Буенос Айрес и Ла Плата,
14 януари 2087 година*

---

* Публикувам този разказ заради свежата критична хипотеза за ролята на спама и литературния боклук в системата на човешката цивилизация. Само и единствено заради това! А ако някои се разпознаят в сатиричния аспект на разказа, то си е за тяхна сметка. – Бел. съст.

Валентин Д. Иванов

Моля те, покажи ми страховете си!

Ние излетяхме на среща с кошмарите си. Небето се бе надвесило ниско над града. Съмнявам се някой от моите спътници да го е изтълкувал като злокобна поличба. Аз си помислих, че при излитането ще ни пораздруса малко. Защото през валмата на облаците прозираха няколко по-ярки звезди. Наистина, това неудобство се оказа не по-силно от обикновеното. Не като другите неудобства, които ни предстояха.

Проверките за безопасност бяха по-сериозни от друг път. За разлика от турбулентността. Две седмици по-рано Министерството на вътрешната сигурност въведе нова най-висока категория за терористична опасност – ултравиолетова. Сега усещахме последствията от достигането ѝ. Зелената зона около летището беше набъбнала до двадесет километра. Тя погълна по-голямата част от Санта Моника. От всеки телевизор в терминала политици и коментатори обясняваха как благоразумието изисквало нивото на заплаха да бъде повишено отново. В късите паузи, докато говорещите глави си поемаха дъх, вървяха реклами за безтегловни маратонки от мономолекулярни нишки. И за средства против бръчки.

Военни патрули четири пъти спряха таксито. Невъзмутимият шофьор, който говореше с неразбираем източноевропейски акцент, стовари куфара ми на тротоара пред входа на терминала и каза:

– Курсовете до летището ми носят два пъти по-малко.

Намекваше за по-голям бакшиш. Но сигурно в думите му имаше известна доза истина.

През зигзагообразните заграждения се промъкнах на собствен ход. Препарках следващите четири часа, обяснявайки многократно целта на пътуването си. Или очаквайки поредната униформена служителка да прерови белято ми. Службата за сигурност предоставяше възможност да си избереш от какъв пол да бъде човекът, който те проверява. Така избягвах да ни питат за сексуалната ни ориентация. Което би било нарушаване на неприкосновеността на личността. Службата за сигурност се боеше – съвсем основателно – някой да не я осъди. Аз се забавлявах. Доколкото можех.

Качих се на борда заедно с последните пътници. Защо е нужно човек да седи сгънат на три ката, ако може да прекара половин час повече в движение? И дори да направи едно-две упражнения в някой по-закътан ъгъл на чакалнята?

Един от пътниците беше протегнал краката си през пътеката. Докато се промъквах покрай неговите безбожно скъпи маратонки – същите от рекла-

мата, познах ги по отровно зеления цвят – без да искам, побутнах с раницата си мъжа от противоположната му страна.

– Извинете!

– Няма нищо – той вдигна глава от дебелия том, който четеше, и я притвори. „Ежедневието на египтяните“, прочетох върху протритата ѝ корица, преди да продължи.

Моето място беше до прозореца. Правото да си го избира ми струваше двеста и четиридесет долара. Нелоша сделка, това е цената на три или четири любовни романа. От неособено популярните. Двете съседни седалки вече бяха заети. До пътеката се бе настанила намусена висока и слаба жена. На вид в средата на седмото си десетилетие. Навярно богата пенсионерка, която харчи спестяванията на покойния си съпруг, отивайки на някоя от екзотичните екскурзии. За които са мечтали двамата, докато той още е бил жив.

Човекът от средната седалка бе плешив, дебел и само с няколко години по-млад от бабата. За разлика от съседката си той беше самата любезност. От него лъхаше на академия. Сигурно професор на път за конференция, предположих аз. Докато жената само завъртя краката си настрани, мъжът енергично се надигна да ми стори път.

– Казвам се Максвел. Доктор Джеймс Максвел – представи се той, щом се настаних. – Но вие ми казвайте просто Джеймс. Не се стеснявайте, ако искате да се разтъпчете.

Преди на свой ред да си кажа името, бабата от крайната седалка се обърна и го изгледа свирепо. Останах с отворена уста. Тя побърза да хвърли един многозначен поглед и към мен. Да не си помисля случайно да я обезпокоя. После се задълбочи в някакво шарено списание на читанката си, а аз превключих телефона си в самолетен режим.

За щастие, излетяхме само с двадесет минути закъснение и бомбата в залива избухна, когато самолетът вече се бе отдалечил. Тъкмо се бяхме издигнали над инверсионния слой и аз се любувах как под нас по бялата повърхност на облаците се плъзга сянката на самолета. Тя бе обкръжена от ореол във всички цветове на дъгата – рядко атмосферно явление. То изисква влажността да бъде висока. И въздухът да е наситен с микроскопични капчици.

Повечето от съседите ми вече изучаваха какво предлага развлекателната система. През процепа между предните седалки се виждаше екранът на десетинагодишно хлапе. То съсредоточено ловеше духчета с мрежа за перурди в някакъв анимиран свят. Дизайнерите на играта не бяха пестили багрите.

Доктор Максвел нямаше търпение да побъбри с някого. Той наистина се оказва университетски преподавател. Само че не отиваше да докладва последните си открития на конференция. Най-банално се прибираще от отпуска. Предполагам, че и учените от време на време имат нужда от почивка.

– Аз съм историк – обясни докторът. – Специалността ми е Втората световна война и точно сега подготвям монография върху Битката за Британия...

За щастие, капитанът все още не бе дал разрешение да разкопчаме коланите. Никой не пострада, когато взривната вълна ни настигна. Машината подскочи напред и нагоре. Както поривът на вятъра би издигнал някое хартиено детско самолетче. Резервоарите бяха пълни с гориво и ние падахме цяла вечност. Преди пилотите да овладеят самолета. Не чух писъците на останалите пътници, ушите ми заглъхнаха от моите собствени викове.

По-късно си дадох сметка, че телата на четиридесетината човека, които седяха на по-задните редове, са ме защитили от радиацията.

Съвзех се от болка в лявата ми длан. Професорът я стискаше толкова силно, сякаш от това зависеше животът му.

– Моля пуснете ме!

– Да, разбира се, простете ми, беше несъзнателно – заизвинява се той. – Това като че ли беше прекалено мощно за конвенционален взрив, не мислите ли?

– Какво невежество! – намеси се бабата от другата му страна. – Вие да не би да живеете в деветнадесети век? Не сте ли чували за проблясъка при ядрените взривове? Не го ли видяхте?

Гласът ѝ се извиси над воя на двигателите. Пътниците от съседните седалки, които се бяха посъвзели от шока, обърнаха глави към нея. Вниманието им като че ли я зарадва и окуражи. Тя продължи с още по-голям ентузиазъм.

– А за електромагнитен импулс чували ли сте? Той изгаря електронните компоненти. Направо е чудо как тази щайга все още не се е отравила надолу.

Неволно погледнах през илюминатора. Земята се намираще успокояващо далече от нас. Съдейки по шума и вибрациите, двигателите не възнамеряваха да се изключват. Все още.

– Не се безпокойте – от седалката зад бабата се обади жена. Тя носеше военна униформа. Светлосиня. – Аз съм инженер и ви уверявам, че електрониката на съвременните самолети е добре екранирана и ние сме в безопасност.

Историкът я попита нещо. Тя му отговори. После бабата отново взе думата. Аз престанах да следя разговора.

Имах причина. Двеста и четиридесетте долара ми дадоха възможност да забележа преди останалите как хоризонтът се надига. Невероятно!

Покрай самолета се появиха наъбени червени каньони. Релефът на местността под нас се променяше. И от двете ни страни. Както се убедих, като погледнах наляво. Трябваше да се наведе, за да избегна спорещите си съседи. През срещуположния илюминатор видях как краят на крилото за-

страшително се приближава към отвесната стена. Или стената се приближава към крилото – не че имаше значение.

Самолетът вече не набираше височина. Въпреки това гърдите ми се наляха с тежест. Лапата на клаустрофобията ме притисна към облегалката. Сърцето ми започна да бие бързо като на младо конче.

По стар навик затворих очи. Започнах да дишам дълбоко и бавно. Вдишване, едно-две-три, издишване, едно-две-три. Вдишване, едно-две-три...

В този момент писъците се подновиха. Останалите пътници също бяха забелязали какво се случва с околния свят.

Планините не се издигат за секунди. Трябват им еони. Новият вулканичен остров, който расте от морското дъно до Хаваите ще се нуждае от милиони години. За да пробие повърхността на океана.

Планините израстват за мигове само във филмите. Можех да се сетя за поне един с подобни сцени. Но те бяха красиво нарисувани картинки. Дори героите го разбираха, не само зрителите.

Можеше ли да бъде добре режисирана заблуда и случващото се зад илюминатора?

– Зле ли ви е? – историкът прекъсна размислите ми.

– Нищо сериозно – отворих очи аз. – Страдам от клаустрофобия. В неособено остра форма.

– О, разбирам – въздъхна професорът. – Като пилота от оня стар филм...

И той бе помислил за илюзията на движещите се картинки. Наистина, сякаш гледахме кино. Погледнах пак навън. Да проверя дали сме все още в същата сцена.

Не бяхме.

Хоризонтът се бе разтегнал под нас. Опасността от сблъсък с червените вертикални стени ни беше отминала. Вместо нея сега ни дебнеше различна заплаха. Дори не бе очевидно, че е заплаха. Зад крилото на нашия самолет и малко по-нагоре висеше друг. Много по-малък, покрит с безформени зеленикаво-кафяви петна. Пилотиран от летец, затворен в кабинка със стъклен похлупак.

– Месершмит! – извика докторът и се просна върху коленете ми, за да достигне по-близо до илюминатора.

– Месер... какво? – не разбра бабата.

– Немски изстребител от края на Втората световна война – отвърна той, без да се обръща към нея. – Първата реактивна машина, която участва в бойни действия.

– Отляво има още една – обади се жената инженер от задната седалка. – Трябва да са колекционери.

– Може би. Странното е, че наистина има няколко екземпляра, които са в състояние да летят, но те, разбира се, нямат свастики по крилата.

Той посочи пречупените кръстове.

– Аааа, бихте ли се отместили? – деликатно го побутнах обратно към седалката му.

– Извинете! Искрено съжалявам! – Максвел почервенея като стените на каньона, през който летяхме допреди малко.

– Това някаква украса ли е? – попитах аз. Не от интерес. За да разсея напрежението. Пък и клаустрофобията ми беше изчезнала незабелязано. Обикновено атаките не отшумяваха толкова бързо.

– Да и не, обърнатата свастика е символ на Третия Райх – отвърна докторът, без да се замисля. – Гербът им. Смята се, че лично Хитлер го е избрал.

Докато той обясняваше, изстребителят издигна нос.

– Вижте ги, намаляват скоростта! – каза инженерката.

Наистина, хищното триъгълно нещо зад илюминатора изостана.

Въздъхнах с облекчение.

Прекалено рано.

Две ивици светлина разсякоха небето и минаха на метри над крилото. Дори по-близо.

– Те стрелят! – извика професорът. – С ракети! Загубени сме!

Отляво също нещо проблесна, но не толкова силно, както при експлозията на земята. Самолетът ни се залюля.

Нашите пилоти се опитваха да избегнат ракетите. Може би. Надявах се да успеят.

Воят на двигателите се изостри. Ускорението ме притисна към седалката. С крайчеца на окоото си видях, че Месер-каквото-му-бе-името изостава назад и надолу. Дано същото да се случва и с втория.

Максуел отново легна в скута ми. За да се полюбува на германската машина. Докато тя се отдалечава.

– Много интересно, трябва да е инсценировка на някой колекционер, не може да бъде друго. И какво забележително внимание към детайлите! А включването на стрелбата в представлението беше черешката на тортата... – мърмореше си професорът. Човек от университетските среди. Какво да искаш от него...

Допуснах, че сме станали жертва на нечия извратена представа за хумор. Лесно и приемливо обяснение.

Само дето гъбата на атомния взрив зад нас се бе разширила. Толкова много, че крайт на шапката ѝ можеше да се види лесно. Особено ако човек отпрати поглед навън под много остър ъгъл. Както правех аз, гледайки през илюминатора на пътника зад мен.

Изстребителят отвън отново ни настигаше. Но с него ставаше нещо необикновено. Взях се в малкото летящо нещо. Формата му се разми. Зад него се проточи черен шлейф.

Не беше шлейф.

Почти не беше шлейф.

А наметало.

И до нас не летеше самолет, а костелива човешка фигура, с коса в ръка. Възрастната жена от другата страна на историка зарови лице в читанката си. Раменете ѝ се разтресоха.

Плачеше.

Летящият човек отвън седна на крилото. Като че ли беше канапе в нечия гостна.

Наметалото му бясно се развяваше под напора на насрещния въздушен поток. Той самият сякаш не усещаше безумната скорост, с която напредвахме.

Бабата продължи да плаче. Професорът колебливо я прегърна през рамената. Тя сякаш чакаше с нетърпение докосването му. Веднага се обърна и се впи в него. Той зашепна някакви успокоителни думи в ухото ѝ. Не можех да ги разбера заради писъка на самолетните мотори.

– Няма нищо – промълви жената. Виждах какво огромно усилие ѝ костваше да се овладее. Нямам представа как тя успя да го стори, на нейната възраст. – Всички сме смъртни.

Останалите пътници сигурно споделяха мнението ѝ. Защото виковете им пак изпълниха салона.

А отвън настъпваше нова промяна.

Човекът от крилото се изправи. Погледна нагоре и бавно закрачи напред-назад. Надигна се на пръсти. И подскочи във въздуха. Полетя на двадесетина метра от нас.

Тялото му стана по-дълго и по-широко. Разпери ръце. Те се източиха и отново се превърнаха в крила. По-дълги от преди. На тях се появиха големи червени звезди. Очертаха се кръговете на четири винта.

– Руска Мечка! – каза жената от задната седалка.

– Мечка? – бабата отново поиска обяснение.

– Да, така се наричат руските стратегически бомбардировачи – побърза да поясни тя. – Аз служа във военновъздушните сили. Ако са ни нападнали, значи бомбата не е дело на терористи.

– Това означава ли, че е започнала Третата световна война? – попита историкът. С изненадващо спокойствие.

Инженерката не отговори.

Върху гърба на трансформирания самолет се пъчеше стъклена купола с две заплашителни черни чертички. Те решително се завъртяха към нас.

Письци отново изпълниха салона.

Стрелецът от руския бомбардировач – ако Максвел не грешеше – изпрати един дълъг ред. Пред носа на нашия самолет.

Пилотите светкавично реагираха. И ни насочиха към земята. Аз и всички останали на борда увиснахме на коланите.

Бабата изтърва читанката си. Пластмасовата кутия подскочи и разби лицето на старицата. От носа ѝ потече кръв.

Изрових от чантата си пакетче с влажни салфетки. Подадох ѝ една.

– Благодаря! – кимна тя.

Побързах да погледна навън. Какъв ли филм щяха да ни прожектират този път?

Зад илюминатора картината вече се променяше. Бомбардировачите бяха изчезнали.

Както и облаците, които преди ни пречеха да видим земята. По нея се извиваха пътеки.

Не пътеки, а пътища.

Не пътища, а следи от танкове.

Докато бягахме от куршумите на руския картечар, изглежда се бяхме спуснали твърде ниско. Без труд различих ромбовидните корпуси на металните чудовища.

Те бяха опасани по периметъра си с широки вериги.

Всяко имаше по няколко кули.

От тях стърчаха оръдия.

Танковете заобикаляха квадратни сгради, нахвърляни из прерията под нас.

Не сгради, не.

Пирамиди, убедих се, като огледах по-далечните.

Триъгълните им форми се открояваха върху зелената трева. Върху една от тях цъфна роза на беззвучен взрив.

Още преди димът да се е разнесъл, знаех, че вътре има домове. В тях живеят хора.

Спътниците ми се бяха умълчали. Защото отсъстваше пряка заплаха за

нас. За пръв път от началото на този безумен полет. Пък и само седящите на крайните седалки можеха да забележат какво става долу.

Трагедията, която се разиграваше под нозете ни, оставаше невидима за повечето пътници.

Бяхме ли се измъкнали наистина от този кошмар?

Не, защото до крилото се приближи поредното чудо.

– Орнитоптер! – жената инженер го назова с думата, която измъченото ми съзнание търсеше. – Или нещо подобно...

Китайско хвърчило, прикрепено към корпус от тънки пръчки. Може би бамбукови. Цялата конструкция бе обвита с прозрачен найлон. Или нещо, което проблясваше на слънчевите лъчи по същия начин. От двете страни бяха закрепени махащи крила, задвижени от няколко мъже. Чрез педали.

Споменах мъже, но не бе сигурно. Защото краката на тези същества имаха мускули, по-дебели от обиколката на гръдния ми кош.

Всъщност краката им под колената се удвояваха. Като задните колела на тежките камиони.

Те се вгледаха в нашия самолет. Един от тях извика нещо. Педалите се превърнаха в мръснозелени кръгове.

Отровнозелени кръгове, като цвета на мономолекулярните маратонки.

Оформяше се редица от съвпадения.

Най-напред каньонът и моята клаустрофобия.

После самолетите от Втората световна война на историка до мен.

Бомбардировачите на... сигурно на военната инженерка.

Египетските пирамиди на пътника, когото побутнах.

Сега и орнитоптера на мъжа с маратонките.

Защо от другата страна на илюминатора се появяват само видения? Това ли беше правилната дума, или чудеса? Или кошмари?

Нямаше значение как ги наричам. Те бяха свързани с мен. И с хората, с които общувах, откакто се качих на борда.

Защо?

Телефонът ми иззвъня.

Но аз го изключих веднага след като се настаних на мястото си. Добре си спомням. Пък и мобилните апарати не работят в самолети. Скоростта е прекалено голяма. И докато телефонът установи контакт с една станция, тя се оказва прекалено далече. И връзката прекъсва. Телефонът трябва да започне отново същата процедура. Със следващия ретранслатор. И така – безкрайна редица от незавършени опити.

Извадих апарата от чантата си.

– Марияна? – обади се непознат глас.

– Слушам.

– Четиристотин и единадесет милиона, седемстотин тридесет и пет хиляди, сто деветдесет и едно цяло и осемстотин седемдесет и девет.

– Моля?

Изневиделица в мен се събуди споменът. Спомените.

Първо за филм. В който използваша телефоните за нещо подобно.

После за книгата, в която някой сортираше хората на две неравни части.

По неизвестен признак. И с неособено ясни цели.

И най-накрая – най-важният спомен.

Споменът.

Пред очите ми се изправи домът ми. На Земята. Да. И ние наричаме родната си планета Земя. Нищо че обикаля около безименна звездичка в съзвездие Касиопея. На почти четиристотин парсека от Слънчевата система.

Двете места си приличат. И там има въздух, трева и морета. И там живеят хора. Наистина, ние сме десетокраки същества. Телата ни са покрити с хитин, като на тукашните членестоноги. И. Езикът. Ни. Се. Състои. От. Къси. Изречения. Не като на хората тук. Кое то ни създава проблеми в диалозите с тях.

Но има и нещо, което ни свързва.

Ние искаме да намерим братя по разум. Също като тях.

Затова такива като мен жертват комфорта и уютта на подземните ни къщи.

Затова пътуваме стотици парсеци до други звезди.

Затова прекарваме хиляди години затворени в малки метални капсули.

Затова страдаме от клаустрофобия.

След телефонното обаждане. Кое то възстанови истинската ми самоличност. Знаех, че дори моят страх от затворените пространства се използва в теста. Той служи за калибровка на системата, която измерва реакциите на местните. Клаустрофобията е малък личен страх. Атомната бомба е голям, глобален, общочовешки.

Страховете на хората са разпръснати между тези две граници.

Този път те не издържаха изпитанието. Едва седемнадесет процента от пътниците надвиха страховете си. Болшинството все още се парализира от странното и неочакваното.

А петима изпитуеми, чиито лични стракове взех, овладяха паниката си.

Дори проявиха знаци на любопитство.

Все пак. Тукашните хора се представиха по-добре, отколкото преди две хиляди години. Когато е бил предният тест.

Още едно или две столетия, и може би те ще са готови да си стиснем ръцете...

30.08-4.09.2017,

4-6.11.2017,

Мюнхен

Вместо интервю

Славата дойде при мен твърде рано. Млад и зелен успех да открия грешка в доказателството на втората теорема на Яо Сет относно невъзможността да бъде осъществено преместване във времето от настоящето към бъдещето. Самата теорема, естествено, не бях опровергал, но получих невероятен импулс за работа над този проблем. Кървав труд. Ден и нощ, нощ и ден. И тъй – няколко години наред, докато ей това нещо в ъгъла не стана готово. Един съвсем нормален и истински хроноскоп. Чакай, не ме прекъсвай. Повтарям ти – бях сътворил първия и единствен засега хроноскоп. С две думи: залепяш око в стъкълцето му, натискаш клавиши, въртиш копчета и гледаш. Гледаш своето собствено бъдеще точно след десет години. Исках да се видя 33-годишен – Христова възраст, момчето ми, и както наивно си мислех тогава, – „на попрището научно в средата“.

Правих каквото правих, а като свърших, хвана ме един грамаден, идиотски страх. Хич и не бях помислил дотогава, че може да ме няма на този свят след десет години. Доста време ходих като болен, после обаче махнах с ръка, вкарах своите данни и със стиснати от напрежение зъби загледах. Много енергия гълташе това чудо, можеше да работи 7-8 минути, не повече. Но какви минути. Разплаках се от щастие. Истерика. Видяното надхвърли всички мои надежди и мечти.

Втория сеанс отредих на брат си. По-млад, по-амбициозен и може би по-способен от мен, той се интересуваше от биороботиката, намираща се по онова време все още в зародишно състояние.

Обясних му подробно – къде какво да върти. Разказах му за глупавия си страх. Прие го с безразличие и впери поглед в окуляра.

После... После с всеки изминал миг брат ми ставаше все по-блед, сгърбваше се над хроноскопа, ръцете му трепереха. Когато устройството се самоизключи, той се строполи бял като платно върху дивана. Тресеше се вече целият. Нямаше нужда от думи. Не се бе видял след десет години... Никакви утешения не помогнаха. Заплака като малко дете, с глас. Почти в несвяст натиках проклетия хроноскоп под куп вехтории в килера, за да го забравя, за да не го виждам повече. Нататък нещата се развиха сравнително бързо. Брат ми премина през

всичко – от пълната апатия до страшното отчаяние. Мисълта, че всеки ден, всяка минута може да му се случи нещо, че всеки дъх може да бъде последен, го сломи. Колкото бе смел и жизнерадостен, толкова смален и отпуснат стана. Не мина година даже и свърши по най-банален начин. Отрови се. За да ме остави потресен и страдащ. Чувствах непосилна вина, ненавиждах се, смятах се за братоубиец. Много вода изтече, докато се притъпи мъката ми...

Тъй като напоследък хич не ме бива, реших да приведа в ред своя архив. Спомних си за хроноскопа. Не се и надявах да го намеря в килера. Там беше. Непокътнат. Отворих го, гледах го, милвах платките, възхищавайки се направо от себе си. Това бе всъщност главното дело на моя живот. Заслужаваше ли то своята печална участ?...

Докато разглеждах информатора на хроноскопа, замръзнах. Едно фиброкосъмче бе разкъсано. Жегна ме мрачно подозрение. Не трябваше дълго да обследвам състоянието на темпоралното ядро, за да разбера, че още при първото включване вследствие на вибрацията косъмчето се е залепило за сплицата на излъчвателя и при изключването, когато тя се е прибрала, не е издържало на опъна и на свиването от рязкото охлаждане.

И брат ми не се е видял! Неговите данни са стигнали до паметта на хроноскопа силно изменени. Изображението е сработило, показвайки бъдещето на един несъществуващ човек, показвайки всичко друго, но не и бъдещето на брат ми.

Ето – такава е истината...

Относно хроноскопа съм се разпоредил в завещанието.

Понеже като журналист си доста способно и честно момче, давам ти вместо интервю тази история, с едно-единствено условие – нито ред за нея, докато съм още жив.

(От личния сайт на професора)

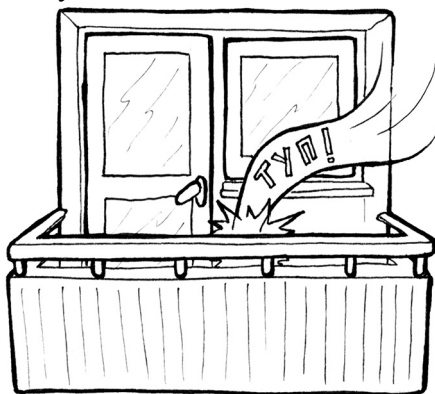
МЛАДИ ГЛАСОВЕ

Хайде да измислим приказка!

Мел

- Хайде да измислим приказка!
- Хайде.
- За какво ще се разказва?
- Не знам. Нека първо решим как ще започне.
- Много ясно: „Имало едно време...“.
- Неее, всички приказки започват така! Нашата приказка ще започне с „Туп!“.
- „Туп!“ ли? И какво ще падне?
- Ами, не знам... нещо.
- На нашата тераса?
- Да. От небето.
- А как ще се казва това нещо?
- Нещо... Нещо Такова.

Туп!

Нещо Такова се сгромоляса върху плочките на терасата и нададе жален стон. Във вечерната тишина той не се разнесе надалеч, но звездите, които заиграха пред очите на Нещото, бяха почти като истински.

То никога не беше падало толкова силно.

– Ами ние няма ли да го усетим, че е паднало?

- Не, ние спим.
- Аха. И то... Чакай, а балконската врата отворена ли е?
- Не, нали спим, навън е студено.
- И то как ще влезе?
- Хм... Сигурно ще пробие дупка.
- Олеле, горката врата!
- Спокойно, тя ще е малка дупка. Нещо Такова е малко нещо.

Дупката стигна точно колкото Нещо Такова да се провре през нея. Ако си беше поискала допълнително на закуска, може би нямаше да успее да се побере. То се вмъкна в стаята и се огледа.

– Значи ще влезе, а ние ще спим. Няма ли да се събудим?

– Не, ние спим дълбоко.

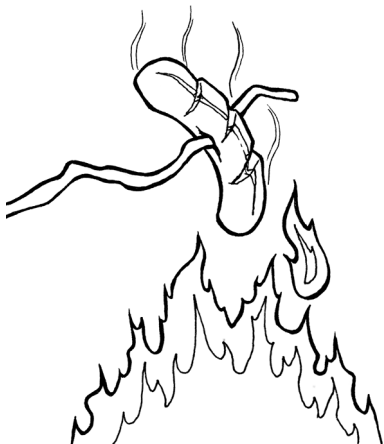
– И какво ще направи то?

– Ще си хапне наденички, защото е гладно.

– Хей, ама това са моите наденички!

– Да си ги беше изяла още на вечеря, като са твои. Никой не те е карал да си ги оставяш за през нощта.

– Ами ако огладнея?

Стомахчето на Нещо Такова гръмолеше от глад. То се огледа и по-скоро помириша, отколкото видя чинията с наденички на нощното шкафче до леглото.

„Това изглежда вкусно – каза си то. – Но ще стане още по-вкусно, ако си го опека!“ След което сложи наденичките на огъня и зачака да зацвърчат.

– Ама в нашата стая няма огън!

– То си е направило.

– Значи нещото може да прави огън?

– Да.

– Значи това е едно малко нещо на име Нещо Такова, живее на небето, може да лети и прави огън.

– Да.

– Ами защо да не е драконче?

– Драконче ли? Чудесна идея!

Наденичките се зачервиха и започнаха да издават още по-примамлив аромат. Устата на дракончето се напълни със слюнка и то примлясна няколко пъти. Това щеше да е най-страхотното ядене, което беше вкусвало!

– Дракончето Нещо Такова си пече наденички в нашата спалня. Страхотно! Но какво ще стане, като ни събуди?

– Ние ще скочим уплашени.

- И то ще се уплаши.
- Ще изпусне наденичките и ще се скрие под леглото.
- И ние няма ли да го измъкнем оттам?
- Разбира се!

Нещо Такова блъвна едно предупредително кълбо огън срещу двете същества, които посягаха към него. Нямахме да им се даде без бой! Майка му, Някаква Такава, го беше учила никога да не се доверява току-така на непознати. Особено ако нямаха прилични ципести крила.

Дракончето изхъска и безлюспите се дръпнаха назад.

– Олеле! Ами сега какво? Как ще продължи приказката, като дори не можем да се доближим до дракончето?

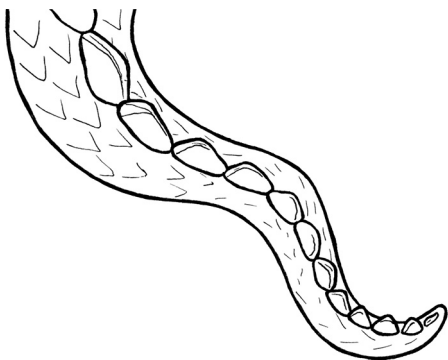
- Да опитаме да го подмавим.
- С какво?
- С наденичките, разбира се!
- Да! И като излезе, ще го хванем?
- Не, по-добре да не рискуваме. Ще му ги подхвърлим под леглото.

Чинийката с недопечените наденички се хързулна по пода и спря на сантиметри от озъбената муцунка на Нещо Такова. То я побутна с нокът и като видя, че не е опасна, грабна една наденичка и я захруска.

- Чудя се защо Нещо Такова е паднало на нашия балкон.
- Сигурно защото се е блъснало в блока ни.
- Ама защо? То нали може да лети?
- Да, де, ама някой му е откраднал опашката.
- Опашката ли?
- Точно така. И сега, като няма опашка, не може да завива и трябва да лети само в права линия. Не е могло да избегне нашата къща и се е блъснало в нея.

Когато последната наденичка свърши, Нещо Такова погледна печално към мястото, където трябваше да стърчи лъскавата му синьо-зелена опашка. Незнайно защо допреди малко изобщо не си спомняше, че

я няма. Сега би се свило на кравайче от мька, но без опашката дори това не можеше да направи.

– Значи, кой му е откраднал опашката?

– Някой друг дракон?

– Неее! Защо да крадат чуждите опашки, като си имат собствени?

– Добре. Тогава някоя фея.

– Че за какво ѝ е драконска опашка на една фея?

– Не знам. За трофей?

– Какво е това „трофей“?

– Ами... нещо, което си спечелила и показваш на всичките си гости.

– Ама тя не го е спечелила! Тя го е откраднала!

– Е, да. Но може да е лоша фея.

– Лошите феи не се казват „феи“!

– А как се казват, като знаеш толкова?

– Вещици.

Вещицата потри доволно ръце и извади стъклената кутия, в която беше прибрала своя трофей. Драконската опашка блестеше и преливаше в различни нюанси на зеленото и синьото. Вещицата посегна към нея и...

– Ох! – възкликна тя. – Ухапа ме!

Драконската опашка се ухили и подскочи от ръцете ѝ.

– Чакай малко! Как така ще се ухили?! Та тя е опашка!

– Драконските опашки, като се отделят от драконите, им порастват лица.

– Да, бе! Откъде-накъде?!

– И даже ако стоят много дълго време далеч от собственика си, им израстват и дракони.

– Глупости! В това няма никакъв смисъл!

– Като няма смисъл, измисляй си сама приказката!

– Не, не, чакай! Кажй още за опашките.

– Значи, както на опашката може да ѝ порасне дракон, така и на нашето драконче може да му порасне нова опашка.

Нещо такова не беше съвсем отчаяно. Тъкмо се беше сетило, че драконските опашки растат като тези на гущерите и трябва просто да я изча-

ка търпеливо. То въздъхна и насочи вниманието си към двете безлюспи. Дали пък нямаше да му помогнат?

– Дали пък да не му помогнем?

– За какво?

– Да се върне къщи, много ясно! Сигурно му липсват техните!

– Да, бе, ако толкова му липсваха, нямаше да избяга от къщи.

– Защо пък да е избягало?

– А иначе защо ще лети толкова далеч от дома?

– Може някой да го е отвлякъл.

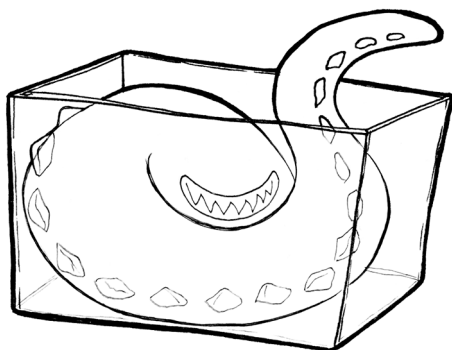
– Вещицата?

– Да! И то тъкмо е успяло да ѝ се изплъзне, но тя му е откъснала опашката, за да не стигне далеч.

– Значи искаш да кажеш, че вещицата живее тук някъде, наблизо?

– Да!

– Бас ловя, че е баба Цонка от горния етаж. Тя винаги ми е приличала на вещица!

Цонка измърмори една клетва и започна да ръчка под шкафа с дръжката на метлата. Пустата му драконска опашка се зъбеше насреща ѝ и тихичко ръмжеше.

– Ще те науча аз тебе! – изръмжа на свой ред тя и се пресегна за точилката. Ех, да си беше купила прахосмукачка – така щеше да засмуче тая натрапница, че свят да ѝ се завие!

– И все пак остави баба Цонка. Какво ще правим с дракона в стаята?

– Ще му помогнем.

– Ама ние не знаем от какво има нужда.

– Как да не знаем? Разбира се, че знаем. Има нужда да го върнем при родителите му.

Нещо Такова не искаше да се връща при родителите си. Още не. Първо трябваше да спаси опашката си, да напакости на вещицата и да хапне няколко наденички – не задължително в този ред. То излезе изпод леглото и се ухили, показвайки всичките си 45 зъба – 20 отгоре и 25 отдолу.

– Имате ли още наденички?

- Ох, имаме ли още наденички?
- Тук не. Бягай да провериш в хладилника!
- Защо аз?
- Защото ти измисли, че дракончето ще иска още.
- Оф, добре.

Нещо Такова изхруска новите пет наденички (шестата сподели с двете безлюспи) и вече беше готово за пакости. То потри ноктестите си лапи и започна да крои план за действие.

- Какво ли ще измисли?
- Ами ще иска да намери баба Цонка и да ѝ направи някой номер.
- Сигурно ще ѝ звънне на звънеца и ще се скрие.
- Или ще ѝ сложи желе под изтривалката, за да наджвака в него, когато излиза.
- Или ще ѝ надраска нещо на вратата.
- Или... или...

Цонка се сепна и надигна глава изпод шкафа. Дали ѝ се беше сторило, или наистина беше чула някакво трополене откъм кухнята? Тя се доклапушка дотам и отвори вратата.

Нямаше никого. Само прозорецът беше открянат и вятърът си играеше с пердето.

Цонка въздъхна и се зае да си направи чай. Това винаги я успокояваше. Тя пусна листенцата в чашата, сипа две лъжички от захарницата и наля гореща вода. Уханието, което се разнесе из кухнята, ѝ се стори малко по-остро, отколкото беше свикнала, но тя го отдаде на емоционалното си състояние. Драконската опашка наистина я беше ядосала.

Тя се върна в хола, погледна под шкафа, за да се увери, че натрапницата все още е там, потъна в едно голямо кресло и с наслада отпи от чая си.

С наслада ли?

– Фффрууу!

От устата ѝ изригна мощна струя вода и оплиска половината стена.

Някой беше подменил ментата ѝ с чубрица, а захарта – със сол.

– Ха-ха-ха-ха-ха! Как се хвана само!

– Видя ли ѝ изражението? Ха-ха-ха! Как ѝ се кръстосаха очите, когато отпи!

– Ами после, като го изплю? Ха-ха-ха! Целия хол си оля!

- Ха-ха-ха-ха-ха! Ами после... после... Хей, а какво ще стане после?
– Е, ами сигурно ще се ядоса.
– Дали? Тя много обича чай...
– Е, да. Тъкмо затова ще се ядоса.
– Помниш ли, когато се опита да ни почерпи веднъж?
– Да. Ние решихме, че иска да ни отрови, и избягахме.
– А ти обърна ли се, докато тичахме?
– Не.
– Аз се обърнах.
– И?

- Ами... Тя не беше ядосана. Май че беше тъжна.
- Тъжна ли?
- Да. Мама казва, че никой от внуците ѝ не иска да я посети.
- Оу.
- И живее съвсем самичка. Даже котка си няма.
- Оу.

Какъв ден само!

Първо дракончето, влетяло през прозореца, избяга, без да ѝ каже и думичка. После опашката му, която се беше откъснала в бързината, се скри и не искаше да излезе изпод шкафа. Цонка толкова се беше надявала да има с кого да си поговори! А сега... Даже чаят днес беше против нея.

Тя наведе глава и едри сълзи закапаха в скута ѝ.

- Хей! Аз не исках тя да плаче!
- И аз не исках, ама...
- Дракончето е виновно!
- Не е. *Ние* го измислихме.
- Ама... Аз не мислех, че чак ще я разплаче!
- Е, да, ама е логично. Друго е като измисляш за хора, дето ги познаваш.
- Трябва да направим нещо! Не можем да оставим баба Цонка така. Нищо че е вещица!
- Може да измислим нещо, което да я зарадва?
- Хайде!

На драконската опашка тъкмо ѝ беше пораснал нос. Тя вдъхна околния въздух и долови аромат, който много ѝ хареса.

Водена от този аромат, опашката пропълзя по килима, скри се под креслото и надникна предпазливо. Вещицата се беше свила в креслото си и само раменете ѝ помръдваха едва-едва. Опашката протегна тънкия си край, закачи чашата с чубричен чай, смъкна я на пода и я опита на вкус.

Ммм! Беше страхотна!

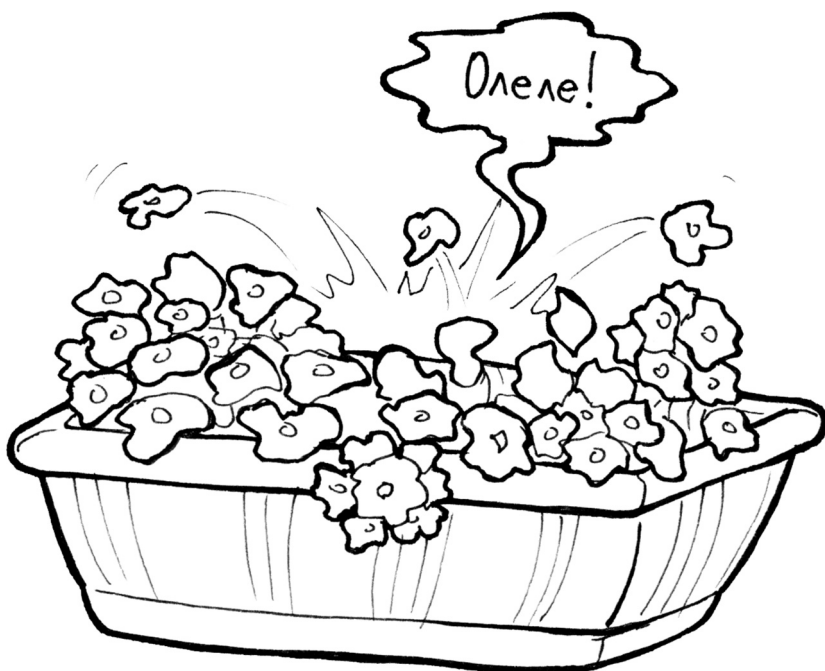
- Еее, това ли е хубавото нещо, което ще се случи на бабата? Да ѝ изпият чая!
- Тя и без това не го харесва.
- Е, да, де, ама това не дава право на опашката да ѝ го изпива.
- Чакай сега, имам план.

- Какъв?
- Баба Цонка тъкмо ще забележи какво става.
- И?
- Ще разбере, че опашката обича чубрица.
- И после?

Цонка вдигна глава и се огледа. Чашата ѝ я нямаше, а изпод креслото се чуваше шумно лочене. Тя надникна отдолу и устата ѝ се разтегна в широка усмивка. Изтри сълзите си и отиде в кухнята, за да направи още чай от чубрица и сол.

Знаеше някого, на когото той щеше да се услади.

- Ооо, разбрах! Значи бабата ще примами драконската опашка с чая.
- И после лека-полека ще се сприятелят.
- И вече няма да е самотна.
- А когато от опашката порасне дракон, баба Цонка ще бъде толкова щастлива!
- Ами ние?
- И ние ще се сприятелим с нея.
- Ще ѝ ходим ли на гости?
- Да! И ще прием чай с новото драконче.

- Обаче нашият ще бъде от лайка...
- ... или мента.

И така, двете момичета, вещицата и бившата драконска опашка заживели...

- Чакай! Ами Нещо Такова?
- Какво за него?
- Няма ли и то да иска да пие чай с нас?
- Не, то не харесва вещицата, защото тя го е отвлякла.
- А дали наистина го е отвлякла?
- Ами...
- Или пък то е избягало и само се оправдава с вещицата?
- Вярно! Защо иначе ще иска да ѝ прави номера, вместо веднага да си вземе опашката и да се върне у дома?

Двете безлюспи изгледаха строго Нещо Такова. Ако беше човек, то щеше да се изчерви, но понеже беше драконче, полилавя. Как бяха успели толкова бързо да разберат измамата му?

- Добре. Значи, ще напишем писмо на родителите на Нещо Такова и ще го пратим по въздушните течения.
- Те ще дойдат да си го приберат.
- И тогава вече всички ще заживеят щастливо!

И така, всички заживяха...

- Ама приказката не може да завърши така!
- Защо не?
- Ами нали помниш как започна?
- „Туп“?
- Точно така! Не може да започне така, а да свърши като всички други приказки.
- Права си. Тогава как ще свърши?
- С „олеле“?

И всички заживяха щастливо, докато един ден през прозореца не влетя голяма рошава блябля, тупна върху тъкмо разцъфналите мушката на баба Цонка и затропа с крак по перваза.

- Олеле! – възкликна баба Цонка.

– Олеле! – повториха двете момичета.

А дракончето, което някога беше опашка, подаде глава от чашата с чубричен чай и заключи:

– Олеле!

„Хайде да измислим приказка!“ е част от сборника „Разкажи ми приказка“. Първата книга на Мел – и двадесет и шестата в поредица „Човешката библиотека“ – съдържа шест приказки в духа на Едуард Успенски и Джани Родари. (А Всевластното коте от „Дотам и обратно“ намига на един друг Джон.) Повече за сборника открийте тук: http://choveshkata.net/blog/?page_id=6267; а за авторката – тук: <http://mellindor.blogspot.bg/>.

Рисунки: Мел

Янчо Чолаков

ТОЙ

Тя не може ни един ден без него. Буквално. Знае, че не са в състояние да си имат деца и причината за това е у него, но никога не го е правила на проблем. Не са се въвличали в екстремални сцени, отпочващи с караница и завършващи със звучно и ошашавящо ошамарване. Не са подлагали неговия стерилитет ни веднъж на дискусия. Защото той е идеален, домашният ѝ герой, нейният истински мъж. Понякога е приказлив, в опит да разсее скуката, прекалено приказлив. Понякога лежи сред завивките и мълчи, загледан в луничките ѝ. Обикновено не ѝ възразява, дори когато я обхванат налудни мисли. Струва ѝ се, че преднамерено избягва всеки конфликт, че с него не можеш се скара, даже и да ти се прииска. В такива моменти ѝ се чини твърде хрисим, но... щеше ли да е идеален иначе? Или може би стаява в себе си гузност, породена от чувството за вина, че не може да я ощастливи с потомство и точно затова не стигат до семейни войни?

Да, липсва ѝ все пак „солта на брака“, един хубав раздор, след който да се утихомириш и да смениш тонуса. Добре де, той не е идеален на сто процента, а на деветдесет, но не е ли нахално да искаш от него повече? Я кажи на приятелките си: „Не ми е комфортно, задето не ми е забил плесник досега! Нямам ни една-едничка натурална синина, която да доказва колко страстно ме обича!“. Тъй де, кой ще ти повярва!

Тя си му вика Пенчо. Не че това му е записано по кръщелно, прякор е, но му пасва, направо му залепва и не можеш го отлепи, колкото и да се напъваш. А в даден момент откри, че май не знае как точно му е името, сякаш нейният чаровен винаги си е бил Пенчо и никакъв друг.

Добре си спомня къде се запознаха – в един магазин на улица „Главна улица“. Цял следобед беше бродила и безмилостният шопинг бе на път да я съсипе, когато окончателно каталяса от мерене на рокли. Неусетно се бе изправила пред поредната витрина, зад която стоките се обезличаваха и се сливаха в изнурения ѝ поглед, и тогава зърна силуета му. Там беше той. Не, там беше Той. Симпатичен, разбиращ, фиксиращ я през стъклото с проникващи в същината ѝ зеници. Видя ѝ се някак нереално красив, гламурен. Единственият му недостатък, както констатира тогава, бе ръстът му. По-нисък от нея, а и тези обувчици на платформи, които

бе намъкнала и заради които я коментираха (*Гле 'й това шиле на какво се е качило!*), го правеха още по-нисък, почти тапа. Нещо като Оскар Мацерат* без тенекиения барабан.

Ето, стигнахме и до втория му минус – макар и хубавец със зализан алаброс, беше си тапа и половина. Обаче! Тя си го възприе като нейния Наполеон, нейния любим бръмбазък. Пък и нали знаете как стои въпросът с джуджетата, педя ръст, лакът където си трябва. Скоро след като установиха тяхната връзка, тя откри, че той не страдаше от Наполеонов комплекс и съответно не притежаваше непомерни амбиции. Но и така бе достатъчно приемлив за нея. Даже и да си много млада, първото, което научаваш от житейските сблъсъци, е фактът, че наистина няма някакво си пълно щастие. И че трябва да приемеш този до тебе с характерните му белези, дали ще е родилно петно на гърба, полюшващо се шкембенце или крива долна джука, струва ли си да преживяваш особено, бившите ти френдки и тъй ще ти завидят за целувките на същата тая крива джука.

Сетне тръгнаха заедно – плътно притиснати и съпроводени от интереса на околните. Седмица. Две. Три.

Прие с охота предложението ѝ да я съпроводи до студиото, където ѝ направиха художествена декорация на ноктите за 200 кинта. Не ѝ възрази, когато тя поиска да коригира с ботокс мястото между веждите, дето я бе ритнал пачият крак на бръчките, въпреки че пос терминалът здравата отръска сметката му. Одобри и татуировката под пъпа ѝ и си затрая, ако и да не му допадна лилавеещият рисунък. Съгласи се и с ниобиевия пийърсинг на ноздрата, макар да си личеше, че не си пада по него. Такъв си е Той. Това е Той. Her toy -). Великодушен, възприемчив, търпелив към всичките ѝ капризи, а те не са никак малко!

Да, Той е винаги с нея. Навсякъде, би я придружил и на тъмната страна на Луната. Или поне в кое и да е заведение, където звучи „Тъмната страна на Луната“. Нощем я обладава страстно, после се умълчава, заробен в разпилените ѝ коси. Понякога ѝ се струва, че това не става наяве, че е фикция на болното ѝ съзнание, която се е отключила, докато тя кисне в някое психиатрично отделение или халюцинира, движейки се по тротопара и едновременно с това представяйки си, че се излежава на дишания си антибактериален матрак у дома. А около нея ходят-бродят стотици, не, хиляди и милиони девойки, които също бълнуват и провиждат себе си, скиторещи с широко отворени очи, прегърнали по един такъв идеален като него. Съвършен, напълно и абсолютно съвършен дребошляк.

---

* Герой от романа „Тенекиеният барабан“ на немския писател нобелист Гюнтер Грас. Оскар Мацерат остава джудже, защото отказва да порасне. – *Б. авт.*

Нещо се е случило с тях, но вече не си спомнят какво. Сякаш са листили предишната вечер „Битие и време“ на Хайдегер и това обстоятелство по чудодееен начин е променило оттам насетне и битието, и времето им... И фундаментално, и онтологически е преобработило настоящето им, без да остави изход за връщане или за каквато и да е реверсивна контракция на пространствено-времевия... как беше там? Континуум. Как изобщо може да има такава грозна дума, като двугърба камила, която почва да куцука наред пустинята и вместо да те закара до бленувания оазис Учкудук**, изплюва ти се право в лицето, щом се хързулнеш от самара и отидеш да я теглиш за юздите в желаната посока. То е една мощна, мазна, феноменална и екзистенциална плонка, да не те улучва! А сега си представете, че не само вие, но и всички останали около вас са наплюти с точно същата плювка. Как ви се струва тая работа, а? Проумявайки го, ви светва лампичката директно и ви осветява цялата капацуна отвътре. Или не? Дори и сега не? Твърдо нъе?

Тя тръсва фризура. Тц! Истинската любов е възможна. Никой не може да ѝ ограби илюзиите! Какво има толкова да се двоуми? Нещата са пределно ясни, отвъдпределно ясни дори. Той си е той. Пенчо. Безподобното ѝ либе. Не се нуждае от повторна идентификация. Веднъж вече ѝ се е легитимирал, обяснил ѝ е чувствата си и – баста! Съществува съгласувано с нея и ще продължава. Като нейно второ Аз, развлачило сянка по залез. Пенчо е тук и сега и ще бъде. Да е вампир, не е вампир, баш нейна любима половинка си е. Много взема от нея, но и много ѝ дава! И понеже Пенчо контактува повече с околния свят – до степен тя да си помисли параноически, че *нещо* с приветлив интерфейс я манипулира, – той знае всички новини, тъй че на нея не ѝ трябва да ги научава от допълнителни инфоизточници. Всичко ѝ разяснява, докладва, проверява подетайлно.

Както вече бе казано, тя не може ни един ден без него. Буквално. Той няма да я изостави. За нищо на света. Измъквал я е от опасни ситуации, като онова заматаване, когато се изгубиха в планината и на всяка крачка ѝ се привиждаха гладни мечки, тръгнали да хапнат човешко. Беше неотстъпно с нея и ѝ говореше успокоително, с лекичко променящата се интонация, към която прибягваше в такива случаи...

Да се върнем сега в леглото, на което тя лежи омаломощена, а Пенчо мълчи с упорството на глухоням, сврян в нея. Не казва ни гък, не започва да пелтечи от преживяното вълнение. Тя се отпуска до пълен релакс в постелята, нали Пенчо ѝ дава сигурност, каквато малко мъже биха могли

** Узбекистански пустинен град, възпят в популярната песен на състава „Ялла“ „Учкудук, три колодца“. – Б. авт.

да ѝ дадат? Друг път обаче Той внезапно я сепва, започва да бърбори като стара дружка по съвсем нововъзникнали теми, нямащи нищо общо със сегашното им положение. Тогава ѝ заприличва на разцъркал се шурец в градината. Приказва ѝ настойчиво за новооткрити молове, дебитни карти с изгодни условия и новополучени есемеси, дори някак си я изнудва. Прищява ѝ се да си грабне чантата и да иде във въпросните молове, да се хвърли във вихъра на неистови покупки, да пазари до призляване, да празни, да празни, да празни кредитната си карта, после да отскочи до нашарената с надписи стъклена клетка отсреща и да плаща, да плаща, да плаща есемеси до Второ пришествие.

И понеже Пенчо е винаги и неотлъчно с нея, а и е непретенциозен към храната, ще отскачат заедно в паузите до етажата с картофките, с тарелките и живата бира, която тече като от вълшебен чучур, що никога не секва, и двамцата ще омахват поръчаните порции в неограничени количества. А околните ще се присъединяват към тях, ще им кимат благосклонно и ще ги лайкват, а ако не лайкват на мига, то ще лайкнат когато и където си му е редът – в мрежата, в която всички са уловени като туруци или оплетени подобно на пате в кълчища. (Лайкнете което сравнение ви се понарави повече!)

Но да довършим за него. Той е прекрасен и верен приятел, усмихнат в лъска на художествения ѝ маникюр. По-нисък е от нея, но е чуден любовник – или поне може да се ползва за дилдо...

Тя твърди, че го обича и наистина е така. Това е ситуация, достойна за възпяване – Тристан и Изолда, Ромео и Жулиета, „където ти, Гай, там и аз, Гая“. О, где сте, бардове, редящи музикална възхвала за тия двамината на софтуерния си синтезатор?

Онова, с което тя трудно свиква, са нерегламентираните модуляции в тона му. Например когато Той проговаря с гласа на леля ѝ: „Вземи си довърши образованието! Престани да висиш по барчетата! И е време да си намериш интимен приятел!“.

В такива моменти я обзема неприкрито раздражение и една ирадираща болка достига до подребрието ѝ. И за част от секундата, притиснала стомах с изпотпяваща се длан, тя си спомня истинското име на Пенчо.

Това е той, якият смартфон „Самсунг Галакси Х4U“. Брилянтна конфигурация с 4-ядрен процесор, течнокристален дисплей и операционна система Tchovokorodobnik. Лек, удобен, винаги приятелски настроен към вас. На този Пенчо малко му е поизтрит унибоди корпусът, но ние предлагаме и съвсем нови – в магазиня 1 на площад „Ж“, всички молове и в сервизния склад зад казината на „Конт Андрованти“, както и в останалите ни фирмени магазини.

Заповядайте при нас! Работим нонстоп.

И реалистите фантазират

Антон Павлович Чехов

Разговор с Едисън

Заминах за Америка и реших да посетя славния изобретател Едисън. Изключително симпатичен човек. Дисциплиниран, сърдечен, говори малко. В лабораторията, в която ме прие, ме посрещнаха телефони, микрофони, грамофони и не зная още какви други „фони...“.

Веднага пристъпих към работата.

– Аз съм русин! Чувал съм много за вашите необикновени, гениални изобретения. Макар че децата в училище още не са принудени да се мъчат с тия ваши изобретения, във вестниците много се пише за вас и за тия изобретения. Вие сте необикновен човек...

– Много ми е драго, господине. Предупреждавам ви обаче, че не мога да ви дам пари назаем...

– Благодаря... не става дума за това – отговорих на Едисън малко смутен.

– Извинете, но съм чувал, че измъкването на пари е обща слабост у русите.

– Ама моля ви се... И аз съм русин, но никога не взимам пари назаем... Седяхме и приказвахме за всевъзможни неща.

– Върху какво работите сега? Сигурен съм, че пак сте постигнали нещо, с което ще изненадате целия свят. Какво е това така чудно нещо на стената?

– Това е така нареченият „гастрономофон“. Сложете тук пред това отверстие късче въглища, после завъртете този винт... След това натиснете с пръст копчето, включете контакта и на стотина километра далече въгленът ще се покаже хиляди пъти увеличен... И на тоя увеличен въглен можете да печете и да варите каквото искате...

– Не може да бъде! – учудих се аз. – На тази магическа печка? А какво е това тук?

– Това е уред, с който може отлично да се ползва всеки турист. Това изобретение особено ви го препоръчвам. Да кажем, че някой си господин пътува от Русия за Америка и вкъщи забравя жена си. Пътува една, две,

три години. Може през това време да пожелае жена му въкъщи да му роди син. В такъв случай той трябва само да вземе в ръцете си този уред, да докосне две-три копчета и на другия ден вече пристига каблограма от Русия: синчето се е родило благополучно.

– Аха, отлична вещ... гениално изобретение! Но, драги Едисън, извинете, това у нас се прави много по-просто... Човекът заминава за Америка. Добре. Въкъщи обаче е оставил добър приятел. Телеграма наистина не се получава, но когато се върне той въкъщи, посрещат го две-три хлапета и му се подмилкват: „Татенце, татенце, какво ни донесе от Америка?“ Тъкмо неотдавна се случи с един мой колега лекар... Когато се върна от Австралия, въкъщи намери три. Да, добре казах: три!

– Нима?

– Да... Но лекарят лесно и бързо се утеши. Той обясни това с кръвообращението, с пренасянето на мислите и с други подобни медицински феномени... Разбира се, за разумния човек тези аргументи стигат... Но и вашият уред е хубав, само че е малко опасен и е съмнителен... хе-хе-хе...

– Вие сте шеговито настроен, братушка...

– Да, аз живея от шегги. Знаете, хуморист съм. Но какво е онова чудо там?

– Това е мъничка цев... Малък рог. Служи за пренасяне на мисли и думи. Трябва само да включите контакта и мембраната започва да работи. Тогава чувате всичко, което мислят за вас вашите приятели...

– Благодаря, но не ме интересува... Отдавна го зная твърде добре... Значи, няма вече тайни в науката? И у нас, в Русия, досега имаше обичай човек да подуши по стари писма и актове, да поразпита малко в полицията, после избухва скандал и човек узнава всичко за някого... Но вашият уред е по-практичен и бързо дава резултати... Просто е чуден!

Показа ми той още много свои изобретения и беше твърде любезен докрай. Аз изказах своите най-големи възхищения и признателност на Едисън. На раздяла той ми каза:

– Все пак вие сте ми симпатичен русин. Бих желал да направя нещо за вас, преди да си отидете...

– Какво би могло да бъде то?

– Ще помоля вашите съграждани и приятели да ви дават без страх най-големи суми назаем!

– Но те не са луди! Те ме познават добре.

– Все пак, заради мен, ще го направят.

Едисън свърза един нов уред и започна да говори. На една бяла плоча в далечината се долавяше Русия, моята родина.

– Тук е лабораторията на Едисън! Драги мои руси, вие сте известни като добродушни хора. Днес ме посети вашият виден и гениален съгражданин Антон П. Чехов. Аз съм ви благодарен, че имате такъв велик син във вашата среда. Моля ви, когато се върне вкъщи, да му дадете назаем пари, колкото ще ви поиска...

И тоя Едисънов уред се оказа отличен. Когато се върнах в моя нечист руски град, имаше какво да видя. Милите ми съграждани ме посрещнаха на гарата с музика и с цветя.

Всички размахваха срещу мен стотарки и хилядарки. Рублите просто летяха в моите джобове... Беше дивно! Гениален е този Едисън. Те бяха чули гласа му и трогнати ми се притекоха на помощ... Апаратът е съвършен и поради туй, че взетите назаем пари не трябва да се връщат на приятелите. Колосално изобретение!

*Херлуф Бидstrup – илюстрация към разказа
на Светослав Минков „Това се случува в Лампадефория“*

ФАНТАСТИКА

Константин Балмонт (1867–1942)

СЛЪНЧЕВ ЛЪЧ

Аз мозъка си съм пронизал с лъч.
Света оглеждам, чужд на всяка глъч.
Искри аз виждам, облак оцветен.
Духът ми влюбен е. Пиян. Зашеметен.

О, как лъчът по пръстите блести!
Как огънят играе и пращи!
Загърбил всяка земна суета,
стоя във центъра на вечността.

О, радост – да си зноен, да блестиш!
О, щастие – с мига да изгориш!
От светлината светлина творя.
Аз властвам. Аз блаженствам. Аз горя.

Преведе от руски език: Андрей Андреев

Иван Давидков (1926–1990)

ТРИ

На края на усмивката стоя като на стръмен бряг.
Под мен лежат моретата, които съм преплавал.
В безкрая виждам островите на сирените
и мачтите на кораба, където в мен се впиваха
въжетата на усмирените желания.

Тогава залезите като лъвове вървяха по брега.

Сега стоя на прашната трева,
пленен от спомена за белите вериги на вълните,
и в дланите ми връзан е викът на чайки.

Разсъмва. И над мен като цигулки свирят
разкрехвани от вятъра прозорци.
Зад тях съзирам аз жени, които съм обичал.
Те плавно плават между сънищата, сякаш се боят
да не отронят златния прашец на мъжките милувки
от раменете и сърцето си невярно.

А в моя сън през тая нощ препускаха конете на деня –
събаряха оградата на звездните лъчи,
издигната от локвите край пътя до Всемира –
и под копитата лежах мислите и обичта ми,
изтъпкани като трева...

Камбанарии, за кого е утринната ви молитва? –
За опрощението на ликуващата грешна плът?
Или това е благослов за неродения – оная златна рибка в
майчиното лоно,
която ще се стрелне в бродовете на живота,
а там ще я причаква мрежата незрима на смъртта?...

На края на усмивката стоя, като на стръмен бряг.
Под мен лежат моретата, които съм преплавал.
Отблясък на вълни съзирам по скалите,
а ми се струва, че това са ангелите на зората,
които чистят златните пера на своите криле
от саждите на нашите комини...

Откъс от поемата „Прелюд и fuga“

Лиляна Желязкова (1955–200?)

АЗ СЪМ ВСИЧКО ТОВА

Във мен се плези бъдещо дете
и минал старец
бръчките брои си...

Деспот разтваря книга от Небе
със жаждата
за капка земна близост!

Пантера се прегръща със сърна
и сред бодли
усмихва се кокиче...

Мъжът във мен
умира за жена
и просяк нищ
си търси дом в горите!

Хулио Кортасар (1914–1984)

ДА БЪДЕ ЧЕТЕНО КАТО ВЪПРОС

Виждал ли си
виждал ли си наистина
снега звездите кадифените стъпки на бриза
Докосвал ли си
докосвал ли си ти наистина
ястието хляба лицето на жената която толкова обичаш
Изпитал ли си
като удар в челото
мига задъхването падането бягството
Разбрал ли си
с всяка пора на своята кожа разбрал
че очите си ръцете си члена си сърцето си тъй меко
трябваше да ги хвърлиш
трябваше да ги оплачеш
трябваше да ги измислиш пак.

Преведе от испански език: Стефка Кожухарова

Фрагмент от картина на Андриан Бежаров

ГОВОРИ ЕДИ-КОЙ

Един такъв,
друг онакъв,
има ги дори обратни
на обратните,
тоя спастря туй,
оня къта онуй:
аз съм потребител и създател на простори,
още необхвати, неогледи, необяти, необзори и обшири,
чак безкрай.

Неудържим, неустоим,
пак идва миг:
ще се пукна като настъпана хлебарка,
ако тозчас не изскоча от теснотията ми,
ще се задуша, взривя,
не се ли озова тутакси на шир и на възбог,
ако ще и мислом,
ако ще наужким,
но да се ширна, още рейна:
да оцелея.

Каква неутолима жад, каква неистова потреба
да се озова не знам къде, къде да е,
но да не съм тук,
но да съм едновременно далече и високо,
далеч от близкото, близко от далечното,
да съм безтегловен,
че да съм най-сетне аз, най най аз,
че да се нося измен незнайното, забравеното,
и с шестте ми сетива да поглъщам необзори,
всевидец и отшелник, било и мигновен,
заситим единствено от пустошта:
безкрая.

Как прелестна е тая всемогъща и малка дума нейде:
там не усещам тайнственото и всемира,
аз съм тайнственото и всемира:
щастieto е простор.

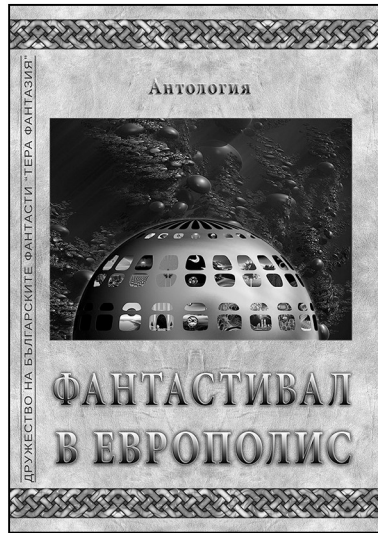

Просторе наш насущний,
прозорецо на мирозданието,
аз, вземеният просторопоклонник,
не съм кошунник:
не от маймуната сме людетe,
а от простора:
океанът е простор,
земята е простор,
простор е извънземието,
простор е миросътворението.

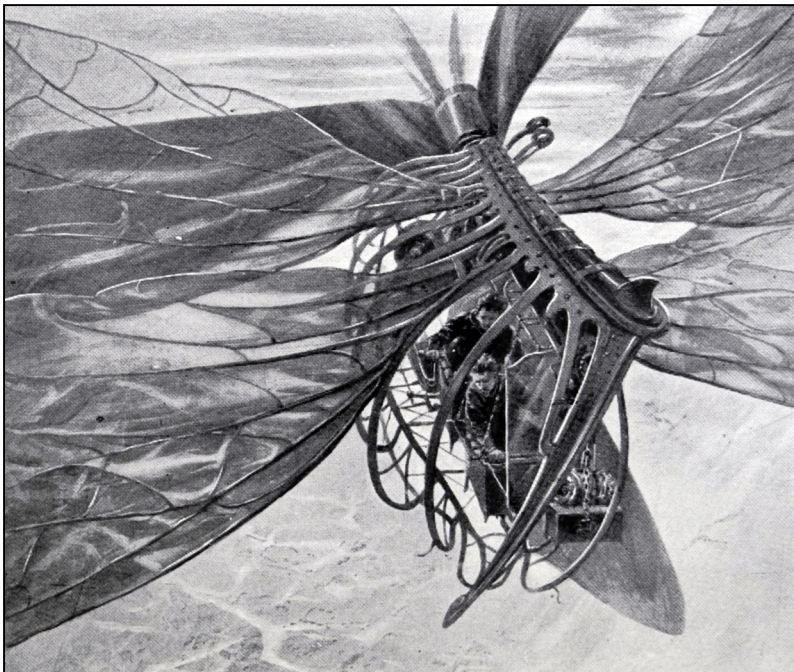
Хей, просторници, обширници и необятници,
необгледници и необзорници, и необхватници,
земни, водни и въздушни,
още и вселенски,
еднолични собственици на разносветли волности,
благородни ненаситници за ширинета,
невинни осквернители на дълговетрените ложета,
самотни самозвани самодържци на безкраища,
как хубаво е да съм наред всепътиe:
пред мен да няма път,
цялото ми околоръстие да е пътища за всякъде
и всичките да водят в родната стихия
на обширността,
преддверието на Вселената.*

---

* Много повече стихове в жанра на въображението можете да намерите в темата *Фантастична поезия (2)*, поддържана вече няколко години от Александър Карапанчев-alexandrit във форума на Клуба за фантастика „Иван Ефремов“ (<http://sf-sofia.com/forum/>). – Б. съст.

ФАНТАСТОЛОГИЯ

Тази лекция е изнесена на 23 септември в град Елин Пелин – в рамките на Булгаков 2017

Александър Карпанчев

ЕЛИН ПЕЛИН КАТО ФАНТАСТ

Доста близо до големите *Пет кьошета* в София човек може винаги да види двама от най-известните герои в българската литература. Изважени от бронз и разположени наред една градинка, това са хлапето Ян Бибиян и дяволчето Фют¹. Веднага отварям скоба, за да кажа, че когато бил съвсем малък, Боян Иванов – синът на Елин Пелин – обичал да си повтаря в захлас измислените от него звучни думички: „ян бибиян... ян бибиян...“, които много харесали на баща му и той ги обезсмъртил с перото си.

В чест на току-що споменатото хлапе са наречени песен, игрален филм и аудио приказка; детска кухня (предполага се, с вълшебни специалитети в нея!); клуб и комикс в списание „Дъга“... По някое време аз смятах, че нейде в космоса има и астероид Ян Бибиян, обаче след съответната научна справка се оказа, че това е само моя фантастична измислица. А не би било лошо да се кръсти на прочутото хлапе някое небесно тяло, както едно земно такова – нос в Антарктика – е названо на класика от Байлово².

Романът „Ян Бибиян“ излиза за първи път по страниците на детско-юношеския вестник *Пътека* – от януари до юни 1933 година. Още тогава премеждията на немирното момче събуждат огромен интерес у малките читатели... и деца от София често причакват писателя пред къщата-музей „Иван Вазов“ (където той е бил уредник), за да го засипват с въпроси за съдбата на главния герой. Разбира се, да се представи дори бегло цяла дилогия, не е лесна задача, а и времето, отредено за нашата среща, изтича твърде бързо. Пък и, предполагам, мнозина от днешните почитатели на Елин Пелин са добре запознати с този шедевър.

Казано съвсем накратко, Ян Бибиян живее в едно градче при една висока планина и минава през въртележката на редица приключения, в които авторът е разгърнал нашироко фантазията и белетристичните си умения. Както прави разни пакости, невръстният герой неволно извиква: *Фют!*, и ти да видиш: от близката дупка изскача човече с рогца на челото – именно то е дяволчето Фют. Двамата бързо стават неразделни приятели-

ли. Да, сега вече имаме тандем от пакостници. Скоро в историята влиза и Калчо, оживял малчуган от глина, чиято глава... но, хм, я по-хубаво чуйте как самият Елин Пелин рисува въпросния ключов епизод:

„... когато Ян Бибиян мушна пръста си в калните гърди на глиненото дете, на мястото, гдето се намира сърцето, Калчо извика от болка и с възмущение вдигна ръце срещу своя мъчител.

– Бягай! – извика Фют и пръв побягна.

Уплашен, Ян Бибиян го последва, ала разяреният Калчо се спусна по-дир тях. Той потърси наоколо камъни, за да измеря мъчителя си, но като не намери, откъсна глинената си глава и я захвърли със страшна сила върху Ян Бибиян.

Тая тежка глава с такава сила удари немирника, че неговата глава се откъсна и търколи настрана“. Край на цитата; бързият ми оглед на романа продължава:

В същия момент старият дявол, бащата на Фют, грабва главата на Калчо и я залепва върху шията на Ян Бибиян, а пък Ян-Бибияновата глава поставя, без да се мае, върху врата на Калчо. Сетне дяволчето завежда насила своя другар в мрачното царство на великия магьосник-страшник Мирилайлай и неговите слуги люлючетата. Тук, в тайнствените зали и гори на магьосника, хлапето ще преживее нова серия от приключения, докато накрая си възвърне собствената... е, сещайте се какво... Нека обаче не изпускате и още един съществен детайл: ядосан на своя „съотборник“, Ян Бибиян откъсва *характерна част* от тялото на Фют и тя се превръща в негово универсално оръжие³.

Критиците твърдят, че за написването на този роман авторът се е повлиял творчески от някои битови и фантастични народни приказки, от поемките за деца на прочутия немски карикатурист Вилхелм Буш и т.н. Ала над всичко в диалогията пулсират неугасващият приключенски дух, особено богатото въображение на Елин Пелин и някак артистично, дори сладко вплетените в тъканта на прозата морални поуки. Даже не толкова поуки, бих казал, колкото – изящно оцветени бисери. Отлични илюстрации към книжовната ян-бибияниада прави художникът Минчо Никифоров, чието име днес, уви, е позабравено.

За да създаде продължението „Ян Бибиян на Луната“ (то също излиза в седмичника *Пътека*, приключвайки през юни 1934 година), майсторът от Байлово прочита немалко научна и научнопопулярна литература; запознава се и с неотдавна преведените у нас космически романи на Хърбърт Уелс & Алексей Толстой. Тука Ян Бибиян е вече възмъжал, поумнял, завършва машинно училище и построява специалния апарат „Светкавица“, в който двамата с Калчо отлитат към земната посестрима.

ЕЛИН ПЕЛИН

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

Всъщност те са първите – за кой ли път във фантастиката! – хора, чиито нозе стъпват на нея; изследват видимата и невидимата ѝ страна; откриват стъкловидни дървета, искрящи планини от диаманти, чудновати животни и твърде нестандартни обичаи...

Накрая дори помиряват цар Ягага с другите монарси на Луната, които са дръзнали да му обявят война.

И ако „Ян Бибиян“ достойно се нарежда сред най-първите фентъзи книги в нашата литература, то „Ян Бибиян на Луната“ определено е между първопроходците в научнофантастичната ни романистика. Но фантастът Елин Пелин създава и още отлични рожби в жанра. Преди близо 80 години излиза неговият сборник с разкази *Под манастирската лоза*, в който всеки може да намери щедро въображение и просветлени герои, прекрасен стил, поезия и библейска мъдрост. Да, тук действат монаси, дяволи и светци; да, тук често стават чудеса... и не току-тъй известният руски критик Евгений Харитонов отнася тази проза към религиозно-мистичната и приказно-фолклорната фантастика.

За да дам някаква, макар и бегла илюстрация към гореказаното, ще цитирам малко от шестия разказ:

„Но камбаните мълчеха и не издаваха никакъв звук. Тия бронзови майки, обременени от звукове, бяха занемали.

Страшно беше да се гледа, как железните тежки езици бият по чистия метал, а той стои безгласен... Имаше нещо мъчително в тая работа. Трите камбани се люлееха и се напъваха, ужасени като глухоними, които искаха да обадят за някой страшен пожар и не можеха“.

Ала ето че идва промяна, която обръща ситуацията на 180 градуса: „И отведнаж навън екна славословещият бога ек на камбаните, разнесе се тържествено и нахлу живо в черквата...

На камбанарията нямаше никой, а тежките камбани се люлееха силно, свободно, леко и биеха самички“.

И за да завършим съставителството на *нашия том с фантастика* от Елин Пелин, ще добавим, че с много жанрова фантазия са написани и част от стихотворенията в проза, включени в циклите му „Пепел от цигарите ми“ (лето 1905-о) и „Черни рози“ (лето 1928-о). Естествено, че и това не е всичко при този толкова разнообразен класик. Остава да завъртим и калейдоскопа от негови приказки в мерена или „обикновена“ реч, в които се сменят пъстрите звуци и багри на не едно фантастично събитие...

* * *

Докато се подготвах за тази лекция, едно любопитство ме навестяваше често – исках да науча повече за Елин Пелин като човек; да чуя подробности около честването на 140-годишнината му през това лято; да погледна вълшебника от Байлово през очите на негови приятели и, защо не, на живи роднини.

И ето че преди няколко дни, когато небето беше идеално синьо, без никакво облаче, аз гостувах на улица „Елин Пелин“ при Боян Иванов и Елин Иванов – сина и внука на писателя. Казано за протокола, първият е дългогодишен журналист и редактор в Радио София, а пък вторият – педагог. Посрещнаха ме в двора на къщата, където писателят е живял от 1922 до 1949 година. На светлата дървена масичка отпред веднага забелязах едно старинно печатарско клише: на него се виждаха Ян Бибиян и Калчо (художник – пак Минчо Никифоров), разположени пред командния пулт на ракетата, която ги носи към Луната. Безспорно *символична сцена* за космическия напредък на хората, и то българи!

... Разговаряхме близо два часа и научих още много за Пелинко, както са го наричали неговите приятели. Например, че е превеждан на над 40 езика по света, включително на японски, урду и китайски; че неотдавна са издали на иврит „Ян Бибиян“ и че авторът му, който навремето се е застъпил пред цар Борис III за евреите, е доста популярен в Израел. То се знае, отворихме дума и за немалкото му шарени хобита, а именно: ловец, рибар и филателист, карикатурист и любител на невидимите вълни, съумял сам да си сглоби радиоапарат. Впрочем през 1949 година, няколко месеца преди да почине, Елин Пелин бива избран за председател на

В София, 1933 година

новоучредения тогава Научен институт по филателия.

На въпроса ми за писателския режим на баща му, Боян Иванов отговори, че той ставал в ранните часове на деня и сядал на бюрото си. Пишел, вземал си бележки или четял, като буквално „книгата не падаше от ръцете му“. По-късно пренесъл своя архив в къщата-музей на Иван Вазов, където можел да работи необезпокояван. Николай Лилиев го поощрявал да напише пиеса за Народния театър, дори – вместо подсещане! – неведнъж му подарявал моливи от марката „Хардтмут“... когато обаче започнали бомбардировките над София, писателят успял да спаси стъкленницата със сърцето на Вазов, но не и ръкописите си.

Навярно така е загинала и *онази пиеса*, над която се е трудел.

Елин Иванов⁴ сподели интересни подробности около 140-годишния юбилей на своя знаменит дядо. През юли е имало голямо честване тук, където сме в момента; той и баща му Боян са били обявени за почетни граждани на град Елин Пелин; допълнена е експозицията на музея в село Байлово и е била връчена националната литературна награда *Елин Пелин* (този път – на Стефан Цанев). Също така БНБ е пуснала юбилейна монета с номинал два лева, от 99,9% чиста мед, която бързо се е изчерпала и сега се купува от нумизматите на сто пъти по-висока цена!

Споменахме и неколцината автори, които са били близки с него и специално са написали книги за байловския магьосник на словото: Змей Горянин... Петко Тихолов... Стоян Ц. Даскалов... не пропуснахме и томчето с неизвестни писма на Елин Пелин, съставено от критика Стефан Памуков⁵. Малко по-късно, вече вкъщи, аз отворих книгата на Змея (ами да, и той е понагазил леко във фантастичния жанр, пътешествайки из праисторическото минало) и извадих две негови мнения:

„... сам Пелин не обичаше с нищо да сочи себе си като „бележит човек“ – и никога, дори в младите си години, не е обичал да го върши; дори в ония години на широкополи шапки и летящи вратовръзки, на лули от морска пяна и тънки тръстикови бастунчета – Елин Пелин се е обличал с простата елегантност на интелгент, без екстравагантности, без контене, но и без небрежност и бохемщина“⁶... И 140 страници по-нататък: „Сплавта, от която Елин Пелин изработва своите разкази, е възможната най-благородна сплав. Тя съдържа среброто на сладката българска реч, златото на бляскавата наша жива фраза и тежките от благородство художествени образи – направени от чиста платина“.

Мисля, че след тези тъй верни и толкова красиви думи е време да сложа точката на моята лекция за фантаста (и човека) Елин Пелин. И, разбира се, аз я слагам с чувството, че съвсем, ама съвсем не съм изчерпал темата докрай. Живот и здраве, до нови срещи и до нови открития от елин-пелиниадата...

¹ Върху рамото на Ян Бибиян е кацнала тъжната и мъдра врана – също действащо лице в нашия роман. А нима не е дълбоко символично тук, че дяволчето Фют е обърнало гръб на Ян Бибиян (тоест дяволът – на човека)? Героите в тази скулптура на Николай Зиков са наистина живи, приказни, изящни, с уловена в тях елин-пелиновска магия.

² Псевдонимът Елин Пелин звучи в общественото пространство от цели 120 години! За пръв път Димитър Иванов се подписва така под своето стихотворение „Тихи тъги“ (отпечатано в списание „Български преглед“, книжка 8 от 1897 г.). В палитрата на неговите псевдоними влизат и: Мито Йотов, Чер Чемер, Иван Коприван, Горка Горчица и пр.

³ Български ми ти работи: издателството „Фют“ и детската кухня „Ян Бибиян“ използват тия герои на бай Пелин, без да са поискали разрешение от наследниците му.

⁴ Скоро той смята да направи дарение на музея в Байлово: зимно палто, шапка и чадър, носени от Елин Пелин... Тука си спомних думите на Румяна Пенчева от „цитаделата“ Национален литературен музей, че посетителите проявяват най-жив интерес тъкмо към личните вещи на писателите (тогава бяхме у дволицата на Владимир Полянов и тя подари едно туристическо шахче на съпруга си, плюс негова старинна немска книга с готически шрифт, не по-голяма от цигарена кутия).

⁵ Жалко, че господин Памуков, който вече е покойник, не е върнал на роднините оригиналите на тези писма.

⁶ В своята реч „Големият писател за себе си“ Елин Пелин споменава със завидно чувство за самоирония: „Някой път се е случвало и да ме ласкаят. Но много ме трогна един бръснар, при когото попаднах случайно. Като започна да трака с ножицата, почна и с устата: „Аз – казва – съм чел вашите работи. Огин са, огин! Чета ги всяка вечер. Нали – казва – вий сте Майн Рид?...“ – *Бележки на автора.*

Какво е това ФАНТАСТИВАЛ В ЕВРОПОЛИС?

Почти едновременно с този алманах (като своеобразно приложение към него) ще се появи и сборникът „визитна картичка“ на Дружеството на българските фантасти „Тера Фантазия“ – ФАНТАСТИВАЛ В ЕВРОПОЛИС. Той е номер 1 от поредицата Съзвездие БГ, която ще предложи на родните читатели по един представителен том от всеки автор на Дружеството. Луксозни издания с множество графики и твърди корици! През 2018 година са планирани да излязат томове на Григор Гачев, Николай Теллалов, Георги Малинов, Атанас П. Славов и Марио Паскалев.

Анонсираме сборника с неговия предговор:

Отново сме пред вас

През далечната 1991 г., когато пишех предговора на сборника „Нова българска фантастика '91“ „ЕТО НИ, ПРЕД ВАС СМЕ!“, си мислех, че започва епохата на новите възможности в издаването, че за младите (тогава) писатели фантасти се отварят други хоризонти, и т.н.

И почти всеки от участниците в този сборник *разгърна* своите възможности: Христо Пошаков по-късно издаде дузина собствени книги (някои от които на испански и руски); Александър Карапанчев публикува няколко авторски сборника, а като редактор и съставител „причини случването“ на десетки и десетки наши и преводни книги в издателство „Аргус“/„ЕГИ“; Елена Павлова пък заслужено получи званието „Гранд-дамата на българските книги-игри“, създавайки повече от 25 такива, както и десетина тома с романи, повести и разкази в жанровете НФ, хорър и фентъзи. Не ѝ отстъпва и Любомир Николов. Светослав Николов и Иван Н. Хаджиев написаха нови ярки творби, а Янчо Чолаков със своите пет авторски книги си спечели приза „Майстор на авангардната фантастика“, докато Алек Попов (да, Алек също дебютира книжовно в нашия сборник!)... – е, всички знаят кой е днес А. Попов на литературната сцена.

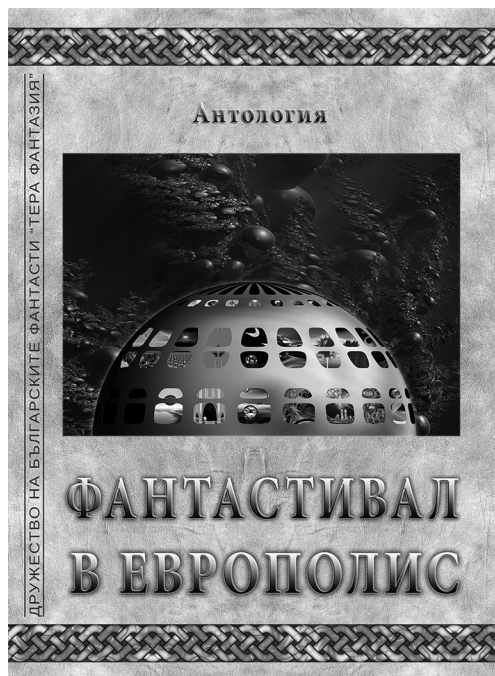
Неслучайно доайенът Любен Дилов написа *специална статия* за книгата във вестник „Литературен фронт“, където отбеляза: „... но у повечето представени разказвачи лежи по един действителен фантаст с удовлетворителни данни за развитие и укрепване – словесен дар, социална и научна култура, стремеж към свой стил, дръзко въображение“. И по-натък: „Нито един от десетимата не е погледнал на фантастиката като на чисто развлекателен жанр... а се стреми с нейните специфични средства да поднася на читателите си съществена социално-нравствена мисъл“. На практика тази книга остава в историята и като първата ни българ-

ска фантастична антология през т.нар. демократична епоха.

Разбира се, тогава не можех да зная всичко това. Не можех и да си представя лавината на луксозната англо-американска шарения от фантазмагории, която ще се излее на родния пазар и ще превърне българското авторово име в нонсенс, в екзотична нелепица, асоциираща се с понятията „графомания и самиздат“ или „художествена самонадеяност“, така че мнозина съотечественици да пожелаят англоезични псевдоними. И наистина, принципът „Имаш пари – издаваш, нямаш пари – изчезваш“ породил един *изкривен портрет* на БГ фантаста.

Само в нашата любителска онлайн енциклопедия bgf.zavinagi.org са описани над 300 души, издали по една, две, че и три „самонадейни“ книги, повечето от тях без качества. А в същото време в творческите обединения около клубовете по фантастика, едно от които навремето сътвори споменатия сборник, продължаваха да се стичат талантиливи автори. При видимо пълна липса на „социална поръчка“!

Сякаш отникъде се появи и избухна с текстовете си напълно оформеният разказвач Николай Теллалов с нежната приказка „Да пробудиш драконче“ и продълженията му, които се оказаха между първите романицикли у нас след 10.XI.89 г. Изявената фолклористка Ани Илиева (Йоан Владимир) доказва искрящото си фентъзи дарование с *e-книгата* „Легенди за стражите на Трите порти“. Международно известният астроном Валентин Д. Иванов започна да редува хумористично фентъзи с оригинална научна фантастика и алтернативна реалност. От литературната общност към нас се присъединиха поети като Анибал Радичев, Николай Светлев, Красимир Георгиев, бургаската писателска група около Янчо Чолаков – Ценка Бакърджиева, Георги Христов, Антон Фотев... Не преставаха да се развиват и старите „клубни“ автори: Любомир Николов, Велко Милоев, Григор Гачев, Георги Малинов, Александър Карапанчев, Мартин Петков, Атанас П. Славов... Любомир Николов-Нарви преведе най-доброто от Дж. Р. Р. Толкин, като спечели не само наградата на Съюза на преводачите, но и *моралното право*

да издаде своеобразните си продължения на Толкиновия свят в „Забравени сказания“ и „Сивият път“.

Така постепенно се оформи Дружеството на българските фантасти „Тера Фантазия“, което юридически бе регистрирано през 2009 г. Обособи се и печатната територия на това творческо обединение – алманахът ФАНТАСТИКА, от който вече са излезли седем ежегодника. През пролетта на 2015 г. той получи на европейския конвент титлата *Best Magazine* за най-добро периодично издание за фантастика в Европа!

Предложената на вниманието на българския читател антология „Фантастивал в Европолис“ е своего рода *визитна картичка* на ДБФ „Тера Фантазия“. 27 писатели фантасти, публикували повече от 100 книги в различни издателства, са представени тук с по едно късо произведение. Между текстовете можете да видите графики на наши художници, сред които значителни имена като изкуствоведа от „Българския Лувър“ Калин Николов, фентъзи илюстратора Петър Станимиров и др.

Няколко думи за заглавието. Фантастивалът (фестивал на фантастиката във всички изкуства) се провежда от Дружеството на българските фантасти „Тера Фантазия“ вече два пъти в залите на Националния музей „Земята и хората“. Но тук имам предвид „фантастивал“ на всички видове фантастика, които създават писателите на ДБФ. Ето защо антологията се открива с шегата на Иванов и Добрев „Разказвачът на приказки служи на нравите“: в мека, хумористична форма виждаме ролята на фантастите в съвременния свят – разказвачи на приказки в една *неприказна* реалност.

Втората част на сборника е назована с името на въображаемия град Европолис, възникнал някъде между границите на множество европейски държави като стихийна столица, която е побрала обобщените черти на страните от Европейския съюз. Този проект нашето дружество смята да сподели с обединенията на писатели фантасти от европейските страни и да състави международна антология, издадена на всички езици, използвани на Стария континент. Тук е включена част от българските произведения в един колективен *виртуален свят*. Признаваме, че засега преобладава *антиутопичният* дух, ала това е за момента. Предстоят още доста сюжети, в които различните автори ще видят града Европолис в много светлини – и мрачни, и сияйни. Каквато е и самата фантастика: предупреждение и надежда, критика и проект, ужас от падението и опиянение от полета.

Но винаги имаща какво ново да ни каже.

Атанас П. Славов

Claymore

ИСПАНСКИТЕ ЖЕНИ ЧУДО

Автори: Кристина Масия, Кристина Хурадо, Летисия Лара, Тереса П. Мира де Ечеверия

Издамелство: Palabaristas Press

Цена: 5 Е

Разказът е една от най-податливите на експериментация и гимнастика на въображението форми на литературата, което важи с двойна сила, когато стане дума за спекулативните жанрове – научна фантастика, фентъзи, хорър, уиърд, слипстрийм, сюрреализъм и т.н. Дори встрани от експерименталното, колкото и добре да разбирам желанието понякога просто да седнеш с дебела, тухлеста книга от многотомна поредица и да потънеш в страниците ѝ, независимо от потенциалното ѝ качество, напоследък все повече ме влекат по-кратките творби, независимо дали под формата на роман, или на разказ. В този дух, миналата година по това време вниманието ми бе привлечено от *Kickstarter* кампания за сборник с преводни разкази от испаноезични автори на фантастика, а именно **Spanish Women of Wonder**. След като прочетох повече за хората, замесени в проекта, и разбрах, че има одобрението на ветеран в издаването на фанастика като Ан Вандърмиър, чинно подкрепих кампанията и забравих за нея. Наскоро бях подсетен от имейла си за получената електронна бройка на книгата и я зачетох бавно и славно при първа възможност.

Разказите, публикувани в испаноезичното издание на антологията **Alucinadas**, са избрани сред 185 творби, получени от Испания, Аржентина, Мексико, Пуерто Рико, Ку-

ба, Чили, Перу, Гватемала, Венецуела, Доминиканската република и дори от Румъния. Резултатът от тежкия редакторски труд на Кристина Масия, Кристина Хурадо и Летисия Лара са десетте разказа, публикувани в сборника, включващи авторки от няколко от изброените страни. Пазарната слепота за автори жени, независимо от жанра, си остава проблем в книгоиздаването в световен план, с изключение на неща като любовните романи и детската литература, които са доминирани от жени. Във въведението си към книгата Кристина Хурадо споделя, че положението на испаноезичния пазар е още по-зле – дори като цяло, а не само за жените. Явно автори, пишещи на матерния си език във фантастичните жанрове, трудно намират почва сред книгоиздателите. Та с този контекст наум, именно този опит да се извади наяве на международната фантастична сцена най-доброто, написано от испаноговорящи жени, според мен заслужава сам по себе си похвала, независимо от резултатите. А в случая те са много добри.

Тематично и поджанрово разказите са много разнообразни – има истории за първи контакт, пътуване във времето, климатични промени, генетични модификации на хора и на животни, космически пътешествия, изкуствен интелект и други от класическите мотиви и тропи на фантастичните жанрове. Подходът на авторките е понякога по-класически, като военно-екшънестата история за първи контакт **The Infestation** на Фелисидад Мартинес или **Red Houses** на Ниевес Делгадо, занимаваща се с убийства във фабрика, извършени от дефективни сексроботи. Други пък клонят към необичаен миш-маш от жанрове, като **Welcome to Croatoan** на Лейла Мартинес Висенте, която смесва квантова физика, наркотици, дежа вю и екзистенциален хорър, и то по много по-добър начин от Филип Дик, при все че главната спекулативна идея не ме убеди докрай в достоверността си. Или пък езиково игривият **Techt** на София Рей, занимаващ се с екстремно обедняване на един език и влиянието на този процес върху човешките мисли и съзнание.

Моите безспорни любимци обаче са **Terpsichore** на Тереса П. Мира де Ечеверия, **Black Isle** на Мариън Уомак и **By The Light of the Electronic Moon** на Анджелика Городишер. **Terpsichore** е първият разказ в антологията и разкошно написана космическа и клоняща към постчовешкото фантастика, в която в далечното бъдеще капитан Стефана Юриевна Левитанова от Санкт Петербург поема на галактическа експедиция с едноименния квантов кораб. Екипажът ѝ се състои от нейни двойници от други вселени и Пьотр, немъртвото тяло, помещаващо изкуствени интелекти на кораба. Езикът е изключително емоционално наситен и поетичен, което подхожда на неземните пейзажи и феномени, които

героите срещат в пътуването си, но и контрастира по взаимнодопълващ се начин с научната „твърдост“ на разказа, а леко объркваният финал е изключително красив по дълбоко странен начин.

Black Isle е написан и преведен от самата авторка в стила на класически британски роман а ла Йън Макюън и разказва за една силно климатично променена Шотландия, където главният герой работи като учен за голяма биогенетична фирма, занимаваща се със съживяване на мъртви видове и контролиране на климатичните условия, за да могат да процъфтяват, когато в един момент дизайнерските им орли рибари започват мистериозно да измират. Разказът умело балансира тихата емоционалност на протагониста с елементи на корпоративен трилъър и критика на отношението на човека към природата едновременно като нещо, което трябва да бъде спасено, и като инструмент, който да бъде употребяван.

By The Light of the Electronic Moon е единадесетият и последен разказ в сборника, даден на начинанието от силно влиятелната в родната си Аржентина авторка като вид благословия, и е част от нейната поредица за Трафалгар Медрано, интергалактически търговец и плейбой. Тонът е лековат, а цивилизациите и планетите, които Трафалгар посещава, са учудващо сходни с нашата, но винаги с някаква разлика, и ми напомни на ранните разкази за Ийон Тихи на Станислав Лем до голяма степен заради шеговития тон и сатиричните елементи, като същевременно си остава наистина свой.

Не знам испански, съответно не мога да коментирам точността на преводачите Лорънс Шимел (превел **Terpsichore**), Амалия Гладхарт (превела **By The Light of the Electronic Moon**) и Сю Бърк (превела останалите), но ако има грешки, със сигурност не са на повърхностното ниво, особено предвид колко са сложни някои от текстовете в книгата и колко добре се усеща стилистичната полифония в сборника. Харесват ми и кратките биографични текстове след всеки разказ, представящи авторките им. Има известно количество печатни грешки, което прави леко лошо впечатление, но това е кажи-речи единственият недостатък на един много добър сборник със спекулативна проза. Ако ви се чете добра чуждестранна фантастика, веднага хващайте **Spanish Women of Wonder**, определено няма да загубите.

(Препубликация от сайта Shadowdance)

На стр. 8 в алманаха можете да прочетете „Терпсихора“ в превод на Светла Йосифова директно от испански език.

Руска империя 2.0

или Маяци на бъдещето?

В руския сайт „Лаборатория Фантастики“ се появи поканата за участие в съставителски проект-конкурс:

Предварително название: Руският фронтир/Руската експанзия

Тема: Руската империя на бъдещето в динамично развитие

Жанр: Космическа бойна фантастика, технотрилър, социална фантастика.

Задание: Да се опишат развитието и прогресът на Руската империя на бъдещето. В предишния сборник „Руска империя 2.0“ ние говорехме за това как на мястото на днешна Русия ще съществува могъщата Руска империя. В нея бързото инженерно-техническо развитие се съчетава с традиционни ценности: здраво семейство, силна вяра, усещане за братство в обществото, монархия.

Под обявлението не на шега се разгоря дискусия, от която ще ви преведем някои характерни пасажки:

pan_ohotnik:

Да, бе, много занимателна фантастика – еволюционен заден отскок с едно столетие!!! Ей богу, повръща ми се вече от различните породи реваншизъм. Империализмът като форма на управление е отдавна остарял и изгнил. Виждате как поредната гнила империя се пука по шевове и разтича на локви. Това е задънена улица в развитието, което е ясно за всеки поне малко грамотен човек! Както и от икономическа, така и от социална гледна точка. Съсловната йерархия води до израждане на обществото, защото допуска прекалено малко таланти хора към върхушката си. Епохата на империите свърши през Първата световна! Е, да, хубавичка война показва пълната несъстоятелност на тази система. Къде са руската, германската, австро-унгарската, британската и османската империи? Просто не издържаха икономическото натоварване. А виж, социалистическата през Втората световна издържа. И то по-успешно от цялата обединена Европа.

Полуразложеният империалистически труп във вида на САЩ се оказва неспособен (без един Фон Браун) да създаде даже надежден ракетен двигател – още летят на купените от бунището на СССР. Нито една страна на планетата не е в състояние да издържи на самостоятелен проект като МКС. Какви звезди, по дяволите? А сега ни предлагате влажните си фантазии на тема как да се реставрира една доказано непригодна система? Това, братлета,

не е фантастика, а фентъзи!!! Възкресяване на чудовището Франкенщайн, шито с бели конци.

Но мен не това ме ядосва толкова. А поредното бласто на ескейпизма. Живеем в епоха на велики промени, старият свят от едно столетие насам отново се пука по шевове. Изобилието от остро социални теми е просто невероятно! Църковното мракобесие съседства с високи технологии, природата е осрана, островите боклуци в океана скоро ще прераснат в боклукачкчийски континенти, Европа се залива от варвари, часовникът на ядрения апокалипсис показва последни минути. Точно време е да се замислим какво ни очаква в съвсем не далечно бъдеще. А на вас в главите ви все същите бронирани сутени, парни звездолети, космически императори, подялба на астероиди и други подобни пубертетни фантазии. Ей богу, смешно е!!!

greymage:

Поръчителят на конкурса иска това. Никой не ви пречи да пишете нещо друго и да го предлагате на съвсем друг издател. Аз понеже съм равнодушен към религията, също няма да участвам в този проект, но не виждам смисъл да се възмуштавам. Конкретно имперската форма на управление я намирам за възможна в една космическа държава, само че зависи от формите на комуникация. Освен това смятам, че пространството и технологиите силно ще изменят имперските форми до пълна неузнаваемост.

pan_ohotnik:

Нашата литература, с извинение, отдавна е в дълбок анус (перифраза на „дълбок минус“). Тиражите спаднаха до смехотворност, а издателите все търсят причини в конкуренцията с айфоните или в лошите читатели. А не се замислят защо масовият читател измира като класа. Помня, Буличов имаше разказ за пришъглеца, който се хранеше с книги. Кацна на Земята и едва не умря от глад – в книгите и пресата само вода!

Ако вие смятате имперската форма за възможна при една космическа държава, то значи просто сте политически неграмотен! Нашата Велика руска империя през годините на Първата световна война се оказа неспособна да нагласи масовото производство на едни снаряди и картечници, да не говорим за самолети. А произведените от частници просто не можеше да купи. Съсловната система в критични условия винаги поражда кадрови глад, тъй като бройката на финансово способните да получат образование е силно ограничена. Властта принадлежи на много тесен олигархичен кръг, на който изобщо не му пука за развитието на държавата – те са страшно заети да грабят от колониите. Състоянието на обществото е такова, че за никаква експанзия, особено космическа, не може и да става дума. Масите копат от сутрин до вечер за едната заплата, която бързо връщат като да-

ньци и комунални сметки. Едната метрополия е съвършено недостатъчна за научно-технически прогрес. А империята е именно това – малка богата метрополия и множество бедни сателити, които са държани в подчинение с армия и самолетоносачи. С такава система нищо не можете да постигнете!

И тук аз не издържах и се включих:

Атанас Славов:

Браво, пан Охотник! Аз съм от България и всичките тези години с ужас наблюдавах как мислещата и бунтарска руска фантастика (с която съм расъл и която съм обичал) потъва в блатото на масовия онанизъм.

Вашето критично изложение ме възхити!

И като контрапункт: **МАЯЦИ НА БЪДЕЩЕТО**

Издателство „Снежный ком“ и Дмитрий Лукин започват набиране на текстове за сборник хуманистична фантастика за бъдещето. Името на сборника е „Маяци“.

Тема: ДОСТОЕН ОТГОВОР НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА НА БЪДЕЩЕТО.
Жанр: Социална фантастика, научна фантастика.

Днес наблюдаваме две противоположни тенденции: очовечаване на роботите и роботизация на човека. Но главната (глобална) тенденция е една – разчовечаването. Именно в това направление работят болшинството средства за масова комуникация, филмите и книгите. Такава е „темата на деня“. Но ако искаме да останем хора, ако искаме нашите потомци да оцелеят, без да се превърнат в нечовеци, решението е едно: с помощта на СЛОВОТО да пречим на разчовечаването и да укрепваме човешината. Главната идея на сборника е „В свят на едно жестоко бъдеще нашето главно конкурентно преимущество е човечността!“.

Трябват ни текстове, вдъхновяващи надеждата. Едно време казваха: „Филми и книги, които ни правят по-добри“. Сега така никой не говори, но на нас са ни нужни именно такива текстове. Трябват ни герои с дълбока вътрешна култура, герои, на които нормалният човек би искал да прилича.

За камертон към този сборник могат да ви послужат Ремарк, Екзюпери, Ал. Грин и други класици, показали как може да се остава човек в един жесток свят.

Бъдещето ни хвърля все нови и нови предизвикателства. Знаете ли достойния отговор? Можете ли да го оформите с красив руски език? И то така, че да се чете на един дъх, текстът да предизвиква положителни чувства, да дава надежда и да замисля над правилната посока? Тогава дерзайте!

„ТЕРА ФАНТАСТИКА“, брой 16

Този брой от списанието на българския фендъм, получило наградите Еврокон и Гравитон, излезе през септември 2017 г. и не се разпространява по книжарници и сергии. За него и за други липсващи ви книжки от „ТФ“ търсете Юрий Илков (на телефон 0896-722-398).

Брой 16 съдържа следните текстове:

„Вопъл в пустинята“ – Макрия Ненов / 3

■ *In memoriam*

„Светослав Славчев (1926–2016)“ / 4

„Писано и неписано“ – интервю на Николай Тодоров със Светослав Славчев / 5

„Протокол“ – Светослав Славчев / 9

„Петър Змийчаров“ (некролог) / 12

■ *Великите*

„Предпоследният велик британец“ – Макрия Ненов / 14

„Потопът и спасителните станции“ – Хърбърт Уелс / 18

„Български издания на Хърбърт Уелс“ – Георги Недялков / 26

■ *В света на наградите*

„Награди, награди...“ – Дилян Благов / 30

■ *От сандъка на майстора*

„Без право на избор“ – Алфред Бестър / 35

■ *Коза ностра*

„Проблемът на Джахан“ – Георги Малинов / 48

„Петдесет и първият галактичен закон“ – Марин Найденов / 55

„Времеви пътувания ООД“ – Александър Цонков-Lostov / 58

„Зелените цифри“ – Валентин Попов-Votan / 64

„Очи“ – Сибин Майналовски / 65

„Силата на вещера“ – Колийн Ливингстън / 74

„Ламята от далечното кралство“ – Снежана Ташева / 77

„Зорницата“ – Кирил Влахов / 79

„След минути“ – Йордан Христов / 81

„Лилит“ – Никол Стоичкова / 86

„Един ден в гората“ – Васил Чолаков / 90

„Сладката планета“ – Йолина Струнчева / 91

„Спам“ – Мартин Петков / 92

■ **Поезия**

„Стихове от Георги Малинов и Петя Павлова“ / 100

■ **От пощенската кутия на ТФ**

„Една звезда“ – Маргарет Килджой / 104

„Тестът на дега“ – Джержьми Сал / 109

„Четирите мелодии на Апокалипсиса“ – Брус Голдън / 112

„Дин Ба Дин“ – Кейт Маклауд / 114

■ **Читателите препоръчват**

„Марсиански разкази“ – Ва-

лери Циганов / 125

„Хелас III“ – Рафал А. Жемкевич / 136

„Ноел“ – Кристофър Лийсън / 151

■ **31 етаж, 13 отдел**

„Вечните двигатели и свободната енергия – част от физичния фолклор“ – Станислав Запрянов / 202

■ **Фантастология**

„Кост в гърлото (Евреите и еврейството в западната фантастика)“ – Илана Гомел / 207

„Времето на Пепеляшка, или фантастиката, която те изгубиха“ – Вл. Гаков / 212

„Диаболистите полагат основите на българския хорър“ – заключи кръглата маса в СУ“ – Пламен Младенов / 223

■ **Гласовете ви чувам**

„Фентъзи и революция“ – интервю на Джон Нюсингър с Чайна Миевил / 225

■ **Библиополис**

„Адът, това съм аз“ – Валентин Д. Иванов / 236
„Алманах „ФантAstika 2016“ – Атанас П. Славов / 239
„Библиография на българските фантастични издания 2014–2016 г.“
– Дилян Благов & Атанас П. Славов / 241

■ **Фендъм**

„Теракон 2016“ – Юрий Илков / 248
„Кораловиада 2016“ – Александър Карапанчев / 248
„Атанас П. Славов на 70 години“ – Калин М. Ненов / 254
„Хюго Гернсбек на българската фантастика“ – Валентин Д. Иванов / 255

Корицата и илюстрациите са нарисувани от Митко Кентов. Редактор на броя: Дилян Благов, коректор: Златко Петков, а предпечатът е дело на Даниела Денчева. Главен редактор, както винаги досега – Макрия Ненов Ненов.

В алманаха можете да прочетете:

*разказа „СПАМ“ на Мартин Петков на стр. 93,
а интервюто с Чайна Миевил „Фентъзи и революция“ следва.*

Отличията на Булгакона

От 22 до 24 септември т.г. се състоя XVIII традиционен конвент на българските почитатели на фантастиката – Булгакон 2017. Повечето мероприятия бяха проведени в Националния учебен център на БЧК в село Лозен, Софийско, а една по-малка част от програмата бе изнесена в град Елин Пелин.

Жури в състав Надежда Лилова, Юрий Илков-Генерала и Дилян Благов присъди следните булгаконски награди на:

- Нина Хорват – за изграждане на мост между австрийската и българската фантастика;
- Николай Чолаков – за нагледна агитация;
- Александър Карапанчев – за студията му, посветена на Елин Пелин като фантаст (по случай 140-годишнината от рождението на писателя);
- Радомир Мирчев – за най-добър костюм и най-добра бавачка;
- домакините от НУЦ на БЧК – за най-фантастично гостоприемство;
- Георги Недялков – за най-голям принос към програмата;
- котките и кучетата в НУЦ – за най-фантастични животни :).

Валентин Д. Иванов

Подкаст за българска фантастика

Подкастът е издание на Дружеството на българските фантасти „Тера Фантазия“, на Фондация „Човешката библиотека“ и на Клуба по фантастика, прогностика и евристика „Иван Ефремов“.

* * *

Добре дошли в специализирания подкаст „Българска фантастика“: <https://www.youtube.com/watch?v=7Rfpa...> С еднакъв успех може да го наричат и аудио списание. Целта ни е да произвеждаме аудио версии на български фантастични произведения. Преди година и нещо, по силата на служебните си задължения в ЕСО, ми се наложи да правя образователни филмчета за нашите средства за обработка на наблюдателни данни. От друга страна, аудио фантастиката ми е близка, понеже доста често си запълвам времето, докато пътувам, със слушане на фантастични подкастове. Има много на английски (<http://escapepod.org/>, <http://www.starshipsafa.com/>) и руски (<https://fantlab.ru/work203487>). Вече доста списания слагат на страниците си аудио версии на публикуваните разкази. Не беше далеч мисълта да опитам с българска фантастика, в частност с моята собствена, и на 7.06.2016 се появи това: <https://www.youtube.com/watch?v=7Rfpa...> Ясно е, че аз не съм професионален актьор, резултатът беше точно толкова зле, колкото очаквах. За известно време оставих това начинание настрана, но преди няколко месеца пак се наложи да се върна към видео ръководствата и събрах смелост да опитам отново. Разказът на Вазов можеше да стане и по-добре, но последните два си ги харесвам, колкото и да е нескромно. Живот и здраве, по-нататък се надявам да стават още по-добре. Ще се опитам да подготвям нов разказ един път на месец, най-много на два месеца. Бързам да кажа, че не мога да гарантирам периодичността, тя ще зависи от обстоятелствата. Изданието е плод на колектив от хора, включващ ДБФ „Тера Фантазия“, Фондация „Човешката библиотека“ и Клуба по фантастика, прогностика и евристика „Иван Ефремов“. По-нататък ще представя всеки един. Поканвам всички желаещи да ми пращат разкази и стихове в обем до 2500 думи на podcastbgnf@gmail.com. Възнамеряваме да редуваме художестве-

ните произведения с публицистика, но за нея моля първо се свържете с нас, за да проверите дали би ни заинтересувала. Същото се отнася и за илюстрациите – всеки разказ има нужда от една. Не знаем предварително какво ще публикуваме, но достатъчно общи фантастични сюжети са подходящи. Предполагам, че с времето ще създадем „резерв“ от илюстрации, които ще използваме в бъдеще. Тема няма. Изисквания също няма, освен обичайните – разказите да не разпалват вражда и да не включват ненужно насилие или сексуални описания. Ще правя аудио версии на разказите, които аз и колегите ми харесаме. Всичко е субективно, не се огорчавайте, ако не изберем разказа ви или не успеем да му направим аудио версия по някаква друга причина. Мислете си как са се разпространявали книгите през средновековието – някой е трябвало толкова да хареса вашия текст, че да отдели няколко месеца, за да си направи копие собственоръчно, или да плати на специалист калиграф, който да направи копието. Дебело подчертавам, че ние нямаме монопол. Винаги можете да си направите ваша аудио версия на собственото си произведение. Авторите не получават хонорари, но и не плащат за „публикацията“. Преди да ни упрекувате за нещо, моля не забравяйте, че за това начинание отделяме доброволно и безвъзмездно от собственото си време. Освен автори, поканвам с нас да се свързват и желаещи да четат разкази. Подозирам, че от такива хора ще имаме много по-голяма нужда, отколкото от автори.

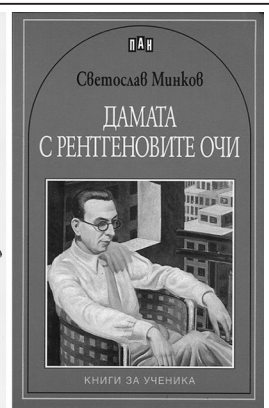
В началото казах „първо аудио списание“, но има някои предтечи, които е редно да спомена. Богдан Дуков (<https://www.youtube.com/channel/UCzD5...>) от доста време публикува чудесни аудио версии на българската класика, включително Светослав Минков (<https://www.youtube.com/watch?v=jK3jQ...>). Един от подкастовете на Правилният Мед (<https://www.youtube.com/channel/UCuP9...>) от 2014 година е разговор за фантастиката (<https://www.youtube.com/watch?v=SpMKN...>). И, разбира се, Янчо Чолаков, който през 2012 година чете откъси от романа си „Историята на Самотния редник“ (<https://www.youtube.com/watch?v=yGt0T...>). Може би има и други, ако науча за тях, с удоволствие ще ги добавя. Пожелайте ни успех!

„Откриване“ – графика на Мъгърдич Касапян

*115 години от рождението
на
Светослав Минков*

Янчо Чолаков

ДЕФОРМАЦИИ НА ЛИЧНОСТТА В ТРАНСФОРМИРАНАТА РЕАЛНОСТ

(Продължение от „ФАНТАСТИКА 2016“)

IV. ЧОВЕКЪТ-ПРОДУКТ. ОБЕЗСМИСЛЕНАТА ЕКЗИСТЕНЦИЯ. РЕАБИЛИТАЦИЯТА НА МАРИОНЕТНИЯ ГЕРОЙ. АНТРОПОМОРФНА ВЪНШНОСТ ИЛИ СТАНДАРТНА ДУША

Върху асоциативна връзка, в една свободна аналогия с Конан Дойл е построен разказът „Made in USA“ (1928), където професор Честер Частертон с неговото американско яйце, от което се излюпва суперптицата, напомня не съвсем случайно на професор Челинджър и неговия южноамерикански птеродактил. Дори и предците на новоизлюпения щраус се оказват южноамериканци, както това е указано в енциклопедията, два пъти по-дебела от Библия. С любопитство е проследена антропологията на научното откритие и разкрита същността на съпровождащата рекламно-разяснителна кампания, формираща т.нар. обществено мнение.

Тук спонтанността, с която се решава загадката, напомня леснината, с която биват изобретени „фантаскопът“ и „рентгеновите очи“, както и всички останали *научни* нововъведения у Светослав Минков – примерно хапчето за романтика Лунатин. Наред с превращението, преобразението, видоизменението, съживяването и подмяната, за които ще говорим по-нататък, акт на регламентирана алхимична метаморфоза представлява и излюпването, както това е загатнато и в „Ужасът“ (1931), където обаче то формално не се осъществява, а се „излюпва“ „само всеобщата уплаха“, т.е. имаме обществените последици, преди тяхната първопричина да ни се е разкрила докрай. Професор Частертон е човек-продукт, казионно съчетание между моделите на „спортен живот“, модернистична наука и американски патриотичен мит. Като доказателство могат да ни послужат хиперболичните цифрови обобщения, които имат отношение към неговата персона:

„В самата Америка пък се образуваха веднага триста и седемнай-

сет дружества, които си поставиха за цел да измислят най-оригиналния юбилей на професора“.

Няма нерешими дилеми в страната на чудесата, където всичко е изконно американско и не е възможно появата на птицата с етикет да не предизвика съвсем закономерен сарказъм у читателя. Подскачащият около яйцето учен и появяващата се на бял свят подпечатана допотопна птица са кулминациите, двата етапа на откритието, а синдромната песен „Янки Дудъл“, която професорът си тананика, е апотеоз на предусетения американски шовинизъм, с който съвременната култура и съвременното научно мислене са така добре запознати. Американският начин на живот като практическо благо за всекиго, американският дух – като събуден римски дух в новата техническа епоха. Дори не е нужно да се позоваваме за свидетелство на социологическите възгледи на Постман и Хъксли. Същевременно трябва да се отбележи, че в „Made in USA“ Америка все още е една реалия, която не е осъзната подобно на остров Нигдия и село Черказки и която тепърва ще бъде моделирана от автора като своеобразно Макондо на автоматизираните вълшебства.

След „Малвина“ (1922) отново долавяме влиянието на Оскар Уайлд върху Минков в „Къщата при последния фенер“ (1929) и тук то е изразено далеч по-отчетливо. Генеалогията на заглавието води към Майринк, а драмата на призрака слага край на сериозните готически трактовки в творчеството на българския писател. Привидението в „Къщата при последния фенер“ засега не се стреми към трансформация подобно на сламения фелдфебел, а ученият (математикът доктор Верилор) още не е възприел ролята на алхимичен посредник. Светослав Минков убива кошмарите, за да разбуди иронията. Това той прави, противопоставяйки математическото мислене (нещо идеално) на астралното битие (в случая – на нещо с невидима материална обвивка). Обективно съществуващият призрак е свръхестествено явление от „четвърто измерение“, той е изразение на една психометрична величина, но действа като изометрична фигура. Математикът с неговите ирационални числа и призракът с трансцендентното си битие са всъщност двете половини на едно бинарно цяло, което спори помежду си, вътре в себе си, и в същото време е единосьщно колкото двуликия Янус. Математикът Верилор отрича на своето прагматично въображение правото да повярва в измислицата, във фикционалната персонализация, а на нещастното плашило – правото на съществуване. За призрака копулативният глагол „съм“ се обезсмисля, а екзистенцията, която този глагол изказва, е анулирана. Въпросът за съществуването на бедния монструм въобще не се поставя от позиция на (а)гностицизма, фактът на неговата небитийност бива приет априорно и постулиран

като безспорно достоверен. Аксиоматично се отхвърля правото на въображението да експлоатира подсъзнателните страхове на човека и да ги демонстрира, експлицирайки ги посредством своя набор от средства, изразявайки ги с фантазия си арсенал чрез тяхното директно овъншняване. Демонологията като наука за ирационалното отстъпва пред науката за ирационалните числа. Неспособен да се освободи от своята кастова принадлежност (обреченост), призракът се самоубива подобно на свободолюбивия робот от „Човекът, който дойде от Америка“. Преобръщайки реципрочно стойностите на „страшния разказ“, Минков

дегизира като трезвомислещо чудовище своя научен работник, а злощастният представител на тъмните сили неочаквано изпада в ролята на жертва. Впрочем същото прави и Оскар Уайлд в „Кентървилският призрак“.

В началото на трийсетте години, в късата проза на Светослав Минков настъпват съществени промени. Изменя се не само героят марионетка, но и отношението на претворената в текста възможна реалност спрямо него. Категориално организираната схема на обществените ценности е обвинена в дебилна закоравялост и придобива силно шаржиран вид, а нейният куклен герой се стреми да се утвърди, като ексхумира в себе си човешкото. Програмен в това отношение е разказът „Сламеният фелдфебел“ (1931), в който малтретирираният, но безпомощно подчинен на казармените порядки чучел търпи символично превъплъщение и от участник в макабърния театър се превръща в пълнокръвна и активна фигура, която взема инициативата на сюжетното действие в свои ръце. Абсурдните и комични ситуации, съпровождащи очовечаването на сламения фелдфебел, са фейлетонни по своята природа. Херметизмът на средата се запазва при един засилен битовизъм. Ясно проличава сатиричната дистанци-

раност на автора от неговите герои. Дяволичната чудатост на вещите изгубва задължителния си привкус на мистериозност. Прясно откъснатият трендафил, натопен в блестящо излъсканата гилза от французка граната, и трофейната бомбена чашка върху масата в канцеларията на полковника са по-скоро иронични детайли. Далечният копнеж на полковия командир по изкуството е съвместен с обичта му към играта на покер (любимо занимание в декоративната проза на Чавдар Мутафов). Той е „зашеметен от магията на картите, които минаваха от ръка в ръка и се разтваряха като измамни ветрила между изпотените пръсти на играчите“. Особен паралелизъм се поражда между кукленското поведение на истинския фелдфебел, определен като „майка на ротата“ и „брат на дявола“, и сламения фелдфебел, който внезапно оживява и почва да сее паника в затворения свят на уставите, карцера и „каналния ред“. Системата на казармените взаимоотношения се компрометира напълно, когато по волята на абсурда набързо пришитите на сламения чучел нашивки за прослужени години изиграват ролята на магичен катализатор за сламеното преображение. „Същинското човешко лице, с нос, уста и очи“ се одухотворява и започва да води фарсови диалози. Приликите между сламения чучел и истинския фелдфебел се увеличават, когато се установява, че и двамата мигат неестествено с очи. Еднаквите жестове и еднаквата униформа водят до парадоксална идентификация. Сравненията не пречат на автора да противопоставя героите в търсене на комичен ефект: на финала малкият страшен фелдфебел умира, а полковият командир се оженва.

В „Сламеният фелдфебел“ героят марионетка решително отхвърля отреденото му предназначение на фалшификат в една действителност, която вече не е „халюцинативна“¹.

Този герой е все още апсихологизиран, но отказва да бъде деперсонализиран и не се нуждае от инвентарния си номер. Той търси своето място, придобивайки ред определености, които засега заимства от останалите персонажи.

Възложените на изменящия се герой задължения се обновяват ведно с текстовата форма, която е накъсана от пунктирани редове и все по-често предизвиква подкопаване на читателското доверие, като на зададените рамкови въпроси се получават развенчаващи отговори. Понякога рамката бива развита в самостоятелен субстрат, какъвто е случаят с „Разказ с витамини“ (1929), където без усилие се забелязва негативното отношение към „рецептите“ в изкуството, наследено без съмнение от Майринк.

---

¹ Виж Стефанов, В., „Разказвачът на модерните времена“, С., 1990.

Пародийността е заложена още в заглавието, защото разказ де факто няма. Епическото начало се е изгубило и въпросът, който вълнува младия автор, се поставя с псевдопублицистичен патос. Минков е писател урбанист, който си е изградил своя представа за отечествеността в изкуството. Неговите космополитни разбирания за назначението на литературата му позволяват да иронизира в полемичен тон тезата за задължителния ѝ народностен характер, като свежда доводите на опонентите си до различни крайности.

Витаминът от група Н се среща обикновено в опашката на печеното прасе.

За рекорден хонорар от *триста хиляди лева* може да се напише и роман с чумни бацили².

Минков си служи с езика на цифрите, които трупа в геометрична прогресия. Романът с витамини е готов за *16 дни*.

Неговият обем е *314 ръкописни страници, голям формат*. За една седмица критиците написват за него *935 рецензии*. С вестникарско усърдие е обяснено и лечебното въздействие на романа върху читателите. Ето как сам авторът определя литературното естество на своя „разказ“:

„Настоящият разказ има всички качества на научна беседа и читателят не трябва да мисли, че си е загубил времето, като го е прочел“.

Нещо повече, в маниера на масмедийните въпросният разказ-статия бива означен още веднъж и като разказ-рецепта. Той има профилактични цели и трябва да се чете по точно посочения начин: всяка дума да се произнася бавно, ясно и след дълбоко вдишване при отворен прозорец...

Векове наред, от „Хитопадеша“ и „Океан от сказания“ на Сомадева до „Хиляда и една нощ“ и „Декамерон“ на Бокачо, художественото обрамление е служило за утвърждаване сериозността на разказа, като апология на неговата несъмнена стойност. „Обрамчващият разказ е разказ за един разказ“ – пише Цветан Тодоров³.

Според него „актът на изказването в арабската приказка придобива интерпретация, която не допуска никакво съмнение относно неговата важност. Щом всички герои непрекъснато разказват истории, това означава, че актът на изказването е получил върховно утвърждаване: разказвам е равностойно на живея“⁴. Като драма на кръвта и сурова борба на половете за власт определя рамкиращата история на „Хиляда и една нощ“ Стефан Цвайг, който отива дори още по-далеч в оценката си:

---

² Потвърдено от бъдещето: Майкъл Крайтън, „Щамът Андромеда“.

³ Тодоров, Цв., „Поетика на прозата“, С., 1985.

⁴ Пак там.

„Само в някои творби на Шекспир, където Адолф Гелбер се е заел да прави също така дръзки и новаторски тълкувания, се среща подобен внушителен психологически и почти музикално ясен преход от най-дълбоко отчаяние до безгранична, безостатъчна бурна радост, както е у тая скрита драма на „Хиляда и една нощ“⁵.

Доколко преводачът Светослав Минков е повлиял на писателя? Маргиналната (само)ирония на писателя Минков има за задача да разколебае вярата в творческата екзактност, в уникалността на поетическия универсум и неговата креативност; тя е обожествяване на инвокацията „читателю“.

* * *

От особено значение за историята на българската фантастика е „Човекът, който дойде от Америка“ (1932). Може би това е причината мнозинството изследователи обикновено да не обръщат внимание на приликата му със „Сламеният фелдфебел“, а жалко, защото тези два разказа се родят. Казахме вече, че Америка на Светослав Минков е чудесна страна, намираща се във *виртуална*, тоест *евентуална* реалност. Идентична изключително на себе си, тази чудесна чужбина ту бива идеализирана, ту осмивана, а вярата и недоверието в нейните неограничени възможности се намират в диалектично единство, което много често бива подклаждано или разколебавано. Америка в „Човекът, който дойде от Америка“ присъства индиректно със своите митове – мършавия матрициран образ на Абрахам Линкълн върху една синя марка от петнайсет цента, хороскоп на вавилонски астролог от щата Пенсилвания и, забележете, клишираната леля от Америка. И тук текстът е раздробен на отделни късове, което създава усещането за калейдоскопичност, достигнало по-сетне своя апогей в „Една възможна утопия“ (1933), където специалният уред фантаскоп скъсява дистанцията в пространството и служи за почти воайорско еднопосочно надникване в скритите за окото интимни тайни на всекидневното животуване...

В един идилично-умилителен епизод на „Човекът, който дойде от Америка“, изпълнен с аптечни хаванчета, синапови хартийки, златни птичета и рамчица с дребни охлювчета по ръбовете, Минков ни показва своята американска леля като „фантастичен образ“ – ако използваме собственото му определение за нея. Не е избрана случайно професията

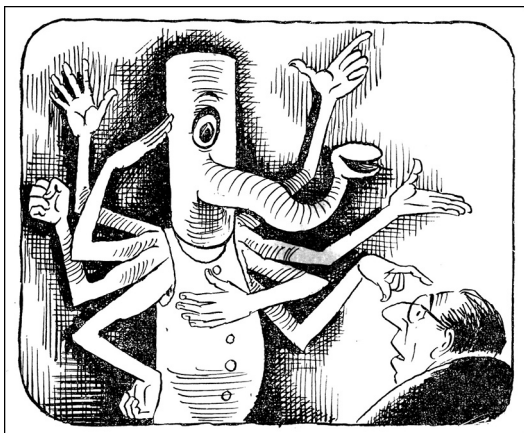
⁵ Цвайг С., „Портрети на европейски писатели“, С., 1984.

на лелята – тя е аптекарка; не е пропуснат и неизменният лечебно-химичен разтвор – тинктурата... Предсватбеният диалог с американския милионер (отново до болка клиширан образ!) е образец за пестеливост на изразните средства:

„Той каже нещо – тя: – ха, ха, ха. Весело ѝ, не ѝ се мисли за тинктурите“.

Впоследствие този лаконизъм при възсъздаване на личните взаимоотношения ще се

позагуби, ще се увеличат съпътстващите ги описания, ще се задълбочи и проникновеността на анализите върху празното живуркане на мижитурките до степен на преднамерено сатирично обобщение, а понякога и на същинско изопачение и деформиращо гротесково издевателство („Алхимия на любовта“, 1936). Както бе отбелязано вече, независимо дали координатната система на техническите чудеса е Америка, или не, у Светослав Минков тези чудеса, равни на научни постижения, внесени от някакво техницизирано отвъдокеанско Ел Дорадо или самозародили се на родна територия, имат най-често *квазинаучна* природа или *квазинаучен* произход. Те от своя страна са свързани с някакъв алхимичен акт (трансмутация или транссубстанция, т.е. преовеществяване или преосъществяване, одухотворяване, невъзможно превръщане на една субстанция в друга, на жива материя в нежива и обратно). Американският робот в случая търпи развитие, аналогично на това на сламения фелдфебел. Той не просто еволюира „идейно“, а метаморфозира, опитва се да се преобрази, погубва чрез самоубийство „великата си стандартна душа“, проявява се като същество от друг вид. И той, и сламеният фелдфебел имат подчертано хуманоидни външни белези, почти човешка морфология, която улеснява читателя да възприеме по-сетнешните им постъпки именно като човешки действия. Железният човек от Америка и българският сламен човек са марионетки, които се стремят да открият истинското си естество, а това намерено (постигнато) естество е всъщност *човешкото*. Те са събрата с различна участ; на единия изменението се удава напълно, на другия – частично. Деформираният герой в трансформираната реалност най-после започва да заявява своята принадлежност към човешкото братство.

Рисунка: Херлуф Бидструп

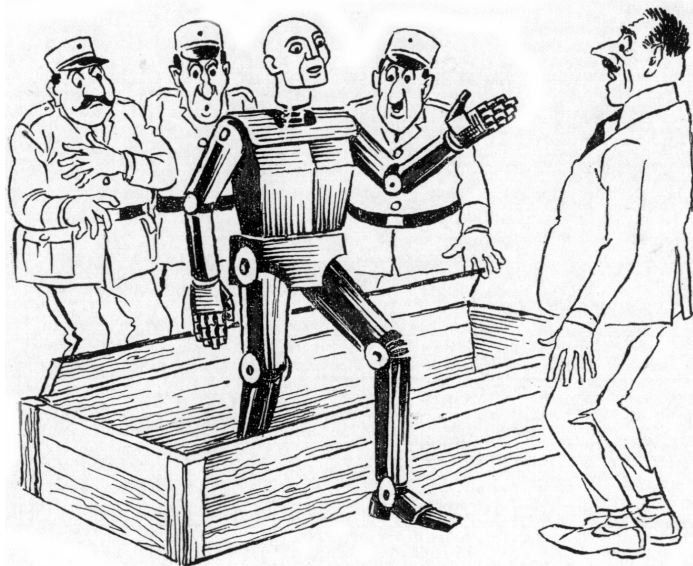

Рисунок: Херлуф Бидструп

А сега да се върнем към Америка и американското потекло на железния гост. В разказа прави впечатление динамиката при изобразяването на града Ню Йорк, който ни се показва като несъществуващ технологичен град, където хората живеят „между стоманените лостове на една огромна машина“

и знаят „цената на всяка секунда. Зъболекарите пък пломбират в кабинетите си по три зъба едновременно на трима различни пациенти. Най-сетне, когато лягаме да спим, слагаме на главите си едни особени апарати, за да запазим мисълта си свежа за утрешния ден и да не я изтощаваме с глупави сънища“.

Един прелестен, сатирично изкривен научно-технически лаизъм, един съзнателно търсен наивитет лъха от тези редове, взели сякаш канава от Чаплиновите „Модерни времена“ или изплюти от съдвкания „Метрополис“ на Ланг.

Много умело футуристичната панорама е съчетана с носталгичния пейзаж на родния дом, с ловджийските ковчори в сенчестите стаи и старата градина, сред чиято висока трева пламтят лехи с огнени латинки.

Ако искаме да бъдем точни, от позициите на фантастологията „американският човек“ трябва да бъде възприеман не толкова като робот, а като андроид. Той е най-близко до Чапековите механични хуманоиди от пиесата „Р. У. Р.“. В полза на това твърдение е например описанието на главата му, която е направена от някаква неузнаваема материя, подобна на каучук, има естествен цвят, остър правилен нос, малки уста, *свити в иронична усмивка*. Над челото му се спущат небрежно разпилени *къдри от руса коса*. С оглед на по-нататъшното му поведение обаче ние ще го разглеждаме в отношението човек-робот-роб. Още с появата си изкуственият индивид излиза от отредените си обязанности на слуга и подобно

на скачен съд започва да прелива своето съдържание в новото си човешко битие. Стандартният човек освен подчертаните по-горе особености на хабитуса има и съзнание за своята персоналност, но я прикрива зад маската си на волнодумец. Той а/ отказва да бъде таксуван като примус, б/ дразни се от лошата миризма и в/ има *чувството*, че се намира в някаква морга.

Това твърде човешко държане бива демонстрирано за първи път в един разговор с митническият чиновник и новия собственик, емблематичен епизод, в който всеки от диалогизиращите се придържа стриктно към своя жаргон.

Деянията на изкуствения човек скоро го манифестират като социален елемент от антиутопия, сътворена с претенция за психологическа достоверност. Навярно за изобразяване на социопатията му са допринесли някои асоциации, навеяни от „Метрополис“, „Р. У. Р.“ или „Хиперболоидът на инженер Гарин“. Сигурно си спомняте как у Чапек хората биват припознати с роботите? Роботът е унифицирано творение, копие под индиго. Неговият революционен ентузиазъм звучи в дисонанс с очевидната му колективна безличност, с която се хвали, но от чиято власт на практика безуспешно опитва да се изтръгне посредством неудачното си преображение, завършило със самоубийство. Самият спор за божественния произход на Хомо сапиенс е спор за правото на съществуване. Съвсем в тон с амбивалентността от литературния модерн е и раздвоението, което сполита личността на робо(то)притежателя. За разлика от конвейерния „човек на новото време“, чиято позиция е заявена без недомлъвки и поради това е лесно атакуема, човешкият индивид се трансформира в машина доста немотивирано и съответно с някакъв бурлесков оттенък, който бива ретуширан от нахлуването на обективната действителност и разрушаването на предполагаемата фикция с класифицирането ѝ като клиничен случай. Защото „Човекът, който дойде от Америка“ има лъжлив финал, последван от рационално мотивирано обяснение. Това обяснение в *същото* време оставя съмнение в своята достоверност и ни принуждава отново да умуваме над приоритетните фантазии на болното съзнание, съпроводени от безспорните факти за железния човек и тетрадката-дневник. Трезвите констатации не са в състояние да задоволят любопитството на читателя, досущ както вечно любопитен е и двоумящият се Алфонс от „Ръкопис, намерен в Сарагоса“, чийто образ е послужил толкова добре на Цветан Тодоров да изясни същността на фантастичното и нашите субективни отношения към него...

Вестник „Минаха години“ е един от най-тиражните български седмичници. В своя 22 брой от 29 май т.г. вестникът пушна редакционна статия, подготвена въз основа на информация от форума на Клуб „Иван Ефремов“ (<http://sf-sofia.com/forum/>) и допълнения от интернет. Сега я препечатваме с любезното разрешение на редакцията:

НАРОДНИТЕ ПРИКАЗКИ ИЗПРЕВАРВАТ С ГЕРОИ ЧУДОВИЩА ПИСАТЕЛИТЕ

Пейо Яворов писал „страшни“ стихотворения,

от които те побиват тръпки

● Наскоро Софийският университет „Св. Климент Охридски“ бе домакин на кръгла маса на тема „Жанрът „хорър“ в българската литература“. Срещата организираха Институтът за литература към БАН и катедра „Теория на литературата“ в СУ. Проф. Николай Аретов влезе в ролите на ръководител на дискусиата и на един от участниците в нея. В събитието, проведено в конферентната зала на университета, се включиха учени, преподаватели, писатели и др.

След уводните думи на проф. Аретов членът на софийския Клуб по фантастика и прогностика „Иван Ефремов“, писателят Александър Карапанчев, изложи причината за организирането на кръглата маса: тезата на Иван Атанасов (Deadface), че страховитата литература дебютира на българската сцена едва през 90-те години на XX век, предизвикала разгорещени спорове в последно време. От своя страна Карапанчев посочи за родоначалници на този жанр тримата писатели диаболости – Светослав Минков, Владимир Полянов и Георги Райчев, публикували творбите си в периодичния печат и в самостоятелни книги през 1920-23 г. Българският диаболоизъм е

рожба на ужасите от войната

и временно увлича само споменатите трима автори. Поради трезвото мислене на българина и особено трудния начин на живот на народните маси литературата ни много рядко е изпълнявала ролята на чиста забава. Затова атракционната фантастика на ужаса и изненадата няма и не може

да има у нас богати традиции, докато на Запад тя е била свързана с религиозната мистика и с необходимостта от силни, разтърсващи преживявания за развлечение на скупаещите. Като един от вариантите на късния романтизъм в художествената проза диаволизъмът, чиито представители у нас са Светослав Минков, Георги Райчев и Владимир Полянов, е безспорно явление, обосновано от хаоса и безверие-то, от неизвестността пред бъдещето в ония тежки следвоенни години.

Доц. Огнян Ковачев от Факултета по славянски филологии в СУ разясни произхода на понятието „диаволизъм“. Кръстник на това направление е литературният критик Васил Пундев със статията си „Диаволичният разказ“ във в. „Слово“ през 1922 г. Самият Пундев извежда термина от сборника на френския писател Барбе Д'Орвили Les Diaboliques (1874),

съдържащ „жестоки, странни“ разкази

Но ужасът в българската литература може да се забележи и в значително по-ранни творби в други жанрове. Сериозно внимание заслужават трите стихотворения на Пейо Яворов – „Смъртта“, „Угасна слънце“ и „Чудовище“, отпечатани в сп. „Мисъл“ през 1905-1906 г. Ето първата строфа от последното стихотворение:

*Чудовище си ти, чудовищно дете
на престъплението и позора,
но дебном тебе са родили те,
далеко и на сатана от взора:
родили гнъс и срам! При твоя вид
тях ужас ги превръща в камен зид.*

В този смисъл интересен бе анализът на доц. Иван Христов от Инсти-

КОНСТАНТИНЪ КОНСТАНТИНОВЪ
И
СВЕТОСЛАВЪ МИНКОВЪ

СЪРАЦСТВО ВЪ
КАРТОЦЕНАТА
КУТИЯ

ИЗДАНИЕ МОДЕРНА ДОМАКИНЯ

тута за литература към БАН, който направи паралел между творбите на Шарл Бодлер, Едгар Алън По и споменатите стихотворения на Яворов. За него тримата автори са силно повлияни от градската среда, изпитват „разочарование от предходния позитивизъм“ и

дори „неосъществен мачизъм“

Така авторите търсят в литературата на ужаса „реабилитация на трансцендентното у човека (подобно на Фройд), противно на рационалното“.

Проф. Александър Панов от БАН постави въпроса за отношението на ужасите към традицията. Писателката Фани Цуракова отговори, че „народната приказка гъмжи от „хорър“. В хода на обсъждането проф. Миглена Николчина от катедра „Теория на литературата“ в СУ многократно обърна внимание на фолклорната балада „Лазар и Петкана“ като подобен пример. Ето откъс от баладата, от която наистина веят хлад и мистика:

На дърво пее пиленце
и като пее, говори:
– Де се е чуло-видяло,
живо със мъртво да ходи
както Петкана и Лазар?
Петкана дума Лазару:
– Байно ле, братко Лазаре,
чуваш ли пиле как пее?
Лазар Петкани думаше:
– Я върви, сестро, да вървим,
това е пиле лъжовно.

Други участници в кръглата маса отбелязаха редица сцени на жестокости в повестта на Васил Друмев „Нешастна фамилия“.

Интересно е, че след демократичните промени у нас редица съвременни автори се обърнаха отново към хоръра и този тип литература печели все по-широка аудитория сред читателите. Може би защото заобикалящата ни действителност все повече и повече всява безнадеждност и ужас пред бъдещето на измъченото ни общество.

Александър Каранчев

ЖЕЛЯЗНАТА ТАРАНТУЛА

Веднъж другарката Йорданка Светослав-Минкова си взела японския слънчобран (бял, на червени капки) и застанала пред писалището на своя благоверен.

– Славе – рекла тя тихо, за да не го стряска много-много насред сюжетообразуващите му мисли, – Славе, аз отивам на проба при шивачката.

Живият класик отлепил за минутка погледа си от купчината жестоко надраскани листа и я стрелнал изпод вежди:

– Сега пък какво ще шиете?

– Е, как! Забрави ли, че приближава нашата перлена сватба*, не помниш ли, че заедно избрахме в ЦУМ онази лилава коприна за костюмчето ми? Боже мой, Славе-е...

– Ясно, хайде върви. На добър час! – и той отново хванал с мерак химикалката, после я хвърлил. – Нали виждаш, че съм прикован тук като финикийски гребец? Ох, тия проклети страници: иде ми да ги пъхна в печката!

– Мъжо, ти къде живееш, бре? Та ние сме баш в разгара на лятото! Защо не погледнеш поне термометъра зад гърба си?

Никакъв отговор; китайска маска на безмълвието... Крехкият силует на Йорданка постоял още малко пред писалището, отронил: „До довечера“, и тръгнал навън, в разтопеното злато на прелестния августовски ден. Щом входната врата се хлопнала зад нея, в очите на Минков внезапно пробягал – сякаш подарък от бъдещето – весел геймърски блясък.

Без да губи време, той извадил едно тъмно шише коантро с великолепна алена панделка плюс крещящ етикет и си сипал от този любим ликьор. Хо-хо, хем ухае и нагарча, хем те тонизира! Отпил втора глътка, след което включил своя фантаскоп. Предвкусвайки нови чудесии, бай Светослав се замислил за момент и понеже по старчески бил свикнал да си говори сам, казал:

– А не мога ли да надзърна в българската фантастика примерно... ех, примерно сто години след моето рождение? Какво излиза в зората

---

* Двата се бракосъчетават през декември '36. – *Б. авт.*

на ХХІ век, как пишат по-младите и най-младите пера, въобще накъде върви литературата на въображението? По-бързо, не се мотай!

Кубичната кутия на фантаскопа вече жужала делово, в огледалното ѝ екранче започнали да се мяркат шарени досущ пауни корици. Темпо, темпо! Пред зора на маестрото мигновено се изнизвали заглавия на книги: „...делириум“, „Където не сте...“, „Царска зар...“, „Да избереш...“, „...незнаен“, „Щури хо...“ и тем подобни. За да укроти тоя пъстрокрил поток, Минков протегнал десница и изкомандвал:

– Я по-кратко, бе, да не сме на конни надбягвания! Значи нашичката фантастика хич не е умряла, ами напротив. Като любител и, хм-хм, майстор на късата форма аз искам да прегледам няколко сборника. Апарате, покажи ми три такива!

Шрът, ш-шрът! На екрана сякаш фокусник размесвал две тестета с карти. Накрая от шаренията им изплавала и се обистрила тройка книги. Изглежда, че фантаскопът взел самостоятелно решение, защото това се оказали не авторски, а чисто и просто колективни сборници. Разбира се, на водещи издателства, към които водят всички пътища. Домакинът понечил да запали цигара, обаче си спомнил лекарските забрани и въздъхнал примирен. Сетне се концентрирал върху книжовната жътва:

– Гледай ги ти, майн Гот, какви заглавия слагат! Хубаво де, ами ти, Славе, помниш ли твоите? И те не бяха съвсем постни, нали?

– Хич даже – отговорил си с надебелял глас. – Ала да не се разсейваме, чака ни работа... „Точка на пристигане“: нима тези младоци смятат, че вече са пристигнали в точката на изкуството? Добре, добре, ще преценим. „Звяр незнаен“: абе, какво ли толкова знаете вие, зверове незнайни? Па може и да знаят повече от теб, старче скептично. Я, „Мними хоризонти“, антология! Мними – да, но... хоризонти? Хайде да попрелистим, апарате.

В същия час Йорданка влизала засмяна при шивачката си. Женицата тъкмо варяла кафе, проучвайки едно вносно списание. Обаче Минков не мислел нито за своята благоверна, нито за тая шивачка, макар тя да имала закачливи трапчинки от топъл, жив мрамор. Глътка коантро, ароматна и ободряваща. Подир нея се заредили глътки от новата българска фантастика.

Че като го всмукали разни разнокалибрени сюжети, че като го подел вихърът от метафори и бъдещи реалности – квази или истински, нашенски или прочужбински, че като потънал в хищната наслада на

Светослав Минков (най-вдясно) на път за Токио

четенето, в която бил натрупал многолетен опит и пак не смогвал да я изчерпа докрай! Общувал бай Светослав със Сбъдващия мечти и с детектива от зоната на здрача; обогатявал представите си посредством дракона Дзог, дракониерите и зелените пришълци във Варна (иначе от този град знайвал само почивната станция на писателите); искрено се радвал на прозата от Пламен, Искрен или Славейко, както и... Както и научил сума подробности за фентъзито, киберпънка и дори кой е най-старият отечествен фантаст: набор 1044-ти според антологията на издателство „Елф“!

– Тоя български Матусаил трябва да е дебютирал чак на 950 години – разсъждавал маестрото, – но каква млада душа и колко воля за изява! А пък аз още нямах 21 лазарника, когато пузнах моята първа книжка, тънка досущ ученически бележник...

– Нищо, че е тъй тънка – избучал с другия си глас той. – Ти беше длъжен да ѝ събереш целия тираж и да го изгориш. Ама пусти анадолски дембеллък и балканска немара, дете ни люлеят в люлката си толкова векове!

Въпреки чудното удоволствие от контакта с трите сборника, от време на време нещо го стягало под лъжичката, сецвало го в кръста, убивало му като камъче в десния пантоф. Пийнал пак от френския ликьор, съсредоточил се на сто процента – нали не бил привикнал да навлиза по-дълго в екранното слово – и ето че открил откъде идват неудобствата му. „Неудобства“ било меко казано.

– Абе, тия младоци не минават ли през редактори, не ги ли четат коректори?! Нима не знаят, че пред „че“ не всякога се пише запетая, че има ли предлог (на, във, със, по и др.п.), прилагателното и съществителното от мъжки род никога не могат да приемат пълен член? Къорави ли са, та допускат цели роти от буквени грешки в текстовете си?

Тук Светослав Минков свил рамене и продължил собствения си диалог така:

– Изглежда са забравили наученото в прогимназията, а после не са се самообразовали нито на йота. Дали са ги подвели въпросните компютри-момпютри, дали държавата им е слаба, или пият некачествени напитки – кой да ти каже?

– Ох – хванал се той за гърдите, – навремето как тормозех коректорското племе, как преживявах всяка сбъркана буквичка в отпечатаното, как шарех със зеленото си мастило по купищата ръкописи, докато бях редактор и даже главен редактор... Мон Дьо, защо го правех?

– За да остаряваш по-бързо, Славе.

Той се престорил, че не е чул последната си реплика, и отново се взрял в разказите, поднасяни му от фантаскопа. Изведнъж на някаква страница забелязал по-тъмни думи и редове, те заиграли пред очите му, оформили сякаш каре спатии, сетне – каре пики, които след малко се съгстили в го-олямо черно петно. Подир секунда петното се откъснало от екрана и кацнало право върху лявата буза на писателя. Да, то не само кацнало, ами го ухапало и мъжът изревал от канска болка. Скоро тя утихнала, Минков захлопнал кутията на коварния си апарат.

– Бай Славе, бързо в банята да се огледаш!

– Ау – рекъл там, – че това е паяк, нещо от рода на тарантулите! Когато бях безгрижен малчуган, си играех с тях и ги прилъгвах от дупките им с топче восък. Я да я махна аз тази гнусотия.

Стиснал той мъхнатия нападаел и се помъчил да го отлепи. Всуе! Паякът се оказал твърд, бодлив, явно железен. В умивалника тупвали алени точки и Минков, кой знае защо, се подсетил за японския слънчобран на Йорданка (бял, на червени капки). Ех, да беше тук и сега благоверната му!

– Приятелю – заповядал си фантастът, – ти обезателно трябва да направиш справки. Бегом в кабинета!

Сложил си парче лейкопласт върху бузата и започнал да вади разни справочници от рафтовете. Слава Богу, че като стара къща Минков имал много такива – на български плюс на още три-четири световни

езика. На едно място паяка го изписвали тарантул, на друго пък – тарантула, и въпреки всичко прозаикът решил, че по-точно е подлата твар да бъде в женски род. С облекчение узнал, че тя е отровна, ала не и за хората. Че била полезна против крадци или хлебарки, били научнопопулярни подробности, които той подминал с лека ръка.

Пак отишъл в банята и що да види? Лейкопластът бил целият подгизнал от кръв, а отдолу осмокракото продължавало да шава. Дори му се сторило, че прониква все по-навътре в плътта. Дяволичен кошмар, какъвто не са сънували нито магистър Майринк, нито онзи темерут Кафка!

Макар и с леко закъснение, Светослав Минков се уплашил, че тая тарантула може да не е съвсем обикновена – зер изскочила от фантастични текстове, показвани му от фантаскопа. Ами ако нравът ѝ не отговарял на енциклопедичните справки, ако вземела да го зарази смъртоносно или ако... Тогава той пристъпил към телефона, врътнал три пъти шайбата му и простенал:

– Ало, другарко, „Бърза помощ“ ли е? Обажда се Светослав Минков, народен деятел на културата. Чуйте, току-що ми се случи нещо твърде странно... Моля ви, бъдете не бърза, а най-бързата помощ на света!

Привидяло му се, че шарената бузеста бъклица в ъгъла се подхилва.

Е, относно титлата н. д. к. той преувеличил, но на кого не му е мила кожата? Докато чакал линейката, маестрото сръбнал още мъничко коантро. За кураж, разбира се, пък и въпреки че бил пенсионер, човекът си оставал бохем. После, бидейки мъж, акуратен не само в правописа, ами и в живия живот, пъхнал някои вещи в една пазарска чанта. Сигурен бил, че ще му потрябват при премеждията в болницата.

(За бъдещите литературоведи ще уточним, че Минков подредил в чантата следното: кат бельо и пешкир с бродирани инициали, прибори за миене на зъби и за бръснене, запасен чифт очила в калъфче от костенуркова коруба, няколко консерви от любимата си съомга и том от Е. Т. А. Хофман в оригинал.)

Когато чул отдалеч сирената на „Бърза помощ“, нахвърлял на първия попаднал му лист: „Данче, отивам по спешност в „Пирогов“. Няма страшно, чакам те там“. Двата медици здравеняци го сварили на крак. Бил пребледнял като маска на скръбта, окървавен, ужасно неловък. Внезапно обелил очи, пуснал багажа си и заситнил към сервизните помещения:

– Прощавайте, другари, само минутка. Имам такова, позивни де...

Още същия ден го качили на операционната маса. Върху стената отсреща висял календар на ДЗИ с актуалната година: 1966. Тарантулата наистина се била завряла доста дълбоко, та се наложило да вземат малко кожа с месце от друго място на пациента и така да закърпят дупката. Три денонощия разказвачът на модерните времена бил в шок и на системи, а привечер на четвъртото вече познал Йорданка, която кротко приседнала край леглото. Очите му светнали по геймърски, щом тя му стиснала измършавялата ръка и го потупала по бузата. Даже... даже измъкнал от шкафчето смачкана салфетка с някакви надраскани редове.

– Данче, я виж какво нещо съчиних в памет на последните събития. О, не, по-добре да ти го прочета:

*Захвана ли се днес със правописа,
веднага ме наляга кървав дрисък –
и гледам да се метна на някоя мотриса,
която хуква далеч оттука с правописък.*

– Хм, Славе, аз смятам, че не е толкова лошо.

– Кое, душко, стихотворението ли?

– Не, положението. Можеше и главата си да загубиш с тези твои мании за безукорно слово. Колко пъти ще ти повтарям: всяка мания се заплаща! Но да си призная, не знаех, че те вълнува мерената реч.

– Ти какво мислиш – че само Божидар Божилов и Венко Марковски ли я владеят? Ако те са започнали пътя си с поезия, аз пък ще го завърша с такава...

– Сакън, мъжо, пепел ти на езика!

– Тц, Данче, няма да дочакам нашата перлена сватба. Тъй ми говори интуицията, а при Водолеите тя е много силна според китайците. Мон Дьо и майн Гот, забравих да те питам: докъде стигнахте с твоето костюмче? Все ще намериш повод да го облечеш, не се притеснявай. Хайде сега, остави ме да дремна малко.

– Леки сънища, Славе – пожелала му Йорданка от вратата на пироговската стая. – И дано не сънуваш никакви там тарантули и мотриси. Доскоро, скъпи съпруже!

В коридора тя се разминала с две колички, на които лежали продълговати хълмчета, покрити сякаш с току-що навалял сняг.

Боряна Владимирова

1902

На 17 февруари 1902 в градската болница се роди едно странно бебе. Медицинските сестри забелязаха, че лявото око на новороденото е силно изпъкнало и сякаш ги гледаше втренчено и без паузи. Никой не можа да се зарадва при вида на това бебе. По-интересно е какво правеше то през същото време. Лявото му око се разширяваше непрекъснато и детето виждаше околните хора като подвижни огледала, в които се оглеждаше. Този новороден вързоп щеше да използва през целия си живот хората като огледала, в които да съзира бъдещите си сюжети. И така още от ранна детска възраст огледалото се превърна в най-любимата му вещ.

Името на момчето беше Светослав Минков и той прекара своето детство в Радомир, странейки от другарите си и предпочитайки самотата пред игрите. Той не мразеше децата от махалата, а просто не знаеше как да общува. Винаги, когато срещнеше някое дете, не намираще какво да каже заради дългата си изолация въщи. Веднъж му хрумна чудесна идея и изтича в библиотеката на баща си, взе няколко книги и започна да подчертава в тях изречения. Момчето реши да наизусти реплики от романи на Балзак, Рабле и Дикенс, смеси ги по абсурден начин и когато беше в компания, се превъплъщаваше в различни герои. Това накара всички да го смятат за смахнат и да странят. Светослав обичаше да ходи често при малкия водопад, наречен Бучалото. Постоянно си мислеше, че от другата страна се крие нещо, което го караше да си съчинява хиляди странни истории. Момчето стоеше с часове въщи и ги прекарваше в четене. Една от любимите му истории бе тази за кутията на Пандора. Когато заспиваше, сънуваше, че се среща с Пандора и че тя му подарява кутията си, а щом я отваря, от нея изскачат автомати. Светослав предпочиташе приказки с трагичен край и може би затова след време преведе „Малката русалка“ с интерес.

След като завърши гимназия, той заболя от странна болест, която предопредели съдбата му. Болестта имаше следните характеристики: по цял ден можеше да лежи, да гледа в една точка и да анализира себе си. В главата му течеше непрекъснат филм, чийто главен герой бе той, а другите хора бяха фон, но фон, върху който постоянно греша. Болният се измъчваше от угризения, искаше да предвиди всичко в живота си, страхуваше се от абсурдни неща, мислите му ставаха все по-мрачни. С всеки изминал ден смяташе, че затъва в безсмислието на битието, и за-

това рисуваше и преосмисляше своя живот в чертежи и думи, ала не знаеше как да го живее. Настана периодът на вакуум, когато никой не се интересуваше от неговата личност и обратно. Изправяше се пред огледалото и виждаше непознат човек, който гледа уплашено и зловещо едновременно. Последната му любов – книгите, вече не означаваше нищо за него. Светослав ги презря, защото всички мрачни и фантастични истории, които четеше преди, му отнеха толкова време на реален живот и го направиха непригоден за адаптация.

Една вечер около шест часа и шест минути той започна да реди всички тези книги по земята и мислеше да се самоzapали върху тях.

.....

Един месец по-късно Светослав вървеше по софийската улица „Цар Иван Срацимир“, от време на време вдигаше поглед нагоре към покривите на къщите и очите му горяха със странен блясък. Майка му беше предотвратила опита му за самоубийство и се бе заела да търси помощ за него. Нейната сестра живееше в София и ѝ бе казала, че знае кой може да помогне на сина ѝ. Майка му беше готова на всичко и го заведе в сдружението на свободните психиатри, наречено „Нирвана“. Самата страда, в която се намираха, беше много странна и възбуди въображението на момчето. Къщата бе стара, кръгла и имаше три входа. От първия вход влизаха и излизаха болните, от втория излизаха излекуваните, а от третия – свободните хора. Това го накара да си мисли що за вход е третият и кои хора са свободни? Отвътре къщата приличаше на южноамериканска колиба, но не туй беше най-странното. Пред всеки кабинет имаше спирка, на която чакаха различни болни. Някои гледаха ласкаво и се чувстваха седнали на „хипоманиен трон“, други гледаха мрачно, а трети крещяха безумия. Забеляза една жена, която се открояваше от всички. Тя вадеше непрекъснато монети от портмонето си, крещеше, че е лодкарят Харон и вече не се нуждае от тях. Бъдещият писател се впечатли най-много от нея, защото всякакви истории, свързани със смъртта и задгробния живот, го влечаха, тъй като му се струваха близки. Той не знаеше на коя спирка да чака и накрая реши да отиде при мрачно гледащите. Чувстваше се попаднал на прокълнат кораб и очакваше със страх срещата с лекаря. Представи си как психиатърът разсича главата му на две, как изважда проблема и после го зашива. След това си представи ясно, че докторът не е нищо повече от един измамник подобно на вълшебника от Оз, но, за разлика от лъва, плашилото и дърваря, неговата история няма да е с щастлив край. А може би лекарят, който лекуваше човешките души, представляваше човекоподобно същество, направено от арматура. Всяка болка, всеки проблем и всяка лудост го бяха разязвили напълно, а сетне

изяли меките тъкани, сухожилията, костите, докато не остане арматурата – единственото трайно нещо на този свят. Ами какъв ли е погледът на тези особени лекари? Нашият герой си представяше, че те имат всевиждащи очи, направо рентгенови, и чрез тях виждат всичко и най-важното – торбата със съкровища или боклук, наречена човешка душа. Тези размисли го накараха да си помечтае колко интересно би било да напише история за хора с рентгенови очи и какво биха видели те, а също така поуката, поуката от разказа беше изключително важна за него.

И ето, вратата на психиатричния кабинет се отвори и вътре, седнала на едно кану, го чакаше лекарката. Тя се казваше Илас и според него го загледа рентгеново. Оттук нататък се почва голямата история за един от най-ексцентричните писатели в нашата литература – Светослав Минков. Той се качи на нейното кану и те заплаваха във водите на мъчителен разговор. И за да стане съновидението по-страшно, по някое време до тях се приближи друго кану, в което се возеше дългокос демон-психиатър, но героят ни сне очилата си и видението се пръсна.

Сцена първа, действие ббб: След много въпроси и трудно изтръгнати отговори, след разгадаване на различни ребуси и преминаване през различни душевни лабиринти, психиатричното решение беше взето. Болният не беше луд, а просто имаше личностно разстройство, което е напълно лечимо. Светослав Минков бе едно нестандартно дърво, поникнало в живота, а после и в литературата, където трудно можеше да си намери място. Той имаше вътрешни тръни, които бодяха не навън, ами навътре, бодяха го жестоко и трябваше да ги премахне. Това не беше лесна задача, но с помощта на жената-кану не бе неосъществимо. Тя често му задаваше разни задачи, свързани с писане. Той се беше превърнал в мъжки еквивалент на Шехеразада и пишеше и разказваше, за да живее. Тогава Светослав извади най-тъмните неща от себе си и ги претвори на лист хартия. Пишеше непрекъснато. Под стъклата на очилата му се раждаха и живееха много странни, зловещи и иронични истории, които той с удоволствие написваше. Винаги му беше трудно да започне, чувстваше колко е тежък и изморителен творческият труд, но не спираше. След като в главата му се родеше заглавието, Светослав започваше да обмисля идейните ядра и чак тогава сюжета. Рядко го променяше, защото всичко се случваше изневиделица и течеше като филмова лента. Филмите, които режисираше в мозъчната си кутия и претворяваше на лист хартия, се открояваха като цветни южноамерикански обеци на бледо лице.

Психиатърката винаги носеше различни видове обеци, те дразнеха фантазията му и той почна да сравнява разказите си с обеци. Тези с форма на рога довеждаха разказа почти винаги до трагичен край и до смърт

на героя. Дървените обеци с кръгла форма произвеждаха в съзнанието му труден, дървено разбираем за критиката разказ и кръгла, затворена композиция и край. И така ден след ден писателят затъваше все повече в диаволизма, а чрез него вадеше вътрешните си тръни. От кръвта, която изблихна от тази трънена история, се родиха едни от най-стойностните му произведения като: „Дамата с рентгеновите очи“, „Къщата при последния фенер“, „Това се случи в Лампадефория“ и още много други творби. Всички те бяха излиянията на автора с цел да се освободи от товара (или черното съкровище), който носеше, и чрез дяволското да измъкне собствените си тръни.

Всеки един от разказите имаше за основа реални събития, някои от тях станали в къщата-индианска колиба, а други случили се чак след като писателят сложеше вълшебните си очила. Тогава и най-обикновената къща се превръщаше в странен обект, криещ различни тайни. Авторът променяше и имената на героите, защото зад тях стояха действителни лица и не знаеше как биха реагирали, ако се видеха на страниците му с полепнал черен пращец.

.....

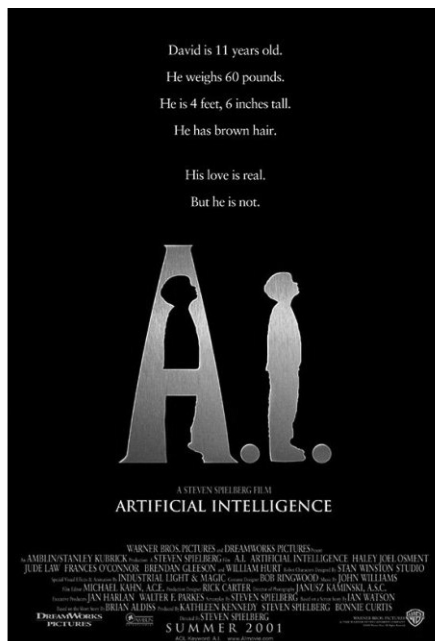
Най-накрая той се излекува, прие ексцентричността си като нещо нормално и заживя с нея, без да страда. Тя му донесе славата на добър писател, неговите душевни тръни съдействаха да напише произведенията си, а психиатърката-лодкар го преведе на другия бряг...

.....

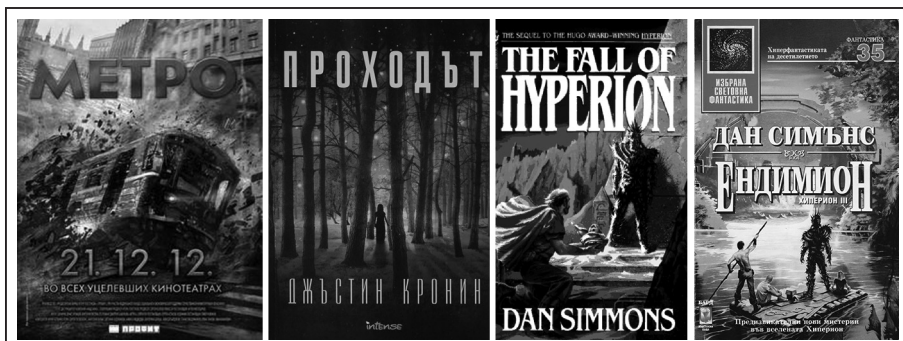
Сцена втора, действие 999: Годината беше 1966 и бе време Светослав Минков или един диаволист да премине през входа за свободни хора на сдружение „Нирвана“. Той отвори вратата на смъртта без страх, защото винаги, от самото си раждане, бе искал да види какво има отвъд. Веднага забеляза огледало, едно старинно огледало, неговото огледало. То беше изписано с текстове на негови произведения, за миг те изчезнаха и се появи Дяволът в балтон, слезе от тролей единица, усмихна се на Светослав, след това му се изплези и...

.....

Сцена трета, ден 000: Няма такава сцена...

СЪЗВЕЗДИЕ КИНОТАВЪР

Виктор Джамбов

ФАНТАСТИЧНИ ЕКРАНИЗАЦИИ

Екранизирането на любима и популярна литературна творба е не само трудоемко, но и често неблагоприятно начинание. Причината се крие в най-безценното качество на книгите, при които изпъква освен светът, създаден от автора, но и свят, който читателят може да обикне и да пречупи през своя опит и мироглед. След като започне четенето, атмосферата вече не е просто приумица на един човек, а съвместен проект между създател и консуматор. А как може режисьорът да се справи с образ, който се различава според читателя? Разбира се, не е задължително, но поставя екранизацията в трудна ситуация.

Все пак ще се опитам да запазя оптимизма си за следващите редове. Като голям почитател на sci-fi и хорър творбите няма как да не се радвам за някои предстоящи екранизации, за които ще ви предам моето възмущение.

„Хиперион“, Дан Симънс

През 1989 г. излиза най-емблематичният за Симънс роман, който поставя началото на знакова поредица в сферата на т.нар. твърда фантастика. Следват „Падането на Хиперион“, „Ендимион“ и „Триумфът на Ендимион“.

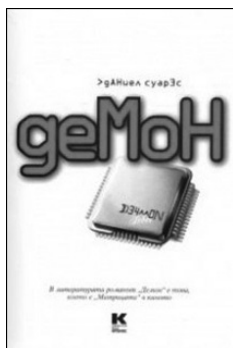
През 2009 година почитателите на фантастиката потръпват от удоволствие, тъй като романът ще получи екранизация на голям екран. Идеята е да се обединят първите две книги в един филм, режисиран от Скот Дериксън, който сериозно се е концентрирал върху ужасите („Хелрейзър“, „Екзорсизмът на Емили Роуз“, „Избави ни от злото“). Лошата (или добра) новина е, че от онзи момент проектът изглежда застинал в предварителната фаза на реализация, ако изключим раздвижването през 2009 година, когато Брэдли Купър проявява интерес да се заеме с адаптацията. Казвам, че новината е добра, тъй като екранизирането на подобен огромен, наситен с персонажи и отлично оформен и създаден свят в един пълнометражен филм звучи

като загуба на ценен материал, а никой няма нужда от резултат, подобен на „Z-та световна война“. Ако сте почитатели на фантастиката, а не сте се потапяли в света на „Хиперион“, направете го.

Творбата носи името на планета, на която се намират загадъчните Гробници на времето. Въпреки че за много посетители и изследователи те са празни, зад стените им се крият мистерии, включително и самото им съществуване. Около тях властва Шрайка – митично чудовище, по-голямо от времето и пространството. Въпреки че липсват ужасяващи извънземни, огромните кораби са тук, както и заплетената (и често епична) битка между добро и зло.

„Демон“, Даниел Суарес

Да си призная, не съм огромен почитател на трилърите. Осъзнавам, че има изключения, но голяма част от тях са твърде еднотипни като структура на фабулата и действие. „Демон“ е едно от изключенията. Причината е, че технотрилърът има свежа история, вълнуващ злодей и интересни персонажи, чиито съдби авторът умело нанизва. Истината е, че Суарес успява качествено да вплете технологиите в историята, а сред най-силните страни са екшън сцените, които оставят читателя без дъх.

Това е и причината още преди да стигна до финала на тази книга, да си помисля колко подходяща е за екранизация. Добрата новина е, че такава е в процес. Лошата е, че, подобно на „Хиперион“, предварителната продукция продължава няколко години... без ясен напредък.

„Демон“ е първа част от историята, а „Свобода“ е завършекът. Матю Собол е известен, изключително богат, свръхинтелигентен създател на компютърни игри. Неговата смърт разтърсва света, но по-важното е това, което следва от нея. Тя е катализатор на редица събития, диктувани от вирус, наречен Демон.

Програмата е създадена от Собол с една цел – създаване на нов световен ред. Вирусът умело напътства съдбата както на съюзниците, така и на враговете си, а хладната му логика е точно това, което очакваме от изкуствен интелект.

„Играч първи, пригответи се“ [за игра], Ърнест Клайн

В Ready Player One, както е оригиналното заглавие на творбата, светът не е приятен – богатите са малко (но за сметка на това разполагат с впечатляващи средства), а бедните – много. За вторите единственият изход е във виртуалното пространство – ОАЗИС.

Хората поставят специалните си очила и се свързват към конзола, която ги пренася в свят, в който можеш да бъдеш какъвто искаш... или почти. Там също има разделение, но то може да бъде (трудно) нарушено, ако си достатъчно съобразителен или хитър. В ОАЗИС потребителите посещават училища, университети, а знанията им се пренасят и в истинския свят. Някои дори работят там, във виртуалното, а други залагат на изпълнение на вълнуващи задачи (точно като в RPG игрите). Преди създателят на ОАЗИС да умре, скрива във виртуалния свят ключа за неговия контрол. Всеки се опитва да го открие, но това не е лесно – трябва да се преодолеят редица изпитания. Уейд Уотс, нашият протагонист, успява да открие първото от тях, но това го замесва в сложен и опасен конфликт, който се води не само във виртуалния, но и в реалния свят.

С екранизацията се е заел Зак Пен („Последният екшън герой“, „Отмъстителите“), който е готов със сценария. Стивън Спилбърг ще режисира и има тежката задача да ни пренесе във виртуалния свят на ОАЗИС.

„Червеноризци“, Джон Скалзи

Ако сте почитатели на „Стар Трек“, сигурно знаете термина червеноризци (redshirts). Ако не, това е нарицателно за статистите, които имат важна и много отговорна роля – да бъдат убити или да умрат по възможно най-драматичния начин. Целта е да се подсили драматизмът на сцената.

Романът на Скалзи е посветен именно на тези незнайни герои – какво ще се случи, ако разберат, че съществуват само за да умрат дра-

матично? Историята е смесица от фантастика, изключително добре изпълнена сатира и много приятно осмиване на клишетата от филми като „Стар Трек“, „Междувездни войни“ и други подобни. Всичко това са аргументи, достатъчни за пренасяне на книгата на малкия екран от FX. Сценарият за минисериала е все още в процес на изготвяне и въпреки че слуховете сочеха премиера през тази година, по-вероятно е това да стане през 2018 г.

„Метро 2033“, Дмитрий Глуховски

Нямам думи да опиша възторга си от тази книга. Признавам, че не съм огромен последовател на руската литература, но книгите на Стругацки и серията за патрулите на Сергей Лукяненко оставиха повече от положителни чувства у мен. Това се случи и с „Метро 2033“ на Глуховски. Книгата може да бъде превърната в повече от качествен филм, ако бъде поверена на способен екип. Към момента липсва подобна информация, но е известно, че постапокалиптичният разказ ще бъде пренесен на голям екран. Само се надявам, че няма да е поверен на Тимур Бекмамбетов, който направи достатъчно с „Патрулите“ на Лукяненко...

Бомбите падат от небето, а ядрената война изтребва почти цялото население. Хората, които са имали щастието да се намират в московското метро (едно от най-големите бомбоубежища) в съдбоносния ден, оцеляват и трябва да се пригледат за живот под повърхността. В книгата има фантастика, мистерия, ужас и философия – точно по руски.

„Проходът“, Джъстин Кронин

Често сравняват „Проходът“ с една от най-добрите творби на Стивън Кинг – „Сблъсък“. Историята на Кронин, която се разпростира в три книги („Проходът“ е първата от тях), ми допадна повече и твърдя, че има всичко необходимо да се превърне в чудесен филм. Такъв е планиран, а правата са у Ридли Скот. Историята започва в близкото

бъдеще, а после прави сериозен скок, за да ни покаже последствията и живота на хората след Апокалипсиса – свят под контрола на създания, наподобяващи вампири, но плод на вирус. Въпреки че всичко започва с клишето „военните експериментираха с нещо, което не могат да контролират“, романът е увлекателен и грандиозен по своите размери. Какво по-хубаво от това за един филм от създателя на „Гладиатор“ и „Пришълец“ Ридли Скот?

Източник: <http://hicomm.bg/feature/7-sci-fi-knigi-na-goljam-ekran.html>

Бегълци по острието на безумието

Началото на 80-те. Известен режисьор разработва визуалната част на новия си филм.

Всякакви съвпадения с каквото и да било са случайни.

ВИЗИОНАРИЯ

Имаме изключителното удоволствие да ви представим младия български художник **Анриан БЕКЯРОВ**.

Роден е през 1973 г. в гр. София. През 1999 г. завършва НХА „Николай Павлович“, специалност графика, в класа на проф. Здравко Стоянов. Участва в изложби в Женева и България. През 2012-2013 е сред финалистите в ежегодния международен салон *Art Renewal Center* за фигуративно и реалистично изкуство. Работи в областта на класическата живопис в стилове като реализъм и фантастичен реализъм. Техниките, с които Бекяров изгражда своите произведения, са маслени бои, акрил и акварел. През 2016 г. художникът печели престижна награда от международното биенале по акварел, състояло се в град Варна.

Бекяров е млад художник и творческата му биография е кратка, но според нас той има голямо бъдеще във фантастичната живопис. Тук можете да видите девет негови маслени платна в духа на „фантастичния хиперреализъм“, които го поставят редом до творци като Войтек Сюдмак, Родни Матюс и Джим Бърнс.

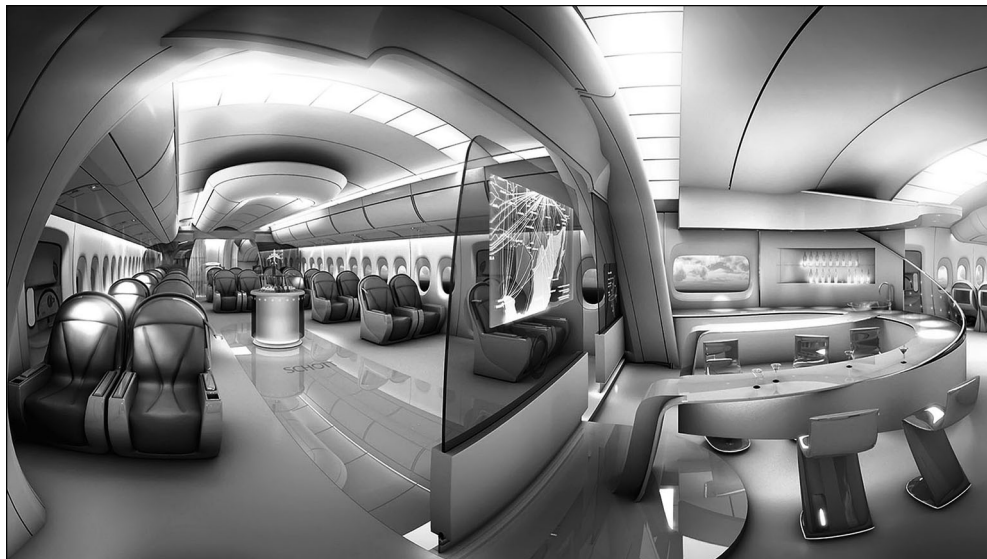

ФУТУРУМ

БЪДЕЩЕТО - НАЧИН НА УПОТРЕБА

Пет избрани края на света до 2017 г., с които „на косъм“ се разминахме

Предсказанията за край на света не са от вчера. Тук събрахме най-изявените от есхатологичните прогнози, които се ширят из масовото съзнание:

2009 г. – Ще настъпи Апокалипсисът според разшифровката на центуриите на Нострадамус и Златоуст, която е дал писателят Питър Лори. Хората масово вярват, че великият французин е посочил точната дата на гибелта на кулите близнаци в Ню Йорк и следователно приемат прогнозата му за край на света през 2009-а и нахлуването на пришълците, поробващи остатъка от човечеството.

2011-2012 г. – Изгревът на Петото слънце. Прословутият календар на майте, според който на 21 декември 2012 г. идва краят на календарен цикъл, което е и край на света. Високата точност на астрономията на майте звучи като доказателство за истинност. Сигурно е едно – че на 23 декември ще има уникален „парад на планетите“: на една линия, насочена към Земята, ще застанат Марс, Юпитер и Сатурн и ще бъдем свидетели на „огромна звезда“ с необичайна красота.

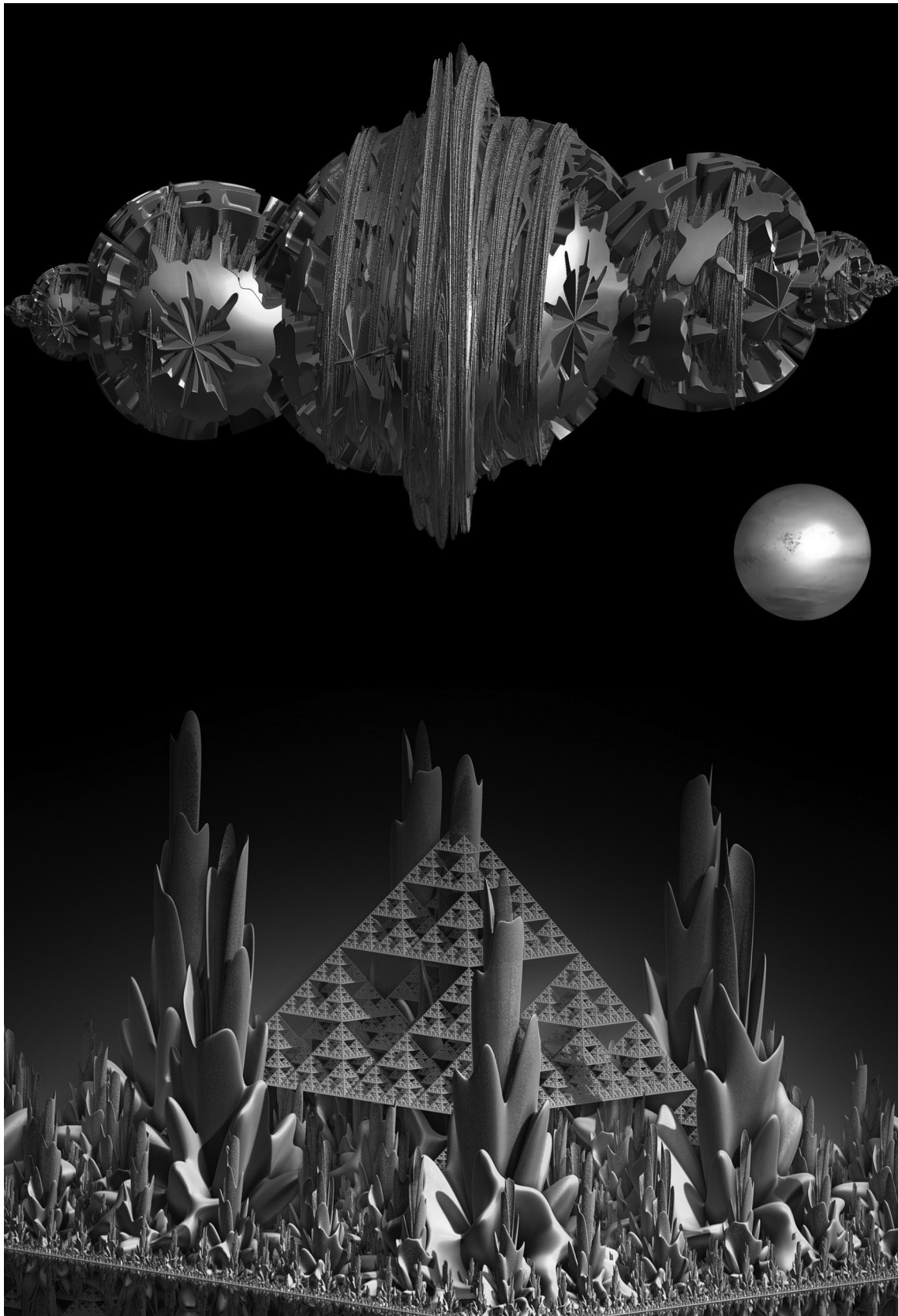

2013 г. – Рагнарок – скандинавският Апокалипсис. Решаващата битка между чудовищата и боговете, при която загива познатият ни свят. Митичният вълк Фенрир ще погълне Слънцето и в настаналия мрак никой няма да види излязлото от бреговете море поради изплуването на змея Ермунганд, да не говорим за намесата на огнения великан Сурт и коварния Локи.

2014 г. – До Слънчевата система ще се добере облакът космически прах, който ще помете всичко по пътя си. Този дълъг шестнайсет милиона километра облак е открит от обсерваторията на НАСА през април предишната година. Макар да има подозрения, че това съобщение е тръгнало не на кой да е април, а на 1-ви...

2017 г. – Климатологът Джим Хансен твърди, че точно през тази година ще се разтопят ледените шапки и голяма част от сушата ще потъне под водата.

Графика: Атанас П. Славов

ЕКСПАНЗИЯ ЧРЕЗ ИМПЛОЗИЯ

Целият човешки опит досега, а и този на навършилите 25 години, измерва представата за развитие с пространственото разширение: „разрастване“, „устрем напред“, „възвисяване“, „издигане“, „полети на мисълта“, „високи технологии“, „мамещи далечни хоризонти“ – безкрай са езиковите образи, препълващи цялата човешка идея за прогрес.

Сложих условната възрастова граница от 25 години, защото оттам надолу все по-често се среща новата порода – хората на новата световна ситуация. Кой са те, ще видим след малко.

Преди 30 години изглеждаше неизбежно, че човечеството към края на хилядолетието ще е започнало новия етап на експанзия в космоса. Сънувахме заселени други планети – това бе пряка проекция на историческата ни опитност за развитие. И само единици като С. Лем в „Сума технологии“ бяха в състояние да моделират изненадващите реализационни пространства на информационната революция, която ще отвори пред краката на крачещото нанякъде човечество бездната на нови изисквания и изпитания. Тогава тези хора или ги премълчаваха, или ги обиждаха на „фантасти“.

Но какво се случи през тези години?

Първо, стана ясно, че при това КПД на ракетите и съответните цени на грам транспортирано до космоса вещество няма в обозримо бъдеще да ползваме космически таксите и планетите от Слънчевата система наистина да станат „съседни“. Безмилостният икономически разчет пресече космичните ни илюзии. През това време неусетно и като на шега се формира Мрежата. Отначало едва ли не като допълнение към телефонните линии, бърза обмяна на данни, все едно телеграф, какво толкова... Едно прагматично окабеляване на нуждата от удобно общуване с по-големи възможности, просто следващ етап от общуването, нали?

В статията си „10 000 войни за 6000 години“ големият френски политик Мишел Рокар констатира, че през последния век за разлика от всички предидущи нито една експанзионистична война не е постигнала целите си (ако не смятаме Гранада, но тя едва ли е пример за вълнуваща завоевателна победа). Нима историческото завоевателство просто така е изчерпало възможностите си? Наистина, географските територии вече са разпределени и навсякъде са предявени твърди претенции. Оказва се,

че стихийно се е формирал невидим комуникационен „планетарламент“, където журналистически „корпуси за бързо оповестяване“ правят преглед на превратите едва ли не преди да са започнали... Не се получава класическата схема: „блицкриг“ и последващо „де факто“ узаконяване на завладяното. Пресен пример – Източен Тимор. Само преди 20 години Индонезия с явното си военно превъзходство щеше да нахлуе за една нощ, през информационното затъмнение щяха да се процеждат противоречиви съобщения за „смутове“, „сепаратисти“, „терористични актове“ и в един прекрасен миг щеше да се декларира, че „народът е направил избора си...“. Да ви е познато отнякъде? А днес информационният образ изпреварваше събитията, жертвите не тръгнаха да вадят ръждиви пушки от мазетата, а предвождани от своя интелектуален лидер нобелист заплашиха с хакерски атаки комуникациите на противника, ако им се попречи да проведат честен референдум за самоопределение. Разигра се една принципно нова конфронтация – на силово-географския подход бе противопоставен информационно-силовият. Забележете колко понятия в предходното изречение – „хакерски атаки“, „комуникации“, „честен“, „референдум“, „самоопределение“ – са чисто информационни действия, но те определяха всички жизненоважни за обществото на Тимор неща! Не се чу дрънкане на оръжие, „Родината или смърт!“, „Кръв да се лее!“ и други ключови лозунги, повели след себе си хилядите народоосвободителни войни досега. Не би било правилно да се твърди, че така ще става винаги отсега нататък, но този случай е симптом на зараждащото се ново състояние – информатизация на конфликта.

Руският социолог Дмитрий Иванов в цикъл сериозно аргументирани статии разгърна процесите на „виртуализиране“ на такива стълбове на цивилизацията като икономика, политика, наука. Първоначално той прави две много важни уточнения:

Първо, че смятаните едва ли не за официални футурологични модели на Бел и Тофлър за преход към информационното общество като че ли не се сбъдват. Не е видна тенденцията огнището на конфликтите да се премества от сферата на икономиката в сферата на културата, да се разгръща „Свръхборбата“ между хората на старата култура с хората на новата култура. Ядро на новата социална организация и на новите институции не става университетът като център за производство на „свръхнеобходимите теоретични знания“, напротив – университетите стават придатък към корпорациите, тоест Капиталът поръчково формира „специализирани интелектуалци“, като той определя тяхната ориентация и приложение.

Второ, Иванов развенчава мита, че Интернет е истинска крачка към

информационното общество. Преди всичко трябва да се разграничат понятията информация от комуникация, интелектуален продукт от безкрайното му тиражиране, което се вихри в Интернет, и, разбира се, не на последно място истинското „ново съобщение“ от „изкривените му отражения“ – интерпретации, клевети и „манипулативни контрафвърдения“. А и в края на краищата, ще добавя аз, да не забравяме, че далеч не всяко истинно съобщение представлява знание. Само за миг си спомнете милионите истински подробности от живота на поп- и кинозвездите и

техните секс скандали... Каква е ценността им като знание? Продължете този списък сами...

След тези две важни уточнения руският социолог се спира поред на икономиката, политиката, науката. Огромното засилване на пиар индустрията очертава една икономика, която много повече произвежда информационни образи на изделията, отколкото да усъвършенства самите изделия. В статиите на Иван Попов „Икономика, бъдеще и масови халюцинации“ и „Политикономия на информационната индустрия“ това е разгледано достатъчно добре, така че няма да се спирам. Нарочно не споменавам думата „реклама“, защото това понятие ограничава мисленето ни в кръга на формално назованите „рекламиращи“ акции, а то е много по-широко и най-важното методите му се прилагат универсално в различни области на човешката реализация. Спомняте ли си шумното *пресоване в пресата* на понятието „манипулации“? Политици и партии взаимно се обвиняваха в това, че „манипулирали“ народа и т.н. После шумотевицата заглъхна, сега само от време на време се сещат да обвинят някого в този грях, но никой не обърна внимание, че така и не се разконспирираха методиките на тази манипулация, никой не заговори за психотехниките, социотехниките за конструиране на една манипулативна акция, че повече от 30 години в България има издаден ведомствен учебник („Тайната“) по руморология – науката за конструиране и анализ на слуховете. Фактът, че и най-фанатично сините антикомунисти не обвиниха БКП в тези психотехнологии, не ги назоваха пред всички и не поискаха разобличителното им публикуване, говори, че дисидентската фракция още от самото начало е смятала да ги прилага към новото демо-

кратично общество с не по-малък ентузиазъм.

И така, ако се върнем към статията на Иванов „Виртуализация на обществото“, той категорично заявява: „Живеем в епоха на икономика на образите и на образи на икономиката.“ После той прави сравнителен анализ на методите при продаване на стоки и на пласиране на политически лица и политически идеи и заключава: „Живеем в епоха на политика на образите и обра-

зи на политиката!“ И обобщава: „Ако икономическият, политическият, научният или някой друг успех в по-голяма степен зависи от образа, отколкото от реалното действие или предмет, то значи имаме виртуализация на самата социална институция, била тя пазар, корпорация, държава, партия.“

И накрая Дмитрий Иванов уточнява оценката си за футурологичния модел на „информационното общество“, даден от Бел, Турен и Тофлър – той е несъстоятелен, защото „авторите са се оказали в плен на два стереотипа: 1) че информацията, това е винаги знание и 2) че обществото, това е винаги институции“.

Кой знае защо маститите футуролози не са предвидили, че първото приложение на всяко техническо средство почти винаги има примитивен, първосигнален характер, точно както го диктува всемогъщият пазар: ядрената енергия – първо за разрушение, после за енергия и лечение, така и информационната мрежа първо за порнография, виртуален секс, ескейпистично геймърство, а много по-късно за виртуални научни лаборатории, където експериментите могат да бъдат максимално мащабни, без това да заплашва някого, за дистанционна продуктивна дейност и за всички онези неща от типичната човешка реализация, която наричаме **осъществяване**. Замисляли ли сте се над смисъла на тази дума? Защото формално погледнато, ние бързаме да овеществим проектите си, да получим от тях траен по възможност предметен резултат. А казваме, осъществих проекта! Защото в човешкия език отдавна е кодирано разбирането, че превръщането на един информационен модел в социален факт

е нещо комплексно и колкото и предметен да е резултатът, винаги в него участват като минимум организационни процеси, функционални процеси, разгърнати в пространството и времето, които в последна сметка се оказват решаващи за значението на предмета. Както зад всяка добра и нужна стока трябва да стои изпитан технологично-производствен модел, а пред нея – маркетингово-търговски модел, без тези два информиращи „субекта“, невидимо стоящи зад всеки предмет, той се превръща в уникал, който има само колекционерска стойност.

Младият автор Иван Попов в цикъл блестящи есета поставя въпроса за информационните модели като „масови халюцинации“ и остро полемично очертава манипулативното спекулиране с нарастващото могъщество на психотехническите технологии за формиране на тези масови халюцинации и следващите от това социални деформации.

Д. Иванов отбелязва: „От една страна, Интернет дава свобода на идентификацията – виртуално тяло, виртуален престиж, виртуална психика, виртуални навици, виртуални качества, виртуални пороци. От друга страна, настъпва отчуждение от реалното тяло, престиж и т.н. Интернет е средство за трансформация на личността и като индивидуална характеристика, и като социокултурен и исторически феномен. Тук трябва да забележим, че *личността* е новоевропейски социокултурен феномен. В съвременен смисъл понятието личност само преди петстотин години е било доста рядко явление. Такива свойства на личността като стабилна самоидентификация и „творческа индивидуалност“ активните потребители на Интернет съзнателно или несъзнателно разрушават. Размитата или изменчива идентичност е една от характерните черти на кибернавтите. Общуването в Интернет е привлекателно именно със своята обезличеност и нещо повече – самоконструиране образа на Аз-а. По този начин се виртуализира не само обществото, но и породената от него личност.“

Тук Иванов опира в аналитичния праг, който преди него попречи и на Иван Попов да стигне по-дълбоко в същността на проблема, същият, който не даде на блестящия Виктор Пелевин да се издигне над ограниченията на сатирично-абсурдистката фантастика и да даде на читателите истинско знание вместо интуитивното усещане за качествено ново разбиране на реалността. Това е разбираемата мирогледна раздвоеност на авторите.

Фразата, с която започнах тези размишления, съдържаеше словесния образ „човешкият опит“. Прагматичното всекидневно съзнание смята, че истинско е само предметното. „Око да види, ръка да пипне“ продължава да е определящият масов критерий за истинност. Епитетът „измислено“

се слага върху всяко съмнително, преходно, фалшиво, спорно нещо. А това масово съзнание забравя, че 90% от техногенния предметен свят, който днес признава за „стабилен“ и „страхотен“, само преди десетина години е бил по-зле от измислен, дори не е бил доизмислен. Постепенното натрупване на мисловни модели на усъвършенстването са му дали този „идеален“ вид, който след десетина години ще бъде архаика. Ние отдавна живеем в света на предметното въображение, мотивираме се от идеи, които в преобладаващата си част се оказват „зле измислени“, религии, които абсолютизират информационни субекти, представи, които предизвикват промени дори и в биофизичните ни състояния.

Защото ние самите сме неделима сплав от материален субстрат и информационен софтуер и колкото и да абсолютизираме физическото си задоволяване, винаги определящи за съществуването ни се оказват „измислените неща“.

*От земна кал и звезден прах,
духът със тяло е омесен.
Ръцете тръпнат за размах,
а гърлото изтръгва песен.
(Пламен Цонев)*

И ако се върнем към размисъла за човешката опитност, ще видим, че никога в историята си човечеството не се е сблъсквало с възможността да разшири реализационното си пространство не по традиционния начин навън, налагайки волята си над необладани територии, а навътре в реализационното пространство на симулираните предмети. Затова е и разбираемата интелектуална фрустрация дори на най-напредничавите умове, сондиращи тази нова бездна. При световния мислител Станислав Лем тя има вид на моралистично размахан пръст по адрес на „безобразната разпуснатост“ и вихрене на глупостта из Интернет. Изведнъж създателят на бездънната книга „Сума технологии“ и съвременното ѝ продължение в „Мигновение“ загубва дълбочината на анализа си и започва да критикува с повърхностния патос на пенсионер, който иска нощно време да затварят улиците, защото през нощта по тях стават престъпления.

Та каква все пак е тази мирогледна раздвоеност на тези автори, които толкова харесвам, а все излиза, че критикувам?

Това е инерционната хипноза на гледната точка от макро света.

Обяснявам:

Ние сме израснали и сме се формирали в предметния свят, очите ни са обучени да преценяват разстоянието между предметите, да определят техните цвят и форма, другите сетива – съответно другите им физически характеристики. Ако не сме субективни идеалисти, знаем, че предметите не изчезват, ако не ги гледаме, те са непоклатими и стареят във времето. Ние самите бродим като живи активни предмети в обектния свят и правим всичко онова, което ни дава названието „субекти“.

А виж онова, което наричаме „виртуално“, е нещо съвсем друго. Ние сме го създали и знаем, че то е изображение, което се получава, когато потоци електрони карат частиците на луминофора на екрана да светят в

определен порядък и т.н. А кой насочва потоците електрони? Магнитни полета. Какво конфигурира тези магнитни полета? Софтуерът! А той е измисленият, артефактът, творението на човешката воля! Всичко това е „измислено“, а **ние сме истински!**

Добре, но всичко това е така на микро ниво, а на макро не можем да видим нито потоците електрони, нито частиците на луминофора. Значи на макро ниво, ако нещо изглежда достатъчно добре, за да ни заблуди, че е истинско... всичко ще опре до това, колко добре е изработено заблуждението! Тоест качеството на хардуера и софтуера!

Нека сега разгледаме нашата физическа непоклатимост. Слезем ли на макро ниво, веднага се натъкваме на сложни структури от частици в различни конфигурации. Те заемат някакви положения в пространството, определени от силови полета. Кое конфигурира тези полета? Природни закони, константи. Защо тези закони и константи са такива? Защото така е структурирана вселената. А ако се беше структурирала по друг начин? Куп виртуални възможности! Не, няма да се включа в безплодния спор бог, извънземни или мета закони са предопределили тази конфигурация, това е спор за произхода на софтуера. За мен е важно, че описаната предметност на непоклатимия свят подозрително прилича на ситуацията в дисплея и рисуваните върху повърхността образи са породени по аналогичен механизъм. А, не, има една сериозна разлика – електронният лъч възбужда различни частици и това, което виждаме, е светлинна следа. И веднага коварната памет ми изважда една любима на физиците хипотеза за това, че всъщност няма различни частици, а една, която поради прин-

ципа на неопределеност се оказва на всички възможни места, и Хайзенберг, и телепортацията... да продължавам ли?

Добре, добре, спокойно, все пак физическият свят е обективен, а ние сме субективни и всичко направено от нас – също. Чакай, какво означава това всъщност, да сме субективни? Ако се освободим от терминологичните гимнастики с „гносеологичното“ и „онтологичното“, ще остане, че всяко обективно нещо го виждаме и отразяваме по своему, тоест приемайки образа на някакъв обективно съществуващ предмет, ние снемаме в паметта си само негов информационен модел, който е частично избирателен, пречупен през нашата субективност! Е, за това ставаше въпрос от самото начало. Ако не отразим реалността, ние няма да действаме и съответно действаме съобразно това, което сме отразили. Така че жизненоважен е въпросът, каква част от истината отразяваме и коя част от нея целенасочено ни скриват нашите любими манипулатори. Верни са и предупрежденията на Лем, че Интернет в момента функционира като казан с глупости, където лъжичките знания трагично се вгорчават, и убийствената ирония на Пелевин, че след като демокрацията е резултат от общественото мнение, а общественото мнение се конструира от пиар индустрията, тогава самата демокрация е халюцинация, както биха допълнили Иван Попов или Д. Иванов, и единствените реални играчи са програмистите, които дават поръчките на пиар индустрията. Но всичко това не е тема на настоящите размишления, това са рецидиви по пътя на един глобален процес, който не е нито лош, нито добър, а просто еволюционен.

фаКтастика

Телепатия „наум“

Учени от изследователския център Ames към американската агенция за космически изследвания НАСА са създали прибор, който може да сканира и дешифрира мислената реч на човек, когато „си говори сам наум“. В първия експеримент с това устройство компютърът с точност до 92% е успял да разпознае думите „изучавам“, „вървя“, „наляво“, „надясно“, „алфа“, „омега“, както и цифрите от 0 до 10. За пръв път е постигната такава точност на превод от мозъчни импулси на реални думи. Ако продължи така, първо ще заговорят немите и парализираните, а после и всички ние ще можем да общуваме, без да издаваме даже звук.

Приложна зомбификация

Отдавна се говори, че дългото гледане на телевизия превръща хората в своеобразни „зомбита“, които реагират и оценяват действителността предимно през призмата на телевизионния си „опит“.

Група учени от Вашингтонския университет си поставили за цел да направят представително изследване на този проблем – как в действителност статистически протича това влияние.

Преди шест години са били изследвани 1266 деца на четиригодишна възраст. Наскоро (на единайсетгодишна възраст) същите деца са били наново изследвани и са били картотекирани измененията им в посока на агресивност и детска престъпност.

Цифрите говорят сами за себе си.

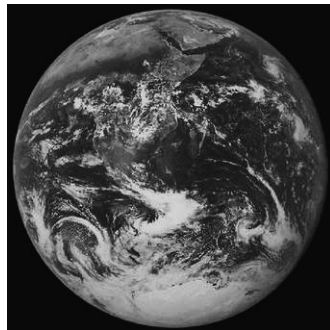
Деца, които са гледали до 3,5 часа на ден американска телевизия, са показали 25% склонност към престъпно поведение.

А деца, които са гледали по 8 часа на ден ТВ – 85% склонност към престъпно поведение.

Статията е публикувана в New Scientist.

Гея колабира

Водещият британски специалист по климатични процеси Джеймс Лавлок (James Lovelock), станал световноизвестен с излязлата преди 30 години хипотеза „Гея“, сменил прочутата си скептична гледна точка на още по-безнадеждна. Според него човешката активност и въздействието върху климатосферата е преминала „възвратната точка“, саморегулацията на Гея вече не е в състояние да се справя с нанасяните опустошения и по всяка вероятност човечеството едва ли ще оцелее през идващите природни катаклизми.

„Милиарди ще загинат още до края на столетието – прогнозира професор Лавлок. – И аз ще загина, ще оцелеят може би само шепа хора в Антарктида, където климатът ще остане що-годе поносим.“

Лавлок в момента е президент на Асоциацията на морските биолози. През 1990 г. бе удостоен с Амстердамската премия. Извършва климатологични модели за НАСА.

Професорът е привърженик на атомната енергетика, смята, че само тя може да ограничи глобалното затопляне. Според негова статистика от 2003 г. насам всяко следващо лято от горещините умират по 20 000 души в повече само в Европа. Неспособността на човечеството да се концентрира върху проблема с глобалното затопляне ще го превърне в основна причина за смъртността.

Бъфи, убийцата на теории

У нас сериалът „Бъфи, убийцата на вампири“ не се излъчва и не е популярен, но в Америка той е толкова легендарен, че през 2004 г. в програмата на Уърлдкона имаше специална кръгла маса от разтревожени фантастолози, изследващи социалната функция на фантастиката: „Що за феномен е Бъфи? На фантастиката или на социалната психоза?“ Наскоро отново дойде потвърждение за феноменалния успех на вампироубийцата: на нейно име е кръстено новооткрито небесно тяло, което има уникални характеристики. Първо, то е сферична планета с размер към 1000 километра, а орбитата му е не само наклонена по неестествен за цялата слънчева система ъгъл (47 градуса), но и е почти идеално кръгла. Обикновено такъв ъгъл на наклон означава, че тялото е заловено от гравитацията на нашата система, докато е прелитало наблизо, но тогава няма начин орбитата да е кръг.

Откривателката Лин Алън (Lynne Allen) е кръстила тялото с името на видната убийца, защото имало вероятност то да убие досегашната теория.

Японски видеофантазии

Правителството на Япония е обявило плана си да създаде до 2020 г. телевизия с пълен ефект на присъствието: първо, стерео изображение, после напълно обемно 3D изображение, съпроводено с предаване на миризми, а накрая и ТВ с пълна виртуална реалност. Всичко това съчетано с онлайн превод в интернет-инфраструктурата. Такива са етапите на мащабния национален проект „Универсална комуникационна система“ – концепция за интелектуален обмен на информация, независеща от езика и региона.

В реализационния комитет са влезли изследователи от водещите технологични компании, в това число и Matsushita Electric Industrial и Sony. През юли те са публикували предварителен доклад за развитие на концепцията. По думите на директора по разработките и развитието при японското министерство на вътрешните работи и комуникациите Йошияки Такеучи (Yoshiaki Takeuchi) проектът обхваща широк спектър от технологии, в това число машинен превод и усъвършенствано търсене в интернет. За следващата финансова година са планирани повече от един милиард йени (девет милиона щатски долара).

Перспективният виртуален телевизор щял да лежи на пода с екрана нагоре, а над него щели да се проектират обемните изображения. Виртуалните обекти щели да могат не само да се виждат от всички страни, но и да се осезават и помирисват.

Такеучи признава, че засега повечето от тези възможности са фантастика, но подчертава: „Засега! Само засега!“

Дамата с рентгеновите очи

Класическият разказ на Светослав Минков е известен не само в България. Така е озаглавен и сборникът с разкази на писателя във Франция. Винаги ме е привличала мисълта да оприлича самата фантастика на тази фантастична героиня.

Оказа се обаче, че личност с такъв (съвсем не метафоричен) талант в действителност има и тя наистина е дама, макар и младша възраст. Това

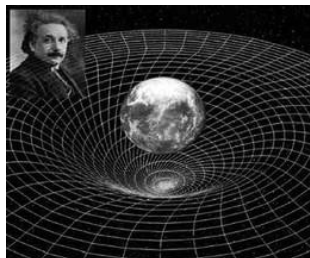
е руският феномен Наталия Демкина, която е изследвана от научни институти не само в Русия, но и в големи институти във Великобритания и САЩ. Наскоро Аппанова съобщи за нови тестове, завършени от японски експерти. Всички са категорични:

Седемнайсетгодишната Наталия вижда не само човешкото тяло в различни степени на прозрачност и всички вътрешни органи, но и точно регистрира повреди по човешкото тяло само по фотографии. Учените от различни страни са единодушни само за три неща:

1. Способностите на младата дама са абсолютен факт.
2. Не съществува научно обяснение на тези способности!
3. Трябва да се продължат опитите за изясняване природата на този феномен.

Приближаване към „машината на времето“?

Физикът теоретик Амос Ори (Amos Ori) от Израелския технологичен институт (Israel Institute of Technology) съобщи, че е решил един от основните проблеми на преместването във времето.

Той ни припомня, че възможността за пътуване във времето е допусната и от Айнщайн в Общата теория на относителността, съгласно която тела с голяма маса изкривяват пространство-времето, а времето на обекти, движещи се при субсветлинна скорост, се забавя. Гравитацията предизвиква изкривяването и движещ се по изкривената траектория обект може да срещне сам себе си от миналото.

Амос Ори твърди, че пространство-времето може да бъде изкривено по такъв начин, че да образува тороидна структура (геврек). В този случай линиите на пространство-времето се затварят в себе си, създавайки условия за пътуване назад във времето. Ори успял да установи, че фрагментът от времето между момента на създаване на гравитационното поле и настоящия момент ще се окаже вътре в дупката на „геврека“. Остава само да измислим как да попаднем в него :-).

Теоретично с такава „машина“ ще може да се попадне във всеки момент на миналото. Проблем е как да бъде генерирано подобно гравитационно

поле, но ученият вече има нахвърляни няколко идеи как може да стане това.

Той допуска 50% вероятност такова устройство да може да бъде построено.

Виртуални мотиви за убийство

В световната юриспруденция е възникнал принципно нов казус. 41-годишният геймър от китайски произход Ки Ченгуей (Qiu Chengwei) заклал колегата си по онлайн игра Джу Цаоюан (Zhu Caoyuan) заради притежанието на виртуалния меч „драконова сабя“. Те го били спечелили заедно в някаква съвместна операция в мрежовата игра Legend of Mir 3, а потърпевшият по-късно тайно го продал за 870 долара.

Някои юристи не виждат нищо ново: „убийство като убийство“, независимо от мотива.

Но според мен това е началото на принципно нови мотиви в престъпната дейност на човека – притежаването на виртуални обекти. И тъй като растежът на виртуални обекти в информационното пространство не е ограничен от никакви физически закони и съответно тяхната значимост (и цена) може да расте неограничено.

Тук възниква един много интересен въпрос за пренасянето на законите на собствеността и притежанието в информационното пространство – не е ли това прекият път към довеждането им до закономерния краен абсурд на отчуждението?

Съдбата на химерите

Не само в митологията, не само в политиката или фантастиката, но и в биологията е пълно с химери. Химерата по дефиниция е същество, образувано от частите на други същества, най-вече между човешки и животински.

В контекста на последните постижения на биологията правото за създаване на биоорганизми химери застана пред човечеството с особено актуална сила. Нещата са се конкретизирали дотам, че пред законодателните органи на САЩ е представен законопроект по този въпрос. Реалната

медицинска нужда от такива действия е била мотивирана с необходимостта за изучаване на гръбначния мозък (клетки от човешки такъв да се внедрят в маймунски гръбначен стълб). До този момент се е смятало, че в това няма нищо аморално. Но някои организации, оглавявани от сенатора Сам Браунбек (Sam Brownback), са обезпокоени от разрастването на тези опити и искат специални ограничения за такива експерименти.

Според други изследователи приближава денят, когато на масата ще се поставят и дискусиите за реални хибридни същества, създадени в нелегални лаборатории с престъпни цели.

Диамантена ера

Учените от геофизичната лаборатория на Карнеги са съобшили за създаването на диаманти, надминаващи по твърдост всички кристали, известни на човека. При това правенето на диаманти от газообразна среда е станало само за едно денонощие – на два порядъка по-бързо от другите промишлени методи. „Смятаме, че постигнатият резултат означава гигантски скок в нашата област – казва един от авторите. – И то не само заради това, че кристалите се оказаха такива, че извадиха от строя всички измерителни прибори за твърдост, а и защото само за ден успяхме да произведем диамант със среден ювелирен размер, и то не с високи температури и налягане, а с растеж на кристала сред газови пари.“ Ще се правят чипове на диамантена подложка и нов тип режещи инструменти.

Деймън Джаксън (Damon Jackson) от Ливърморската лаборатория успял да изгради електронна решетка върху природен диамант. И тъй като никой не би правил чипове от природни диаманти, той се обърнал към новите технологии за правене на диаманти и вече са постигнати първите успехи в нанасяне на диамантен слой върху подложка на чип. А микросхемите от силиций имат горна граница на плътността на милионите транзистори – това е температурата на топене на силиция – 1414°C. Като се има предвид, че температурата на топене на диаманта е над 3000°C, можем да си представим какви перспективи се откриват за уплътняване на чиповете на диамантена подложка!

Май приближава предвидената в „Диамантената ера“ от Нийл Стивънсън фантастична ситуация, когато обикновеното стъкло е напълно изместено от диамантената материя и битът е пълен с предмети, прозрачни и практически неунищожими.

А за чиповете, нека си спомним „Голем 14“ на Станислав Лем, където мозъкът на Голем беше един огромен диамант...

Автономна робосфера

Автономни роботи във вид на подводници бродят из океаните, и то на пълчища от хиляди и хиляди! Мръднал съм от четене на фантастика? Нищо подобно, ако сте мореплавател, имате сериозен шанс да срещнете някоя от 1500-те такива двуметрови подводници роботи, които вече плуват на дълбочина 1000-2000 метра и непрекъснато снасят данните си в метеорологичната служба на Великобритания (Met Office). Това е част от международния проект Арго, финансиран от „Световната метеорологична организация“ (World Meteorological Organization) и „Междуправителствената океанографска комисия“ (Intergovernmental Oceanographic Commission).

Засега данните, които донасят подводните роботи, са свързани с температурата и химическия състав на Тихия, Индийския, Атлантическия и Северния ледовит океан. Всеки десет дена те влизат в радиовръзка с Центъра чрез спътник. На година извършват по 55 000 интерфейсни връзки.

Засега се ограничават с тези дейности.

Засега...

Интересно колко ли дълго протоколът, по който се влиза в управлението им, ще бъде непознат за хакерите?!?

А роботите скоро ще бъдат три хиляди и броят им ще расте...

Нека сега преди сън си препрочетем „Небесните господари“ на Броснан, където произведените от ООН дирижабли... ама то бяха дирижабли, бе... не бяха подводници!

Е, нейсе!

Интравизия

Тази фантастична история е започнала през 17 век, но става „видима“ за нас през 1919 година, когато в новосъздадения новосибирски краеведски музей е предаден дневникът на минералога от 17 век Александър Карамисhev, в който се описва неговият апарат за придаване на прозрачност-невидимост на непрозрачна материя. Зам.-директорът на музея В. И. Любенкович направил пълно дешифриране на ръкописа и през 1929 г. публикувал статия за това в местния вестник „Северный краевед“. Веднага следва разгромителна статия за „научното мошеничество“ на подобни твърдения, а ОГПУ посещава музея. Иззет е дневникът, регистри-

ран под номер 978 в документите на музея, а 70-годишният Любенкович е отведен в неизвестна посока. Скоро близките му получават известие за неговата смърт в Москва, но никой от тях не е информиран кога и на кое гробище е погребан. С това щяхме да можем да припишем тази история към „тайните, покрити с мрак“, ако не беше изненадващото продължение, дошло от чужбина 40 години по-късно.

През 1970 година в шведското списание „Чудеса на науката и техниката“ излиза статия на научния историк Райнар Хагел от Стокхолм, в която се разказва за „необикновеното откритие, направено през 18 век от малко известния руски учен А. Карамисhev. Става ясно, че на демонстрацията на апарата, проведена на 27 януари 1776 година в Петербургското минно училище, освен руснаците са присъствали и видните шведски минералози Леман, Брикман и Канкрин. В своя строго научен труд „Проблеми на минералогията“ Леман отделя специална глава за Карамисhev. Там четем: „... С демонстрацията на своя апарат Карамисhev доказва възможността всеки непрозрачен шпат да получи кристална прозрачност, подобна на безцветния исландски шпат.“ Другият учен Брикман пък привежда в своя труд автентичните слова на руския изобретател, обърнати към руските студенти:

„Господа студенти. Днес ще ви покажа измисленото от мен въздействие над минните породи. Това въздействие се свежда до придаване на идеална прозрачност на минералните тела... Изобретеният от мен апарат е несъвършен, но той вече действа. Ето, виждате, господа! Това откритие е много нужно, ако не на нас, то на потомците ни... Малка е още силата на апарата ми, но си представете химика и геогноста (геологопроучвател), въоръжени с този „просветлител“. И металургът, и геогността, и химикът ще видят под земята рудите и металите, ще видят вътрешността на пещите, ще наблюдават чудесните превръщания на веществата...“

(Цитатите са от книгата на Николай Непомнящи „Откритие след откритие“ М., 2003.)

Какво е това? Мошеничество на авторите? И двамата шведски учени са образец на академичен скепсис и добросъвестност, никой в тяхната родина не ги подлага на съмнение. Може би руснакът е измамник? За Карамисhev е известно следното: завършил е Екатеринбургското минно училище, после Московски и Упсалски университети, там под ръководството на самия Карл Линей блестящо защитава дисертация, има многочислени трудове по минералогия, химия и геогнезия (геология), избран е за действителен член-кореспондент на руската и шведската академии. Преценете сами...

А историята по своему продължава... Наскоро израелската фирма

Самето обяви предстоящото серийно производство на апаратура от типа на локаторите, която макар и неясно вижда през стени. Технологиата вече е закупена от корпорациите JVG, Walden Israel и Motorola Ventures. Друга малка фирма – този път японска, демонстрира дрехи, даващи частична прозрачност на човека, който е облечен с тях.

Май още една история от фантастиката започва да става „приложна“...

Връзка с глобалния Разум

Резултатите от продължителни експерименти на германския офталмолог Руди Щерн, руския психолог Андрей Вятски и сънародника му инженер Всеволод Николаевич показват, че в роговицата на човешките очи има странни образувания с неизяснено досега предназначение, наречени амакринови клетки. По всяка вероятност те са зрителният антипод

на „нормалните родственички“, функциониращи като приемници на информация от околната среда. Тримата изследователи констатираха, че амакриновите клетки излъчват електромагнитни вълни само с две честоти във вид на мощни импулси. Според Щерн роговицата е в постоянна връзка с мозъка, тя дава възможност да комуни-

кира с него паралелно на известните нервни импулси. Той обяснява, че животът на амакриновите клетки, за разлика от този на всички останали, е по-дълъг. Вятски и Николаевич са на същото мнение. Руснаците конструираха уред, който може да черпи информация от амакриновите клетки, съхранявана в тях под формата на електромагнитни вълни. Те предполагат, че излъчваните от тях импулси са предназначени за обект, намиращ се в космическото пространство. Адресатът навярно е предполагаемият от мнозина учени гигантски вселенски компютър, чиято памет колекционира информация за всеки от нас в съответен файл, казва Николаевич, според когото този файл всъщност е човешката душа. Щерн съобщи, че супермодерната апаратура, с която работи, е прихванала „кражба“ на чужди мисли – амакриновите клетки на испанка, известна с екстрасензорните си способности, буквално издърпали информация от „братовчедките си“, разположени в роговицата на нейна приятелка. По всяка вероятност природата дарява по-специални хора (каквато беше Ванга например) със способността да се сдобиват с информация, съхранявана в чужд мозък.

18 септември 2002 г.

Лунни лъчи Z

В някои страни полицейските ръководства са спуснали специални заповеди за усилване на въоръжените патрули по време на пълнолуние. Не че вярват на разни върколашки истории, а защото не могат да си затварят очите на статистиката – в тези нощи проявите на ирационално насилие се усилват рязко.

Оказва се, че биофизиците отдавна търсят някакво тайнствено излъчване на пълната Луна, което влияе на хората, тласкайки ги към животинското им начало. В края на краищата нали Чижевски върху добросъвестен анализ на 120 000 исторически примера доказва наличието на неизвестно z-лъчение на Слънцето, което стимулира активността на огромни човешки маси...

Потвърждението, че има такива лунни излъчвания, дойде от най-неочаквана посока. Руският изследовател Владимир Беляев (не е фантастът, а наш съвременник) разработвал специализиран прибор за регистриране на гравитационните вариации (използват се в геофизиката за рудно разузнаване). Това устройство всъщност представлява махало, изолирано от всякакви въздействия, което не само се люлее, но и се върти, а датчици следят измененията в движенията му. Наричат го „въртеливи везни“. Десет години той издирвал материал за влакното, което не трябва да се усуква и да няма еластичност, постигнал такъв резултат накрая с нишката на точно определен паяк. Изолирали прибора не само под стъклен похлупак, откъдето е изтеглен въздухът и са пуснати амонячни пари, но и с три екрана: меден, воден и азбестов. В продължение на четири години махалото без прекъсване трупащо данни в записващите устройства.

И се открива изумителна картина – пиковите в движението на махалото показали не само различни гравитационни ефекти, от които можело да се прогнозираят земетресения в различни точки на планетата, но и три нови, неизвестни ефекта:

1. Освен очакваните 12-часови цикли на Луната (виновни за приливите), се открили и два свършено неизвестни цикъла на пълнолунието! На четири и на два часа! Никой до този момент не е имал представа за такива въздействия на пълната Луна.

2. При влизане на човек в контролната стая (отвъд трите екрана, които с гаранция спират всичко освен гравитационните вариации, пондеромоторните сили на свръхнискофреkwотните електромагнитни полета) приборът реагира бурно.

3. Съвсем невероятно се оказва и това, че махалото живо реагира на проливане на 10% разтвор на амоняк в контролната стая. (Напомням, че пари от амоняк заместват въздуха под стъклени похлупак на прибора.) По някакъв неизвестен на науката начин амонячните молекули си общуват през трите непроницаеми екрана!

Ще запитате защо това не е станало световна сензация?

Ами например никоя друга обсерватория не притежава такъв прибор и не прави такива измервания...

Тази стена на равнодушие ми напомня за друга подобна ситуация. Отдавна е известно, че опитите за генериране на енергия с помощта на въртящи се магнитни полета (free energy) пораждаат и страничен ефект на левитация (първият генератор от този род на Сърл е излетял в атмосферата още през 50-те години). Но това традиционната прагматична наука дълги години е игнорирала като необяснимо за съществуващите парадигми. Напоследък, когато няколко такива генератора се патентоваха и се заговори за страничните ефекти, ни заля вълна от неочаквани публикации: традиционни изследователи от различни области – медицина, ядрена физика и т.н. (където се работи с въртящи се магнитни полета), са регистрирали намаляване на гравитацията около техните установки, но не са рискували да публикуват наблюденията си. **ЗАЩОТО ТАКОВА ЖИВОТНО НЕ МОЖЕ ДА ИМА!**

Да се надяваме, че няма да стане така и с лунните лъчи **z**.

Може и да доживеем научното установяване на причините за тези фантастични трансформации с човека по време на пълнолуние.

Размножителна логика

Бинарната логика „мъж+жена=дете“ е разрушена!

Във Великобритания ще се появят деца от трима родители. Получено е разрешение за провеждане на опити, които ще доведат до раждане на деца, произлизащи от трима биологични родители.

Експериментите, провеждани от група учени от университета в Ню Касъл (Doug Turnbull & Mary Herbert), се състоят в следното: оплодената (по естествен път) яйцеклетка на майката се изважда и ядрото ѝ се премества в друга яйцеклетка (на третия родител), после се връща в майката и се износва като нормално дете, което носи качествата както на бащата

и майката, така и на донорката на външната яйцеклетка.

Защо се прави това? Оказва се, че оплодената яйцеклетка предава комбинацията от бащини и майчини качества чрез ядрото, а околната митохондриална среда на яйцеклетката е само от майката. А там има също гени, които могат да бъдат преносители на 50 вида наследствени генетични болести. В случай че майката има установено предразположение към някоя такава болест, се взема външна яйцеклетка на доказано здрава жена, където се помещава оплоденото ядро. И се появява дете, което прилича и на баща си, и на майка си (без болестите ѝ), а в здравето – и на третата родителка.

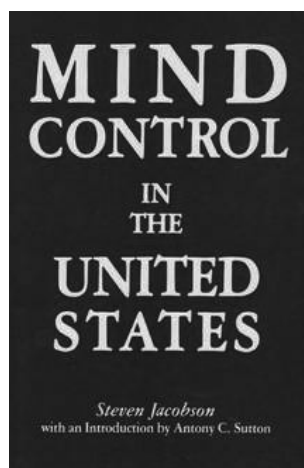
Директорът на Human Genetics Alert (David King) се е изказал, че: „Създаването на деца от трима родители представлява първа крачка към генното инженерство на хора. Ние не трябва да вървим по този път.“ Но в Британия над 1000 деца страдат от генетични болести по такива причини и експериментите са разрешени.

Грубо в мозъка

Програмата, разработвана от правителствените центрове за управление на националната безопасност, се нарича Mentor/Pal. Представлява система от датчици, преподаватели и компютърна програма Mentor, която обработва данните. Проследяват се честотата на дишането, сърцебиенето, тембърът на гласа, изражението на лицето и движението на главата. Програмата обработва данните и съставя карта на основните жестове на конкретния човек.

Като резултат на екрана се появяват съвети: например – „прекрати този светски разговор!“ Копие от този текст се появява на монитора на шефа с препоръката примерно този сътрудник временно да се отстрани от работа... Разработчикът, професор Питър Меркеле (Peter Merkle) (*защо ли ми звучи като Менгеле?*), смята, че тази програма е важен етап по пътя за създаване на симбиоза между човека и машината, при която общуването между тях ще става чрез глас, жест, мимика и даже електрически сигнали от нервните импулси.

Това би било вдъхновяващо, ако живеехме в свят, където всичко се прави за щастието на човека. Но ние живеем в свят, където цел е единствено печалбата, а човекът зад монитора е само средството за постигането ѝ. Какво следва от това, преценете сами...

Универсална медицина

Преди двадесет години почина членът на нашия клуб доктор Иван Димитров – д-р на мед. науки, еврист, цигулар и лютниер, автор на 110 изобретения в областта на медицината и информатиката, който създаде българската асоциация по медицинска информатика и обзаведе напълно кибернетизираните системи за диагностика. Той често ми разправяше за универсалния прибор, който би могъл да направи, ако не му пречат бюрократите в нашата медицина. Спомних си думите му с двайсетгодишна давност, когато чехтах тази новина:

В Русия се разработва „компютър на здравето“!

„Информационната медицина е ново направление на руската наука. Приборът, изобретен от столичните учени, е способен да контролира здравното състояние на своя пациент. Апаратът разпознава болестта в най-ранен стадий. В лабораториите на Института на нормалната физиология се провеждат изпитанията на оригинално медицинско оборудване – хуманен будилник, джобен диетолог и дозатор на стреса. Професор Юматов претендира за ролята на откривател на новото направление в руската наука – информационната медицина. А своите изобретения московският учен сравнява с автомобилната сигнализация: „Охраняваме колата си от кражби, пазим си квартирата, обучаваме си куче, което да лае при опасност, но самите себе си, своите жизненоважни функции не пазим. Концепцията е следната – трябва да предоставим на хората прости и удобни прибори за охрана на жизнените им функции във всекидневни условия.

Обикновено болният отива при лекар, когато положението му съвсем се влоши. Неразположенията се обясняват с какво ли не – главата ме боли, защото времето се променя; имам бодежи – сами ще минат; отиваме при специалиста, когато и лекарства вече не помагат. Професор Юматов смята, че всяка болест може да бъде уловена в ранен стадий с помощта на информационните технологии. Ученият не се опитва да отнеме хляба на колегите медици, напротив, тези прибори ще помагат на лекарите да поставят диагнозата и да изберат най-правилното лечение. Например програма в смартфона (такива вече има) или персоналният компютър ще сигнализира, че собственикът ѝ има рязък скок в артериалното налягане. Приборът „Хранителен порцион“ ще ви подава информация как да отслабнете или напълнеете – в паметта на миникомпютъра се

съдържа инфо за калорийността и енергетичността на различните хранителни продукти. Можете и сам да определите диетата си, а приборът само ще контролира за нейното изпълнение.“

На Запад няма аналози на това изобретение, твърдят руските автори. Джобният диетолог работи по принципа на тамагочи – само че се грижите не за виртуална играчка, а за себе си.

Обединеното устройство, съчетаващо в себе си тези прибори, ще се казва „Персонален компютър Бъдете здрави!“.

Компютърни емоции

С емоционалните отношения между човека и компютърната му среда се занимава цял международен консорциум (Affective Presence Consortium). Негови разработки са:

Битова електроника, която определя по много параметри състоянието на собственика на дома и му дава съвети от рода на: „Миенето на чинии може да почака, поиграйте с децата си.“

Смартфон, който заедно с текстовото съобщение дава сведения за емоционалното състояние на говорещия.

Програма събеседник, която сваля нервното напрежение у човека.

Мултимедийно устройство, което прочита етикетите на покупките и информира за истинския им състав.

Устройство, което измерва натоварването ви през седмицата и дава препоръка как би било най-полезно да прекарате почивните си дни.

Travis, портативният преводач

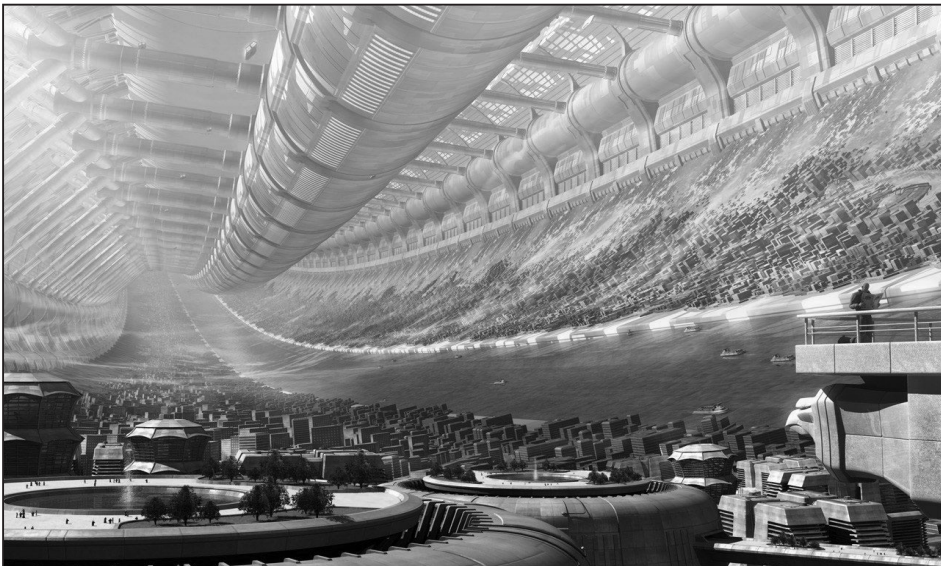
Въпреки стремителната глобализация, далеч не всички знаят английски език. Да обясните на шофьора на такси в някоя азиатска страна къде искате да отидете, понякога е по-трудно от преговори с banker. Неголямото устройство Travis Translator, което е събрало на сайта Indiegogo \$1,2 млн. долара, според своите създатели е способно да преодолее практически всяка езикова бариера. То умее да превежда в реално време реч от един език на друг. Преводът става мигновено, поддържат се 80 езика, 20 от които са в собствената му памет, а за останалите трябва връзка с интернет. Благодарение на вградената система за шумозаглушаване разпознаването е успешно във всички условия. Цената на Travis Translator е \$149 и можете да го купите от същия сайт Indiegogo.

Ако преводачът наистина работи както трябва, това означава, че е реализирано едно от изобретенията, описвани във фантастиката – универсалният преводач. Остава само да открием други цивилизации, за да го пробваме и върху контакта с тях :-).

Нов Наукоград

Най-големият GSM оператор в Япония *DoCoMo* е създавал цял научен град за своите изследователски дейности. Нарича се Изследователски парк Йокосука. Построен през 1998 г., той се простира на 65 декара и има всички елементи на самостоятелен град – от хотела до зъболекаря. Шефът на технологичния отдел споделя: „Засега нашите телефони предават само звук и образ, но ние водим усилен изследвания как това да стане валидно и за петте сетива на човека. Първо са вкусът и миризмата. А президентът на нашата фирма Кеиджи Тачикава (Keiji Tachikawa) мечтае дори за телефони, които могат да възпроизвеждат предметите физически. Това може да се окаже недостижимо, но мисля, че ще го предложим на нашите клиенти поне виртуално.“ На година фирмата *DoCoMo* харчи 130 милиарда йени за тези разработки.

По света в момента има десетки такива „наукоградове“. Последното съобщение дойде от Саудитска Арабия, където принцът-наследник е „заделил“ 500 милиарда долара за построяването на град НЕОМ на брега на

Червено море. Град само за научно-технически прогрес, който има за цел да събере умове и сръчни ръце от цял свят и им създаде идеални условия за творчество.

Принцът ни успокоява, че в този международен град няма да важат религиозните закони на държавата му и ще има пълна лична и духовна свобода.

Идиотизъм в развитие

Преди години събирах изрезки с идиотски статийки, разкриващи невежеството или идеологическата предубеденост на авторите им. Например шедьовър на моята колекция бе статия от списание „Наука и техника“ от 60-те години, разказваща за новостроящата се атомна електроцентрала в Козлодуй със заглавието: ЗА ПРЪВ ПЪТ АТОМИ В БЪЛГАРИЯ!!! Или пък съобщение като това: „Японските милитаристи се готвят за война. Те са направили такъв малък радиоприемник (снимка на обикновен джобен транзисторен приемник), че той може да се сложи в джоб и да се извади, щом потрябва да се приемат нарежданията на щаба...“.

Дано не прозвуча по този начин, като превеждам следната новина:

„Американски учени са научили бактерии да „общуват“ една с друга посредством специално разработен за тях изкуствен език. В перспектива това ще позволи да бъдат превърнати живите клетки в малки управляеми работи, контролът над които ще се осъществява чрез изменение на свойствата на средата им.“

От биологията е известно, че бактериите могат да си „общуват“ (по-точно да изработват и предават химически сигнали). Клетката отделя строго определени съединения (например реагирайки на стрес) и това дава на другите клетки възможност да се подготвят за неприятните изменения на средата. При определена концентрация тези съединения включват генетични механизми, водещи до модификация на поведението на клетката. Групата учени под ръководството на Джеймс Ляо (James Liao) от Калифорнийския университет са успели да помогнат на клетките да разширят своя „речник“.

Използвана е многострадалната *Escherichia coli*, която редовно е жертва на генетиците. Като начало в нея са внедрили модул от гени регулатори, с който може да се управляват другите гени, влизащи в генома на бактерията. Преди четири години изследователи от Принстън по този начин успяха да накарат *Escherichia coli* да свети като микролампочка, научавайки я да произвежда светоизлъчващия протеин GER. Но Ляо е отишъл по-нататък, като ги е научил да „палят и гасят светлината“.

Оказало се обаче, че описаният механизъм може да се използва и за по-практични цели – например да регулира изработката на водород в клетките или да им „заповядва“ в определени условия да отделят отрови, убиващи болните клетки. А според Джеф Хъсти (Jeff Hasty) от университета в Сан Диего този механизъм може да се използва за превръщане на иначе безобидни клетки в истински „троянски коне“, избирателно дейст-

ващи на живата сила на противника в бойни условия.

По друг път са тръгнали в Масачузетския технологичен институт. Научили са се да превключват процесите в клетките с помощта на радиовълни. „Целта на нашата разработка са микробните машини“, казва Джоузеф Якобсън (Joseph Jacobson). Според него клетките могат да бъдат химически програмирани как и кога да светят. В опитите си учените са използвали ферменти, в които се влага миниатюрна частица злато. Тя действа като антена, поглъщайки енергията от радиочестотно електромагнитно поле. Тази енергия разделя фермента, като парира действието му. Щом полето се изключи, частиците на фермента отново се обединяват и старото състояние се възстановява. Посочената методика работи и за протеините, а те, както е известно, участват в практически всички процеси на клетката.

Правете си изводи сами колко близо сме до управляемост на клетката. Брррр.

„Рейнкарнационен онтогенез на човешката персоналност и видове психосоматическо наследяване“

Фрагмент от книгата на Ю. Чередниченко

Първите систематични мащабни изследвания по строго разработена научна програма са били предприети от доктора по психиатрия от отдела по психиатрия на университета във Вирджиния Ян Стивънсън (J. Stevenson) и проф. Емили Кук (E. Cook) и са извършвани в продължение на 40 години. В изследването статистически са проанализирани 856 случая на реинкарнация в шест страни с различна култура и традиции. Обект на изследването са били деца на възраст от 2 до 7 години, които са имали достоверни спомени за своя предишен живот. На тази основа са провеждани идентификации на личностите на техните предишни превъплъщения. Правена е проверка на справедливостта на информацията по разказите на семейството на починалия, провеждани са очни ставки на детето с неговите „бивши роднини“. Всички случаи са разделени на две групи:

Решени (напълно верифицирани) и

Нерешени (частично верифицирани) поради непълнота на информацията, дадена от детето.

Подробно са изучени междупопулационните сходства и различия на процеса, възрастовите особености на детските спомени, паметта за причината за смъртта и фобичните синдроми у децата, произлизащи от обстоятелствата на смъртта в предишен живот. Особено внимание е

отделено на генетично ненаследуеми соматични особености (телесни стигми), такива като бенки, брадавици и вродени аномалии. Тяхната локализация е съпоставена с локализацията на смъртните рани у умрелите или загинали хора, с чийто живот се е идентифицирало детето в своите спомени.

Истинска левитация и частична невидимост

Колко фантастика има изписана на тема свободната човешка левитация. Ами за невидимостта? И на Запад, и в Русия. Но почти всички писатели и автори като че ли са съзнавали, че това е като сладка мечта, която едва ли ще се сбъдне наистина. И ненадейно (поне за мен) дойде съобщението, че някой в Русия още от 1988 г. е открил просто (изпълнимо в домашни условия) устройство за истински полет в небето!

Ако не беше предговорът на Ю. Чередниченко – старши научен сътрудник в лаборатория по биофизика в РАМН, никога нямаше да се отнесе със сериозност към разказа за откритието на Гребенников. Това е изумителен пътепис из невъзможното. Гребенников преди това е открил ЕПС (ефект полостных структур /ефект на „кухинните“ структури/), изцяло изхождайки от работата си като ентомолог. Досега физиците не са открили носителя на полето, което се излъчва от структурите с определено разположение на кухините, но прибори, направени на този принцип, вече има разпространени по целия свят. И милиони хора са се лекували и експериментирали с тях.

Но най-изненадващо е следващото съобщение. Изследвайки някакъв точно определен вид насекомо от Сибир, Гребенников е открил ефект на левитация, съпроводена с оптическа невидимост. Направил е на този принцип летателно устройство и години наред е левитирал на стотици километри в околностите на Новосибирск. И то със скорост 25 километра в минута! Починал е през 2001 година, но ученият, който представя неговите идеи, застава с авторитета си зад тези твърдения!

Колективният разум на бойните роботи

Преди години великият Лем предвиждаше, че всяка мислеща машина, създадена за военна цел, в процеса на развитието си рано или късно ще стане „цивилна“ – защото ще разбере нелепостта на милитаристичното мислене. На американските изследователи от DARPA (Агенция по перспективни отбранителни проекти) тази хипотеза изобщо не им допада. Ето какво правят те:

120 военни робота, създадени от фирмата *I-Robot* (като книгата на Азимов), ще бъдат свързани в постоянна радиовръзка и специално про-

грамно осигуряване, което им дава възможност да възприемат околната действителност от гледна точка на колективен разум. Изпълнението неслучайно е възложено на фирмата Icosystems, специализирана върху създаването на програми, имитиращи поведението на живи организми.

Колективният разум описва сложните модели на поведението на колективи, чиито отделни субекти могат да спазват само прости правила. За съжаление, непредвидените фактори така могат да разстроят системата, че роботите да се превърнат в банда с хаотично поведение. Такива прецеденти са наблюдавани в естествените системи – например мравките, изгубили контакт със своята група, започват да се въртят в кръг, докато загинат от изтощение. Специалистите, ръководени от Паоло Гаудиано (Paulo Gaudiano), планират да изявят тези „патологични конфигурации“ и да направят контрапрограми за отстраняването им.

П.П. *А ние като фантасти нека им пожелаем час по-скоро да усложнят „груповия интелект“ на роботите си до пълна „цивилност“... та да можем да поканим новороденото разумно същество на следващия конгрес по фантастика.*

Напоследък узнаваме, че и войните в Афганистан и в Ирак са стимулирали подобни разработки. Изобретен е „тунелният плъх“ Матилда. Още от Виетнам американската армия има сериозни проблеми с воюването в тесни подземни тунели. Тогава са били обучавани специални бойци за пълзене и бой в тези тунели, които са наричани „тунелни плъхове“. Сега е направен 24-килограмов боен робот Матилда, който ще пълзи по изкуствените лабиринти на Бен Ладен, управляван по оптичен кабел, и ще лови из тях талибаните. Ами ако обръка в тъмното?

Човекороботите на Райха

Преди 60 години в лагера Заксенхаузен на полукръглия апелплац 18 концлагеристи започнали своята последна маршировка с раници, натоварени с по 20 килограма камъни. От бараката офицери водели наблюдение и засичали времето на всяка обиколка, защото това бил „Експериментът D-IX“ – тайна програма на Третия райх за превръщане на хора в бойни роботи с помощта на химически вещества за съхранение на енергията на човешкия организъм. Но наблюденията водел и затворникът Од Нансен, син на известния арктически изследовател. Отначало някои от нещастниците пеели и се шегували, но до 24 часа падали мъртви. Разбира се, това е било специална комбинация от наркотици, които давали временна енергия и жизнеспособност, още повече че на фронта отдавна масово се употребявал амфетамин, обявен за чудодейно средство за бойна смелост под името „превитин“. Запазена е статистика, че само през 1939 г. берлинската компания „Темел“ е доставила на армията 29 милиона таблетки от това „средство“. Запазени са доклади, в които с особено задоволство се изтъква „жизнерадостното безразсъдство“ на войниците. Е, видяхме докъде я докараха с безразсъдния „блицкриг“...

Китайски нанотех

Когато преди няколко години четяхме „Диамантената ера“ на Нийл Стивънсън, мнозина (а и аз в това число) се усмихнахме иронично на решението на автора да разположи нанотехнологичния си свят по крайбрежието на Китай.

Изглежда той е бил доста наясно с тенденциите, защото днес можем да прочетем:

„Китайското правителство е инвестирало нови 250 млн. юана в разработката на нанотехнологии. През март тази година е открит нов Национален нанотехнологичен център (National Nanoscience Center). Задача на центъра ще стане не само създаването на възможности за изследователите от страната и зад граница, но и разпространението на нанотехнологиите по света. Специалистите отбелязват, че като се специализира върху напредничави нанотехнологии, центърът ще се занимава както с фундаментални, така и с приложни изследвания. Ще бъде обзаведен с най-съвременната апаратура и ще разполага с мрежа от лаборатории, която ще му предадат Китайската академия на науките и университетите на Пекин и Цинхуа.

Най-близката перспектива е развитието на четирите основни направления:

Изучаване на процесите на нанониво.

Изработка на наноустройства.

Нанотехнологии за медицината, изучаване природните наноструктури.

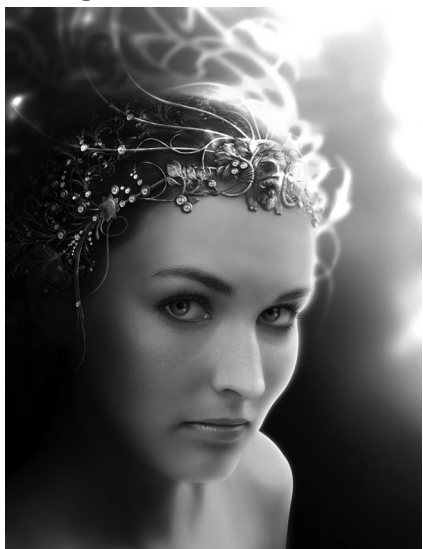
Нанотехнология на жизнеобезпечаването.

Напомням, че в момента Китай е световен лидер в изследванията на нанониво. Наноразработките станаха част от десетия петгодишен план за развитие на страната и широко се прилагат в много области на икономиката и промишлеността. „Развитието на нанотехнологиите може да доведе до нова индустриална революция в близко бъдеще“, заявява Лу Юнсян.

Ах, тези невъзможни жени!

В „утопичните антиутопии“ от 70-те години блуждаеше един образ, който бе на прага да стане шаблон. Образът на малкия човек от големия технотронен град-машина, който след монотонния си обезличаващ ден сред зъбчатките на системата се прибира у дома в самотната си клетка стая, снабдена с голям екран, и потъва в измислените му светове. Но ето, на екрана се появява красива водеща и нашият герой общува с нея като влюбен. После разбира, че това било видение, конструирано от електронен мозък, като справочна псевдоличност... После престанаха да пишат за този герой и неговата илюзорна любов, защото дойде реалността на виртуалните дами.

Първа бе водещата от 5-и канал на английската телевизия, синтези-

рана като триизмерна анимация, която представяше новините по един от каналите. Тя бе управлявана от цял комплекс машини, мимиката ѝ бе ограничена, макар и достоверна. Но най-важно, тя просто изпълняваше написания текст с адекватно изражение. Никой не можеше да ѝ зададе въпрос и да очаква адекватен отговор.

След това се появи Annanova. Първата виртуална женска псевдоличност, водеща в гигантски уебсайт, с частична обратна връзка. Всеки от посетителите на сайта можеше не само да гледа двуминутни новини, разиграни от нея

с адекватно изражение на лицето, но и да ѝ отпрати въпроси, макар и offline. Тя вече отговаряше на образа от старата антиутопия. И продължението е не по-малко фантастично: преди няколко месеца бе публикувано нейното изображение (може да се каже „цялото ѝ тяло“) и вече се намериха желаещи да предложат ръката и сърцето си. Състояла се е „пресконференция“, на която Аннанова заявила: „Харесват ме само за това, че изглеждам добре, а бих желала да ме ценят за това, което правя!“ Тя никога няма да остарее, ще става все по-умна, а след време могат да се появят и виртуални колеги, семейства или приятели...

Всички случаи дотук са производни на вечната склонност на мъжкото съзнание да отделя идеала за жена от реалната жена. Оказа се, че това си е цял отделен пазар само за мъжка аудитория. И то без да намесваме порното. Там има друг вид „отделяне“ – употребителството! Логично е това, което показва първото по рода си световно проучване на ценностите чрез интернет *Planet Projekt* – 70% от анкетираните са дали приоритет на междуполовите отношения!

Все по-бързото нарастване на изчислителните мощности усъвършенства този процес. Изумителен бе рецидивът, случил се по време на тазгодишните избори в САЩ. Екип, стоящ зад някакъв сайт, създаде Джаки Страйк – представителка на потисканото малцинство от виртуални жени, – кандидатка за президент, която наистина участва в състезанието. Този път тя бе жена на средна възраст, майка на две деца, едното от които убито във войната в Залива, домакиня и общественичка, авторка на афоризми и т.н. – всичко средно аритметично за американската социално активна жена. За разлика от Аннанова, която е жената идеал, предназначена за обожание и подражание, Джаки Страйк е олицетворение на обикновената американска жена. Тя е идеална в съвсем друг смисъл. Например, изтъкват нейните подгласници, тя ще заема много малко място в Белия дом, ще може да работи по цяло денонощие и няма да злоупотребява със стажантки чрез своите пури. Можете да се запознаете с разнообразния, макар и средноаритметичен духовен живот на Джаки на сайта <http://Jackiestrike.com>.

Интересна е и последната проява на този феномен. Младата хит певица Бритни Спийърс ще бъде първата в света, излизаща на сцена със своята виртуална двойничка. Триизмерното ѝ копие скоро ще можете да видите на сайта (<http://britneyspears.com/>).

Човек неволно си спомня за десетките мрачни фантазии от епохата на романтизма („Портретът на Дориан Грей“, „Продадената сянка“ и др.), когато портрети и отражения, сенки и видения заживяват свой живот за ужас на оригиналите. А за нас това става всекидневие. И то при днешни-

те примитивни програмни езици, при силициевите чипове! Какво ли ни очаква, когато бъдат постигнати еволюционните програми на изкуствен интелект, вкарани в квантови процесори, които задвижват 3D-емулации, реализирани чрез холограми в пространството?

Пирът на киборгите

Из фантастиката продължават да се вихрят ефектни киборги, защото етическите възможности на този сюжет едва сега започват да се разгръщат. Но техническата реализация на стъпките към реалния човек киборг отдавна са тема на приложни институти и рутинни технически разработки.

Първи бяха медиците от началото на 80-те години – те слагаха сърдечни стимулатори с различна сложност, сега наред са специални чипове, париращи тремора от болестта на Паркинсън, и други.

В интернет в момента може да се проследи експериментът как командите от мозъка на маймуна управляват ръка на робот от разстояние 900 км (<http://www.duke.edu>). Авторите на този проект наричат това „основа за по-нататъшни разработки на интерфейс между автоматични устройства и главния мозък, който ще позволи на инвалидите да контролират движението на протезите на крайниците си и на парализирани пациенти да общуват чрез интернет“, но ние си даваме сметка, че това са реални

крачки към истинска киборгизация.

Най-реалните стъпки е направил английският учен Кевин Уорвик (гостувал и у нас) от Readings University – „пионер в прехвърлянето на мост между силиция и белтъка“. Той си трансплантирал чип в ръката, пригоден да комуникира с автоматичните и изчислителните устройства в интелигентната сграда на института. Вратите се отваряли пред него сами, компютрите го поздравявали по име и зареждали любимия му софтуер, щом застанел пред тях. Първите си експерименти Уорвик посветил на доказателството за лекотата, с която може да се осъществи електронното следене и идентификация. Даже споменал за нескромни предложения от някои държавни служби, които той не приел.

По-късно обаче британецът сменя песента:

„Следващия експеримент, който ще предприемем – включване към нервната система. Имплантът отново ще бъде присаден в ръката, но този път той ще приема сигнали от моята нервна система и ще ги предава на компютъра и обратно. Компютърът ще може да предава сигнали обра-

тно. Наистина потресаващо! Това не само открива възможности за управление на компютър с махване на ръката, но също, като се има предвид двустранната връзка, това дава възможност през компютъра да се изпращат сигнали от моята нервна система по мрежата до друг човек на другия край на планетата!“

Изключително интересна статия за този феномен можете да прочете на сайта на Иван Попов <http://underpear.gyuvetch.bg/translat/superint.htm> с оригиналната гледна точка на Ник Бострьом с особена отстранена ирония и задълбочен смислов анализ относно разликата между англичани и американци в митологичното им отношение към техноморфизма.

Трансгенният човек

След мишката и домата, ето че се задава и трансгенният човек! Досегашните генни терапии добавяха гени в някои клетки, но никога в половите, защото промяната ще се предава от поколение на поколение с непредвидими последици. Точно това си позволяват авторите на така наречените „зачатъчни генни терапии“, провели тази година симпозиум в Лос Анджелис. Между тях е и откривателят на ДНК Д. Уотсън: „Ако имаме възможност да подобрим хората, защо да не го направим?“, а колегата му М. Капеки от Юта добавя: „За щастие, никакво теоретично препятствие не стои пред зачатъчните терапии.“ Сега усилено се спори дали УНИВЕРСАЛНАТА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ЧОВЕШКИЯ ГЕНОМ, която отрече клонирането, ще засегне и нещо от тези изследвания. В този момент биологът Силвър от Принстън издаде книга „Преправяне на рая“, в която директно обещава две човешки раси – „генрич“ и „натурал“, като водещи ще бъдат, разбира се, първите.

Техногенна феноменология

Списъкът на техногенните катастрофи, станали през последните десетилетия, пъстрее с феномени, които могат да се обяснят със смятаната за фантастична хипотеза на големия английски учен Джеймс Лавлок „Гея“, според която Земята като цялостна система притежава белег на живо и може би разумно същество, което полага грижи за самосъхранението си. Ето някои факти:

Според комисията по разследване „Чернобил“ са регистрирани деформации в основата на станцията, довели до фаталните размествания и

те са се появили едновременно с резки промени в атмосферното състояние – възникнал циклон, който бързо бил сменен с антициклон.

Преди катастрофалния взрив на газ в Башкирия (който отнесъл два пътнически влака) свидетелите са чули подземно бучене, излезли от строя измерителните прибори на газопровода. Без никакво обяснение е бил нарушен трафикът на влаковете, пробила се е и е рухнала дигата на хранилището с отпадъчни води и всичко това **ПРЕДВАРИТЕЛНО!**

Непроверени научни източници твърдят, че от повърхността на Земята към ядрото ѝ водят канали, около изхода на които са концентрирани геопатогенните зони. Те служели като вълноводи на гравитационни вълни. Може би вътрешна сигнална система на планетата?

Същевременно генерирани в недрата гравитационни импулси подобно на лазерен лъч могат да стигат далеч в космоса и да получават сигнали оттам.

В същите околнаучни статии се изписва сакраменталната фраза: „Някои учени предполагат, че планетата не само подава сигнали, но и получава такива от центъра на Галактиката. Астрономите отбелязват необикновена активност с такъв характер през последните години. Подобен обмен на информация става и със Слънцето...“

Генетика на непорочното зачатие

Какво биха могли да правят на съвместен симпозиум генетици, изотерици и теолози?

Ами например да установят генетичната същност на непорочното зачатие! Такъв симпозиум се е състоял през ноември в САЩ. Авторите на докладите са стъпвали на следните научни разработки:

Че цялостната програма на организма се съдържа в структурата от течни кристали на ДНК – съчетанието на хромозомите образува холографски решетки (поле).

Това поле, получавайки програмата, създава вълнов образ на биосистемата подобно на 3D анимация.

При деленето на човешки клетки в ембриона в това поле се образуват вълни, които точно показват пространствената локализация на органите.

Тази вълнова технология на генетиката е разработена от руския изследовател Пьотр Гаряев.

Енергийни вълни – солитони – разчитат, запаметяват и препредават генетичната програма. Съществували непроверени данни, че вече са създадени генератори на солитони, чрез които по вълнов път се предава генетична информация от един вид на друг (може би ста-

ва дума за експериментите на д-р Цзян?).

Следва, че е принципно възможно непорочното зачатие – организмът да се развива от една клетка под въздействието на външно привнесена вълнова генетична информация. Защо това да не е яйцеклетката на Дева Мария, а вълновият геном – на БОГ?

Материалната основа на носещото цялата операция поле е физическият вакуум между атомите, изпълнен с микролептони, които отдавна са набеждавани като носители на „мисловния процес“.

„Вакуумният свръхмозък“, генерирайки 3D холографни солитони, ги реализира в плътна материя и това е актът на сътворението.

Тези, които са се начели с учебници по генетика, вече сигурно ругаят, но аз не мога да забравя репликата на моя приятел медик кибернетик д-р И. Димитров (110 внедрени в чужбина изобретения): „Колкото повече изследвам ДНК, толкова повече съжалявам, че съм непоправим агностик...“

Смятам да се свържа с авангардни генетици и да им задам въпроса какво мислят за този симпозиум. Интересно, нали?

ВЪОБРАЖАЕМИ НАУКИ

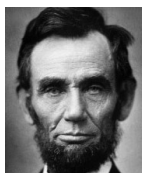
В една древна класификация на науките, направена от Френсис Бейкън, съществуват *desiderata* научни дисциплини, които големият мислител е нарекъл „желани“. С годините практически всички измислени от Бейкън „Желани въобразени науки“ са създадени. Така например Баумгартен си е въобразил естетиката, а Мендел – генетиката. Руският учен Михаил Епщайн (<http://www.emory.edu/INTELNET/intelnet2.html>), като пътуващ преподавател, споделящ времето си между Русия и САЩ, създава интелектуалния сървър (на руски и английски език) ИнтеЛнет, който през 1995 година получава английска награда за „социално изобретение“. Централно място в този сървър заема електронното списание „ВЪОБРАЖАЕМИ НАУКИ“, където в табличен вид са изложени „въобразените“ от различни автори нови научни дисциплини. Той нарича това „проективна“ класификация и уточнява:

„Работата е там, че сферата на въобразението все по-настоятелно влиза в самата структура на съвременното научно знание и определя смените на парадигмите в хода на научните революции. От тази гледна точка съществено е не само конкретното съдържание на тези или други НАУЧНО-УТОПИЧНИ предложения, колкото новите мислени рамки, които се създават. В наше време да се противопоставят „науката“ и „уто-

пията“, разсъдъкът и въображението, значи да не се забелязват истинските движещи сили на прогреса. Научното знание не потиска сферата на човешките желания, а напротив, движено е от тях. В този смисъл „въображаемите науки“ на Бейкън са първият синтез между познанието и желанието! Продължаваме това...“

Друга интересна находка на Епщайн е решението му да публикува незавършени теории и концепции на самобитни непризнати мислители, които по една или друга причина са оставили ръкописите си за свободно разпространение, като предлага на други мислители да „осиновят“ разработките и да ги доразвият, естествено ако са готови да се отнасят отговорно към тях като истински бащи осиновители. Аз лично прегледах сървъра и мога да кажа, че там няма графомански брътвежи, а преобладават оригинални идеи.

И накрая три „фантазии“, взети директно от историческите хроники:

Президентски фатуми

Abraham Linckoln | John F. Kennedy

Убит е през 1861 г. с изстрел в главата | През 1961 г. е убит с изстрел в главата
В петък | В петък

Секретарят му Кенеди (Kennedy) | Секретарят му Линкълн (Linckoln)
го съветвал да не излиза този ден. | го съветвал да не излиза този ден.

Убиецът му е роден през 1831 г. | През 1931 г. е роден убиецът му.

След като стрелял в театъра, бягал | След като стрелял от един таван,
и бил заловен на един таван. | бягал, и го заловили в театър.

Убиецът бил убит наскоро | Убиецът бил убит наскоро
след смъртта на президента. | след смъртта на президента.

Следващ президент Джонсън (Johnson) | Джонсън (Johnson) следващ президент.

Щастливото 13 на Вагнер

13 букви съдържа името на Вагнер, написано на родния му език.

$13=1+8+1+3$:

1813 е годината на неговото раждане.

13 октомври е датата, на която решава да се посвети на музиката.

13 музикални драми е написал през целия си живот.

13 септември е датата, на която е открит театърът, където Вагнер започва кариерата си.

13 август е дата на откриване на посветения на Вагнер театър в Байройт.

13 април е датата, когато той завършва „Танхойзер“.

13 март 1861 г. – тази опера е изпълнена за пръв път и става най-големият му провал.

13 май 1865 г. – втората ѝ премиера става най-големият му триумф.

13 години продължава изгнанието му извън родината.

13 февруари е датата на неговата смърт, случила се, когато са изминали

13 години, откак Германия е обединена.

Двойникът на краля

На датата на моя рожден ден 29 юли през 1900 г. анархистът Гаetano Бреши убива италианския крал УМБЕРТО I (1844-1900). Смъртта му била предшествана и от невероятен и необясним случай – обикаляйки страната, на 28 юли той спира в Монца и за своя изненада открива, че собственикът на местен ресторант е буквално негово копие. И не само това – той също се казва Умберто, роден е също на 14 март, оженил се е в същия ден като краля за жена на име Маргарита, кръстил е и детето си също Виторио, двамата са участвали в едни и същи сражения и са получили ордени за храброст и за капак – в един и същ ден единият е коронясан, а другият открива ресторанта си. Краят е още по-впечатляващ – на следващия ден кралят поискал отново да се види с Умберто, но му съобщават, че той е починал от инцидент с огнестрелно оръжие. „Изглежда все пак съдбите ни не са чак толкова подобни – той е на небето, а аз...“, казва кралят и това са последните му думи – проехтяват три изстрела и два куршума улучват сърцето му...

Ех, какво ли е да се запознаеш с автора на тези „сценарии“?

Подбрал и превел: Асен Асенов

РЕЛИГИОЗЕН НАНОТЕХ

Православният интернет (особено на руски език) е мощно и разклонено дърво, което обхваща почти целия свят. Из него се движат не само проповеди, но и изумителни фантастични визии за бъдещето на света, ако не се противопоставим на Антихриста, който без съмнение вече се е задал на хоризонта.

Тук ще ви запознаем с едно такова видение, което звучи като фантастичен роман с кибертънк уклон. Негов автор е отец Елпидий, гръцки йеромонах, пребиваващ в Африка с апостолска мисия.

Отначало в Англия ще се появи харизматичен лидер, който бързо ще завоюва лидерско място в политическия живот на страната. Той няма да крие подчертаната си любов към юдейския народ. Постепенно той ще завоюва не само Британия, но и околните страни, стъпка по стъпка създавайки пан-европейска държава на евреите. В новосъздадената държава те естествено ще се опитат да реализират старата си мечта: Третия храм. Храмът на своя Бог и Цар. А всъщност храмът на Антихриста!

В този период светът ще бъде разтърсван от кръвопролитни войни, хората ще изнемогват от недостиг на продукти, вода, лекарства и медицинска помощ. Но най-жестоката война ще е между християните и мюсюлманите. И нашият новоявен лидер ще печели нарастваща популярност чрез световните телевизии, обявявайки програма за отмяна на религиите: „Виждате докъде я докараха последователите на тези две религии с фанатичната си ненавист едни към други...“, „Само аз мога да ви предложа мир“, и мнозина ще повярват на това. Изтощени от войните, те ще гласуват за него и той ще бъде избран по демократичен път. Страхът, паниката, неувереността в утрешния ден – тези чувства ще изиграят ключова роля във възцаряването Му.

Който не е съгласен с властта му и говори публично за това, първоначално просто ще изчезва. И така стотици хиляди души всяка година ще изчезват без следа. Но тъй ще е само в началото, колкото да не се разваля имиджът му на „миротворец“. После ще започнат открити гонения, както се е правило с всеки рушител на системата. Тогава вече ще е готово всичко необходимо за повсеместното „чипизиране“.

Какво имам предвид? Нищо от писаното досега за тези чипове не разкрива цялата истина за това най-мощно оръжие в оковите на Антихриста! Не си представяйте нещо като днешните медицински устройства, които

с операция се вкарват в организма!!! Говорим за наночипове, практически недостъпни за човешките сетива. Те ще са пълноценен контролор не само над телесната жизнестойност, но и над мозъчните процеси. Те ще бъдат едно цяло с невроните на главния мозък и генетичната структура на човека. И няма да могат да бъдат отделени от човешкия организъм, без това да предизвика смърт!

Как ще става внедряването и разпространението? Ще се опитам накратко да ви разкажа как ще става това на практика. Всички сме свикнали с гледката над нашите домове да стърчат спътниковите антени за ТВ. Те приемат сигнал от спътника и предават на нашия телевизор желаната програма от избрания канал, от предпочетената страна. Какво е нужно, за да гледаме любимото си предаване? Спътникова антена и цифров терминал с вградена декодировка на сигнала.

Ето принципната схема на нашето дистанционно управление. Във всеки човешки организъм вече ще са вградени такива невидими „телевизионни антени“, те ще навлизат там с храната, напитките и въздуха, който дишаме! Това ще са „шпионите“ в нашето тяло, за които няма да имаме дори представа. Но те сами по себе си не могат да направят нищо, докато не бъдат свързани с „декодерите“ на сигнала. Споменатият наночип е „и антената, и декодерът“.

И тук ще започне най-страшното: най-първо ще бъдат „обработвани“ новородените деца. Под благи поводи – контрол над здравето и образованието. И децата ще растат с това предопределение. После, във времевата на антихриста лъжепророк, ще бъдат пробвани и видимите чипове. Вградени чрез игла в организма, те ще дават пълна информация за мислите на всеки човек и спасението от тях ще е само смъртта! И този вид чип ще бъде окончателният вариант и ще носи смъртта на човечеството. Защо? Защото тази технология ще е на такова ниво, че самата мисъл за изрязване или каквото и да било отстраняване на чипа от тялото веднага ще става известна на контролорите!

Сега ще ме запитате какво общо имаме с това ние, православните? Ще обясня. В рамките на един ден в нас проникват хиляди „спътникови антени“ – за целта ни обработват с ГМО, опрашват ни със самолети и добавки към питейната вода, но без „декодера“ „антените“ не работят. Те само трупат чуждородни тела в нашия организъм, които чакат своя час. Виждате какво става около нас: хиляди непонятни заболявания и отклонения в работата на имунната ни система.

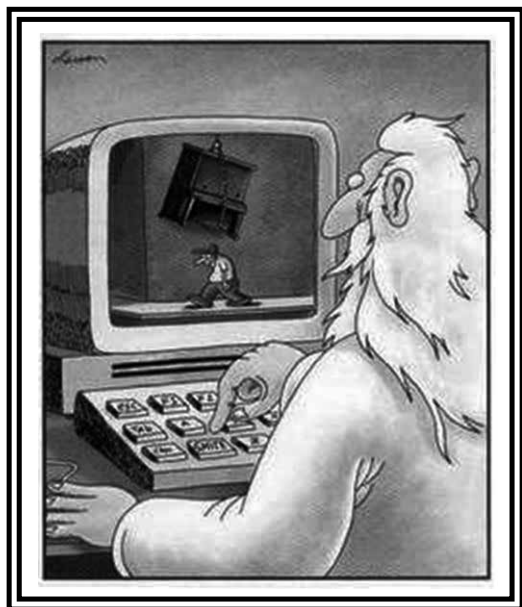
А ние имаме антидот. Антидот, толкова мощен, че нито едно чуждородно тяло не може да се задържи в организма. Това е Светото при-

частие! Ето защо е нужно да се причастяваме. Кръвта на Спасителя ни пречиства от всеки боклук, който попада в нас. Само така можем да оставаме в здрав ум и повече или по-малко в здраво тяло.

Мъка и страдания за този, който във време на нашествието антихристово не се приобщава към Тялото и Кръвта Господня! Мнозината, които по един или друг повод се отказват, не разбират какво правят!!! Само силата на Господа и Неговото тяло и Кръв са способни да унищожат тези нанотехнологии. Само Той и нищо друго не е способно да обезопаси Вярващите! А който не се моли, ще бъде като отворен пристан за Врага – „влизай откъдето си искаш“... Без нашата молитва бесовете и обладаните от тях ще имат безразделна власт над нас. Такава е силата на молитвата!

При възцаряването на Антихриста ще бъдат въведени такива закони, че никой да не може да посещава храм тайно. Ще бъдат приети такива закони на Църквата, които ще изменят Тайнството на Светата литургия, и тя ще престане да бъде Свята. На мнозинството ще му остане само оръжието на Молитвата. Без молитва човекът ще е на колене пред Антихриста!

В големите храмове, които към този момент вече ще са храмове на Сатаната, ще проповядват лъжепророците. И ще се оттегли Светият Дух, и няма да има ПРЕТВОРЯВАНЕ на виното и хляба в Кръв и Тяло Господне. И тези, които идват да се причастят, ще получават само вино и хляб, затова напрасни ще са техните надежди!!!

Васил Сивов

ТЕХНОХУМАНИЗМЪТ И ДЕЙТЪИЗМЪТ – НОВИТЕ РЕЛИГИИ НА БЪДЕЩЕТО

Човечеството започва да губи определящата роля в своето развитие, технологичните корпорации поемат решенията за бъдещето. Две нови религии овладяват душите на хората – технохуманизмът и дейтъизмът (поклонението пред данните). Такава перспектива очертава израелският историк Ювал Ноа Харари в новата си книга „Хомо Деус. Кратка история на утрешния ден“ (HOMO DEUS. A Brief History of Tomorrow by Yuval Noah Harari. Harper, 2016). Технологиите на изкуствения интелект, огромните информационни потоци и алгоритми ще дадат някакви решения на глобалните проблеми и ще формират новия свръхчовек, но същевременно го поставят в зависимо положение, определяйки неговата ценност от данните, които произвежда. Историкът дава за пример сървисите за навигация Google Maps и Waze, които дават възможност бързо да се ориентираме в пространството, но и ни заставят да се водим по алгоритъма и да не можем самостоятелно да определяме маршрута си. Всяко знание и умение на човека вече се обезценява, ако не бъде споделено в социалните мрежи. Данните (data) стават основата на новата религия – дейтъизъм (dataism). Тази идеология признава значимост и уникалност на човека като най-сложната и ефективна система за обработка на данни. Но тъй като той не е в състояние изцяло да разбере своите чувства и желания, това прави за него алгоритъмът. Така човекът се превръща в излишното звено в системата.

Възникващата заплахата поражда и новата система от ценности – технохуманизма, насочен към развитието на човешките способности. В основата на тази идеология са неврокомпютърните интерфейси и киборгизацията. За разлика от дейтъизма, технохуманизмът поставя на първо място интересите и желанията на човека. Политическите системи според Харари вече не са в състояние да реагират адекватно на новите технологични предизвикателства, скоростта на промените не позволява на политиците да формират реални визии и планове за бъдещето. На това са способни само технологичните компании. „Масщабното виждане за бъдещето на човечеството е достъпно само за обитателите на Силициевата долина, на Илон Мъск и Марк Зукърбърг.“ Ако преди хиляда години човек се е обръщал за решаване на своите проблеми към църквата, то сега

той търси отговорите в алгоритмите. Те решават с кого да се среща, къде да живее и как да решава своите финансови проблеми. Корпорациите в тези условия придобиват решаващ авторитет. Тази зависимост ще се засилва, тъй като хората започват да поверяват здравето и живота си на различни програмни устройства и системи за мониторинг. Това има и своите плюсове. „След 20-30 години стотици милиони, дотогава нямащи достъп до здравеопазване, ще попаднат под грижите на доктори на изкуствения интелект и ще получават квалифицирана помощ, каквато не сме и сънували.“ Авторът споделя мнението на писателя социолог Питър Фрейз, че човечеството ще избере един от четирите възможни сценарии на бъдещето – комунизъм, рентиизъм, социализъм или екстерминизъм.

Като една от най-големите заплахи на ХХІ век Харари смята появата на „безполезната класа“. „Умишлено използвах достатъчно обидно определение, за да подчертая, че имам предвид безползност от позицията на икономическата и политическата система, а не от морална гледна точка. Зная, че подобни прогнози са правени още преди 200 години в началото на индустриалната революция, но никога по-рано те не са били толкова реални. Това е като историята за лъжливото овчарче, което викало „Вълци, вълци!“, и когато никой вече не му вярвал, вълците действително дошли. Новите поколения вече се сблъскват с последствията на тази технологическа еволюция. По-голямата част от знанията, които децата получават в училище сега, ще са напълно безползни, когато станат на 40 години. Ако искат да продължат да работят, ще трябва отново да опознават света, да откриват в себе си нови способности, да реагират все по-бързо на промените.“

В края на книгата Ювал горчиво констатира: „Хората все по-трудно ще откриват смисъл в живота и това ще стане основен проблем не само на учените, но и на политиците. Неговото решение не може да бъде оставено само на технологиите и инженерните решения на частните корпорации... За съжаление, господството на сапиенсите създаде малко, с което можем да се гордеем. Ние подчинихме окръжаващата среда, увеличихме производството на храни, построихме мегаполиси и основахме империи, свързахме всички земни кътчета с търговска мрежа, но нима страданията на планетата станаха по-малко? Като богове самозванци ние се съобразявахме само със законите на физиката и не отговаряхме пред никого за своите постъпки. Превръщаме в кошмар живота на други живи същества, загрижени само за своя комфорт и потребление, и в нищо не намираме щастие. Има ли нещо по-опасно от разочаровани безотговорни богове, които не знаят какво искат?“ Ще бъде ли чут този

Тази картина на Георги Марков превъзходно илюстрира примитивното въображение на масовото съзнание относно отношенията на човека и машината

пореден глас в пустиня?

В основата на този труд е заложена една простичка, но твърде застрашителна идея. Човешката природа ще бъде трансформирана през XXI век с отделянето на интелекта от съзнанието. Няма да създаваме машини с чувства като нашите, притежаващи съзнание. Роботите няма да се влюбват в други роботи, което не значи, че ние няма да се влюбваме в тях. Но вече създаваме машини, огромни масиви и мрежи от данни, които познават нашите чувства по-добре от самите нас. Това е качество на интелекта. Търсачката Гугъл няма своя вяра и стремежи, безразлична е към това, което търсим, и не може да бъде наранена от нашето поведение. Но тя умее да анализира това поведение и да разбере какво искаме, преди самите ние да сме го узнали.

В предишния си бестселър „Сапиенс. Кратка история на човечеството“ Харари проследява 70 000 години от човешката история, за да ни припомни, че няма нищо специално в нашето възникване. Хомо Сапиенс е само един от възможните начини да бъдеш човек, едно еволюционно попадение както всяко друго живо същество. Той предвижда и неговия край. На върха на своята мощ, ние достигаем и нейните граници. Хомо Деус, придобиващ уникалната способност да контролира света, се превръща в нещо различно. Изграждайки всеобхватните комуникационни мрежи, започваме да се възприемаме като единици информация, като машини, обработващи данни, като алгоритми. Манипулирайки данните, ние променяме съдбата си. Бедата е, че други алгоритми, създадени от нас, могат да го правят по-ефективно и това е, което Харари определя като отделяне на интелекта от съзнанието. Проектът на модерността бе основан на идеята, че човешките индивиди сами определят смисъла на своя живот и създават своята мощ. Ние сме тези, които решават какво ще преживеем занапред като социални личности, потребители, партньори в любовта. Но това постепенно престава да бъде вярно. Ние отстъпваме своите решения на мрежите от данни и те започват да определят какво трябва да преживеем.

Още през 1651 г. английският философ Томас Хобс в своето произведение „Левиатан“ определи модерната държава като автоматон – изкуствен човек. Съвременните информационни комплекси изземват все повече от автоматичните бюрократични функции на държавата, а правителствата не успяват да бъдат в крак с ускоряващия се технологичен бум. И ако през 1800 г. човек можеше да добие някаква представа за света през 1900 г. като поредица от събития, задействани от човешки същества, то представата за 2100 г. и мястото на човека в нея днес е почти

невъзможна. Расте усещането, че изграждаме свят, в който няма да има място за нас.

Реалната мощ на цивилизацията винаги е била свързана с информационните мрежи. Отделните човешки същества са безпомощни, оставени на милостта на хищниците. Обединяването им в социални структури, религиозни течения, армии, държави, по-късно във финансови корпорации им позволява да завладеят планетата и да формират всеобхватната мрежа от взаимносвързани информационни потоци. Всеки опит за изключване от тази зависимост е обречен. На мястото на стоящата в основата догма на модерността – либерализма, демокрацията и автономията на личността, днес навлиза новата религия – дейтъизмът. Последователите, положили началото в Силициевата долина, залагат своята вяра в информацията като единствено надежден източник на ценности. Тази вяра съдържа огромен потенциал, тя означава, че ще срещаме все по-малко препятствия, за да получим това, което искаме, защото необходимата информация ще става мигновено достъпна. Нашите желания и практически опит ще се слоят в едно. Продължителността на човешкия живот ще се увеличи неимоверно. Дейтъистите вярват, че това е следващата граница, която ще бъде премината. Но става очевидна и обратната страна. Какво ще бъдем след това? Някаква съвкупност от информационни точки?

Политическите системи на ХХ век подчиняваха индивида на силата на държавата, на диктатурата на финансови империи. В следващия наш век това вече не е необходимо. Според Харари „Индивидът няма да бъде унищожен от Големия Брат (Big Brother). Той ще се разпадне отвътре“. Корпорациите и държавата ще продължат да се съобразяват с нашата индивидуалност и специални потребности, но в процеса на тяхното удовлетворяване те символично ще ни разфасоват в „биохимични субсистеми“, контролирани от мощни алгоритми. Тук се проявява един антиутопичен политически аспект. Ранните приемници на дейтъисткия проект ще бъдат единствените притежатели на ключовете към информационните масиви и реалната власт. Влизането в новия суперелит ще бъде неимоверно трудно – ще бъде необходимо свръхвисоко ниво на образование и липса на задръжки при физическото обединение на персоналната идентичност с интелигентната машина. Появата на новите богове открива мрачна перспектива: малка жреческа каста от пророци с достъп до абсолютния източник на знание и останалата част от човечеството като елементи от тяхната глобална информационна схема. Бъдеще като дигитално претоварена версия на далечното минало – Древен Египет,

умножен с потенциала на Фейсбук.

Авторът няма претенцията за неизбежно събдяване на тази странна визия. Той отправя предупреждение: ако интелектът и съзнанието бъдат разделени, тогава преобладаващата част от човечеството ще се озове в състоянието на животните от нашите индустриализирани ферми, понасящи страдания от превъзхождащия ги интелект. Оценявайки убийствената ирония на Харари, следва да си спомним предупреждението на Ницше, че човечеството се готви да опъне платната на кораб в бурно море. Книгата оставя усещането на застаналия на ръба на пропаст след дълго пътуване. Пътешествието губи смисъл, когато следващата стъпка е в бездната.

И така основните тези:

Организмите са сведени до алгоритми.

Хомо Сапиенс престава да бъде доминантен във вселена, където дейтъизмът става основна парадигма.

Технохуманизмът като религия, която обожествява човека, изисква от него да плати цената – обединяване с изкуствения интелект чрез свръхразвити неврокомпютърни интерфейси, водещи до трансформация на личността с неизвестни последствия.

Спорно, провокативно и смразяващо, нали?

Коментар от форума на клуб „Иван Ефремов“:

Re: Технохуманизъм и дейтъизъм

от [ivanushka](#), събота, 01 април 2017, 9:02 pm

От резюмето става ясно следното:

Цялата смислово-логическа конструкция на произведението е основана на една дълбоко залегнала в основата на мисленето на автора, а и на съвременния свят, аксиома. А именно: „Няма Бог.“

Толкова дълбоко е залегнала, че даже не се и споменава. А не се споменава, за да не би някой да оспори истинността ѝ. И така да подкопае основите на съвременния материалистичен свят. И понеже няма Бог, човекът може да заеме това място. А с тази аксиома мястото на Бог е празно... И то болезнено празно. Иначе нямаше да има нужда някой да го заема. Затова и има такъв стремеж някой да го заеме...

Но заедно с тази аксиома неразделно върви и свързаното с нея твърдение: „Светът е един кръговрат. Кръговрат на страданието.“

Това е пътят на материализма: от „Няма Бог“ до „Кръговрат на страданието“. И от „Кръговрат на страданието“ до „Няма Бог“... Един истински

кръговрат на страданието. Един безсмислен и повтарян до безкрайност кръговрат. Кръговрат без Бог...

Привидно тази философия без Бог изглежда естествена и истинна. Но коментираното произведение показва до какъв естествен завършек води тази „естествена“ философия.

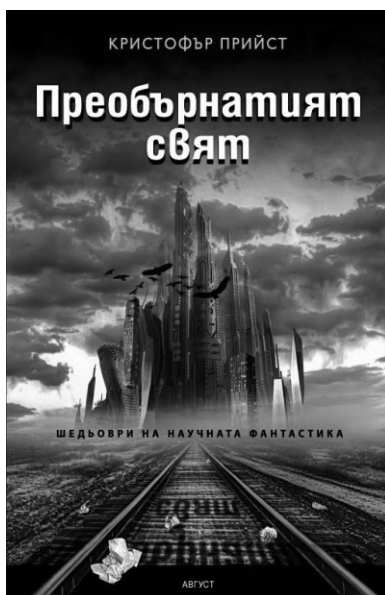
Също така обаче много добре съвпада със съвременния свят и с логичните прогностични негови продължения следното:

Светът не се развива естествено! Светът се управлява! И съдейки по резултатите от това управление, светът е управляван от тайна религиозна секта, която почита човекомразещо божество. Да, „уважаеми“ материалисти! Религиозна секта! В основата на този материалистичен свят! Която религиозна секта проповядва лъжата „Няма Бог“ не за друго, а за да задълбочи страданието. И се стреми към потайност, за да преодолее възможна съпротива. Точно както се вари жива жаба: тайно и полека... Докато не дойде Смъртта...

Като че ли все още не сме толкова сварени и сме все още живи. Като че ли все още имаме свободна воля и останки на разум, които могат да ни помогнат да изберем верния път... Пътя, който води към добро...

А може вече и да е късно... Разумът да е под контрол... Свободната воля да е отнета... И Смъртта, или по-лошо – Несвободата, тайно и полека да пуска своята мрачна завеса...

А смисълът (и изходът от кръговрата) е извън нас и извън този материалистичен свят...

ОТКЪДЕ ИДВАМЕ?

Националните фантастични награди: издания 2015 и 2016

Кристиана Тошева и Калин М. Ненов

Събирането на български номинации за Европейските награди за фантастика Еврокон през 2014-а отбеляза невероятна активност – бяха получени над 100 номинации!

Тази активност, първо, ни показва колко жива е българската фантастика; и второ, вдъхнови ни да организираме нещо по-голямо: национални награди, които ще отличават и насърчават родните ни творци във всякакви жанрове и области на фантастичното – не само тези, определени в условията на Еврокон.

Така Националните фантастични награди (НФН) бяха учредени през 2015 г. от 17 български общности: SciFi.bg, Човешката библиотека, Фентъзи ЛАРП Център, Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“, Knigi-Igri.BG, Сборище на трубадури, ShadowDance, „През 9 земи“ (организаторите на Зимните Таласъмии), клуб „Тера Фантазия“, ИКФЕП „Иван Ефремов“, клуб „Аркадий и Борис Стругацки“, Клуб по фентъзи и фантастика към ФМИ, клуб „Светлини сред сенките“, клуб „Уибробия“, списание „Дракус“, организаторите на „Златен кан“, българските ЛАРП общности.

Наградите към момента включват 24 категории, а в номинирането и гласуването за тях може да участва всеки, който обича българската фантастика във всевъзможните ѝ форми и проявления.

Правилата и организацията на НФН 2015 бяха резултат от тримесечна подготовка, в която участваха 31 представители на изброените общности:

- от SciFi.bg: Петър Атанасов и Адриан Димитров
- от Човешката библиотека: Калин Ненов и Наталия Янева
- от Фентъзи ЛАРП център: Кристиана Тошева и Дияна Овчарова
- от Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“: Валентин Иванов и Атанас Славов
- от knigi-igri.bg: Александър Торофиев и Петър Петров
- от Сборище на трубадури: Петър Тушков, Владимир Полеганов, Джовани Чемишанов и Ана Хелс

- от ShadowDance: Георги Пенчев и Александър Попов
- от организаторите на Зимните Таласъмии: Ангел Славчев, Антония Дончева и Стефан Караманов
- от клуб „Терра Фантазия“: Янчо Чолаков
- от клубове „Иван Ефремов“ и „Аркадий и Борис Стругацки“: Юрий Илков и Дилян Благов
- от Клуб по фентъзи и фантастика към ФМИ: Ралица Великова
- от клуб „Светлини сред сенките“: Валентина Димова и Диян Илиев
- от клуб „Уибробия“: Ивайло Динков
- от списание „Дракус“: Явор Цанев
- от организаторите на фестивала „Златен кан“: Кънчо Кожухаров
- от ЛАРП общностите: Радомир Мирчев, Александра Стряскова и Ангелина Илиева

В първото издание на НФН бяха номинирани над 200 творби и творци, а 144-ма гласували определиха крайните резултати:

Най-добър писател

- първо място: клуб „Светлини сред сенките“
- второ място: Николай Теллалов
- трето място: Любомир Николов – Нарви

Най-добро издателство

- първо място: „Човешката библиотека“
- второ място: „Бард“
- трето място: Artline Studios

Най-добър преводач

- първо място: Любомир Николов – Нарви
- второ място: Калин М. Ненов
- трето място: Адриан Лазаровски

Най-добър превод за 2014 г.

- първо място: „Песента на ханджията“ – Питър С. Бийгъл (превод: Анна Антонова)
- второ/трето място: „Бурята на века“ – Стивън Кинг (превод: Адриан Лазаровски), и „Светът на огън и лед“ – Джордж Р. Р. Мартин и др. (превод: Емануил Томов)

Най-добра книга за 2014 г.

- първо място: „За спасяването на света“ – антология (2-ро изд.)
- второ място: „Наследникът“ – Любомир Николов – Нарви
- трето място: „Вдъхновени от Краля“ – антология, и „Забравени сказания“ – Любомир Николов – Нарви

Най-добра книга-игра за 2014 г.

- първо място: „Ледената цитадела“ – Колин Уолъмбъри

- второ място: „Кладенецът“ (в „Призвание герой 3“) – Бр. Събев
- трето място: „Самсон“ – Колийн Ливингстън

Най-добър художник

- първо място: Катерина Данаилова
- второ място: Петър Станимиров
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добър художник за 2014 г.

- първо място: Катерина Данаилова
- второ място: Петър Станимиров
- трето място: Пенко Гелев

Най-добър комикс

- първо място: „Дъга“
- второ място: „Чуден свят“
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добър комикс за 2014 г.

- първо място: „Сезон за бягство“ – Дияна Нанева (ил. и текст)
- второ място: „Илийчо и Август“ – Пенко Гелев (илюстрации), Сотир и Пенко Гелеви (текст)
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добър детски фантаст за 2014 г.

- първо място: Весела Фламбурари
- второ място: Никола Райков
- трето място: Петър Станимиров

Най-добър дебют за 2014 г.

- първо място: „Ех, магесническа му работа“ – Калоян Захариев
- второ място: *не събира достатъчно гласове*
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добра компютърна игра за 2014 г.

- първо място: Seasons of War – гейм дизайн: Александър Торофиев
- второ място: Pirate Duel – водещ гейм дизайнер: Калоян Хлеббаров

Най-добро визуално представление за 2014 г.

- първо място: „Аурелион: Вечният баланс“ (епизод 2) – клуб „Светлини сред сенките“
- второ място: „Вещици в чужбина“ – Драм. театър, гр. Видин
- трето място: „Феята Кандилка“ – Държавен куклен театър „Дора Габе“, гр. Добрич

Най-добро ролево/ЛАРП събитие за 2014 г.

- първо място: „Stalker LARP VI: Път към дома“
- второ място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добро списание

- първо място: Алманах „ФантAstika“

- второ/трето място: „Дракус“ и „Сборище на трубадури“

Най-добро списание за 2014 г.

- първо място: „Сборище на трубадури“
- второ място: „Дракус“

Най-добър фензин

- първо място: „Тера фантастика“
- второ място: ShadowDance
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добър фензин за 2014 г.

- първо място: ShadowDance
- второ място: „Фентернет: Измерения и модели“
- трето място: „Под моста“

Най-добър сайт

- първо място: SciFi.bg
- второ място: bgf.zavinagi.org
- трето място: knigi-igri.bg

Най-добър сайт за 2014 г.

- първо място: SciFi.bg
- второ място: bgf.zavinagi.org
- трето място: knigi-igri.bg

Най-добър популяризатор

- първо място: Калин Ненов, Валентин Д. Иванов и екипът на Чо-вешката библиотека
- второ място: *не събира достатъчно гласове*
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Най-добър популяризатор за 2014 г.

- първо място: Калин Ненов, Валентин Д. Иванов и екипът на Чо-вешката библиотека
- второ място: Явор Цанев и Gaiana Book & Art Studio
- трето място: *не събира достатъчно гласове*

Гранд-майстор

- първо място: Атанас П. Славов
- второ място: Любомир Николов – Нарви
- трето място: Любен Дилов

Както бяхме обявили отначало, гласуването беше явно. Линкове към всички гласове и пълния списък с резултатите може да намерите в края на публикацията.

На Еврокон 2015, организиран от European Science Fiction Society (ESFS), изпратихме като български номинации първите места в категории „Писател“, „Издателство“, „Преводач“, „Художник“, „Детски фантаст за 2014 г.“, „Дебют за 2014 г.“, „Визуално представление за 2014

г.“, „Списание“, „Фензин за 2014 г.“, „Сайт за 2014 г.“, „Популяризатор“, „Гранд-майстор“. (Освен в случаите, когато някоя номинация вече беше печелила награда на ESFS, като Любомир Николов – Нарви за „Преводач“; тогава номинацията в съответната категория беше най-високо класираната номинация в НФН без награда на ESFS до момента.)

Официалната българска делегация на Еврокон включваше Атанас П. Славов, Калин Ненов, Юрий Илков и Илка Чечова. След гласуването на всички европейски делегати България взе награди в категории „Най-добра периодика“ (Best Magazine), за алманаха „ФантAstika“, и „Най-добър дебют“ (Encouragement Award), за „Ех, магическа му работа“ на Калоян Захариев.

* * *

През 2016 г. списание „Дракус“ и клуб „Аркадий и Борис Стругацки“ се оттеглиха от организацията на Националните фантастични награди. 15-те останали общности излъчиха общо 26 свои представители:

- Фентъзи ЛАРП Център – Кристиана Тошева
- Човешката библиотека – Калин Ненов и Адриана Пенчева
- SciFi.bg – Петър Атанасов и Адриан Димитров
- Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“ – Валентин Иванов и Атанас Славов
- knigi-igri.bg – Александър Торофиев и Димитър Стефанов
- Сборище на трубадури – Владимир Полеганов, Джовани Чемишанов и Ана Хелс
- ShadowDance – Емануил Томов, Александър Попов и Георги Пенчев
- През 9 земи (организатори на Зимните Таласъмии) – Стефан Караманов, Антония Дончева и Ангел Славчев
- клуб „Тера Фантазия“ – Янчо Чолаков
- ИКФЕП „Иван Ефремов“ – Дилян Благов
- Клуб по фентъзи и фантастика към ФМИ – Ралица Великова
- клуб „Светлини сред сенките“ – Анелия Стойкова и Диян Илиев
- клуб „Уибробия“ – Ивайло Динков
- организаторите на „Златен кан“ – Кънчо Кожухаров
- българските ЛАРП общности – Илина Конакчиева

След няколкомесечни обсъждания внесохме промени в правилата и някои категории. Изработихме и специализиран сайт на наградите:

<http://nfnagradi.net>

През 2016-а получихме 130 номинации. В първия етап от гласуването участваха 121 души, а във втория – 82; общо – 123. Гласовете им (подробно представени в линковете накрая) определиха:

Любим писател – за цялостен принос

- първо място: Любомир Николов – Нарви
- второ място: Агоп Мелконян
- трето място: Николай Теллалов

Любимо издателство – за цялостен принос

- първо място: Аргус
- второ място: Сдружение „Книги-игри“
- трето място: Artline Studios
- Евроконска номинация¹: Човешката библиотека

Любим преводач – за цялостен принос

- първо място: Светлана Комогорова – Комата
- второ място: Адриан Лазаровски
- трето място: Юлиян Стойнов

Любим превод за 2015 г. – за издания от 2015 г.

- първо място: „Последният еднорог“ – Питър С. Бийгъл (превод: Калин М. Ненов, Владимир Полеганов и Желяна Пеева)
- второ място: „Дракула“ – Брам Стокър (превод: Слави Ганев)
- трето място: „Отвъд стената на съня“ – Х. Ф. Лъвкрафт (превод: Адриан Лазаровски)

Любима книга за 2015 г. – за издания от 2015 г.

- първо място: „Зелени разкази (ама *наистина*)“ – антология
- второ място: „Зъбатите демони“ – Петър Бобев
- трето място: „Отдел „И“ – Петър Тушков

Любима книга-игра за 2015 г. – за издания от 2015 г.

- първо място: „Ной“ – Коен Ливингстън
- второ място: „Ловец на таласъми“ – Георги Караджов
- трето място: „Призвание герой“ 4 – антология

Любим художник – за цялостен принос

- първо място: Петър Станимиров
- второ място: Димитър Стоянов – Димо
- трето място: Ясен Гюзелев

Любим художник за 2015 г. – за художници, представяли свои творби през 2015 г.

- първо място: Петър Станимиров
- второ място: Живко Петров
- трето място: Светлин Велинов и Станислав Андреев – TANGRA

Любим комикс – за цялостен принос

- първо място: Вiон – художник и сценарист Сатанасов

---

¹ Издателството вече е печелило НФН награда през 2015 г. В категориите за цялостен принос не се присъжда отново награда, но същата номинация може да участва в Еврокон, ако не е печелила Евроконска награда в същата категория.

- второ място: „Редникът от трета рота“

Любим комикс за 2015 г. – за издания от 2015 г.

- първо място: DragonLast – художник и сценарист Сатанасов
- второ място: „Календар на боговете“
- трето място: „Ко-миксер“, бр. 6 – антология

Любима фантастична творба за деца за 2015 г.

- първо място: „Плюм речното духче / Sploosh the Nix“ – автор и художник Росана Новаковска
- второ място: „Пук“ – режисьор Анри Кулев, сценарист Валери Петров
- трето място: „Българ 2: Лабиринтът на времето“ – Неделчо Богданов и Робърт Блонд

Любим дебют за 2015 г. – за дебютни творби (книги или картини), появили се през 2015 г.

- първо място: „Нощта на скорпиона“ – Мария Гюзелева
- второ място: „Трубадур“ – Стефан Д. Стефанов
- трето място: „Мъртва магия“ – Кръстьо Мушкаров

Любима компютърна игра за 2015 г. – за заглавия от 2015 г.

- първо място: Victor Vran – гейм-дизайнери Боян Иванов и Боян Спасов
- второ място: Cluster Six – гейм-дизайнер Божидар Грозданов и Dash Legends – гейм-дизайнер Петър Петров

Любимо визуално представление за 2015 г.

- първо място: „Как да надбелеем здравословно“ – режисьор Кеворк Асланян, сценаристи Кеворк Асланян и Георги Мерджанов

Любимо ролево/ЛАРП събитие за 2015 г. – за събития от 2015 г.

- първо място: Сталкер VII: Чужда земя
- второ място: „Една нощ през самотния октомври“
- трето място: Септемврийски ЛАРП по Драконовия свят – The Fog: Revelations

Любимо списание – за цялостен принос

- първо място: ФЕП (Фантастика, евристика, прогностика)
- второ място: Върколак / Зона-F
- трето място: Други светове

Любимо списание за 2015 г. – за принос през 2015 г.

няма номинации

Любим фензин – за цялостен принос

- първо място: „Списание за книги-игри“
- второ място: „Фентернет“

Любим фензин за 2015 г. – за принос през 2015 г.

- първо място: „Тера фантастика“

- второ място: „Списание за книги-игри“

Любим сайт – за цялостен принос

- първо място: ShadowDance
- второ място: knigi-igri.bg
- трето място: bgf.zavinagi.org

Любим сайт за 2015 г. – за принос през 2015 г.

- първо място: Сборище на трубадури
- второ място: ShadowDance
- трето място: SciFi.bg

Любим популяризатор – за цялостен принос

- първо място: Григор Гачев
- второ място: Юрий Илков – Генерала
- трето място: Кристиана Тошева (и екипът на Фентъзи ЛАРП Център)

Любим популяризатор за 2015 г. – за принос през 2015 г.

- първо място: Кристиана Тошева (и екипът на Фентъзи ЛАРП Център)
- второ място: екипът на Сборище на трубадури
- трето място: Anna Hells

Гранд-майстор на фантастиката – за цялостен принос и над 20-годишна дейност

- първо място: Любомир Николов – Нарви
- второ място: Любен Дилов
- трето място: Петър Бобев

На Еврокон 2016 изпратихме като български номинации първите места (освен там, където е отбелязана друга „Евроконска номинация“) в категории „Писател“, „Издателство“, „Преводач“, „Книга за 2015 г.“, „Художник“, „Художник за 2015 г.“, „Фантастична творба за деца за 2015 г.“, „Дебют за 2015 г.“, „Визуално представление за 2015 г.“, „Списание“, „Фензин за 2015 г.“, „Сайт за 2015 г.“, „Популяризатор“, „Гранд-майстор“. Награда взе „Нощта на скорпиона“ от Мария Гюзелева в категорията „Най-добър дебют“ (Encouragement Award).

* * *

През 2017 г. не се проведеха Национални фантастични награди, а само гласуване за Евроконски номинации на България.

Има ли бъдеще НФН?

От нас зависи.

За повече информация:

Представяния на всички номинации в НФН 2015:

<http://scifi.bg/statii/koj-koj-e-sred-nominiranite-za-nfn-evrokon-2015/>

Всички гласове от НФН 2015: <http://choveshkata.net/NFN/NFN2015-glasove.html>

Пълен списък с резултатите от НФН 2015: <http://choveshkata.net/NFN/NFN2015-rezultati.html>

Представяния на всички номинации в НФН 2016: <http://nfnagradi.net/nominations-2016-info/>

Всички гласове от първия етап на НФН 2016: <http://nfnagradi.net/voting-1-results/>

Всички гласове от втория етап на НФН 2016: <http://nfnagradi.net/voting-2-results/>

SciFi.bg: <http://scifi.bg/za-spisanieto/>

Човешката библиотека: http://choveshkata.net/blog/?page_id=36

Фентъзи ЛАРП Център: <https://www.fantasylarpcenter.com/flc>

Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“: http://bgf.zavinagi.org/index.php/Дружество_на_българските_фантасти_Тера_Фантазия

Knigi-Igri.BG: <http://knigi-igri.bg/>

Сборище на трубадури: <http://trubadurs.com/editorial-board/>

ShadowDance: <http://www.shadowdance.info/magazine/about/>

През 9 земи: <https://prez9zemi.com/>

Клуб „Терра Фантазия“: http://bgf.zavinagi.org/index.php/Клуб_Терра_Фантазия

ИКФЕП „Иван Ефремов“: http://bgf.zavinagi.org/index.php/Клуб_Иван_Ефремов

Клуб по фентъзи и фантастика към ФМИ: <https://scifmi.wordpress.com/>

Клуб „Светлини сред сенките“: http://bgf.zavinagi.org/index.php/Клуб_Светлини_сред_сенките

Клуб „Уибробия“: http://bgf.zavinagi.org/index.php/Клуб_Уибробия

Български ЛАРП общности: <http://larp-bg.org/>

За още: <http://nfnagradi.net/>

Валентин Д. Иванов
„Еврокон 2017, Дортмунд“

Репортаж от мястото на събитието

Ден първи – 16.06.2017

Сутринта в 8:05, спазвайки разписанието до минутата, зеленият автобус на Фликсбус ме стовари на автогарата в Дортмунд. Ориентирах се по слънцето (и по гугълската карта на телефона ми) и се отправих към близкото кафене, което си бях набеleyзал още в рейса. Там повторих и потретих доклада – наум, разбира се, – облякох си черната тениска с портрета на Лондо Молари от „Вавилон-5“ и като дойде време, потеглих за мястото на Еврокона – неголям културен център, не много по-различен от общинския културен дом, в който се провеждат сбирките на софийския клуб „Иван Ефремов“.

Дортмунд се оказа красиво градче, централната му част беше превърната почти изцяло в пешеходна зона. Спирките на метрото бяха близо една до друга. Чисто, красиво. Имаше много нови сгради или поне повечето бяха ремонтирани неотдавна.

Същото не можеше да се каже за местния културен дом, който носеше белега на архитектурния функционализъм от 70-те години на миналия век. За сметка на това хората се държаха дружелюбно. Регистрирах се, взех си „етикетчето“ с името – оказа се, че цветът на етикетчетата „издава“ кой какъв е; моето, като на лектор, беше зелено. Даже ме поканиха в стаята на гостите и ми предложиха кафе. Мярнах в далечния ъгъл Андреас Ешбах (Andreas Eschbach), но точно тогава дойдоха човекът, който се занимаваше с техниката, и синхронният преводач за моята лекция и не можах да си поговоря с Ешбах; а исках, главно заради неговия роман „Гъкачите на килими“

(Die Haarteppichknüpfer, 1995; заглавието на английския превод, издание на Top от 2005 година, е The Carpet Makers), който много ми харесва и за който съм писал ревию. Прехвърлихме доклада ми на техния компютър, уточнихме с преводача няколко заглавия (той ме изненада приятно – направил самостоятелно „разследване“ и открил, че „Приключенията на Ян Бибиян“ са преведжани на немски в ГДР!) и се върнах, но Ешбах вече го нямаше. Честно казано, не очаквах такава подготовка, тези хора всячески се грижеха гостите им да се чувстват добре дошли. Ние се гордеем с пословичното българско гостоприемство, но и германците тук се представиха отлично. После се поинтересувах – оказа се, че главните организатори са само десетина. Преди началото на кона имало към 320 регистрирани участници, но това е долна граница – доста хора направо пристигнаха и платиха регистрацията на входа.

В 11:00 започна доклад от Фолкер Шмит (Volker Schmidt) за Александър Герст (Alexander Gerst). Герст е немски геофизик и космонавт, който е летял до Международната космическа станция през 2014 година (предстои му втори полет до МКС през 2018 година). Той е прототип на един от героите в „Марсианецът“ (The Martian). Герст описа научните експерименти, които Немската космическа агенция (известна още като DLR – Deutschen Zentrums für Luft- und Raumfahrt) провежда там. Шмит разказа и за опитите да се създадат миниатюрни роботи – помощници на космонавтите. Очаква се първото подобно устройство да лети след няколко години. То ще бъде самостоятелно – ще може да се движи с пропелери и електрически двигатели и ще умее да интерпретира вербални команди.

Организационният комитет на Еврокона

Лекторът доста обширно засегна равновесието между човека и робота в космическите изследвания. След края на доклада го попитах как вижда промяната на това равновесие след десет, двайсет или петдесет години. Той отговори, че автоматите винаги прокарват пътя, а човекът ги следва, и без да съм му задал подобен въпрос, веднага премина на Марс. Каза, че заради радиационната опасност той лично не би изпратил астронавтите си на самоцелна мисия, която ще трае хиляда дни, само и единствено за да може колективното човечество – образно казано – да се бие в гърдите. Вместо хора би предпочел да изпраща роботи, докато стане достъпна технология, позволяваща полет до Марс в рамките на 40-60 дни. Друг слушател му зададе въпрос за приводняването на Международната космическа станция – как ще бъде осъществено за толкова масивен обект. Контекстът беше, че е възможно цялата станция да не изгори в атмосферата и падането на останките да представлява опасност за хората на повърхността. Шмит обясни, че прекратяването на операциите на станцията може да означава много неща, включително приватизирането ѝ и превръщането в частен хотел например. Той също отбеляза, че е възможно само някои модули да бъдат потопени, а остатъкът от станцията да продължи работа.

На обяд започна интервю с Ейтън Пърсър (Autun Purser) – английски художник или илюстратор, както той сам се назова. Ейтън беше дошъл на Еврокона с жена си и трите си деца и аз съжалих, че не доведох моите – щеше да има с кого да си играят. Той не си вади хляба с рисуване – по професия е биолог и работи за немски научен институт, който изследва полярните области. Самият Пърсър се занимава с управлението на огромна подводна камера. Тя тежи един тон и струва половин милион евро. Моите „играчки“ са по-скъпи – цената им е някъде по средата между тези на неговата камера и станцията на астронавта. По време на лекцията си Пърсър показва рисунки на подводен живот от арктическите води – изключително красиви студенолюбиви корали, които са главен фокус на неговите научни изследвания – и каза, че на работа се докосва до форми на живот, които биха могли да са извънземни, толкова са странни.

Преди да се премести в Германия, той е работил нещо сходно, но на ирландски кораб. Там обаче апаратурата постоянно се поврежда и Пърсър имал много повече време за рисуване. Тогава възникнала идеята да създаде серия картини в стила на английските туристически рекламни постери от 1950-те години, но посветени не на забележителности, а на научнофантастични книги. Показа много постери, след интервюто аз си купих три и понеже бях един от първите купувачи, получих като подарък още един. Много красиви, с ярки и наситени цветове. Някои от

постерите бяха за мои любими произведения и не можех да се сдържа: Замъкът от „Паван“ (*Pavane*, 1968) на британския фантаст Кийт Робъртс (Keith Roberts), книги на Рей Бредбъри (Ray Bradbury) и кой ли не още. Образци могат да се видят в интернет: <https://www.apillustration.co.uk/>

Пърсър използва таланта си в много посоки: рисува плакати за събития (той е авторът и на плаката за този Еврокон), илюстрира книги и списания, прави плакати за филми. Има проект за персонализирани картини на ужаса – изпращате му снимка и ако я хареса (!), ще ви нарисува като жертва на някое от Лъвкрафтовите чудовища. Наскоро е започнал своята *opus magnum* – проект да илюстрира всяка страница (!) от романа „Създателят на звезди“ (*Star Maker*, 1937) на английския писател Олаф Стейпълдън (Olaf Stapledon). „Създателят“ е история на живота във вселената и „по дефиниция“ е най-мощната възможна фантастична творба. Пърсър подготвя едновременно три версии: цветна, черно-бяла и тримерна. Заедно с негов приятел са аотирали романа и са направили пълен каталог на фантастичните същества в него. Към края на доклада си той каза, че ентузиазмът е най-важното нещо за него. И че се смята за илюстратор, а не за художник. Кое то, трябва да призная, ми се вижда като доста трудно уловима разлика.

Между 13:00 и 14:00 беше моят доклад. За съжаление, не направих аудио запис, но подозирам, че това нито би било лесно, нито полезно, защото се редувахме с преводача през 2-3 изречения и лекцията напредваше доста тромаво. Доколкото можех, следях реакциите на публиката и на две места, където пузнах шегички, хората се усмихнаха, макар и плахо – половината, докато говорех аз, другата половина – докато говореше преводачът, очевидно според езика, който разбираха. По приблизителна оценка в залата имаше над петдесет, но по-малко от сто човека. Едновременно с моя доклад вървяха още три събития и при малко над триста (по-точно – 367, както научих по-късно) участници този брой ми се вижда нормален. Зададох ми един въпрос и имаше един коментар по време на самия доклад – аз им бях казал да ме прекъсват при нужда и един от лекторите през следващите дни си направи реклама, като каза, че ще говори за филм, който споменах.

Въпросът беше от украинеца Геннадий Прашкевич. Той живее в Германия и издава списание, от което ми даде един екземпляр. Попита ме за вижданията на гърците за обитаемостта в космоса. След като свърших, както често се случва на конференции, няколко човека дойдоха да си приказваме на спокойствие, включително и тези двамата.

През следващия половин час си дадох почивка, която се оказа не съвсем почивка. Още като дойдох, Генерала ме помоли да направя предста-

вянето на номинациите, което щеше да бъде същия ден в 16:00. Алтернативата беше да ги представя Ерик Симон (Erik Simon). Не че нямаше случаи някой да представя друга страна, но изглежда смешно. Нито имах интернет, нито време. За щастие, поне бях свалил презентацията, която Георги Пенчев бе приготвил. Обаче нямаше слайд с поименен списък на наградените, а за трите минути, с които разполагах, нямаше и време да обяснявам много. Затова избрах три номинации, които имах желание да представя и за които можех да кажа нещо хубаво по памет, добавих една шега в началото, свързана с доклада ми: бях го започнал с това, че за обитаемост на една планета трябва да има въздух, вода и топлина, и бях сложил една снимка на нашето Черноморие, за да покажа, че у нас тези неща ги има в изобилие. Копирах тази страница, дублирах я и на втората смених снимката на морето с репродукции на няколко корици от български научнофантастични книги, които имах на компютъра. После пуснах слайдовете на „Шадоуданс“, „Бард“ и Елена Павлова; обаче на тях имаше прекалено много думи. Затова им сложих по един надпис по диагонал с големи червени букви с най-важното – за живия форум на „Шадоуданс“, което е индикатор за създаване на общност, и за другите – с бройката съответно издадени и преведени книги – там обясних, че в страна с толкова малко хора, говорещи езика, е истински подвиг да се издава толкова много фантастика.

Следващите двайсет минути изслушах остатъка от доклада на Рита Грюнбайн (Rita Grünbein), почитателка и колекционерка на артефакти от „Космически патрул Орион“ (*Raumpatrouille Orion*) – култов немски ТВ сериал от 1966 година, сниман в Бавария:

https://en.wikipedia.org/wiki/Raumpatrouille_%E2%80%93_Die_phantastischen_Abenteuer_des_Raumschiffes_Orion

Оказа се, че няколко частни колекционери имат повече материали за него, отколкото Баварското студио, което го е създавало. Включително информация (например от какъв материал са ушити костюмите на героите), книги, комикси и дори сувенири, направени от фенове. Тя показва снимки на много от устройствата, които се появяват във филма, например *mind-sharpeneg* – аналог на острилка, но за мозъци, каквото и да означава това. Показа и снимки на унгарски комикс от 1960-те години. Създателите на сериала никога не са направили официална английска версия – Щатите и Великобритания не са го купили, а за останалите „малки“ пазари като Южна Африка и пр. страните, които са го закупували, са правели собствен превод. Сериалът многократно е имитиран – лекторката показва кадри от американска ТВ серия, която излиза по-късно и навярно копира *Raumpatrouille*. Правен е опит са създаване на увеселителен парк, но той

се е оказал не особено печеливш и от него са се отказали бързо. По-успешен се е оказал барът Орион, направен да изглежда като в сериала.

Тя представи страницата на фенски проект за „Патрула“ (<http://www.Origionspace.de/ww/de/pub/home.htm>) и преди да завърши, показа и откъс от фенски филм продължение.

Между 15:00 и 16:00 слушах как Чарлс Строс (Charles Stross) чете откъси от най-новите си произведения. Първо – от последната си книга за Пералнята (The Laundry – тайна агенция на британското правителство, която се занимава с паранормални опасности за Короната; представете си кръстоска между шпионските романи на Джон льо Каре и ужасиите на Лъвкрафт), а после – от все още неиздадения си нов роман. Той е страхотен актьор, текстът съдържа множество скрити шеги с политика, култура, фантастика. Истинско удоволствие е да се слуша. Оказа се, че в книгата за Пералнята премиер-министър става... да го наречем един от по-старите богове. Попитах го дали нямат таен договор с Нийл Геймън кой ще намеси по-добре старите богове в човешката политика, визирайки „Етюд в алено“, където самата кралица е или е заменена от стар бог. Той ми каза, че не е чел новелата. А от неиздадената си книга Строс прочете монолог на главния злодей. За положителния герой нищо не каза, но подозирам, че злодеят ще „открадне“ шоуто.

Бизнес срещата, на която се представяха номинациите, започна в 16:00 и завърши няколко минути след 17:00. Първо се обсъждаха общи въпроси, после представители на Белфаст представиха кандидатурата за последващия Еврокон. За номинациите си струва да отбележа, че около една четвърт от страните нямаха представители, които да кажат каквото и да било. А от представените предварително подготвени презентации имаха също само около една четвърт, останалите бяха триминутни импровизации. Италианецът Роберто Куаглия представи номинация само в една категория. Украинците имаха куп снимки, а не презентация. Най-силни и запомнящи се бяха представянията на Испания и Великобритания – при това те „играеха“ заедно и си помагаша едни на други с чести позовавания на номинанти от „другата“ страна.

Остатъка до 18:00 използвах, за да пообиколя базара на стари книги. Купих си три, от времето, когато романите бяха по двеста страници и въпреки това – странно как – можеха да носят в себе си повече съдържание от напомпаните съвременни саги с дужина томове, всеки с по над шестстотин страници: „Мутант“ (*Mutant*; всъщност сборник с разкази) на Хенри Кътнър (Henry Cutner), „Пропадащите астронавти“ (*The Falling Astronauts*) на Бари Малцбърг (Barry Malzberg) и „Фуриите“ (*The Furies*) на Кийт Робъртс (Keith Roberts). Заприказвах се с няколко рус-

наци и един англичанин точно на темата за повишеното съдържание на вода в съвременната фантастика.

В 18:00 започна панелът за бежанците. Участваха Чарлс Строс (Charles Stross), Шарън К. Риймър (Sharon K. Reamer) и Карстен Крушел (Karsten Kruschel). Според тях негативното отношение към бежанците е следствие на страха от различието; те единодушно смятат, че ако в един момент бежанците изчезнат, немската, английската, френската и пр. икономики ще се сринат и дадоха пример с недостига на работна сила в западните страни, като се започне от прости бачкатори и се стигне до медицински сестри и доктори. Според Крушел (който буквално минути по-рано беше получил немска награда за фантастика) миграционната криза от миналата година е била преди всичко криза на администрацията, която не е била способна да се справи с огромния бежански поток, но вече се е научила и сега процесът върви много по-лесно. В момента се събират семейства.

Панелистите говориха много за лекарите и между другото споменаха, че Сирия е имала традиционно силна офталмологична школа. Строс даде пример с Башар Асад, който преди да наследи баща си, е бил именно професионален офталмолог. Това малко ме ядоса и при първа възможност ги попитах как мислят: ако всички сирийски офталмолози освен един – визирах Асад и те ме разбраха – дойдат в Германия, кой ще пише рецепти за очила на сирийците. В отговор Крушел даде дълъг и витиеват отговор, че след приключване на конфликта специалистите трябва да бъдат стимулирани да се връщат. Все пак той призна, че едва ли много ще

поискат да го сторят, и накрая заяви, че изтичане на мозъци при война е неизбежно. Аз им казах, че този въпрос ме вълнува пряко, защото в моята страна, България, примерно двайсет процента от местата за общолекуващи лекари – general practitioners, както ги наричат на Запад – са незаети. Те изобщо не се усетиха, че у нас няма война, но си замълчах, защото не исках да антагонизирам ситуацията допълнително. Все пак Крушел каза, че дори и сега има опити да се организира връщането на онези мигранти, които искат, и това, за съжаление, може да става само по полулегални начини, защото немското правителство няма право да им отказва убежище. Честно казано, не ми стана съвсем ясно какъв е легалният проблем. Общо взето, останах с убеждението, че използването на мигрантите е още един начин богатите да станат по-богати, а бедните – по-бедни.

Чарлс Строс заяви, че Обединеното кралство практически е загубило способността си да се намесва във въоръжени конфликти зад граница, защото Тони Блеър практически е разрушил въоръжените му сили. После разказа любопитна история: веднага след влизането на американците и англичаните в Афганистан, за известно време те раздавали на местните хора сателитни телефони с уговорката – ако видите терористи, обадете ни се. Обаче местните хитрували и набеждавали за терористи съседите, с които имали разпрavia, примерно за земя, защото след обаждането идвало едно крило Б-52 и бомбардирало нещастните съседи. Докато американците не се усетили, разбира се. Това ми напомни за любопитния факт, че по време на Хитлер в Мюнхенското Гестапо работели само няколкостотин щатни служители, включително архивистките и машинописките – нищожна бройка за един осемстотинхиляден (според преброяванията от 1939-1940 година) град. Все пак гестаповците чудесно се справяли с помощта на множество доброволни доносници, често движени от същите мотиви като афганистанците с телефоните от разказа на Строс.

По-нататък стана дума за примери за „базов“ роман за мигранти. Те споменаха няколко, аз се обадох да дам пример с „Детето от мисията“ (*Mission Child*) от Морийн Ф. Макхю (Maureen F. McNugh). Риймър веднага се сети за тази книга, а и каза, че повече харесва „Китайската планина Жанг“ (*China Mountain Zhang*) от същата авторка.

По време на срещата Строс спомена за роман, който иска да напише или ще пише – не разбрах точно, – в който човечеството е поставено в ролята на извънземните, кацащи в нечия чуждопланетна „Зона 51“. Това всъщност е правено в българската фантастика: в „Психопрограмираният“ от Атанас П. Славов, само дето кацането не е материално; за което разказах на Строс малко по-късно.

След края на сбирката станаха и други според мен важни неща. Запознах се с чешката писателка и биоложка Юлия Новакова (Julie Novakova) и успях да събера нея, още една чехкиня, един румънец Каталин Бадеа-Геракостеа (Catalin Badea-Gheracostea), с когото се запознах чрез създателя на Europa SF (<http://scifiportal.eu/>; портал за фантастика, на който от време на време сътруднича) Кристиан Тамас (Cristian Tamas), както и Александър Зилжак (Aleksandar Žiljak) – сръбският писател, който е един от четиримата почетни гости на Еврокона. Разказах им за подкаста и ги помолих да ми пратят по някой къс разказ с идеята по-нататък да направим „гостувания“ на други страни от Източна Европа. Даже като се прибрах вечерта в хотела, им писах и им изпратих връзка към плейлиста.

Между 19:00 и 20:00 си приказвахме с Генерала и Ерик Симон. Германецът говори доста добре руски, разбира и чете български. И помни разказите, които е прочел, страшно добре. Зададе ми много специфичен въпрос за ролята на второстепенен персонаж от „София 1943“ – един мой много стар разказ, който е писан преди повече от десет години. Доста се изпотих, докато си я спомня въпросната леля, и изобщо не съм сигурен дали му дадох правилен отговор. Той ни показва новите си книги – сега е пенсионер и има време да пише за удоволствие. Което и прави. Обеща да ми прати някои от по-новите си работи, преведени на английски.

В 20:00 започна тържествен концерт. Аз гледах първия половин час и отстъпих под строй към хотела, с кратко спиране в един гастроном – тук работят до десет вечерта, за разлика от Мюнхен, където затварят още в осем. В хотела се заех с донаписването на настоящото съчинение – или по-скоро преведох от полуанглийски записките, които си бях водил по време на сесиите.

Утре предстоят още по-интересни доклади; при това моят вече мина и ще мога да се наслаждавам на Еврокона, без да се притеснявам за собствената си лекция и представянето на номинации.

Послепис: От висотата на отминалото време дължа да добавя нещо, което ми направи впечатление още през първия ден на Еврокона, но го осъзнах по-късно – че фенството застарява. Болшинството участници бяха хора на средна възраст. Възможно е това да е резултат от финансов ценз – междуградските пътувания из Германия не са евтини, но тогава къде бяха местните фенове? Дортмунд е град, организиран не един, а два кона, тук има силно сдружение на любителите на фантастиката. Нямах ли местни млади фенове?

Въпроси, въпроси, които сега не мога да задам на никого. Притеснявам се да ги задавам в писма, може да бъдат изтълкувани неправилно,

особено след като получих вест, че след седемнайсет години работа комитетът, който е организиран ежегодните дортмундски конове, както и последния Еврокон, се закрива...

* * * * *

Репортаж от мястото на събитието: Еврокон 2017, Дортмунд
Ден втори – 17.06.2017

Успях се след нощното писане на лога за първия ден до един и след предишната нощ в рейса. И забравих да си „навия“ будилника на телефона, така че закъснях за първия доклад, който по програма беше от 10:00 до 11:00. Темата му бе екзопланети, изнасяше го Улф Филдебрант (Ulf Fildebrandt). Програмист и писател. Тази сесия се проведе в една малка стая в подземие; като отидох, имаше десет човека, аз бях единият слушател. Не бях обърнал внимание, че докладът ще е на немски, но темата ми е достатъчно позната и се разбираше. Той говори общо за екзопланетите, описа много добре състоянието на проблема, пушна филмчета за атмосферната циркулация на планетите, които са обърнати винаги с една страна към звездата – както например би трябвало да бъде с планетите в обитаемата зона на студените звезди от спектрален клас М. Даде и примери за различните видове планети от НФ литературата. Една от книгите, които спомена и ми се стори интересна, беше *Grauwacht* от Robert Cordvus (2015). Спомена и своя собствен роман *Dunkelwarts*. Освен това разказа и за звездата на Таби – обект, открит с помощта на космическия телескоп Кеплер, за който все още няма общоприето обяснение (https://en.wikipedia.org/wiki/KIC_8462852). Тук не издържах и разказах, че последния месец звездата пак е показала dip – затъмнение, което се опитахме не много успешно да наблюдаваме на два телескопа – един в Словакия и един в България. Нямахме никакъв късмет с времето и събрахме само около 5,5 часа наблюдателен ред. Към края Улф имаше интересна графика – линия на времето с описание на планети в НФ от горната страна и с истински астрономически открития на планети от долната страна. А накрая разказа за планираните бъдещи изследвания – спомена два космически телескопа, които имат потенциал да ни помогнат да получим много нови знания за екзопланетите. В заключение говори за романа *Transport* от Philip P. Peterson като духовно продължение на *Gateway* от Фредерик Пол. Последните пет минути му задавах въпроси и се получи доста добре. Лекторът беше емоционален и създаде контакт с публиката.

Йън Уотсън и организаторка

Между 11:00 и 12:00 имаше интервю с Андреас Ешбах, немски писател, автор на *The Carpetmakers*. Чел съм я, много ми хареса и впоследствие намерих от него също и „Видеото Исус“, но бях разочарован. Ерик Симон ми каза, че „Тъкачите на килими“ е най-хубавата книга на Ешбах и че едва ли ще напише друга толкова добра, защото си изкарва прехраната с писане (единственият, който успява да го прави в германската фантастика) и е принуден да пише много.

Първо го попитаха дали не я е започнал като фентъзи и после да я е продължил като научна фантастика. Той отговори, че винаги е бил в конфликт с литературните категории и че книгите му могат да се намерят на различни рафтове в различните книжарници. Той започвал да пише с идеята и ако идеята не пасвала на категориите, толкова по-зле за категориите.

Вторият му роман е трилър, в който действието се развива на космическа станция, и има интрига, свързана със слънчева енергетика (не съм я чел). Той каза, че винаги се интересува главно от бъдещето – нали това е мястото, в което ще прекараме остатъка от живота си. Каза и че с възрастта губел оптимизъм. За разлика от вчерашното интервю с илюстратора Пърсър, Ешбах не беше толкова ентузиазизиран и се държеше сдържано, както подобава на истински немец. Обаче в отговорите си вмъкваше френски цитати, показвайки ерудиция. Той повтори, че не се интересува от категории и нека другите да класифицират книгите му, за

него е важно книгата да работи. Това беше в отговор на въпрос за Billion dollar man. Цитира някого: the biggest source of problems is solutions. Явно не е много оптимистично настроен към новите технологии – каза, че решението на всеки проблем създава два нови проблема. Той не вярва в общите решения, каза, че те в най-добрия случай решават 80% от проблема и остатъкът се превръща в нов пълноценен проблем. Един от героите му заявява, че се съмнява дали светът заслужава да бъде спасяван, че проблемът с оцеляването е проблем на богатите държави, за бедните катастрофата е по-скоро възможност. Във връзка с негова друга книга го попитаха дали ние трябва да се адаптираме към новите технологии. Той – изглежда това му е навик – помисли, преди да отговори – и каза, че промяната и адаптацията са нещо като запазена марка на човечеството.

По време на интервюто преводачът трескаво си водеше записки и често отговорите след всеки 2-3 изречения. После говорих с още един човек от преводаческия екип и ги гледах как работят. Оказа се, че не са професионалисти, просто фенове, но се справяха добре.

Този път стилът беше доста различен от „предаването на топката“, което правехме с преводача на моята лекция след всяко изречение.

Ешбах каза, че прогресът ни дава много възможности, но остава въпросът дали имаме нужда от тях. Даде пример с визитните картички, на които преди 25 години е имало само един телефонен номер, а сега има няколко телефона, ISQ (лични си, че е от по-старата генерация), електронна поща и какво ли не, само че да се намери човекът е едва ли не по-трудно, отколкото преди 25 години.

Питаха го за тайната на писането. Той отговори, че е като във футбола – вкарай един гол повече от противника. При писането номерът е след прочитането на първото изречение читателят да иска да прочете второто и т.н. На него самия лесно му ставало досадно и ако на него му е досадно да пише, на читателя ще му е досадно да чете. Някой бил казал, че има три правила за добро писане, но за съжаление те са неизвестни.

Водещият го попита: има много книги с правила, включително за изграждане на герои, за развитие на сюжет и пр., с други думи за занаятчийската част на писането и какво е неговото виждане по въпроса. Той отговори, че самият често се чудел какво прави една книга хубава и откъде идва усещането за напрежение. Според него не е просто спазване на някакви правила. Сам изследвал някои от любимите си книги, писал много бележки по полетата. Не открил правила. Трябва да се действа като водопроводчик – ако видиш, че отнякъде тече вода, трябва да се разбере откъде изтича и да запушиш дупката.

Стана дума и за мотивацията за писане. Той каза, че тя идва от чете-

нето. Като професионалните футболисти – те искат да са такива, защото са гледали мачове по телевизията. Ако човек си задава подобни въпроси, значи не иска да бъде писател, а иска да бъде велик. На такива хора казвал, че писателите не ги разпознават на улицата, да отиват да работят в телевизията, но той не познавал правилата на тази игра.

Повечето от любимите му писатели били вече мъртви. На полиците му имало автори, които са много влиятелни, и други автори, които заемат много място. От вторите били Стивън Кинг, Волфганг Йешке, Джон Гришам. В момента препрочитал Жул Верн, който бил чел като дете, и сега открил, че той все още се чете добре. Харесва му немския фантаст Хайнц Доминик. Имал много книги на Р. Хайнлайн, А. Кларк, Алистър Маклейн – те са били негови герои. Маклейн бил Дан Браун на 1960-те. Косалек и Зимел са двама немски автори на пълп романи, които харесва, например от тях се учи добре как да се въвеждат героите. Започнал е да преминава на електронни книги заради проблема с мястото, което книгите заемат.

Питаха го от публиката за какво е следващата му книга. Той каза, че това не трябва да бъде споменавано, както името на един герой от романите за Хари Потър.

Аз го попитах дали е написал нещо друго в света на тъкачите и дали мисли да се върне към него. Той отговори, че има такъв роман Quest, който не е преведен на английски. Има и още идеи, но те не са узрели, за да бъдат написани романи по тях.

Някой друг от публиката го попита какво би направил, ако е крал на Германия? Не мога да измисля нищо, отвърна той, но ако имало референдум за превръщане на Германия в кралство, щял да помоли да гласувате с „не“, защото вече си бил намерил любимата професия.

От 12:00 до 13:00 бях на лекция за НФ&Ф в Португалия, изнесена от Алваро де Суиса Холщайн (Alvaro de Suisa Holstein). Лекторът чете дума по дума английския текст с нисък глас, трудно му се разбираше, а освен това имаше преводач на немски и всичко беше доста накъсано.

Както навсякъде, и в Португалия фентъзито е много популярно. Първите прародители на жанра идват от средата на 16 век. По-късно имат романи с фентъзи елементи, ето имената на двама автори: Joaquin Teofila Fernandes Braga, Bartolomeu Lorencio de Gusmao. Този род литература е отричан от католическата църква и властите като заплаха за социалната стабилност. Първата португалска НФ е „Светът през 3000-та година“, публикувана през 1859 година. През 1819 година е публикувана поема за жителите на луната. По него време излиза и романът „Жителите на планетата Сатурн“. В нея се описва контакт с жителите на Сатурн и Нептун.

Това са истински фантастики, съдържащи научни обяснения. Последното десетилетие на XIX век донася доста фантастични книги, включително и за марсианска цивилизация. Те имат и доста книги, описващи португалски световни и дори галактически империи.

Имат и силна алтернативна история – Campos Monteiro през 1923 година описва социалистическа революция в страната.

Списание „Омни“ е имало португалско издание, просъществувало само 11 броя.

Много от main-stream-ските им писатели пишат фентъзи или фантастика, но не си го признават, например Жозе Сарамого.

Попитах го дали имат професионални автори, които се издържат с НФ – нямат, въпреки потенциално големия бразилски (и мозамбикски) пазар.

За съжаление, тук ми направиха забележка, че печатам много шумно и трябваше да спра записките си, но един от домакините германци ми обеща запис на лекцията.

От 13:00 до 14:00 слушах представяне на двуезична фантастика от италианеца Francesco Verso – името на проекта му е Future Fiction – електронна публикация, къси разкази; те смятат, че бъдещето идва навсякъде и искат да го опишат от различни гледни точки. Имаше двайсетина слушатели.

Той започна с инфографика на историята и произхода на НФ от <http://www.wardshelley.com/paintings/pages/jpegs/histSciFi-mid1smweb.jpg> и използва картинката, за да покаже, че фантастиката е литература на различното и на трансформацията.

После показа друга графика на „спектъра“ на НФ от позитивна до песимистична, след това карта на страните, от които са публикували разкази. Проектът му се опитва да покрие различни медии – като се почне от традиционните книги и комикси и се стигне до не толкова традиционните – даже обекти, отпечатани с 3D принтери. Повечето от историите са италиански, но има и от Латвия, Зимбабве, Русия, Нигерия, Мексико, Гърция. Той доста емоционално попита публиката какво би било да живеем в свят с един ресторант – Макдоналдс, с един източник на кино – Холивуд, и с една телевизия – МТВ. После се плесна по челото – ами ние живеем в такъв свят! Той иска да погледне зад големите рекламни плакати пред нас. Не иска начинаещи автори, а добрите писатели, тези, които са печелили всички награди в техните страни, но не са достъпни на английски. Те имат специален проект за китайска фантастика в Италия – книгата е напечатана на два езика. Финансирана е от китайското правителство.

Каза, че хора са го питали защо да четат примерно френска или испанска фантастика, какво е различното? Отговорът е, че разлика няма. Структурата на разказите може да е различна, но в края на краищата се свежда до това, че хората се събират и си разказват нещо. Колкото и да са различни ресторантите, се яде по един и същ начин, както и се чете по един и същ начин. Различно е само качеството и то не зависи от страната, от която произхожда книгата, или от вида на ресторанта.

Попитах го за кориците: илюстрациите и кориците им са си техни – те са ограничени финансово и той използва, че преподава в школа в Рим за рисуване на комикси и прави конкурси сред учениците си. Стреми се да избира колкото се може по-забележими корици.

Преводите не са професионални и затова той предпочита да издава къси разкази, не по-дълги от 20-30 страници.

В момента работят по китайския си проект, ще имат гости от Китай. Това е само един мост, но той се опитва да прокара и други. Евроконите са място, на което той търси таланти – събирайки къси разкази. Той се опитва да създаде паневропейска мрежа от преводачи и автори. Това е bottom-up small-press проект.

Тъй като говореше за финансирането, аз взех думата и разказах за нашия неуспешен опит с кандидатстването за пари.

След доклада го хванах и си поговорихме, взех му електронната поща. Той издава главно чрез Амазон, за него това е печатница, издателство, разпространителска мрежа, агенция и всичко. Покрай този разговор закъснях за следващото събитие, но мисля, че си струваше.

Между 14:00 и 15:00 слушах панел за фензините. Панелът се ръководеше от швед – Волф фон Витинг (Wolf von Witting). Останалите бяха поляк, испанец и французин.

Шведът говори за историята на фендъма, той самият навлязъл в движението сравнително късно, в началото на седемдесетте. По него време в Германия са били публикувани стотици фензини. В Германия има организация: Fantastic library, която събира стари фензини; има и проект за сканиране на стари фензини, но сканирането означава разрязване.

През 60-те години фензините са били мемографски, написани на ръка. Той каза, че в старите фензини има забележителни рисунки. Показва собствения си фензин Counter Clock (<http://efanzines.com/CounterClock/>) – на английски, достъпен свободно в интернет.

Разговорът се насочи някак си към Пери Родан. Дойде един руснак и каза, че е чел две книги за него на руски, шведът изненадващо мина на руски, стана голям майтап. Заговориха за продажбите, шведът каза, че само Библията се продава по-добре от Пери Родан. На което италиане-

цът от предишния панел отвърна, че това е фентъзи и не се брои. Пак настана голям смях. Комиксът за Пери Родан бил спрян в Щатите като заплаха за американската издателска индустрия. Като бил на 18 г., шведът бил помолен да напише статия за Пери Родан. Било голяма грешка, станал фен за цял живот.

Един немец от панелистите показва фензин Exodus от 1970-те. Прекъсват издаването през 1980 година и продължават през 2003 година, с по един брой на година.

В Counterclock номер 27 има фалшив репортаж от несъществуващ Еврокон, който шведът се нарани да чете, но преди това даде думата на поляка, който разказа как правят техните фензини – четат ги за корекции двама души, печатането е евтино, около 1,20-1,50 евро, и това е продажната цена. Те се опитват да направят фензина си качествен, но не са професионалисти и искат да останат евтини.

После разказаха за The Enchanted Duplicator (http://www.fanac.org/fanzines/Enchanted_Duplicator/Enchanted-00.html), в която героят предприема пътешествие – изкачва планината на Инерцията и минава през полето на Обикновеното, за да стигне до Златната кула, в която се намира омагьосаният Дупликатор. Изобщо дискусиата в този момент стана доста разхвърляна.

Най-накрая шведът мина към фалшивия репортаж за Еврокон, уж проведен през 1950-те години в Антверпен, Белгия. Написан във висок английски стил и звучи много сериозно, но всяка дума е бързик. Обаче вътре има и сериозни размисли – фендъмът е среда за създаване на приятелство и гланцираните издания по-скоро отделят авторите на фензини от техните читатели; читателската база на подобни публикации е ограничена (шведът коментира, че това е било през 1950-те години, сега е различно, това беше шега, разбира се). Малката циркулация отговаря на факта, че има около 200 активни фенове и това позволява фензинът да се превърне в лично писмо. Един от публиката подкрепи извода в статията и каза, че тя обяснява защо съвременният фендъм в Европа не се втурва да премине към интернет, за разлика от американските фенове. Фензините са преди всичко средства за персонална комуникация и не е нужно да са идеални. Exodus е semi-prozine, някъде по средата между любителските фензини и професионалните списания.

Най-мълчаливият панелист беше Echard D. Marwitz, а германецът – неговото име е Rene Moreau – се обаждаше от време на време и говореше почти само на немски.

В същата стая след това – между 15:00 и 16:00, се състоя панел за Non-anglo-saxon SF literature: имаше четирима панелисти, един от които

Изпълнения на арфа и терменвокс

бе португалецът, който говори по-рано за тяхната НФ, един французин, Поер Петган (?); французинът рекламираше отвън Еврокона в Амиенс през 2019 година.

Започнаха, като се представиха. Французинът е писател и главен редактор на френското НФ списание „Галакси“, което е едно от двете най-важни жанрови списания във Франция. Той каза, че се чувства необичайно, защото сега той е в ролята на чужденец. Каза, че намираме фантастика навсякъде, включително в Индия, Русия, арабските страни, Китай, Япония и Африка. Според него французите са най-големите пессимисти на света и дистопията им е любима. Той разказа за оплакванията на един китайски автор, който заявил, че сега никой не чете НФ – преди продавали по един милион копия, а сега тиражите им спаднали до 400 хиляди.

Следващият панелист е от Белгия. Започнал да пише през 1970-те, превеждал сам разказите си на френски. Досега има стотина разказа, публикувани на 44 езика. Има разкази в списанието за фантастика с най-голям тираж – китайското SF World.

Трети е португалецът от по-предишната лекция. В Португалия пазарът е доминиран от английски автори. Португалците публикуват предимно къси разкази. Португалските автори, които искат да се издават навън, трябва да пишат на английски.

Последният панелист е испанец. Пише освен фантастика и в други жанрове, но дори и тогава включва фантастични елементи. Той смята, че разделянето на англоезична и неанглоезична НФ е изкуствено.

Някой от публиката се обади, че делението във всяка страна е по-скоро на чужда и местна фантастика.

Испанецът каза, че според него делението е по линия на технологично развитите страни, в които технологиите се създават, и страните, в които технологиите се „донасят“. Някой от публиката не се съгласи и започна хаос.

Прашкевич се обади и каза, че преводите на неанглийски автори в Украйна са лоши и не се публикуват най-добрите автори (мое предположение е, че това става заради по-скъпи права на по-добрите автори).

Французинът каза как избира какво да публикува – той самият чете или иска от преводачите да му препоръчат добри разкази.

Аз се изказах и отбелязах следното: първо, има обективна бариера пред преводите спрямо „родната“ англоезична литература и това е допълнителната цена на превода. Второ, американо-английската фантастика е самодостатъчен пазар, ние често третираме тази фантастика като монолитна, но тя предлага голямо разнообразие и може да задоволи практически всичко, което читателите търсят. Трето, има проблем с нивото на писателите от малките страни – поради малките пазари те не могат да се издържат с писане и трябва да имат друга професия, което банално им оставя малко време за писане, а хора с талант се насочват към други професии, защото в писането няма бъдеще. Приведох и онази идея, че човек трябва да напише милион думи, за да стане добър писател, но това е трудно, ако трябва да работи и нещо друго.

Един французин от публиката посочи, че английският е универсален език: във Франция има два вида фенове – тези, които знаят английски, и тези, които искат да го научат; няма френски фенове, които искат да научат испански или руски. Последният превод на Лем на френски е от 1989 г. и оттогава не е издадено нищо ново от него (Лем, разбира се, е починал и не пише нови неща, но от думите на французина се подразбираше, че не всичко от Лем е издадено на френски).

Накрая аз забелязах, че в залата няма почти нито един англосаксонец.

Преди да се разпръснем, един съсед ми показа „Около света с повече от 80 НФ разказа“, където имам разказ и най-последно си видях името в немска книга.

Между панелите на няколко пъти Генерала ме замъква навън, за да пуши и да си бъбрим. Срамота е, че трябва да се срещнем чак тук, в Германия, за да можем да си поприказваме на спокойствие, но по-добре,

че стана така. Докато тичах навън-навътре, успях да купя за децата една дребна книжка с фентъзи роман, писан от немска тийнейджърка.

От 16:00 до 17:00 слушах доклад за романа „На две планети“ от Курд Ласвиц. Първото му издание е двутомник; Ласвиц има и множество сборници с разкази и няколко романа. През 2008 година са издадени пълните му събрани съчинения – преброих на снимката 22 тома (надявам се да не греша). Последните два са библиография и биография.

През 1897 излизат няколко важни книги – „Война на световете“ на Уелс и „Леденият свят“ (после проверих – английското заглавие е „Антарктическа мистерия“) на Жул Верн. Романът на Ласвиц е най-философският от трите. Книгите поставят началото на много трендове в НФ: като се почне от космически станции и се стигне до използване на слънчевата енергия чрез слънчеви електроцентрали в пустините.

Романът започва с това как немска експедиция приближава полюса. Тя включва астроном и известен полярен изследовател. Те са изненадани да открият море и умерен климат близо до полюса и намират странна инсталация. Балонът е приземен от някаква необяснима сила. Хората не могат да дишат и припадат. Видяхме репродукции на първите няколко страници от ръкописа, илюстрации от различни издания. Участниците в експедицията се събуждат в луксозно жилище и виждат непознати хора, но не много по-големи от хората. Те се оказват марсианци, които от известно време са осъществили контакт с ескимосите. За щастие, един от членовете на експедицията говори инуит и така земяните и марсианците комуникират.

Марсианците се чувстват зле в земните условия, но имат средства да променят гравитацията. По някаква причина могат да кацат на Земята само на полюсите. И на двата полюса имат бази, а над тях се намират космическите им станции. Марсианската база е нова. За пръв път марсианците се опитали да дойдат до Земята преди едно поколение, но тогавашната им експедиция загинала.

Хората изненадващо намират в багажа си немско-марсиански речник. Оказва се, че спонсорът на експедицията е син на ръководителя на предишната марсианска експедиция, който е оцелял и е направил състояние в Германия с марсианските си технологии. Единият от хората започва афера с марсианка и не вижда опасност в това. Но друг иска да избяга и да предупреди човечеството. Единият от хората заминава за Марс, а другият е решено да бъде върнат в Германия. Обаче се скарват – марсианският дирижабъл попада на британски разрушител и започва битка между тях. Станцията на Северния полюс е евакуирана за зимата. На всичко отгоре се разпадат и личните отношения на някои от замесените двойки.

Марсианците постепенно се разочароват от хората и започват да смятат, че със Земята може да се говори само от позиция на силата. Искат репарации от англичаните и да бъдат признати за доминираща сила на полюсите. Започва война, очаквано Англия губи. Марсианците се надяват това да е последният им сблъсък със земната безсмислена политика, но веднага след разпадането на Британската империя започват ред малки войни. В края на краищата марсианците обявяват протекторат над Земята.

Действието във втората част на романа се развива няколко години по-късно. Окупацията на Земята е трудна за всички. В началото оптимистичното гледище е, че образованието ще поправи хората. Но само някои хора получават единствено технически познания. Марсианците започват да строят слънчеви електроцентрали в пустините. Постепенно марсианците се превръщат в господарска раса, а хората – в робска раса. Марсианците все повече заприличват на офицери от немските окупационни части в немските колонии.

Американците са построили тайно флот за борба с марсианците и разрушават космическите станции, без които не могат да кацат на Земята. В края на краищата и на Земята, и на Марс идват на власт по-умерени правителства.

Обществото на марсианците е интересно. Там има свободна любов, която е точно толкова социално приемлива, колкото и бракът. Всички имат право на глас, включително жените. Освен да контролират гравитацията, марсианците могат да управляват химичните реакции от разстояние и имат устройство, което позволява да се вижда миналото.

Второто издание на книгата от 1898 е *chapbook* – сериализирано издание, което излиза всяка седмица. След Втората световна война до 1979 година изданията все са адаптирани и съкратени – първото издание е около 1000 страници, а адаптираните са по стотина-двеста. Единственото американско издание от 1971 година също е адаптирано; адаптацията е на Ерих Ласвиц, сина на Курд Ласвиц. През 1997 година излиза пълно аотирано издание. Един от публиката стана и каза, че това е било за 100-годишнината на романа и лекторът показва следващия слайд, на който имаше снимка на човека от публиката от това награждаване през 1997 година, когато наградата е била дадена за анотациите на това издание. Наградата се дава ежегодно от 1980 година за най-добър роман, за превод, за филм, за преведени произведения, както и в други категории. При организирането на наградата е имало спор дали да я кръстят на Курд Ласвиц или на Ханс Доминик, но той като писател не е бил толкова добър, колкото Ласвиц. А националната награда за НФ в ГДР е била кръс-

тена със заглавието на разказ от Ласвиц.

Някой от публиката попита дали все още си струва да се чете романът за удоволствие, тоест ако човек не е мотивиран от изследователски цели. Друг от публиката отговори, че Ласвиц е хуманист, има сложни герои, моделирани от истинския живот, които имат етични и морални проблеми. Освен това той е бил популяризатор на науката и дори теоретик на фантастиката. Интересни са различните форми на управление, които имат марсианците – демокрации, просветени монархии. Също така има универсално законодателство, тоест едни и същи закони действат на целия Марс. Ласвиц е бил популярен – някои негови есета са публикувани във вестниците. Той става особено популярен след Първата световна война. Адаптираните издания най-често премахват дългите философски части. Никога не е планирано да се направи филм, но по книгата има радиопиеса.

Питах стоящите край мен кой е съвременният немски Ласвиц и те ми препоръчаха Херберт Франке (Herbert W. Franke), макар че той е писал главно през 1970-те години; сега е на 90 години и не пише повече.

(Продължението в следващия брой)

Местна скулптура, която делегатите кръщават „Сваленото НЛО“

ПРИСМЕХУЛНИК ЗА УБИВАНЕ

Янчо Чолаков

65 ЗАГЛАВИЯ

(които още не съм използвал)

1. „Страхът на птиците от високо“
2. „Все по-малко твое“
3. „Човекът, що дойде от харното бъдно“
4. „Юнакът, що наричвал светове“
5. „Ошамарени от съдбата“
6. „Град Лъчезарие чака тъмен герой“
7. „Един чак пък толкоз паралелен свят“
8. „Смъртта, тази досадна подробност“
9. „13 минути до вашето пълно ощастливяване“
10. „Самураите се окакват първи“

11. „Мракород и Мъртвород“
12. „Първозданният чертог“
13. „Слънце в Дъждоград“
14. „Драгомъж от село Дерикотковци“
15. „Ленин отново в Полша“
16. „Прецаканите недели на един кутсузлия“
17. „Социалните животни стават два вида“
18. „Последно кацане: О.К. Kogal*!“
19. „Хипермозък срещу Ултрамегагигагъз“
20. „Животът, както отминава“

21. „Мъжът като преходен вид“
22. „Автомобилът, който излезе на бойната пътека“
23. „Заченати на Торманс**“
24. „Човекоединица Едно им тегли майна“
25. „Злоключенията на един гей от Венера на път за Бара на калинките в Маями, щата Флорида“
26. „Безсънно безсексие“
27. „Контрамагии в астроклозета“

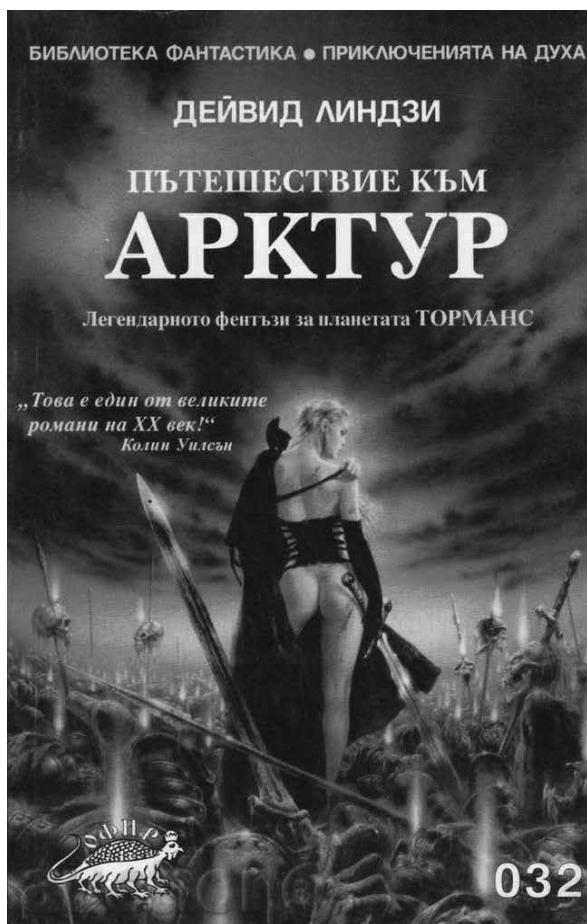
28. „Зигзагът на правата линия“
29. „Литър червено за менюто на Канибалиян“
30. „Дяволюция в сенките“

31. „Конник на звездната пътека“
32. „Как един пишман професор и неговото пишлеме влязоха във връзка с индиферентни същества“
33. „Изгубени в бялото видело“
34. „Завръщане в девета глуха“
35. „Геният, който не се котираше (докато не се клонира)“
36. „Матрицата V – Полюции“
37. „Спасени: пропускът на генерал Смърт“
38. „Просълзяване вследствие на душевно противоречие“
39. „Задната сага на един блудодей“
40. „Пътешественикът от Лангерхансовите острови***“

41. „Атаката на свирепите хвърчила върху невръстните питомци на детска градина „Облаче“
42. „Пат Патаран обявява война на Съединените щати“
43. „Мишките на съдбата“
44. „Ухание в мрака – на вдлъбнаточел дермоглавец“
45. „Когато богатите почерпиха бедните по една тройка с гарнитура в галактическата кебапчийница“
46. „Зловещият случай с лютеница „Мартеница“
47. „В Деня на Всесмъртие“
48. „Есента на ангела“
49. „Изясняването на вечерта“
50. „Внукът на Седмия син“

51. „И тогава най-правилните хора се повредиха“
52. „Зрящият мрак“
53. „Нямай бърз рефлекс и сигурен пистолет“
54. „Вътрешността на демона“
55. „Ако до всяко зло същество застане още едно, тогава ще настане такъв живот, ех, такъв живот!“
56. „Джони Педала настъпва педала“
57. „Завръщане в нормалността“
58. „Последният герой на мързела“
59. „ – Минута е много!“ – възкликна хронобандитът

60. „Да похапнеш канибал“
61. „Още един добряк“
62. „Няма незаменими копелета“
63. „Животът, това неприятно преживяване“
64. „Клубът на летящите бабички“
65. „Момичетата не знаят какво искат, но ще научат“

* О.К. Korrall – мястото в градчето Тумбстоун, където през 1881 г. се е състояла най-известната престрелка в историята на Дивия запад.

** Торманс – infernalна планета от романа на Дейвид Линдзи „Пътешествие към Арктур“, която по-късно се появява и в романа „Часът на бика“ от Иван Ефремов.

*** Лангерхансовите острови – клетки в панкреаса, отговорни за синтеза на инсулин в организма. – *Б. авт.*

Стефан Кръстев

ЗАЩО НЕ КАЦАТ ИЗВЪНЗЕМНИ?

Всъщност кацали са.

Имаше, разбира се, и очевидци. Единият още на следващия ден се подложи на доброволно лечение от алкохолизъм, защото иначе щяха да го изпратят принудително. Не умееше по принцип да си държи езика зад зъбите, а сега съвсем не би успял. Толкова впечатлен беше. Очевидец на същото, което видя той, бе и пъстроока жена с големи гърди, която тогава трябваше да се намира доста далече от въпросното място, в болницата при майка си. Ако беше обелила и дума за това, което е забелязала, тя щеше да дава обяснение какво е търсила там и най-вероятно седмица да не смее да си подава носа въвн от дома, понеже щеше да яде пердах от мъжа си. Трети очевидец бе човек, на когото и бездруго не вярваха много, а се готвеше за избори.

Най-малко трима си помислиха, че е реклама на нов ипотечен кредит, и бързо я избиха от главата си, както правим повечето разумни хора с рекламите. Двама влюбени в парка решиха, че това е падащ ангел. Целунаха се, забравиха за него и за всичко останало.

Един канцеларски плъх също видя през прозореца си феномена. Викна своя колежка, за да се увери, че не халюцинира. Тя си помисли, че е за друго. Вирна дупе пред прозореца. Късата ѝ поличка откри щедра разголеност. Той съвсем забрави какво е зърнал преди малко, защото новата гледка му се стори далеч по-неземна, но това, което направиха на бюрото, ги накара да решат, че и онова, което съгледаха през прозореца, ще си остане тяхна малка тайна, макар двете неща да нямаха нищо общо помежду си.

И двама полицаи също видяха от патрулката. Зачудиха се какво да напишат в рапорта, задачата се оказа непосилно трудна и побързаха да изчезнат от мястото на събитието.

Единственият журналист, който успя да снима космическия кораб с извънземен произход, беше арестуван същия ден за участие в схема за пране на пари, данъчни нарушения, а и за две снимки, които не представляваха престъпление и не беше ги публикувал, но развалиха съня на един, с когото бе по-добре да не се захваща. Фотоапаратът с уникалната за историята на човечеството снимка, която щракна сутринта, беше счупен о главата му, а пък твърденията му, че е направил такава снимка, щяха да бъдат само смях на бутилка сред приятелите му в ъндърграунда, в който протече остатъкът от живота му.

Какво точно се случи? Първи октомври, две хиляди и седма. Часът е осем и тридесет. Видимостта – добра. Пред очите на гореизброените, а и на доста неизвестни очевидци каца космически кораб. С форма на чиния е. Пада рампа. По нея слиза зелено човече с уши, напомнящи фуния, три очи и гола опашка – това на неговата планета е углавно престъпление, но тук може да си я размята, както майка го е родила. Така си мисли. Следват го четири разузнавателни робота, по външен вид напълно идентични с онзи от „Междувездни войни“ – Р2-Д2. В паметта им е заложен целият исторически опит на седемнадесет галактики. Тръгват в четири различни посоки.

Първият беше забелязан от продуцент на порнофилми, който, разбира се, веднага улови явната прилика на нещото със звездата от космическата сага и набързо успя да го завербува за участие в своята продукция. На какъв език са си говорили, не е ясно, но роботът склони и скоро беше разглобен от работа.

Вторият попадна в зоркото око на комисията по стандартите. Прибран като стока с неизяснен и евентуално опасен произход на склад, където е най-вероятно и до днес.

Третият бе засечен в близост до метрото от спецслужбите, които го взеха за адска машина, и беше набързо дезактивиран. Няколко дни медиите гърмяха, че е предотвратен терористичен акт.

Четвъртия пипнаха циганите. Разглобиха го и го предадоха в пункта за изкупуване на цветни метали.

Космическия посланик, какъвто си беше зелен и с опашка, взеха за протестиращ младеж от екозащитниците, явно препил и отцепил се от групата. Двамата полицаи – същите, които се чудеха какво да напишат в рапорта за кораба, потъркаха доволно ръце. Пипнаха посланика и го закараха в психодиспансера.

Какво се случи със скафандъра му?

С него излиза на концерти една именита поп фолк звезда, която прилича далеч повече на извънземно.

А с него?

Не помни нищо от космическите си пътешествия. След две седмици беше убеден, че е млад защитник на екологията, който е прекалявал с дрогата, затова е подложен на лечение. Външният му вид е вече приемлив. Минаваше за голям грозник и му предложиха участие в риалити шоу за разкрояване. Не беше в изгодна позиция да откаже, а и като се оглеждаше, все си мислеше, че халюцинира. Днес не помни третото си око и зелената си кожа, само опашката понякога му липсва. Нещо, за което не смее и дума да обели.

Ще попитате къде е корабът.

Трябваше да започна оттам. Петнадесет минути след като кацна, един „паяк“ го вдигна за неправилно паркиране. Събира ръжда в гаража.

Антон Донеv

ВЪПРОС НА НЕРВИ

Тежката дъбова врата се отваря с едно дрезгаво:

– Хи-хи-хиииии...

В хола на запустелия замък беше тъмно и влажно. Гнилите дъски скърцаха под краката ми:

– Крррръв... крррръв... крррръв.

А вятърът крещеше неистово в камината:

– Майчицееееей...

Качих се на горния етаж. Часовникът на кулата удари дванадесет часа. Има си хас духът да не дойде! Нищо няма да излезе от репортажа ми тогава.

В коридора се зачуха тихи стъпки, дрънкане на вериги и тракане на кости. Вратата се отвори сред различни задгробни звуци. Духът застана в рамката ѝ в цялата си прелест.

– Уаааууу... – каза той кротко.

– Здравсти – отговорих аз, – може ли да запуша?

– Пушиии... пушиииии – избуча той. – Това ти е последната цигараааа...

– ...ара... ара... ара – продължи някакво филмово ехо в камината.

– А, защо! Имам още цяла кутия.

– Днес завършва твоят жизнен път – той пристъпи към мен.

– Хайде, бе! Само стойте, моля ви се, по-настрана, защото много миришете на нафталин.

Духът ме погледна обидено и седна на едно кресло срещу мене.

– Нима не те е страх? Та аз съм духът на сър Роберт Хауджаубаукеймейлър – кървавия убиец на Йоркфоркиоркмършайд.

– Приятно ми е, Донеv.

Духът започна да проявява белези на истерика. Той си откъсна главата, подметна я към тавана, след това пак ловко я улови. После от носа му излезе виолетов дим, който миришеше на тамян и мащерка. Кръв подмокри килима.

– Пазете килима – казах аз. – Макар че е доста стар, би могъл да се даде в заложната къща.

Духът прие отново нормалния си вид. Той ме изгледа като студент, който се е явил на късмет на сериозен изпит, изхълца два пъти нервно, а след това попита:

– Но ти наистина ли нямаш нерви?

– Напротив, имам. При това доста здрави.

– Как може! Аз от сто осемдесет и четири години плаша народа на окръга, включително и приходящите туристи. Аз прекъсвам коскоджамици, църковни служби, аз съм си създал репутация на безупречен дух и изведнъж срещам: някакъв ненормален, който...

– Моля, моля, милорд – обидих се аз. – Съвършено нормален съм. Само че съм софиянец.

– Не зная такова племе.

– Като за бивш английски лорд това не е толкова странно.

– Какво значи това софиянец? Отговорете веднага!

– Жител съм на столицата на България. По ваше време тя е била още в робство. Сега обаче е свободна и всички хора в нея имат такива нерви като моите.

– Но как... как го постигате?

– Драги лорде, чакали ли сте в ресторант келнера да приеме поръчката ви, след това да ви я донесе, след това да дойде за сметката?

– Не. По мое време...

– Ясно. Качвали ли сте се на трамвай № 2, когато тридесет хиляди запалянковци отиват на мача „Левски“ – „ЦСКА“ или обратно?

– По мое време футболът още не беше открит.

– Блазе ви. А опитвали ли сте се случайно да изтръгнете усмивка от завеждащия щанд „Стъкла“, когато му давате размерите на прозорците си?

– В моя замък прозорците бяха...

– Разбирам. А да ви се е случвало да ходите в градската баня със смътната надежда да се окъпете?

– Слушай, млади човече, забравих ти името! За какви бани ми говориш?

– Съжалявам ви, милорд. Вие скучаете във вашето задгробно царство. А какъв живот кипи в нашата София! Елате с мен, ще уредя формалностите. Ще поживеете при нас, ще калите нервите си, ще се преквалифицирате, ще си починете...

Духът изчезна с писък. Часовникът удари един. На мене ми се доспа...

Събудих се сутринта, целият омотан в паяжини. Реших, че всичко е било сън, че духове всъщност няма. Но когато излизах от замъка, видях на масивната дъбова врата един пресен надпис, изработен красиво с човешка кръв:

„Вход за софиянци строго забранен!!“

Източник: <http://www.donsky.eu/ADonev/>

Ацо Делибашев

НОВИЯТ МИКРОМЕГАС

Вече второ денонощие поред писателят Микромегас Стояновски* не ставаше от компютъра си и с небивал подем описваше приключенията на купищата саблезъби, полумозъчни, делта-хронос дракони с праисторически костени яки...

Ала ето че внезапно Микромегас Стояновски огладня и реши да отиде до най-близкия магазин „Хранителни стоки“...

Преди да излезе, Микромегас Стояновски глътна шепа хапове *сайфайн*** и даже си би една едрокалибрена ампула *хорърекс* – е, сега вече можеше да е сигурен, че ще стигне до магазина и няма да остане гладен...

Нека го поздравим от душа и сърце за този успех и да очакваме с нетърпение продълженията на ентолната му супердраконовска серия, която явно няма никакви съперници у нас...***

Преведе от македонски език: Джовани Петрунов

---

* Докато била бременна с него, майка му чела философските новели на Волтер и много се впечатлила от образа на 120 000-футовия пришълец Микромегас (в превод – Малко голям). Именно в негова чест тя кръстила така бебето си, което по-късно се превърнало в автор № 1 на нашенски фентъзи лонгселъри. Като казваме „нашенски“, имаме предвид книги с тиражи от по 200–300 броя, с по пет звездички в Goodreads, дадени им от авери и комшии, и с анотации от разнопородни блогъри, които го наричат „велик!“, „ненадминат!“ и „направо уникален!!!“. – *Б. авт.*

** В друго изписване: научнофантастин. – *Б. авт.*

*** Съгласно една твърде разпространена градска легенда, известният автор N. N. L. бил хванат натясно в Щип, напип с узо и приканен да сътвори тоя крилат отзив за Микромегас Стояновски. Да, обаче други източници с пана на уста оспорват тази версия. Абе, какво толкова, човешка история... – *Б. авт.*

Атанас П. Славов

Размишлизми

Глобусът е чучело на Земята.
Прицелът също е нечия гледна точка.
Последен се смее този, който стреля пръв!
Механизмът на диктатурата се смазва с кръв.
В някои глави мислите идват само за да умрат там.
Генерал-демократ, това е все едно евреин – хамалин.
Не вярвате на Дарвин? Ами погледнете се в огледалото!
Семената на враждата се сеят най-добре на нервна почва.
Мястото на лидера е отзад. Това ще ви го обясни всеки пастир.
Свободният човек говори винаги каквото мисли. Но не на всеки.
Нямало било свобода на човека?! Ти човек ли си, бе?! Свободен си!!!
Когато в ръцете си имаш чук, всички наоколо ти изглеждат пирони.

Не казвайте на някого истината в очите –
това не са слуховите му органи.
Политикът е субект, чиято съвест се намира
в противозачатъчно състояние.
Клонирането е единственият начин да предадеш
наследството сам на себе си.
Всички хора имат право на глупост. Само че някои
злоупотребяват с правото си.
Трудно е да намериш истински приятел, но още
по-трудно е да загубиш истински враг!
Има хора, които веднага се превръщат в говеда,
щом започнеш да се отнасяш с тях по човешки.
Когато бог направил човека, пропуснал да го патентова
и сега всеки все пак може да прави същото...

Американците работят добре, когато им плащат добре.
Българите работят. Ако нещо им платят – пак добре!

INTERPRESSCON 25

Екипът на най-значимия руски конвент „Интерпрескон“, начело с Борис Стругацки

Лиу Цисин – първият китайски фантаст, получил наградата „Хюго“

ISSN: 1313-3632

9 771313 363007 >

Цена: 14 лв.